STEPHANI PLAZONIS

SECVNDA EDITIO

DONATI, NOVITER CORRECTI, ET EMENDATI, VARIISQVE, ET MVLTIS ERRORIBVS antea plena, nunc illustrata.

VNA CVM TRACTATV DE GENeribus nominum, & de formatione præteritorum, & supinorum ad cognitionem grammatices per necessario.

CIPCA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

VENETIIS.
APVD Franciscum Bindonum.
MD LXI.

1564

•1294•

DE HVIVSCE AVTHORIS ET OPE-ris utilitate ad pueros Grammaticæ ſtudioſos, ſed adhuc imperitos, Epigramma.

ANVA ſum pueris primã cupiẽtibus artẽ,
Nec ſine me quiſquam rite peritus erit.
Nam genus, & caſum, ſpeciem, numerum, atq; figuram.
His, quæ flectuntur, partibus, edoceo.
Inde ſuo reliquas declaro ex ordine partes
Sic, quam non doceam, dictio nulla manet.
Grammaticæ ſtudioſe puer complectere primum.
Hoc opus, hinc diſces tempore multa breui.

De Examinatione Nominis.

OETA, quæ pars eſt? nomen eſt. quare eſt nomen? quia ſignificat ſubſtantiã, aut qualitatem propriam, uel communem.
Nomini quot accidũt? quinq;. quæ? ſpecies, genus, numerus, figura, & caſus.
Deus, cuius ſpeciei? primitiuæ. quare? quia a nullo deriuatur.
Poeta, cuius ſpẽi? deriuatiuæ. unde deriuatur? a uerbo græco.
Poeta, cuius generis? maſculini. quare? quia præponitur ei in declinatione unum articulare pronomen hic.
Muſa, cuius generis? fœminini. quare? quia præponitur ei in declinatione unum articulare pronomen hæc.
Templum, cuius generis? neutri. quare? quia præponitur ei in declinatione unum articulare pronomen hoc.
Homo cuius generis? cõis. quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina, hic & hæc.
Fœlix, cuius generis? omnis. q? quia præponuntur ei indecli-

natione tria articularia pronomina, hic, & hæc, & hoc.

Dies, cuius generis? incerti. quare? quia apud authores inuenitur nunc masculinum, nunc fœmininum.

Aquila, cuius generis? promiscui. quare? quia sub una uoce & uno articulo nunc marem, nunc fœminam significat.

Homo, cuius numeri? singularis. q? quia unum significat.

Homines, cuius numeri? pluralis. q? quia plures significat.

Animus, cuius figuræ? simplicis. q? q. simpliciter profertur.

Magnanimus, cuius figuræ? compositæ. quare? quia ex magnus & animus, componitur magnanimus.

Magnanimitas, cuius figuræ? decompositæ. quare? quia deriuatur à composito, quod est magnanimus.

Poeta, cuius casus? nominatiui. q? quia in tali casu declinando reperitur, & uerbo adhærens suum retinet sensum.

De Nominum declinationibus.

PRima declinatio nominum, quot genera habet? tria. Masculinum, fœmininum, & cõmune, ut hic poeta, hæc musa, hic & hæc aduena.

Quot terminationes habet in ntõ singulari? quinq;, a, as, es, e, et am, ut hic poeta, hic Aeneas, hic Anchises, hæc Penelope, hic Adam, & hic Abraam.

Quomodo facit genitiuum, & datiuum singulares? in, æ, diphthongum, præter nomina definentia in, e, quæ faciunt genitiuum in, es, ut Penelope, Penelopes.

Ntõ hic poeta, genitiuo huius poetæ. datiuo huic poetæ accusatiuo hunc poetã. uctõ o poeta, ablatiuo ab hoc poeta.

Plu. ntõ hi poetæ. gtõ horum poetarum. dtõ his poetis. actõ hos poetas. uocatiuo o poetæ. ablatiuo ab his poetis.

Ntõ hic Aeneas, genitiuo huius Aeneæ. datiuo huic Aeneæ. accusatiuo hunc Aeneam latine, & Aeneam græce. Vocatiuo o Aeneas. ablatiuo ab hoc Aenea.

Ntō hic Anchiſes,uel Anchiſa. genitiuo huius Anchiſæ. datiuo huic Anchiſæ. accuſatiuo hunc Anchiſam latinæ,& Anchiſem græce.uocatiuo o Anchiſe,uel Anchiſa.ablatiuo ab hoc Anchiſe,uel Anchiſa.

Ntō hæc muſa,gtō huius muſæ.dtō huic muſæ.actō hanc muſam.uocatiuo o muſa.ablatiuo ab hac muſa.

Plura.nominatiuo hæ muſæ.gtō hārum muſarū. dtō his muſis,actō has muſas.uctō o muſæ.ablatiuo ab his muſis.

Ntō hæc Aegina. genitiuo huius Aeginæ. dtō huic Aeginæ. actō hanc Aeginā latine, & Aeginam græce. uocatiuo o Aegina.ablatiuo ab hac Aegina.

Ntō hæc dea. gtō huius deæ. dtō huic deæ. accuſatiuo hanc deam.uocatiuo o dea.ablatiuo ab hac dea.

Plura.ntō hæ deæ. gtō harū dearum.dtō his deabus. actō has deas.uocatiuo o deæ.ablatiuo ab his deabus.

Quæ nomina primæ faciunt datiuū,et ablatiuū,in abus contenta in hoc Diſticho.

Abus equa,& liberta dabunt,ambæq; duæq;.

Sic aſina & mula,& filia nata,dea.

Ntō hæc penelope.gtō huius penelopes. datiuo huic penelope.accuſatiuo hanc penelopen.uocatiuo o penelope.ablatiuo ab hac penelope.

Ntō hic & hæc aduena. genitiuo huius aduenæ. datiuo huic aduenæ. actō hunc & hanc aduenam. uocatiuo o aduena. ablatiuo ab hoc & ab hac aduena.

Pluraliter ntō hi & hæ aduenæ. genitiuo horum & harum aduenarū.datiuo his aduenis.accuſatiuo hos, & has aduenas.uocatiuo o aduenæ.ablatiuo ab his aduenis.

Ntō hic Adam. gtō huius Adæ. datiuo huic Adæ. actō hunc Adam.uocatiuo o Adam.ablatiuo ab hoc Adam.

Sic declinatur Abraam.quamuis liceat reducere hæc nomina

na hebræa ad ſecundam declinationem more latinorum, ut hic Adamus, Adami, hic Abraamus, Abrami.

De Secunda declinatione.

SEcũda declinatio quot genera hẽt? tria, maſculinum, fœmi. & neutrum, ut hic Deus, hæc laurus, hoc templum.

Quot terminationes habet in ntõ ſingulari? octo, quinq; latinas er, ir, um, & us: & tres græcas, eus, os, & on, ut hic magiſter, hic uir, Satur adiectiuum, hoc templũ, hæc Cupreſſus, hic Theſeus, hæc Delos, hoc Ilion.

Quomodo facit genitiuum ſingularem? in i, productam, & datiuum in o, ut huius domini, huic domino.

Ntõ hic liber. gtõ huius libri. datiuo huic libro. accuſatiuo hunc librum. uoccatiuo o liber. ablatiuo ab hoc libro.

Plura. ntõ hi libri. gtõ horum librorum. dtõ his libris. actõ hos libros, uctõ o libri, ablatiuo ab his libris.

Ntõ hic uir. gtõ huius uiri. datiuo huic uiro. actõ hunc uirũ. uocatiuo o uir. ablatiuo ab hoc uiro.

Plu. ntõ hi uiri, gtõ horum uirorum. datiuo his uiris. accuſatiuo hos uiros, uocatiuo o uiri. ablatiuo ab his uiris.

Ntõ ſatur, ſatura, ſaturum. gtõ ſaturi, ſaturæ, ſaturi. dtõ ſaturo, ſaturæ, ro. actõ ſaturũ, ſaturam, ſaturum. uctõ o ſatur, ſatura, ſaturum. ablatiuo a ſaturo, ſatura, ſaturo.

Pluraliter ntõ ſaturi, ſaturæ, ſatura. gtõ ſaturorum, ſaturarum, ſaturorum. dtõ ſaturis. actõ ſaturos, ſaturas, ſatura. uocatiuo o ſaturi, ſaturæ, ſatura. ablatiuo a ſaturis.

Ntõ hic Deus. gtõ huius Dei. datiuo huic Deo. actõ hunc Deum. uocatiuo o Deus. ablatiuo ab hoc Deo.

Plura. ntõ hi Dei, uel Dij: gtõ horum Deorum, uel Deum. datiuo his Deis, uel Dijs. accuſatiuo hos Deos. uocatiuo o Dei, uel Dijs. ablatiuo ab his Deis, uel Dijs.

Ntõ hæc laurus. gtõ huius lauri. datiuo huic lauro, accuſati-

o hanc laurum. uocatiuo o laure. abltō ab hac lauro.
ra. ntō hæ lauri. gtō harum laurorum. datiuo his lauris,
actō has lauros. uctō o lauri. ablatiuo ab his lauris.
ō hoc templum. gtō huius tēpli. dtō huic templo. actō hoc
tēplum. uocatiuo o templum. ablatiuo ab hoc templo.
ura. nominatiuo hæc templa. genitiuo horum templorum
dtō his templis. accusatiuo hæc templa. uocatiuo o tem-
pla. ablatiuo ab his templis.
ltō hic Theseus. genitiuo huius Thesei. dtō huic Theseo.
actō hunc Theseum latine. uel Thesea græcè. uocatiuo o
Theseu. ablatiuo ab hoc Theseo.
Ntō hæc delos, genitiuo huius deli. datiuo huic delo. accusa-
tiuo hanc delum latine, uel delum græcè. uocatiuo o dele,
uel delos, ablatiuo ab hac delo.
Ntō hoc ilion. genitiuo huius ilij. dtō huic ilio. actō hoc ilion.
uocatiuo o ilion. ablatiuo ab hoc ilio.

De Tertia Declinatione.

Tertia declinatione nominum quot genera habet? septem,
masculinū, fœmininum, neutrū, cōe, omne, promiscuum
& incertū, ut hic pater, hæc mater, hoc corpus. hic et hæc
hō. hic et hæc & hoc felix, hic accipiter, hic uel hæc finis.
Quot terminationes habet? circiter quinquagintaquatuor.
Quō facit genitiuū? in is correptam, & datiuum in i, produ-
ctam, ut hic pater, huius patris, huic patri.
Ntō hic pater. gtō huius patris. datiuo huic patri. accusatiuo
hunc patrem. uctō o pater. abltō ab hoc patre.
Plura. ntō hi patres. gtō horum patrū. dtō his patribus. actō
hos patres. uctō o patres. abltō ab his patribus.
Ntō hæc mater, gtō huius matris. dtō huic matri. actō hanc
matrem. uocatiuo o mater. ablatiuo ab hac matre.
Plura. ntō hæ matres. gtō harum matrum. dtō his matribus.

actõ his matres. uocatiuo o matres. abltõ ab his matribus

Ntõ hoc corpus. gtõ huius corporis. dtõ huic corpori. actõ hoc corpus. uocatiuo o corpus. abltõ ab hoc corpore.

Plu. nominatiuo hæc corpora. genitiuo horũ corporũ. datiuo his corporibus. accusatiuo hæc corpora. uocatiuo o corpora. ablatiuo ab his corporibus.

Ntõ hoc monile. gtõ huius monilis. dtõ huic monili. actõ hoc monile. uocatiuo o monile. ablatiuo ab hoc monili.

Plu. ntõ hæc monilia. gtõ horũ monilium. dtõ his monilibus. actõ hæc monilia. uctõ o monilia. abltõ ab his monilibus.

Ntõ hic et hæc homo. gtõ huius hominis. datiuo huic homĩni. accusatiuo hunc & hanc hominẽ. uocatiuo o homo. ablatiuo ab hoc, & ab hac homine.

Plura. nominatiuo hi & hæ homines. gtõ horũ & harũ hominũ. datiuo his hominibus. actõ hos & has homines. uocatiuo o homines. ablatiuo ab his hominibus.

Ntõ hic & hæc omnis, & hoc oẽ. gtõ huius omnis. dtõ huic omni. actõ hũc & hãc omnẽ, et hoc omne. uctõ o omnis, et o omne. abltõ ab hoc & ab hac & ab hoc omni.

Plura. ntõ hi & hæ omnes, & hæc omnia. gtõ horũ & harũ & horum omnium. datiuo his omnibus. accusatiuo hos et has omnes, uel omneis, & hæc omnia. uocatiuo o omnes & o omnia. ablatiuo ab his omnibus.

Ntõ hic & hæc & hoc fœlix. gtõ huius fœlicis. dtõ huic fœlici. actõ hunc & hanc fœlicem & hoc fœlix: uocatiuo o fœlix. ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc fœlice uel fœlici.

Plu. nominatiuo hi & hæ fœlices, et hæc fœlicia. gtõ horũ et harũ & horum fœlicium. datiuo his fœlicibus. accusatiuo hos & has fœlices, & hæc fœlicia. uocatiuo o fœlices, & o fœlicia. ablatiuo ab his fœlicibus.

Ntõ hic accipiter. gtõ huius accipitris. dtõ huic accipitri.

actõ hũc accipitrẽ. uctõ o accipiter. abltõ ab hoc accipitrẽ.

Plu. nominatiuo hic accipitres. gtõ horũ accipitrum. datiuo his accipitribus. accusatiuo hos accipitres. uocatiuo o accipitres ablatiuo ab his accipitribus.

Ntõ hic uel hæc finis. gtõ huius finis. dtõ huic fini. actõ hunc uel hãc finẽ. uocatiuo o finis. abltõ ab hoc uel ab hac fine.

Plu. nominatiuo hi uel hæ fines. gtõ horũ uel harũ finium. datiuo his finibus. accusatiuo hos uel has fines. uocatiuo o fines. ablatiuo ab his finibus.

De quarta declinatione.

QVarta declinatio nominũ quot genera hẽt? tria. masculinũ, fœmininum, & neutrũ, ut hic Senatus, hæc anus. hoc genu. Quot terminationes hẽt in ntõ singularis duas, us breuem, & u, productam, ut hic fructus, hoc uerum.

Quo facit genitiuum singularẽ? in us, uel in u, productam, ut hic fructus, huius fructis, hoc cornu, huius cornu.

Ntõ hic uisus. genitiuo huius uisus, datiuo huic uisui. accusatiuo hunc uisum. uocatiuo o uisus. ablatiuo ab hoc uisu.

Plu. ntõ hi uisus. gtõ horũ uisuũ. datiuo his uisibus. accusatiuo hos uisus. uocatiuo o uisus. ablatiuo ab his uisibus.

Ntõ hic arcus. gtõ huius arcus. datiuo huic arcui. accusatiuo hunc arcum. uocatiuo o arcus. ablatiuo ab hoc arcu.

Plu. ntõ hi arcus. gtõ horũ arcuum. datiuo his arcubus. accusatiuo hos arcus. uocatiuo o arcus. abltõ ab his arcubus.

Ntõ hæc manus. genitiuo huius manus. datiuo huic manui. accusatiuo hãc manũ. uctõ o manus. abltõ ab hac manu.

Plura. nominatiuo hæ manus. genitiuo harum manum. datiuo his manibus. accusatiuo has manus. uocatiuo o manus. ablatiuo ab his manibus.

Ntõ hæc domus. gtõ huius domus, uel domi. dtõ huic domui. actõ hanc domum, uctõ o domus. ablatiuo ab hoc domo.

Plura.nominatiuo hæ domus. gẽnitiuo harũ domum,uel domorum, datiuo his domibus. Acciſatiuo has domus, uel mos.uocatiuo o domus. ablatiuo ab his dormibus.

Ntõ hoc cornu. genitiuo huius cornu. datiuo huic cornu. actõ hoc cornu.uocatiuo o cornu.ablatiuo ab hoc cornu.

Pluraliter nominatiuo hac cornua.genitiuo horum cornuum datiuo his cornibus. accuſatiuo hæc cornua. uocatiuo o cornua.ablatiuo ab his cornibus.

De quinta declinatione.

QVinta declinatio nominum quot genera habet? tria, maſculinum, fœmininum,incertum,ut hic meridies,hæc res, hic uel hæc dies.

Quot terminationes habet in nominatiuo ſingulari? unam in es,productam,ut hæc ſpes.

Quomodo facit genitiuum,& datiuũ? in ei,ut hæc res,huius rei,huic rei.

Ntõ hic meridies. gtõ huius meridiei. datiuo huic meridiei. actõ hunc meridiẽ.uctõ o meridies. abltõ ab hoc meridie.

Ntõ hæc res genitiuo hujus rei. datiuo huic rei. accuſatiuo hanc rem.uocatiuo o res. ablatiuo ab hac re.

Plura.ntõ hæ res gtõ harum rerum. dtõ hic rebus. actõ has res.uocatiuo o res.ablatiuo ab his rebus.

Ntõ hic uel hæc dies. gtõ huius diei. dtõ huic diei. actõ hunc uel hanc diem.uctõ o dies.abltõ ab hoc uel ab hac die.

Plura.ntõ hi dies.gtõ horum dierum.dtõ his diebus.accuſatiuo hos dies.uocatiuo o dies.ablatiuo ab his diebus.

Ntõ hæc ſpes.gtõ huius ſpei.datiuo huic ſpei. accuſatiuo hãc ſpem.uocatiuo o ſpes.ablatiuo ab hac ſpe.

Plura. nominatiuo hæ ſpes. accuſatiuo has ſpes. uocatiuo o ſpes,reliquis caret.

Aduerte hæc omnia quintæ declinationis plerunque geniti-

uo,datiuo,& ablatiuo carere.

Compositа ex duobus rectis quomodo flectuntur ? uariatur utercq; rectus hoc modo.

Ntõ hæc respublica. genitiuo huius reipublicæ . datiuo huic reipublicæ,accusatiuo hanc rempublicam. uocatiuo o respublica.ablatiuo ab hac republica.

Plura.ntõ hæ Respublicæ.genitiuo harum rerum publicarũ. datiuo his rebus publicis.accusatiuo has respublicas. uocatiuo o respublicæ.ablatiuo ab his respublicis.

Compositа ex obliquo & recto quomodo flectuntur ? uariatur rectus,remanet obliquus, hoc modo.

Ntõ hic iurisconsultus . genitiuo huius iurisconsulti . datiuo huic iurisconsulto.accusatiuo hunc iurisconsultum. uocatiuo o iurisconsulte.ablatiuo ab hoc iurisconsulto.

Plura.nominatiuo hi iurisconsulti.genitiuo horũ iurisconsultorum.datiuo his iurisconsultis . accusatiuo hos iurisconsultos.uocatiuo o iurisc5sulti..abltõ ab his iurisconsultis.

Ntõ hoc plebiscitum . genitiuo huius plebiscitи . datiuo huic plebiscito.accusatiuo hoc plebiscitum. uocatiuo o plebiscitum. ablatiuo ab hoc plebiscito.

Plura.nominatiuo hæc plebiscita,genitiuo horum plebiscitorum,datiuo his plebiscitis , accusatiuo hæc plebiscita. uocatiuo o plebiscita,ablatiuo ab his plebiscitis.

Compositа ex duobus obliquis qũo flectuntur ? non uariant suam terminationem,& sunt adiectiua trium articulorũ, hoc modo tamen in singulari quam in plurali.

Ntõ hic,& hæc, & hoc huiusmodi. genitiuo huiusmodi. datiuo huiusmodi.accusatiuo hunc,& hanc,& hoc huiusmodi.ablatiuo ab hoc,& ab hac & ab hoc huiusmodi.

Plura.ntõ, hi & hæ:& hæc huiusmodi. gtõ horũ, & harum & horũ huiusmodi. dtõ his huiusmodi. accusatiuo hos &

has,& hæc huiuſmodi.ablatiuo ab his huiuſmodi.

Sic declinatur cuiuſmodi, iſtiuſmodi, & eiuſmodi, & cætera talia apud authores.

NOmina adiectiua triũ uocalium cuius declinationis ſunt? primæ,& ſecundæ. quare? quia ex parte fœminini, ſunt primæ,ex parte maſculini,& neutri ſunt ſecundæ.

Ntõ bonus,bona,bonum. gtõ boni,bonæ, boni.datiuo bono, bonæ,bono.actõ bonum,bonam,bonum.uocatiuo o bone, bona,bonum.ablatiuo a bono,bona,bono.

Plu.nominatiuo boni,bonæ,bona. genitiuo bonorũ bonarum bonorum.datiuo bonis.accuſatiuo bonos bonas,bona.uocatiuo o boni bonæ bona. ablatiuo a bonis.

VNus,cuius declinationis? nullius. quare? quia nullam ſequitur declinationem ſupradictorum nominum, ſed declinatur ſecundum pronomina ſecundi modi, quia facit genitiuum in ius,& datiuum in i.

Quot ſunt nomina,quæ ſic declinãtur? octo ſimplicia, unus totus, ſolus,alius,uter,alter,quis,uel qui, cum ſuis compoſitis,ut neuter,alterumterq; facit genitiuũ alterutrius nullus:aliquis,& reliqua.

NOminatiuo quis, uel qui,quæ,quod, uel quid. gtõ cuius. datiuo cui. actõ quem, quam, quod, uel quid. ablatiuo a quo,uel a qui:a qua,uel a quo,uel a qui.

Plu.ntõ qui,quæ,q;.gtõ quorum,quarũ,quorũ. dtõ quis, uel quibus.actõ quos,quas,quæ.abltõ a quis,uel a quibus.

Nominatiuo unus,una,unum. genitiuo unius.datiuo uni.accuſatiuo unum,unã,unum.uocatiuo o une,una,unũ.ablatiuo ab uno,ab una,ab uno.

Plura.ntõ uni, unæ,una. gtõ unorum,unarum, unorum. datiuo unis.accuſatiuo unos,unas,una.uocatiuo o uni,unæ, una.ablatiuo ab unis.

Plurá.ntõ hi duo, hæ duæ, & hæc duo.genitiuo horum duorum, harum duarum, horum duorum. datiuo his duobus, duabus, duobus. accuſatiuo hos duos, has duas, & hæc duo. uocatiuo o duo,o duæ, & o duo.ablatiuo ab his duobus duabus,duobus: ſic declinatur ambo.

Plu.ntõ hi et hæ tres, & hæc tria.gtõ horũ & harum & horum triũ.dtõ his tribus.actõ hos & has tres,uel treis,& hæc tria.uctõ o tres,& o tria.ablatiuo ab his tribus.

Plu. ntõ hi & hæ & hæc quatuor. gtõ horum & harum & horum quatuor. dtõ his quatuor. actõ hos & has,& hæc quatuor. uocatiuo o quatuor.ablatiuo ab his quatuor.

Plu.ntõ hi & hæ & hæc centum. gtõ horum & harum & horum centum.datiuo his centum.actõ hos & has & hæc centum.uocatiuo ò centum ablatiuo ab his centum.

NOta quod omnia nomina nũeralia à quatuor uſq; ad centũ ſunt omnis generis,numeri pluralis,& indeclinabilia.

Intra centum autem,& mille uariãtur per tres uoces,quemadmodum adiectiua trium uocum,ut.

Ducẽti,ducentæ,ducẽta,ducentorum,rum,rum. Trecẽti,trecentæ,trecenta,trecentorum,trecentarum,trecentorum.

Quadringenti, quadringentæ,quadringenta,quadringentorum,quadringentarum,quadringentorum.

Quingenti, quingentæ,quingenta,quingentorum,quingentarum,quingentorum.

Sexcenti,ſexcentæ,ſexcenta,ſexcentorum,ſexcentarum,ſexcentorum. Septingenti,ſeptingentæ, ſeptingenta,ſeptingentorum,ſeptingentarum,ſeptingentorum.

Octingenti,octingentæ,octingenta,octingentorum,octingentarum,octingentorum.

Noningenti, noningentæ, noningenta, noningentorum, noningentarum,noningentorum.

Pluraliter ntõ hi & hæ & hæc mille. gtõ horum & harum & horum mille. datiuo his mille. accusatiuo hos, & has, & hæc mille. uocatiuo o mille. ablatiuo ab his mille.

Declinatur etiam hoc mille substantiuum, sed in singulari nõ uariatur, in plurali uero sic declinatur.

Hæc millia, horum milliũ, his, & ab his milibus. Hæc milliã, o millia.

Sed tunc potest habere post se gtũm, quia tunc est substantiuum, & iungitur genitiuo, ut duo millia passuum.

Plu. ntõ hi & hæ & hæc tot. gtõ horũ & harum, & horum tot. dtõ his tot. actõ hos, & has, & hæc tot. uocatiuo o tot abltõ ab his tot. Sic declinatur Quot, Aliquot, Siquot.

BOnus, melior, optimus. bona melior, optima. bonam melius, optimum. & in aduerbio bene, melius, optime.

Malus, peior, pessimus. mala, peior, pessima. malũ, peius, pessimum. & in aduerbio male, peius, pessime.

Magnus, maior, maximus. magna, ior, maxima. magnum, maius, maximũ, & in aduerb. magnopere, magis, maxime.

Paruus, minor, minimus. parua, minor, minima. paruum, minus, minimum. & in aduerbio parue, minus, minimum.

Perdoctus, longe doctior, quãdoctissimus. per docta, longe doctior, quam doctissima. perdoctum, longe doctius, quam doctissimum. & in aduerbio perdocte, longe doctius, quam doctissime.

De examinatione Verbi.

AMo, quæ pars est? uerbum est. quare est uerbum? quia significat agere, aut pati, ut amo, amor, siue utrunque ut criminor te, & criminor abs te.

Verbo quot acccidunt? octo. quæ? genus, tempus, modus, species, figura, coniugatio, persona: & numerus.

AMo, cuius generis? actiui. quare? quia in o desinens facit. passiuum, in or, & potest habere accusatiuum significan-

tem hominem.

Amor: cuius generis? passiui, quare? quia in or, desinent fit ab actiuo assumpta, r, litera.

Aro, cuius generis? neutri, quare? quia in o desinens non facit passiuum in or, nec potest naturaliter habere accusatiuum significantem hominem.

Vapulo, cuius generis? neutri passiui. quare? quia in o desinẽs passiuam retinet significationem, ut ego uapulo abs te.

Gaudeo, cuius generis? neutro passiui. quare? quia in præteritis perfectis, & cæteris ab his deductis retinet uocem passiuorum, in alijs uero neutrorum.

Sum, cuius generis? neutri substantiui. quare? quia substantiam esse significat, ut ego sum. Deus est.

Memini, cuius generis? nullius. quare? quia nec in, o, nec in, or, desinit, sed abusiue neutrum appellatur.

Largior, cuius generis? cõmunis. quare? quia in uoce passiua utranq; retinet significationem. s. actiuam & passiuam.

Sequor, cuius generis? deponẽtis. quare? quia deponit alterã significationem, & alteram per se retinet, nam sequor retinet actiuam, lætor uero retinet passiuam.

AMo, cuius temporis? præsentis. quare? quia significat actionem, uel passionem præsentis temporis.

Amabã, cuius temporis? præteriti imperfecti. quare? quia significat actionem, uel passionem præteriti imperfecti.

Amaui cum temporis præteriti perfecti. quare? quia significat actionem, uel passionem præteriti perfecti.

Amaueram. cuius temporis? præteriti plusquam perfecti, quare? quia significat actionem. uel passionem, præteriti plusquam perfecti.

Amabo, cuius temporis? futuri. quare? quia significat actionem, uel passionem futuri.

AMo cuius modi? indicatiui, quare? quia indicat rem esse uel fuisse, uel futurum esse.

Ama, cuius modi? imperatiui. quare? quia imperat rem esse, uel futuram esse.

Amarem, cuius modi? optatiui, quare? quia optat rem esse, uel fuisse, uel futuram esse, cum hoc aduerbio, utinã, quod etiam quandoque omittitur.

Amẽ, cuius modi? subiunctiui. q? quia ad perfectã sententiam subiungit sibi aliud uerbũ, uel subiungitur alteri uerbo.

Amare, cuius modi? infinitiui. quare? quia per se nihil desinit, sed semper alteri uerbo adhæret.

AMo, cuius spẽi? primitiuæ. quare? quia à nullo deriuatur.

Amor, cuius speciei? deriuatiue. qua? quia deriuatur ab amo.

Cupido, cuius figuræ? simplicis. quare? quia simpliciter profertur. concupio, cuius figuræ? compositæ. quare? quia ex con & cupio, componitur concupio.

Concupisco, cuius figuræ? decompositæ. quare? quia deriuatur à composito, concupio.

AMo, cuius coniugationis? primæ. quare? quia facit secundam personam præsentis indicatiui modi in as, uel in aris productam, ut amo, amas & amor amaris.

Doceo, cuius coniugationis? secundæ, quare? quia facit secundam personã in es, uel in eris productam, ut doceo, doces, & doceor doceris.

Lego, cuius cõiugationis? tertiæ. qu? quia facit secũdã personam in is, aut in eris breuẽ ut lego legis, & legor legeris.

Audio, cuius coniugationis? quartæ. quare? quia facit secundam personam in is aut iris productam ut audio audis, & audior audiris.

Volo, cuius coniugationis? nullius. quare? quia anomalum est nec sequitur analogiam supradictarum cõiugationum, sic

etiam

AMo, cuius perſonæ? primæ, quare? quia de ſeipſa loquitur, ut ego amo.

Amas, cuius perſonæ? ſecundæ, quare? quia ad ipſam dirigitur ſermo, ut tu amas.

Amat cuius perſonæ? tertiæ, quare, quia aliquis de ipſa loquitur, ut, Pamphilus amat.

AMare, cuius perſonæ, & numeri? nullius, quare? quia omnia infinita, impersonalia, gerundia, & ſupina, numeris & perſonis deficiunt.

Amo, cuius nume. ſing. quare? quia unũ tãtum ſignificat.

Amamus, cuius numeri? pluralis, quare? quia plures ſignificat.

De prima coniugatione.

Dic tempora deducta à præſenti? amo, amabam, amabo, ama, amato, utinam amarem, utinam amem, cum amem, cum amarem, amare.

Dic tempora deducta à præterito perfecto? amaui, amaueram, utinam amauiſſem, cum amauerim, cum amauiſſem, cum amauero, amauiſſe, amatum ire.

INdicatiuo modo tempore præſenti, amo, amas, amat. Pluraliter amamus, amatis, amant. Præterito imperfecto amabam, amabas, amabat. Pluraliter amabamus, amabatis, amabant. Præterito perfecto, amaui amauiſti, amauit. Pluraliter amauimus, amauiſtis, amauerunt, uel amauere. Præterito pluſquam perfecto, amaueram, amaueras, amauerat. Pluraliter amaueramus, amaueratis, amauerant. Futuro amabo, amabis, amabit. Pluraliter amabimus, amabitis, amabunt.

Imperatiuo modo tempore præſenti, ama amet. Pluraliter amemus, amate, ament. Futuro amato tu, amato ille. Pluraliter amemus, amatote, amanto.

Optatiuo modo tẽpore præſenti, & ptõ imperfecto utinã

amarem, amares, amaret. plur. utinam amaremus, amaretis, amarent. præterito perfecto & plusquam perfecto utinam amauissem, amauisses, amauisset. plu. utinam amauissemus, amauissetis, amauissent. Futuro utinam amem, ames, amet. pluraliter utinam amemus, ametis, ament.

Subiunctiuo modo tempore præsenti cum amem, ames, amet. pluraliter cum amemus, ametis, ament. præterito imperfecto cum amarem, amares, amaret. plurali. cum amaremus, amaretis, amarent. præterito perfecto cum amauerim, amaueris, amauerit. pluraliter cum amauerimus, amaueritis, amauerint. præterito plusquam perfecto cum amauissem, amauisses, amauissent. pluraliter cum amauissemus, amauissetis, amauissent. Futuro cum amauero, amaueris, amauerit. pluraliter cum amauerimus, amaueritis, amauerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto amare. præterito perfecto & plusquamperfecto amauisse. Futuro amatum ire, uel amaturum esse.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo actiuo? duo, amans, & amaturus.

Amans unde, & quomodo formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi, mutata bam, in duas literas, ns, ut amabam, amans.

Amaturus unde, & quomodo formatur? à posteriore supino, addita, rus, ut amatu, amaturus.

Dic tempora formata à præsenti? amor, amabar, amabor, amare, amator, utinam amarer, utinam amer, cum amer, cum amarer, amari.

Dic tẽpora formata à ptõ perfecto? amatus sum, uel fui, amatus eram uel fueram, utinam amatus essem, uel fuissem. cum amatus sim, uel fuerim, cum amatus essem, uel fuissem, cum amatus ero, uel fuero amatum esse, uel fuisse, amatũ iri.

INdicatiuo modo tempore præsenti, amor, amaris, uel amare amatur. plur. amamur, amamini, amantur. præt. imperfecto amabar, amabaris, uel amabare amabatur. plur. amabamur, amabamini, amabantur. ptõ perfecto amatus sum, uel fui, es uel fuisti, est uel fuit. plur. amati sumus, uel fuimus, estis uel fuistis sunt fuerunt, uel fuere. præt. plusquam perfecto amatus eram, uel fueram, eras uel fueras, erat uel fuerat. pluraliter amati eramus, uel fueramus, eratis, uel fueratis, erant uel fuerant. Futuro amabor, amaberis, uel amabere amabitur. pluraliter, amabimur, amabimini, amabuntur.

Imperatiuo modo tempore præsenti amare, ametur. pluraliter amemur, amamini, amentur. Futuro amator tu, amator ille. pluraliter amemur, amaminor, amantor.

Optatiuo modo tempore præsenti, & ptõ imperfecto utinam amarer, amareris, uel amarere, amaretur. plur. utinam amaremur, amaremini, amarentur. ptõ perfecto & plusquã perfecto utinã amatus essem, uel fuissem, esses uel fuisses, esset uel fuisset. plu. utinã amati essemus, uel fuissemus, essetis uel fuissetis, essent uel fuissent. Futuro utinam amer, ameris, uel amere, ametur. plu. utinam amemur, amemini, amentur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti cum amer, ameris, uel amere, ametur. plur. cum amemur, amemini, amẽtur. præterito imperfecto cum amarer, amareris, uel amarere, amaretur. plura. cum amaremur, amaremini, amarentur. præterito perfecto cum amatus sim, uel fuerim, sis uel fueris. sit uel fuerit. pluraliter cũ amati simus uel fuerimus. sitis, uel fueritis sint, uel fuerint. præterito plusquã perfecto cum amatus essem, uel fuissem, esses uel fuisses, esset uel fuisset. pluraliter cum amati essemus, uel fuissemus, essetis uel fuissetis, essent, uel fuissent. Futuro cum amatus ero uel fuero, eris uel fueris, erit uel fuerit. pluraliter cum amati erimus, uel fue-

rimus eritis, uel fueritis, erunt uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto amari. Præterito perfecto & plusquam perfecto amatum esse, uel fuisse. Futuro amatum iri.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo passiuo? duo, amatus & amandus.

Amatus, unde & quomodo formatur à posteriore supino, addita, s, ut amatu, äddita, s, fit amatus.

Amandus unde, & qüo formatur à gtõ præsentis participij mutata, tis, in dus, ut amans, amãtis, tis, in dus, fit amandus.

De impersonali passiuæ uocis.

VErbo impersonali tempore præsenti amatur. ptõ imperfecto amabatur. præterito perfecto amatum est, uel fuit. ptõ plusquam perf. amatum erat uel fuerat. Futuro amabitur.

Imperatiuo mõ tẽpore præsenti ametur. futuro amator.

Optatiuo mõ tempore præsenti, & ptõ imperfecto utinã amaretur. præterito perfecto, & plusquam perfecto utinam amatum esset fuisset. Futuro utinam ametur.

Subiunctiuo mõ tẽpore præsenti quum ametur. ptõ imperfecto quum amaretur. ptõ perfecto quum amatum sit, uel fuerit. præterito plusquãperfecto quum amatum esset uel fuisset. Futuro cum amatum erit uel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto amari. præterito perfecto & plusquam perfecto amatum esse uel fuisse. futuro amatum iri.

Gerundia uel participialia nomina sunt hæc, amandi, amando, amandum. Supina sunt hæc, amatum, amatu.

Docebo, docebam, docebo, doce, doceto, utinam docerem, utinam doceam, cum doceam, cum docerem, docere.

Docui, docuerã utinam docuissem, quum docuerim, quum docuissem, cum docuero, docuisse, doctum ire.

INdicatiuo mõ tempore præsenti, doceo, doces, docet. Plura. docemus, docetis, docent. Præterito imperfecto docebam, docebas, docebat. Plur. docebamus, docebatis, docebant. ptõ perfecto docui, docuisti, docuit. pluraliter docuimus, docuistis, docuerunt, uel docuere. præterito plusquam perfecto docueram, docueras, docuerat. pluraliter docueramus docueratis, docuerant. Futuro docebo, docebis, docebit. pluraliter docebimus, docebitis, docebunt.

Imperatiuo modo tempore præsenti doce, doceat. pluraliter doceamus, docete, doceant. Futuro doceto tu, doceto ille. Pluraliter doceamus, docetote, docento.

Optatiuo modo tempore præsenti, & ptõ imperfecto, utinam docerẽ, doceres, doceret. plura. utinam doceremus, doceretis, docerent, præterito perfecto & plusquã perfecto, utinam docuissem, docuisses, docuisset. pluraliter utinã docuissemus, docuissetis, docuissent. Futuo utinam, doceam, doceas, doceat, pluraliter utinam doceamus, doceatis, doceant.

Subiunctiuo modo tempore præsenti quum doceã, doceas, docet. pluraliter cum doceamus, doceatis, doceant. ptõ imperfecto cum docerem, doceres, doceret. pluraliter cum doceremus, doceretis, docerent. ptõ perfecto cum docuerim, docueris, docuerit. pluraliter cum docuerimus, docueritis, docuerint. ptõ plusquam perfecto cum docuissem, docuisses, docuisset. pluraliter cum docuissemus, docuissetis, docuissent. Futuro cum docuero, docueris, docuerit, pluraliter cum docuerimus, docueritis, docuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto docere, præterito perfecto et plusquam perfecto docuisse. Futuro doctum ire, uel docturum esse.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo actiuo? duo, quæ docens, & docturus.

Docens unde, et quomodo formatur? a prima persona præteriti imperfecti, indicatiui modi, mutata, bam, in duas literas, ns, ut docebam, bam, in ns, fit docens.

Docturus unde & quomodo formatur? a posteriore supino, addita, rus, ut doctu, addita, rus, fit docturus.

Doceor, docebar, docebor, docere, docetor. utinã docerer, utinam docear, cum docear, cum docerer, docerî.

Doctus sum uel fui, doctus erã, uel fuerã, utinã doctus essẽ uel fuissẽ. cum doctus sim, uel fuerim, cũ doctus essem, uel fuissem, cũ doctus ero, uel fuero, doctũ esse, uel fuisse, doctũ iri.

INdicatiuo modo tẽpore præsenti, doceor, doceris, uel docere docetur. plu. docemur, docemini, docentur. præterito imperfecto docebar, docebaris, uel docebare, docebatur. plural. docebamur, docebamini, docebantur. præterito perfecto doctus sum, uel fui, es, uel fuisti, est, uel fuit. pluraliter docti sumus, uel fuimus, estis, uel fuistis, sunt fuerunt, uel fuere. præterito plusquam perfecto, doctus eram, uel fueram, eras, uel fueras, erat, uel fuerat. pluraliter docti eramus, uel fueramus, eratis, uel fueratis, erant, uel fuerant. Futuro docebor, doceberis, uel docebere, docebitur. pluraliter docebimur docebimini, docebuntur.

Imperatiuo modo tẽpore præsenti docere, doceatur. plur. doceamur, doceamini, doceantur. Futuro docetor tu, docetor ille. pluraliter doceamur, doceminor, docentor.

Optatiuo modo tempore præsenti, & ptõ imperfecto, utinã docerer, docereris, uel docerere, doceretur. pluraliter utinã doceremur, doceremini, docerentur. Præterito perfecto et plusquam perfecto utinam doctus essem, uel fuissem, esses, uel fuisses, esset, uel fuisset. Pluraliter utinam docti essemus, uel fuissemus, essetis, uel fuissetis, essent, uel fuissent. Futuro utinam docear, docearis, uel doceare, doceatur. plurali-

ter utinam doceamur, doceamini, doceantur.

Subiũctiuo mõ tẽpore præsenti cum docear, docearis, uel doceare, doceatur. Pluraliter cum doceamur, doceamini, doceantur. ptõ imperfecto cum docerer, docereris, uel docerere, doceretur. plura. cum doceremur, doceremini, docerẽtur. præterito perfecto cum doctus sim, uel fuerim, sis uel fueris, sit uel fuerit. plura. cum docti simus uel fuerimus, sitis uel fueritis, sint uel fuerint. ptõ plusquam perfecto cum doctus essem, uel fuissem, esses, uel fuisses, esset uel fuisset. pluraliter cum docti essemus, uel fuissemus, essetis, uel fuissetis, essent uel fuissent. Futuro cum doctus ero, uel fuerõ, eris uel fueris, erit, uel fuerit. pluraliter cum docti erimus, uel fuerimus, eritis, uel fueritis, erunt uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto doceri. præterito perfecto & plusquam perfecto doctum esse, uel fuisse. Futuro doctum iri.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo passiuo? duo, doctus, & docendus.

Doctus unde, & quomodo formatur? a posteriore supino addito, s, ut doctu, addita, s, fit doctus.

Docẽdus unde, & qũo formatur? à gtõ præsentis participij mutata, tis, in dus, ut docens, docentis, tis, in dus, fit docendus. De impersonali passiuæ uocis.

VErbo impersonali tẽpore præsenti docetur. Ptõ imperfecto docebatur. ptõ perfecto doctum est, uel fuit. ptõ plusquã perfecto doctum erat uel fuerat. Futuro docebitur.

Imperatiuo mõ tẽpore præsenti, doceatur. Fut. docetor.

Optatiuo mõ tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam doceretur. præterito perfecto & plusquam perfecto utinam doctum esset, uel fuisset. Futuro utinam doceatur.

Subiunctiuo mõ tẽpore præsenti, cum doceatur. Præteri-

to imperfecto cum doceretur. præterito perfecto cum doctum sit, uel fuerit. ptõ plusquam perfecto cum doctum esset, uel fuisset. Futuro cum doctum erit, uel fuerit.

Infinitiuo mõ tempore præsenti, & ptõ imperfecto docere. ptõ perfecto, & plusquã perfecto doctũ esse, uel fuisse. Futuro doctũ iri. Gerũdia uel participalia nomina sunt hæc docendi, docendo, docendum. Supina sunt hæc, doctum doctu.

Lego, legebam, legam, lege, legito, utinam legerem, utinam legam, cum legam, cum legerem, legere.

Legi, legeram, utinam legissem, cum legerim, cum legissem cum legero, legisse, lectum ire.

INdicatiuo modo tempore præsenti, lego, legis, legit. pluraliter legimus, legitis, legunt. ptõ imperfecto legebam, legebas, legebat. pluraliter legebamus, legebatis, legebant.

Ptõ perfecto legi, legisti, legit. pluraliter legimus, legistis, legerunt, uel legere. ptõ plusquam perfecto legerã, legeras, legerat. pluraliter legeramus, legeratis, legerant. Futuro legam, leges, leget. pluraliter legamus, legatis, legent.

Imperatiuo modo tempore præsenti, lege, legat. pluraliter legamus, legite, legant. Futuro legito tu, legito ille. Pluraliter legamus, legitote, legunto.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam legerem, legeres, legeret. pluraliter utinam legeremus: legeretis, legerent. ptõ perfecto et plusqam perfecto, utinam legissem, legisses, legisset. pluraliter utinam legissemus, legissetis, legissent. Futuro utinam legam, legas, legat. pluraliter utinam legamus, legatis, legant.

Subiunctiuo mõ tẽpore præsenti cum legam, legas, legat. pluraliter cum legamus, legatis, legant. ptõ imperfecto. cum legerem, legeres, legeret. pluraliter cum legeremus, legeretis, legerent. ptõ perfecto cum legerim, legeris, lege-

rit. pluraliter cum legerimus, legeritis, legerint. ptō pluſquā perfecto cum legiſſem, legiſſes, legiſſet, pluraliter cum legiſſemus, legiſſetis, legiſſent. Futuro cum legero, legeris, legerit. pluraliter cum legerimus, legeritis, legerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto legere. præterito perfecto & pluſquam perfecto legiſſe. Futuro lectum ire, uel lecturum eſſe.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo actiuo? duo legens, & lecturus.

Legens unde, & quomodo formatur? a prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi, mutata, bam in duas literas, ns ut legebam, bam, in ns fit legens.

Lecturus unde, & quomodo formatur? à poſteriore ſupino, addita, rus, ut lectu, addita, rus, fit lecturus.

Legor, legebar. legar, legere, legitor, utinam legerer, utinam legar, cum legar, cum legerer, legi,

Lectus ſum uel fui, lectus eram uel fuerā, utinam lectus eſſem, uel fuiſſem. cum lectus ſim, uel fuerim. cum lectus eſſem, uel fuiſſem, cum lectus ero uel fuero, lectum eſſe uel fuiſſe, lectum iri.

INdicatiuo modo tempore præſenti legor, legeris, uel legere, legitur. pluraliter legimur, legimini, leguntur. ptō imperfecto legebar, legebaris, uel legebare, legebatur. pluraliter legebamur, legebamini, legebantur. ptō perfecto lectus ſum uel fui, es, uel fuiſti, eſt, uel fuit, pluraliter lecti ſumus, uel fuimus, eſtis, uel fuiſtis. ſunt fuerunt, uel fuere. ptō pluſquā perfecto lectus eram, uel fueram, eras uel fueras, erat, uel fuerat. pluraliter lecti eramus, uel fueramus, eratis, uel fueratis, erant uel fuerant. Futuro legar, legeris uel legere, legetur. pluraliter legemur, legemini, legentur.

Imperatiuo mō tempore præſenti legere, legatur. plural.

legamur,legimini,leguntur. Futuro legitor tu, legitor ille. pluraliter legamur,legiminor,leguntur.

Optatiuo mõ tẽpore præsenti, & ptõ imperfecto utinam legerer,legereris,uel legerere, legeretur. pluraliter utinam legeremur,legeremini,legerentur. ptõ perfecto et plusquam perfecto utinam lectus essem uel fuissem, esses,uel fuisses,esset uel fuisset. plu. utinam lecti essemus,uel fuissemus,essetis, uel fuissetis,essent,uel fuissent. Futuro utinã legar,legaris, uel legare,legatur. plu. utinã legamur,legamini,legantur.

Subiũctiuo mõ tempore præsenti cum legar,legaris,uel legare,legatur. pluraliter cum legamur,legamini,legãtur. ptõ imperfecto cum legerer, legereris, uel legerere, legeretur. pluraliter cum legeremur,legeremini, legerentur. ptõ perfecto cum lectus sim,uel fuerim, sis, uel fueris, sit,uel fuerit. pluraliter cum lecti simus, uel fuerimus, sitis,uel fueritis, sint,uel fuerint. ptõ plusquam perfecto cum lectus essem uel fuissem,esses uel fuisses,esset,uel fuisset. pluraliter cum lecti essemus,uel fuissemus,essetis uel fuissetis,essent uel fuisset. Futuro cum lectus ero uel fuero, eris,uel fueris,erit,uel fuerit. pluraliter cum lecti erimus,uel fuerimus,eritis,uel fueritis,erunt uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti,& præterito imperfecto legi. præterito perfecto,& plusquam perfecto lectum esse,uel fuisse. Futuro lectum iri.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo passiuo? duo,lectus & legendus.

Lectus unde,& quomodo formatur? a posteriore supino, addita,s,ut lectu,addita,s, fit lectus.

Legẽdus unde, & qũo formatur? a gtõ præsentis participij,mutata,tis,in dus,ut legẽs,legẽtis, tis in dus fit legẽdus.

De uerbo impersonali passiuæ uocis.

VErbo impersonali legitur. Ptō imperfecto legebatur. Ptō perfecto lectum, est uel fuit. præterito pluſquam perfecto lectum erat uel fuerat. Futuro legetur.

Imperatiuo mō tēpore præsenti legatur. Futuro legitor.

Optatiuo mō tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam legeretur. Ptō perfecto & pluſquam perfecto, utinā lectum eſſet, uel fuiſſet. Futuro utinam legatur.

Subiunctiuo modo tēpore præsenti, cum legatur. Præterito imperfecto cum legeretur. præterito perfecto cum lectū ſit uel fuerit. præterito pluſquam perfecto cum lectum eſſet, uel fuiſſet. Futuro cum lectum erit uel fuerit.

Infinitiuo mō tēpore præsenti, et ptō imperfecto legi. ptō perfecto & pluſquam perfecto lectum eſſe, uel fuiſſe. Futuro lectum iri. Gerundia, uel participialia nomina ſunt hæc, legēdi, legendo, legendum. Supina ſunt hæc, lectum lectu.

Audio, audiebā, audiam, audi, audito, utinam audirem, utinam audiam, cum audiam, cum audirem, audire.

Audiui audiueram, utinam audiuiſſem, cum audiuerim, cū audiuiſſem, cum audiuero, audiuiſſe, auditum ire.

INdicatiuo mō tēpore præsenti audio, audis, audit. Pluraliter audimus, auditis, audiunt. præterito imperfecto audiebā, audiebas, audiebat. pluraliter audiebamus, audiebatis, audiebant. ptō perfecto audiui, audiuiſti, audiuit. pluraliter audiuimus, audiuiſtis, audiuerunt, uel audiuere. præterito pluſquam perfecto audiueram, audiueras, audiuerat. pluraliter audiueramus, audiueratis, audiuerant. Futuro audiā, andies, audiet. pluraliter audiemus, audietis, audient.

Imperatiuo modo tēpore præsenti audi, audiat. pluraliter audiamus, audite, audiant. Futuro audito tu, audito ille. pluraliter auditote, audiunto.

Optatiuo mō tempore præsenti, & ptō imperfecto utinā

audirem, audires, audiret. Pluraliter utinam audiremus audiretis, audirent. præterito perfecto & pluſquam perfecto, utinam audiuiſſem, audiuiſſes, audiuiſſet. Pluraliter utinam audiuiſſemus, audiuiſſetis, audiuiſſent. Futuro utinam audiam, audias, audiat. Pluraliter utinam audiamus audiatis, audiant.

Subiunctiuo modo tẽpore præſenti cum audiam, audias, audiat. Pluraliter cum audiamus, audiatis, audiant. ptõ imperfecto cum audirẽ, audires, audiret. plu. cum audiremus, audiretis, audirent. ptõ perfecto cum audiuerim, audiueris, audiuerit. plu. cum audiuerimus, audiueritis, audiuerint. ptõ pluſquam perfecto, cum audiuiſſem, audiuiſſes, audiuiſſet. plura. cum audiuiſſemus, audiuiſſetis, audiuiſſent. Futuro cum audiuero, audiueris, audiuerit. pluraliter cum audiuerimus, audiueritis, audiuerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto audire. præterito perfecto & pluſquam perfecto audiuiſſe. Futuro auditum ire uel auditurum eſſe.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo actiuo? duo, audiens, & auditurus.

Audiens unde, & quomodo formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi, mutata, bam, in duas literas, ns, ut, audiebam, bam, in ns, fit audiens.

Auditurus unde, & quomodo formatur: à poſteriore ſupino, addita, rus, fit, auditurus.

Auditor, audiebar, audiar, audire, auditor, utinã audirer, utinam audiar, quum audirer, audiri.

Auditus ſum, uel fui, auditus eram uel fueram, utinam auditus eſſem, uel fuiſſem, cum auditus ſim, uel fuerim. cum auditus eſſem, uel fuiſſem, cum auditus ero, uel fuero, auditum eſſe, uel fuiſſe, auditum iri.

INdicatiuo modo tempore præsenti audior, audiris, uel audi re auditur. Pluraliter audimur, audimini, audiuntur. præteri to imperfecto audiebar, audiebaris, uel audiebare, audieba= tur. plu. audiebamur, audiebamini, audiebantur. ptõ perfe= cto auditus sum, uel fuises, uel fuisti. est, uel fuit. plu. auditi sumus, uel fuimus estis, uel fuistis, sunt fuerunt, uel fuere. ptõ plusquam perfecto auditus erã, uel fuerã, eras, uel fuer as erat uel fuerat. pluraliter auditi eramus, uel fueramus, era= tis uel fueratis, erant uel fuerant. Futuro audiar, audieris, uel audiere, audietur. plu. audiemur, audiemini, audientur.

Imperatiuo modo tempore præsenti audire, audiatur. plu. audiamur, audimini, audiatur. Futuro auditor tu, auditor il= le, pluraliter audiamur, audiminor, audiuntor.

Optatiuo mõ tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam audirer, audireris, uel audirere, audiretur. plu. utinã audiremur, audiremini, audirentur. præterito perfecto & plusquam perfecto utinam auditus essem uel fuissem. esses, uel fuisses. esset, uel fuisset. pluraliter utinam auditi essemus uel fuissemus, essetis, uel fuissetis, essent, uel fuissent. Futuro utinam, audiar, audiaris, uel audiare, audiatur. pluraliter uti nam audiamur, audiamini, audiantur.

Subiunctiuo modo tempore præsenti cum audiar, audia= ris, uel audiare, audiatur. pluraliter cum audiamur, audiami= ni, audiantur. præterito imperfecto cum audirer, audireris, uel audire, audiretur. plur. cum audiremur, audiremini, audi= rentur. præterito perfecto cum auditus sim, uel fuerim. sis, uel fueris. sit, uel fuerit. pluraliter cum auditi simus, uel fue= rimus. sitis, uel fueritis. sint, uel fuerint. præterito plusquam perfecto cum auditus essem, uel fuissem. esses, uel fuisses. esset, uel fuisset. pluraliter cum auditi essemus, uel fuissemus. essetis, uel fuissetis. essent, uel fuissent. Futuro cum audi=

tus ero uel fuero, eris uel fueris, erit uel fuerit. Pluraliter cum auditi erimus, uel fuerimus, eritis uel fueritis, erunt uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto audiri. Præterito perfecto & plusquã perfecto auditum esse uel fuisse. Futurum auditum iri.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo passiuo? duo, auditus, & audiendus. Auditus unde, & qũo formatur? a posteriore supino, adita, s, ut auditu, addita, s, fit auditus.

Audiendus unde, & qũo formatur? gtõ præsentis participij mutata, tis, in dus, ut audiens, audientis, tis, in dus fit audiendus. De impersonali passiuæ uocis.

VErbo impersonali tẽpore præsenti auditur. præterito imperfecto audiebatur. ptõ perfecto auditum est uel fuit. Ptõ plusquam perfecto auditũ erat uel fuerat. Futuro audietur.

Imperatiuo modo audiatur. futuro auditor.

Optatiuo modo tempore præsenti, & ptõ imperfecto, utinam audiretur. præterito perfecto & plusquam perfecto utinam auditum esset uel fuisset. Futuro utinam audiatur.

Subiunctiuo modo cum audiatur. præterito imperfecto cum audiretur. præterito perfecto cum auditum sit uel fuerit. præterito plusquam perfecto cum auditum esset uel fuisset. Futuro cum auditum erit uel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præsenti & præterito imperfecto audiri. præterito perfecto & plusquã perfecto auditum esse uel fuisse. Futuro auditum iri.

Gerundia uel participialia nomina sunt hæc, audiendi, audiendo, audiendum. Supina sunt hæc, auditum, auditu.

De quatuor uerbis anomalis.

Sum eram, ero, sis, uel es, esto. utinam essem, utinam sim cum sim, cum essem, esse.

Fui, fueram, utinam fuissem, cum fuerim, cum fuissem, cum fuero, fuisse.

SVm, es, est. pluraliter sumus, estis, sunt. præterito imperfecto eram, eras, erat. pluraliter eramus, eratis, erant. præterito perfecto, fui, fuisti, fuit. pluraliter fuimus, fuistis, fuerũt, uel fuere. præterito plusquam perfecto fueram, fueras, fuerat. pluraliter fueramus, fueratis, fuerant. Futuro ero, eris, erit. pluraliter erimus, eritis, erunt.

Imperatiuo mõ tpe præsenti, sis, uel es, sit. pl. simus, este, sint. Fut. esto tu, esto ille. plu. simus estote, sunto, uel suntote.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam essem, esses, esset. plu. utinam essemus, essetis, essent. ptõ perfecto, & plusquam perfecto utinã fuissem, fuisses, fuisset. pluraliter utinam fuissemus, fuissetis, fuissent. Futuro utinam sim, sis, sit. pluraliter utinam simus, sitis, sint.

Subiunctiuo modo tẽpore præsenti, cũ sim, sis, sit. plu. cum simus, sitis, sint. præterito imperfecto cum essem, esses, esset. pluraliter cũ essemus, essetis, essent. præterito perfecto cum fuerim, fueris, fuerit. pluraliter cum fuerimus, fueritis, fuerint. præterito plusquam perfecto cum fuissem, fuisses, fuisset. plu. cum fuissemus, fuissetis, fuissent. Futuro cum fuero, fueris, fuerit. pluraliter cum fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto esse. præterito & plusquam perfecto fuisse. Futuro fore, uel futurum esse. Gerundijs & supinis caret.

Quot participia habet? duo, ens, & futurus. Quomodo formantur? non habent certam formationem. Dic composita à sum? adsum, absum, prosum, obsum, præsum, desum, insum, subsum, supersum, intersum, possum, quæ omnia declinantur, sicut sum, præter possum, quod in præterito perfecto facit potui, Cuius uerbi hæc est declinatio.

Possum,potes,pŏt.plura.possumus,potestis.possunt. Præterito imperfecto,poteram, poteras,poterat.pluraliter poteramuas,poteratis,poterant.præterito perfecto potui,potuisti,potuit.plurali.potuimus,potuistis,potuerunt,uel potuere.ptō plusquā perfecto potueram, potueras, potuerat. pluraliter potueramuus, potueratis:potuerant. Futuro potero, poteris,poterit.plur.poterimus,poteritis,poterunt.

Imperatiuo mō tēpore præsenti, possis,uel potes, possit, plural.possimus, potestе,possint. Futuro potesto tu,potesto ille. pluraliter possimus,potestote,possunto, uel possuntote.

Optō mō tēpore præsenti, et ptō imperf.utinā possē,posses,posset.plu.utinā possemus,possetis,possent.ptō perfecto & plusquā perfecto utinā potuissē, potuisses, potuisset.plu. utinā potuissemus, potuissetis,potuissent. Futuro utinā possim,possis,possit,plurali utinam possimus,possitis,possint.

Subiunctiuo mō tempore præsenti,quū possim possis,possit.plu.quum possimus,possitis,possint.ptō imperfecto quum possem, posses, posset.plu.quum possemus possetis,possent. ptō perfecto quū potuerim,potueritis,potuerit.plu.quū potuerimus, potueritis, potuerint,ptō plusquā perfecto quum potuissem, potuisses potuisset. Futuro quū potuero, potueris,potuerit,plu.quum potuerimus,potueritis,potuerunt.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto posse. præterito perfecto & plusquam perfecto potuisse. Futuro caret.participijs.Gerundijs,& supinis caret.

Volo,uolebam,uolam,utinā, uellem,utinam uelim.quum uelim,quum uellem,uelle.

Volui, uolueram,utinam uoluissem,quū uoluerim,quum uoluissem,quum uoluero,uoluisse.

INdicatiuo modo tempore præsenti, uolo uis, uult.plu.uolumus, ultis, uolunt, præterito imperfecto uolebam, uole-

bas uolebat. plura.uolebamus,uolebatis uolebant.ptõ perfecto,uolui,uoluisti,uoluit. pluraliter uoluimus,uoluistis,uoluerunt, & uoluere. præt.pluſquã perfecto uoluerã, uolueras, uoluerat. pluraliter uolueramus, uolueratis,uoluerant. Ftõ uolam,uoles,uolet. pluraliter uolemus, uoletis, uolent.

Imperatiuo modo caret,ſed habet in compoſitione noli,et nolite. Futuro nolito,& nolitoto.

Optatiuo mõ tempore præſenti,& præterito imperfecto utinam uellem,uelles,uellet. pluraliter utinam uellemus,uelletis,uellent. præterito perfecto,& pluſquam perfecto utinam uoluiſſem,uoluiſſes,uoluiſſet.pluraliter utinam uoluiſſemus,uoluiſſetis,uoluiſſent. Futuro utinam uelim,uelis,uelit. pluraliter utinam uelimus,uelitis,uelint.

Subiunctiuo modo tempore præſenti cum uelim, uelis,uelit. pluraliter cum uelimus,uelitis,ueliut. præterito imperfecto cum uellem,uelles,uellet. pluraliter cum uellemus,uelletis,uellent.præterito perfecto cum uoluerim,uolueris,uoluerit. pluraliter cum uoluerimus,uolueritis,uoluerint. præterito pluſquam perfecto cum uoluiſſem, uoluiſſes, uoluiſſet. plur.cũ uoluiſſemus, uoluiſſetis,uoluiſſent. Fut.cũ uoluero, uolueris,uoluerit.plur.cũ uoluerimus,uolueritis,uoluerint.

Infinitiuo mõ tempore præſenti,& ptõ imperfecto uelle. præterito perfecto& pluſquã perfecto uoluiſſe. Fut.caret.

Quot participia hẽt? unũ tantũ,uolẽs,quia caret ſupino.

Volens unde ,& quomodo formatur ? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi mutata bam in duas literas,ns,ut uolebam,bam,in,ns,fit uolens. (uolo.

Dic cõpoſita a uolo? nolo,& malo,quæ declinantur ſicut

Fero, ferebam feram, fer,ferto, utinam ferrem,utinam, feram,cum feram,cum ferrem,ferre.

Tuli,tuleram,utinã tuliſſem, cum tulerim, cum tuliſſem

cum tulero, tulisse.

INdicatiuo modo tempore præsenti, fero, fers, fert. pluraliter ferimus, feritis, ferunt. ptō imperfecto ferebam, ferebas, ferebat. plur. ferebamus, ferebatis, ferebant. præterito perfecto tuli, tulisti, tulit. pluraliter tulimus, tulistis, tulerunt, uel tulere. præterito plusquamperfecto tuleram, tuleras, tulerat. pluraliter tuleramus, tuleratis, tulerant. Futuro ferram, feres, feret. pluraliter feremus, feretis, ferent.

Imperatiuo modo tempore præsenti fer ferat. pluraliter feremus, ferte, ferant. Futuro ferto tu ferto ille. pluraliter feramus, fertote, ferunto.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam ferrem, ferres: ferret. pluraliter utinam ferremus, ferretis, ferrent. præterito perfecto & plusquamperfecto utinam tulissem, tulisses, tulisset. pluraliter utinam tulissemus, tullissetis, tullissent. Futuro utinam feram, feras, ferat. pluraliter utinam feramus, feratis, ferant.

Subiunctiuo modo tempore præsenti, cum feram, feras, ferat. pluraliter cum feramus, feratis, ferant. præterito imperfecto cum ferrem, ferres, ferret. pluraliter cum ferremus, ferretis, ferrent. præterito perfecto cum tulerim, tuleris, tulerit. pluraliter cum tulerimus, tuleritis, tulerint. præterito plusquamperfecto cum tulissem tulisses, tulisset. pluraliter cum tulissemus, tulissetis, tulissent. Futuro cum tulero, tuleris, tulerit. pluraliter cum tulerimus, tuleritis, tulerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto ferre. præterito perfecto & plusquam perfecto tulisse. Futuro latum ire, uel laturum esse.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo actiuo duo, ferēs, et laturus. Ferēs unde, et qūo formatur? a prima persona præteriti imperf. mutata, bā, in duas literas, ns, ut ferebam.

bam, in, ins, fit ferens. Laturus unde & quo formatur? à posteriore supino, addita, rus, ut latu, addita, rus, fit laturus.

Dic aliquot composita a fero? offero, aufero, refero, defero, differo, confero, præfero, quæ omnia declinantur sicuti fero, & aduerte, quod aufero facit in præterito abstuli, in supino ablatum, & affero atulli allatum, differo, distuli, dilatum.

Feror, ferebar, ferar, ferre, fertor, utinam ferrer, utinam ferar cum ferar, cum ferrer ferri.

Latus sum, uel fui, latus eram, uel fueram, utinam latus essem, uel fuissem, cum latus sim uel fuerim, cum latus essem, uel fuissem, cum latus ero, uel fuero, latum esse, uel fuisse.

INdicatiuo modo tempore præsenti, feror, ferris, uel, ferre: fertur. plura. ferimur: ferimini, feruntur. ptõ imperfecto ferebar: ferebaris, uel ferebare, ferebatur. pluraliter ferebamur, ferebamini: ferebantur. præterito perfecto latus sum, uel fui, es, uel fuisti, est, uel fuit. pluraliter lati sumus, uel fuimus, estis, uel fuistis, sunt fuerunt, uel fuere. præterito plusquamperfecto latus eram, uel fueram, eras, uel fueras. erat, uel fuerat. pluraliter lati eramus, uel fueramus, eratis, uel fueratis, erant, uel fuerant. Futuro ferar, fereris, uel ferere, feretur. pluraliter feremur, feremini, ferentur.

Imperatiuo modo tempore præsenti, ferre: feratur. pluraliter feramur, feramini, ferantur. Futuro fertor tu, fertor ille. pluraliter feramur, feriminor, feruntor.

Optatiuo modo tẽpore præsenti, & ptõ imperfecto utinã ferrer, ferreris, uel ferrere ferretur. pluraliter utinam ferremur, feremini, ferrentur. ptõ perfecto & plusquamperfecto utinã latus eßem, uel fuißẽ, esses, uel fuisses, esset, uel fuisset.

Plura. utinã lati essemus: uel fuissemus, essetis, uel fuissetis, essent, uel fuissent. Futuro utinã, ferar, feraris, uel ferare, feratur. pluraliter utinam feramur: feramini, ferantur.

cum tulero, tulisse.

INdicatiuo modo tempore præsenti, fero, fers, fert. pluraliter ferimus, feritis, ferunt. ptō imperfecto ferebam, ferebas, ferebat. plur. ferebamus, ferebatis, ferebant. præterito perfecto tuli, tulisti, tulit. pluraliter tulimus, tulistis, tulerunt, uel tulere. præterito plusquamperfecto tuleram, tuleras, tulerat. pluraliter tuleramus, tuleratis, tulerant. Futuro feram, feres, feret. pluraliter feremus, feretis, ferent.

Imperatiuo modo tempore præsenti fer ferat. pluraliter feremus, ferte, ferant. Futuro ferto tu ferto ille. pluraliter feramus, fertote, ferunto.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam ferrem, ferres: ferret. pluraliter utinam ferremus, ferretis, ferrent. præterito perfecto & plusquamperfecto utinam tulissem, tulisses, tulisset. pluraliter utinam tulissemus, tullissetis, tullissent. Futuro utinam feram, feras, ferat. pluraliter utinam feramus, feratis, ferant.

Subiunctiuo modo tempore præsenti, cum feram, feras, ferat. pluraliter cum feramus, feratis, ferant. præterito imperfecto cum ferrem, ferres, ferret. pluraliter cum ferremus, ferretis, ferrent. præterito perfecto cum tulerim, tuleris, tulerit. pluraliter cum tulerimus, tuleritis, tulerint. præterito plusquamperfecto cum tulissem tulisses, tulisset. pluraliter cum tulissemus, tulissetis, tulissent. Futuro cum tulero, tueris, tulerit. pluraliter cum tulerimus, tuleritis, tulerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto ferre. præterito perfecto & plusquam perfecto tulisse. Futuro latum ire, uel laturum esse.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo actiuo duo, ferēs, et laturus. Ferēs unde, et qūo formatur? a prima persona præteriti imperf. mutata, bā, in duas literas, ns, ut ferebam.

bam, in, ns, fit ferens. Laturus unde & quo formatur? à posteriore supino, addita, rus, ut latu, addita, rus, fit laturus.

Dic aliquot composita a fero? offero, aufero, refero, defero, differo, confero, præfero, quæ omnia declinantur sicuti fero, & aduerte, quod aufero facit in præterito abstuli, in supino ablatum, & affero atulli allatum, differo, distuli, dilatum.

Feror, ferebar, ferar, ferre, fertor, utinam ferrer, utinam ferar cum ferar, cum ferrer ferri.

Latus sum, uel fui, latus eram, uel fueram, utinam latus essem, uel fuissem, cum latus sim uel fuerim, cum latus essem, uel fuissem, cum latus ero, uel fuero, latum esse, uel fuisse.

INdicatiuo modo tempore præsenti, feror, ferris, uel, ferre: fertur. plura. ferimur: ferimini, feruntur. ptõ imperfecto ferebar: ferebaris, uel ferebare, ferebatur. pluraliter ferebamur, ferebamini: ferebantur. præterito perfecto latus sum, uel fui, es, uel fuisti, est, uel fuit. pluraliter lati sumus, uel fuimus, estis, uel fuistis, sunt fuerunt, uel fuere. præterito plusquamperfecto latus eram, uel fueram, eras, uel fueras. erat, uel fuerat. pluraliter lati eramus, uel fueramus, eratis, uel fueratis, erant, uel fuerant. Futuro ferar, fereris, uel ferere, feretur. pluraliter feremur, feremini, ferentur.

Imperatiuo modo tempore præsenti, ferre: feratur. pluraliter feramur, feramini, ferantur. Futuro fertor tu, fertor ille. pluraliter feramur, feriminor, feruntor.

Optatiuo modo tẽpore præsenti, & ptõ imperfecto utinã ferrer, ferreris, uel ferrere ferretur. pluraliter utinam ferremur, feremini, ferrentur. ptõ perfecto & plusquamperfecto utinã latus eßem, uel fuißẽ, esses, uel fuisses, esset, uel fuisset.

Plura. utinã lati essemus: uel fuissemus, essetis, uel fuissetis, essent, uel fuissent. Futuro utinã, ferar, feraris, uel ferare, feratur. pluraliter utinam feramur: feramini, ferantur.

Subiũctiuo mõ tẽpore præsenti cum ferar, feraris, uel ferare, feratur. plur. cum feramur, feramini, ferantur. præterito imperfecto cum ferrer, ferreris, uel ferrere, ferretur. plu. cum ferremur, ferremini, ferrentur. ptõ perfecto cum latus sim, uel fuerim, sis, uel fueris, sit, uel fuerit. plur. cum lati simus, uel fuerimus, sitis, uel fueritis, sint, uel fuerint. præterito pluſquam perfeto cum latus eſſem, uel fuiſſem, eſſes, uel fuiſſes, eſſet uel fuiſſet. plur. cum lati eſſemus, uel fuiſſemus, eſſetis, uel fuiſſetis, eſſent, uel fuiſſent. ptõ cum latus ero, uel fuero, eris, uel fueris, erit, uel fuerit. plur. cum lati erimus, uel fuerimus, eritis, uel fueritis, erunt, uel fuerint.

Infinitiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto ferri. præterito perfecto, & pluſquam perfecto latum eſſe, uel fuiſſe. Futuro latum iri.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo paſsiuo? duo, latus, & ferendus.

Latus unde, & quomodo formatur? à posteriore ſupino addita, s, ut latu, addita, s, fit latus.

Ferendus unde, & qũo formatur? à gtõ præsentis participij mutata, tis, in dus: ut ferẽs, ferẽtis, tis in dus fit ferẽdus.

De uerbo impersonali paſsiuæ uocis.

INdicatiuo modo tempore præsenti fertur. ptõ imperfecto, ferebatur. ptõ perfecto latum eſt, uel fuit. præterito pluſquam perfecto latum erat, uel fuerat. Futuro feretur.

Imperatiuo modo feratur. Futuro fertor.

Optatiuo modo tempore præsenti, utinam ferretur. præterito perfecto, & pluſquã perfecto utinam latum eſſet, uel fuiſſet. Futuro utinam feratur.

Subiunctiuo mõ cum feratur. ptõ imperfecto cũ ferretur. ptõ perfecto cũ latum ſit, uel fuerit. ptõ pluſquam perfecto cum latum eſſet, uel fuiſſet. Futuro cũ latum erit, uel fuerit.

Infinitiuo mõ tempore præsenti,& ptõ imperfecto ferri. Ptõ perfecto & plusquam perfecto latum esse,uel fuisse. Ftõ latum iri. Gerundia uel participialia nomina sunt hæc,ferendi,ferendo,ferendum. Supina sunt hæc, latum,latu.

Declina aufero per tempora deducta à præsenti, aufero, auferebam,auferam, aufer,auferto, utinam auferrem,utinã auferam,cum auferam,cum auferrem,auferre.

Dic tempora deducta à præterito perfecto. Abstuli, abstuleram,utinam abstulissem,cum abstulerim, cum abstulissem,cum abstulero,abstulisse,abstulatum ire.

Dic participia actiua,auferens,& ablaturus.

Dic tempora passiui deducta à præsenti, auferor, auferebar,auferar,auferre, aufertor,utinam auferrer, utinam auferar,cum auferar,cum auferrer,auferri.

Dic tẽpora deducta à ptõ perfecto, ablatus sum, uel fui, ablatus erã,uel fuerã,utinam ablatus essẽ,uel fuissẽ, cũ ablatus sim,uel fuerim,cum ablatus essem,uel fuissem, cum ablatus ero,uel fuero,ablatum esse,uel fuisse,ablatum iri.

Dic participia passiua,ablatus,& auferendus.

Edo,edebam,edam,ede,edito,utinam ederem,utinam edã cum edam,cum ederem,cum edere.

Edi,ederã,utinã edissẽ,cũ ederim, cũ edissẽ,cũ edero issẽ. INdicatiuo mõ tẽpore præsenti. edo,es,est,uel edis,edit. plu. edimus,editis,edunt. Ptõ imperfecto edebam, edebas,edebat. plu. edebamus,edebatis,edebant. ptõ perfecto edi,edisti,edit. plu. edimus,edistis,ederunt, uel edere. ptõ plusquam perfecto ederam,deras,derat. plu. ederamus, deratis, derant. Futuro edam,edes,edet. plur. edemus,edetis,edent.

Imperatiuo mõ tpe præsenti ede,edat. plu. edamus, edite, edãt. Futuro edito tu,edito ille. plu. edamus,editote,unto.

Optatiuo modo tempore præsenti & ptõ imperf. utinam

ederem,ederes,ederet.pluraliter utinam ederemus,ederetis, ederent,ptõ perfecto & pluſquam perfecto utinam ediſſem, ediſſes, ediſſet. pluraliter utinam ediſſemus, ediſſetis, ediſſent. Futuro utinam edum, edas, edat. pluraliter utinam edamus,edatis,edant.

Subiunctiuo modo tẽpore præſenti cũ edã,edas, edat. plural. cum edamus,edatis,edant. præterito imperfecto cum ederẽ,ederes,ederet.plu.cũ ederemus,ederetis,ederent.ptõ perfecto cum ederim,ederis,ederit.plu. cum ederimus, ederitis, ederint. ptõ pluſquã perfecto cũ ediſſem,ediſſes,ediſſet,plu. cum ediſſemus,ediſſetis,ediſſent. Futuro cum edero, ederis, ederit.pluraliter cum ederimus,ederitis,ederint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto edere.præterito perfecto & pluſquam perfecto ediſſe.Futuro eſum ire,uel eſurum eſſe.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo neutro? duo, edens,& eſurus. Edens unde,& qũo formatur? a prima perſona præteriti imperfecti, mutata,bã,ĩ duas literas,ns,ut edebã,bã in, ns,fit edẽs. Eſurus unde, & quõ formatur? à poſteriore ſupino, addita,rus,ut esũ,eſu, addita rus, fit eſurus.

De uerbo impersonali paßiuæ uocis.

VErbo impersonali tẽpore præſenti editur. ptõ imperfecto edebatur.ptõ perfecto eſum eſt,uel fuit. ptõ pluſquam perfecto eſum erat,uel fuerat,Futuro edetur.

Imperatiuo mõ tempore præſenti edatur. Futuro editor.

Optatiuo mõ tẽpore præſenti, & præterito imperfecto, utinam ederetur. præterito perfecto, & pluſquam perfecto utinam eſum,eſſet,uel fuiſſet.Futuro utinam edatur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti,cum edatur.præterito imperfecto cum ederetur. præterito perfecto cum eſum ſit,uel fuerit. præterito pluſquã perfecto cum eſum eſſet,uel

fuiſſet. Futuro cum eſum erit, uel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto edi. præterito perfecto et pluſquã perfecto eſum eſſe, uel fuiſſe. Futuro eſum iri. Gerundia uel participialia nomina ſunt hæc: edendi, edẽdo, edendũ. Supina ſunt hæc: eſum, eſu.

Eo, ibam, ibo. i, ito: utinam irem, utinam eam, cum eam, cũ irem, ire. Iui, iueram, utinam iuiſſem, cum iuerim, cum iuiſſem, cum iuero, iuiſſe.

INdicatiuo modo tempore præſenti, eo, is, it. plur. imus, itis, eunt, ptõ imperfecto ibam, ibas, ibat. plural. ibamus, ibatis, ibant. præterito perfecto iui, iuiſti, iuit. plu. iuimus, iuiſtis, iuerunt, uel iuere, præterito pluſquam perfecto iueram, iueras, iuerat. pluraliter iueramus, iueratis, iuerant. Futuro ibo ibis, ibit. pluraliter ibimus, ibitis, ibunt.

Imperatiuo modo tẽpore præſenti, is, eat. plu. eamus, ite, eant, Futuro ito tu, ito ille. pluraliter eamus, itote, eunto.

Optatiuo modo tempore præſenti, & ptõ imperfecto utinam irem, ires, iret. plu. utinam iremus, iretis, irent. ptõ perfecto & pluſquam perfecto utinam iuiſſem, iuiſſes, iuiſſent. plu. utinam iuiſſemus, iuiſſetis, iuiſſent. Futuro utinam eam, eas, eat. pluraliter utinam eamus, eatis, eant.

Subiunctiuo modo tẽpore præſenti cum eam, eas, eat. plu. cum eamus, eatis, eant. præterito imperfecto cum irem, ires, iret. pluraliter cũ iremus, iretis, irent. ptõ perfecto cum iuerim, iueris, iuerint. pluraliter cũ iuerimus, iueritis, iuerint. præterito pluſquam perfecto cum iuiſſem, iuiſſes, iuiſſet. pluraliter cum iuiſſemus, iuiſſetis, iuiſſent. Futuro cũ iuero, iueris, iuerit. pluraliter cum iuerimus, iueritis, iuerint.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto ire. præterito perfecto & pluſquam perfecto iuiſſe. Futuro itum ire, uel iturum eſſe.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo neutro? duo, iens, & iturus.

Iens unde et qũo formatur? à prima persona præteriti imperfecti, mutata, bã, in tres literas, ens, ut ibã, bam in ens fit iens. Iturus unde, & qũo formatur? à posteriore supino, addita rus, ut itum, itu, addita rus, fit iturus.

Dic aliquot cõposita ab hoc uerbo Eo, prodeo, ineo, introeo, exeo, circũeo, præeo, adeo, abeo, ueneo, subeo, peo, trãseo, prætereo, anteeo, quæ omnia declinantur sicut simplex Eo.

De uerbo impersonali passiuæ uocis.

VErbo impersonali tempore præsenti itur. Ptõ imperfecto ibatur. præterito perfecto itum est, uel fuit. præterito plusquam perfecto itum erat, uel fuerat. Futuro ibitur.

Imperatiuo modo eatur. Futuro itor.

Optatiuo modo tempore præsenti, & præterito imperfecto utinam iretur. ptõ perfecto, & plusquam perfecto utinã itum esset, uel fuisset. Futuro utinam eatur.

Subiunctiuo mõ tpe præsenti, cũ eatur. ptõ imperfecto cũ iretur. ptõ perfecto cũ itũ sit, uel fuerit. ptõ plusquã perfecto cum itum esset, uel fuisset. Futuro cum itum erit, uel fuerit?

Infinitiuo mõ tẽpore præsenti, & ptõ imperfecto iri. præterito perfecto & plusquã perfecto itum esse, uel fuisse. Futuro itum iri. Gerundia uel participialia, nomina sunt hæc eundi, eundo, eundum. Supina sunt hæc, itum, itu.

Gaudeo, gaudebã, debo, de, deto, utinam gauderem, utinã gaudeam, cum gaudeam, cum gauderem, gaudere.

Gauisus sũ, uel fui, gauisus erã, uel fuerã, utinã gauisus essem, uel fuissem, cũ gauisus sim, uel fuerim, cũ gauisus essem, uel fuissem, cõ gauisus ero, uel fuero, gauisũ esse, uel fuisse.

INdicatiuo modo tempore præsenti gaudeo, des, det. plur. gaudemus, gaudetis, gaudent. præterito imperfecto gaude

bam,gaudebas,gaudebat.Plur.gaudebamus,gaudebatis,gaudebant.præterito perfecto gauisus sum,uel fui,es, uel fuisti, est uel fuit. plura.gauisi sumus, uel fuimus,estis,uel fuistis, sunt fuerunt,uel fuere . præterito plusquam perfecto gauisus eram,uel fueram,eras,uel fueras,erat,uel fuerat.plu.gauisi eramus uel fueramus,eratis,uel fueratis, erant, uel fuerant.Futuro gaudebo,gaudebis,gaudebit.plur.gaudebimus, gaudebitis,gaudebunt.

Imperatiuo modo tempore præsenti gaude, gaudeat.plu. gaudeamus,gaudete,deant . Futuro gaudeo tu , gaudeto ille. pluraliter gaudeamus,gaudetote,gaudento.

Optatiuo modo tẽpore præsenti & ptõ imperfecto utinã gauderem, deres,deret. plu.utinam gauderemus,deretis,derent.ptõ perfecto & pluſquam perfecto utinam gauisus essem,uel fuissem,esses,uel fuisses,esset uel fuisset. plur.utinã gauisi essemus, uel fuissemus,essetis,uel fuissetis , essent uel fuissent.Futuro utinam gaudeam:gaudeas:gaudeat. pluraliter utinam gaudeatis,gaudeant.

Subiunctiuo modo tẽpore præsenti cũ gaudeã, deas,deat. plura.cũ gaudeamus,gaudeatis,gaudeant. ptõ imperfecto cũ gauderem,gauderes,deret.pluraliter cum gauderemus, gauderetis, gauderent . præterito perfecto cum gauisus sim, uel fuerim: sis uel fueris, sit uel fuerit. pluraliter cum gauisi simus nel fuerimus, sitis,uel fueritis, sint, uel fuerint. præterito pluſquam perfecto cum gauisus essem, uel fuissem:esses, uel fuisses , esset,uel fuisset . pluraliter cum gauisi essemus, uel fuissemus, essetis uel fuisetis,esent,uel fuisent . Futuro cum gauisus ero,uel fuero:eris,uel fueris:erit,uel fuerit.pluraliter cum gauisi erimus,uel fuerimus, eritis,uel fueritis: erunt,uel fuerint.

Infinitiuo mõ tẽpore præsenti,& præterito imperf.gau-

dere.præterito perfecto, & pluſquam perfecto gauiſum eſſe uel fuiſſe.Futuro gauiſum iri.Gerundia uel participialia nomina ſunt hæc,gaudendi,gaudendo,gaudendum.Supina ſunt hæc,gauiſum,gauiſu.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo neutro paſſiuo?tria gaudens,gauiſus,& gauiſurus.Gaudẽs unde,& qũo formatur?a prima perſona præteriti imperfecti, mutata bã, in duas literas,ns,ut gaudebam,bam,in,ns, fit gaudens.

Gauiſus unde,& qũo formatur? à poſteriore ſupino,addita,s,ut gauiſum,gauiſu,addita,s, fit gauiſus.Gauiſurus unde,& quomodo formatur ? à poſteriore ſupino, addita,rus, ut gauiſum,gauiſu,addita,rus, fit gauiſurus.

Fio, fiebam, fiam, fi, fito, utinam fierem, utinam fiã,cum fiam,cum fierem,fieri.

Factus ſum,uel fui,factus erã,uel fuerã, utinã factus eſſem,uel fuiſſem,cum factus ſim,uel fuerim, cũ factus eſſem, uel fuiſſem,cũ factus ero, uel fuero,factum eſſe, uel fuiſſe.

INdicatiuo modo tẽpore præſenti fio,fis,fit.plura. fimus,fitis,fiunt.ptõ imperfecto, fiebam, fiebas, fiebat. plura. fiebamus, fiebatis, fiebant.præterito perfecto factus ſum,uel fui, es,uel fuiſti:eſt uel fuit.pluraliter facti ſumus, uel fuimus: eſtis,uel fuiſtis: ſunt fuerunt,uel fuere.ptõ pluſquam perfecto factus eram, uel fueram:eras, uel fueras:erat uel fuerat. pl.facti eramus,uel fueramus:eratis,uel fueratis : erant, uel fuerant.Futuro fiam,fies,fiet.plu.fiemus, fietis, fient.

Imperatiuo mõ tempore præſenti fi, fiat.plu.fiamus,fite: fiant.Futuro fito tu: fito ille.plura.fiamus, fitote, fiunto.

Optatiuo mõ tẽpore præſenti, et ptõ imperfecto utinã fierẽ,fieres,fieret.plu.utinã fieremus,fieretis,fierent. ptõ perfecto, & pluſquam perfecto utinã factus eſſem, uel fuiſſem: eſſes, uel fuiſſes : eſſet uel fuiſſet. plurali.utinam facti eſſe-

mus,uel fuissemus:essetis,uel fuissetis:essent,uel fuissent.Futuro utinã fiã,fias,fiat.plura.utinam fiamus,fiatis,fiant.

Subiunctiuo mõ tẽpore præsenti cũ fiã,fias,fiat.plur.cum fiamus,fiatis,fiant.ptõ imperfecto cũ fierem,fieres,fieret.plural.cum fierimus,fieritis,fierent.præterito perfecto cum factus sim,uel fuerim:sis,uel fueris:sit,uel fuerit.plur:cum facti simus,uel fuerimus:sitis uel fueritis:sint uel fuerint. ptõ pluſquam perfecto cum factus essem,uel fuissem:esses,uel fuisses:esset,uel fuisset.plu.cum facti essemus,uel fuissemus:essetis,uel fuissetis:essent,uel fuissent. Futuro cũ factus ero, uel fuero:eris,uel fueris:erit,uel fuerit.plura.cum facti erimus,uel fuerimus:eritis,uel fueritis:erunt,uel fuerunt.

Infinitiuo mõ tempore præsenti,& ptõ imperfecto fieri. ptõ perfecto & pluſquã perfecto factũ esse uel fuisse.Futuro factum iri. Gerundia uel participialia nomina sunt hæc:faciendi,faciẽdo,faciendum.Supina sunt hæc:factum,factu.

Quot participia deducuntur ab hoc uerbo neutro paſsiuo?duo:factus & faciendus.Factus unde,& qũo formatur?à posteriore supino addita,s,ut factum,tu,addita,s,fit,factus. Faciendus unde,& quomodo formatur?à genitiuo præsentis participij,mutata,tis,in dus,ut faciens,facientis:tis,in dus,fit faciendus.

Defectiuum uerbum.

INdicatiuo modo tempore præsenti,& præterito perfecto memini,meministi,meminit.plura.meminimus,meministis, meminerunt,uel meminere:ptõ imperfecto et pluſquam perfecto meminerã,memineras,meminerat,pluraliter memineramus,memineratis,meminerant.Futuro caret.

Imperatiuo modo tempore præsenti,caret. Futuro memẽto.pluraliter mementote.

Optatiuo modo tempore præsenti,& ptõ imperfecto,&

præterito perfecto, & pluſquam perfecto utinam meminiſſem, meminiſſes, meminiſſet. Pluraliter utinam meminiſſemus, meminiſſetis, meminiſſent. Futuro caret.

Subiunctiuo mõ tẽpore præſenti, & præterito perfecto cum meminerim, memineris, meminerit. pluraliter cum meminerimus, memineritis, meminerint. præterito imperfecto & pluſquam perfecto cum meminiſſem, meminiſſes, meminiſſet. pluraliter cũ meminiſſemus, meminiſſetis, meminiſſent. Futuro cum meminero, memineris, meminerit. pluraliter cũ memineriмus, memineritis, meminerent.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito perfecto, & pluſquam perfecto meminiſſe. Futuro caret. Gerundijs. & ſupinis, & participijs caret.

Quot ſunt uerba defectiua? quatuor, odi, noui, cœpi, meminiq; omnia modo declinantur per tempora deducta à ptõ.

De examinatione participij.

LEgens quæ pars eſt? participium eſt. quare eſt participium? quia partem capit nominis, partemq; uerbi. capit enim à nomine genera, & caſu, à uerbo tempora, & ſignificationes, ab utroque numerum & figuram.

Participio quot accidunt? ſex, quæ? genus, caſus, tempus, ſignificatio, numerus, & figura.

Lectus cuius generis? maſculini, lecta? fœminini, lectum? neutri. quare? quia prima uox eſt generis maſculini, ſecunda fœminini, tertia neutri.

Hunc, et hanc legentem, cuius generis? communis: quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina, hunc, & hanc.

Hic, & hæc, & hoc legens, cuius generis? omnis. quare? quia præponuntur ei in declinatione tria articularia pronomina, hic, & hæc, & hoc.

Legens, cuius casus? nominatiui. quare? quia in tali casu declinando reperitur.

Legens cuius temporis? præsentis, & præteriti imperfecti. quare? quia omne participium desinent in ans, & in ens, præsentis, & præteriti imperfecti temporis est.

Lectus, lecta, lectum, cuius, temporis? præteriti perfecti, & plusquã perfecti. quare? quia oẽ participiũ desinẽs in tus sus, et xus, præteriti perfecti, et plusquã perfecti tẽporis est.

Lecturus, & legẽdus, cuius temporis? futuri. quare? quia omne participiũ desinens in rus, & in dus futuri tẽporis est.

Legens, cuius, significationis? actiuæ. quare? quia ab actiuo uerbo uenit, lego, legis.

Lectus, lecta, ctum, cuius significationis? passiue. quare? quia a passiuo uerbo uenit, legor, legeris.

Veniens, cuius significationis? neutralis. quare? quia a uerbo neutro deducitur, uenio, uenis.

Largiens, cuius significationis? communis. quare? quia à communi uerbo uenit, largior, largiris.

Sequens, cuius significationis? deponentis. quare? quia à deponenti uerbo uenit, sequor, sequeris. (sertur.

Legẽs, cuius numeri? sing. quare? quia de uno tantũ pro

Legentes, cuius numeri? pluralis. quare? quia de pluribus profertur. (profertur.

Legens, cuius figuræ? simplicis. quare? quia simpliciter

Perlegens, cuius figuræ? decõpositæ. quare? quia deducitur à uerbo compositio, perlego, perlegis, nam omne participium est, aut figuræ simplicis, aut decompositæ, quia per se compositum transit in nomen.

Nominatiuo hic, & hæc, & hoc, legẽs. gtõ huius legentis. datiuo huic legẽti. accusatiuo hũc, & hãc legentẽ, & hoc legens. Vctõ, o legens. Ablatiuo ab hoc, & ab hac, & ab hoc

legente, uel legenti. pluraliter nominatiuo hi, & hæ legentes, & hæc legentia, genitiuo horum, & harum, & horum legentium, uel legentium. datiuo his legentibus, accusatiuo hos & has legentes, & hæc legentia, uocatiuo o legentes, & o legentia, ablatiuo ab his legentibus.

Nominatiuo lecturus, ctura, cturum. gtõ lecturi, lecturæ, lecturi. datiuo, lecturo, lecturæ, lecturo: actõ, lecturũ, lecturã, lecturum, uocatiuo o lecturæ, lectura, lecturum, ablatiuo a lecturo, a lectura, a lecturo. plurali. nominatiuo lecturi, lecturæ, lectura, genitiuo lecturorum, lecturarum, lecturorum. datiuo lecturis, accusatiuo lecturos, lecturas, lectura, uocatiuo o lecturi, lecturæ, lectura, ablatiuo a lecturis.

Nominatiuo lectus, cta, ctum: gtõ lecti, lectæ, lecti. datiuo lecto, lectæ, lecto. accusatiuo lectum, lectam, lectum. uocatiuo ò lecte, lecta, lectum. ablatiuo à lecto, a lecta, a lecto. pluraliter nominatiuo lecti, lecte, lecta. genitiuo lectorum, lectarum, lectorum. datiuo lectis, accusatiuo lectos, lectas, lecta. uocatiuo ò lecti, lectæ, lecta. ablatiuo à lectis.

Nominatiuo legendus, legenda, legendum. genitiuo legendi, legendæ, legendi. datiuo legendo, legendæ, legendo. accusatiuo legendum, legendam, legendum, uocatiuo ò legendæ, legenda, legendum. ablatiuo à legendo, à legenda, à legendo. plura. nominatiuo legendi, legendæ, legenda, genitiuo legendorum, legendarum, legendorum. datiuo legendis. accusatiuo legendos, legendas, legenda, uocatiuo ò legendi, legendæ, legenda, ablatiuo à legendis.

Lectus, lecta, lectum, cuius declinationis? primæ, & secundæ. quare? quia facit genitiuum in, i, & in, æ, quemadmodum adiectiua trium uocum?

Legens, cuius declinationis? tertiæ, quare? quia facit genitiuum in is, quemadmodum adiectiua trium articulorum.

EGo quæ pars est? pronomen est. quare est pronomen? quia ponitur loco proprij nominis & certã significat personam: pronomini quot accidunt? sex: quæ species, genus, numerus, figura, persona, & casus.

Ego: cuius speciei? primitiuæ: quare? quia à nullo deriuatur.

Mens, cuius speciei. deriua. quare? quia deriuatur a gtõ mei.

Ego, cuius generis? omnis, hoc est masculini, uel fœminini, uel neutri. quare? quia omnibus potest adhærere.

Ego, cuius nu? singu. quare? quia de uno tantum profertur.

Nos, cuius num? plur. quare? quia de pluribus profertur.

Iste, cuius figuræ? simplicis. q? quia simpliciter profertur.

Idem, cuius figuræ? compositæ. quare? quia ex eis: & demum componitur idem.

Ego, cuius personæ? primæ. quare? quia omnia nomina, & pronomina sunt personæ tertiæ, exceptis ego, & nos, personæ primæ, tu, & uos personæ secundæ, & uocatiuis omnibus qui sunt personæ secundæ.

Ego, cuius casus? nominatiui. quare? quia sic declinando reperitur: & eius sensum retinet in ordine dictionum.

Quõt sunt pronomina habentia uocatiuum casum? quatuor. Tu, meus, noster, & nostras.

EGo, cuius modi pronominis? primi. quare? quia facit genitiuum singularem, in, i, uel, in, is, & datiuum in i, ut ego mei, uel mis, mihi, tu, tui, uel, tis, tibi, sui, sibi: quod non facit sis, ad differentiam sis uerbi.

Nominatiuo ego. gtõ mei, uel mis. datiuo, mihi. actõ me. ablatiuo à me. pluraliter nominatiuo nos. genitiuo nostrum, uel nostri. datiuo nobis. accusatiuo nos. ablatiuo a nobis.

Nominatiuo tu, genitiuo tui, uel tis. datiuo tibi. accusatiuo te. uocatiuo o tu. ablatiuo à te. plurali. nominatiuo uos.

genitiuo uestrum,uel uestri.datiuo uobis.accusatiuo uos.uō catiuo o uos.ablatiuo a uobis. Genitiuo sui.datiuo sibi.accusatiuo se.ablatiuo a se.pluraliter genitiuo sui. datiuo sibi.accusatiuo se.ablatiuo a se.

ILle,cuius modi pronominis?secundi.quare?quia facit genitiuum singularem in ius, & datiuū in,i,ut ille,illius,illi,iste,istius, isti,ipse, ipsius,ipsi,is,eius,ci,hic,hæc,hoc, quod facit huic ad differentiam huic interiectionis.

Nominatiuo,ille,illa,illud.genitiuo illius.datiuo illi.accusatiuo illum,illam,illud.ablatiuo,ab illo,ab illa,ab illo.

Plura.nominatiuo illi, illæ,illa. gtō illorū, illarū,illorum datiuo illis.accusatiuo illos,illas,illa.ablatiuo ab illis.

Ntō ipse,ipsa,ipsum. genitiuo ipsius.datiuo ipsi.accusatiuo ipsum,ipsam,ipsum.ablatiuo ab ipso,ab ipsa,ab ipso.

Pluraliter nominatiuo ipsi , ipsæ, ipsa. genitiuo ipsorum, ipsarum, ipsorum. datiuo ipsis. accusatiuo ipsos , ipsas, ispa. ablatiuo ab ipsis.

Nominatiuo iste,ista,istud.genitiuo istius.datiuo isti.accusatiuo istum, istam,istud. ablatiuo ab isto,ab istas,ab istis.

Plur.nominatiuo isti,istæ,ista.gtō istorum,istarum,istorum.datiuo istis.accusatiuo istos,istas: ista.ablatiuo ab ista.

Nomminatiuo,istic,ictæc,istoc,uel istuc. genitiuo istius. datiuo isti.accusatiuo istunc, istanc, istoc, uel istuc. ablatiuo ab istoc, ab istæc, ab istoc . Pluraliter nominatiuo isti, istæ, istæc.genitiuo istorum, istarum,istorum.datiuo istis.acccusatiuo istos,istas,istæc.ablatiuo ab istis.

Nominatiuo hic,hæc,hoc.genitiuo huius.datiuo huic.accusatiuo hunc,hanc,hoc.ablatiuo ab hoc,ab hac,ab hoc.

Plura.nominatiuo hi,hæ,hæc.genitiuo,horum,harum,gorum.datiuo his.accusatiuo hos,has,hæc.ablatiuo ab his.

Nominatiuo is,ea,id. gtō eius.datiuo ei. accusatiuo eum,

eam,

eam,id.ablatiuo ab eo,ab ea,ab eo.

Pluraliter nominatiuo ij, eæ, ea. genitiuo eorũ,earum,eorũ. datiuo eis,uel ijs. accuſatiuo eos,ea. abltõ ab eis,uel ijs.

Nominatiuo idem,eadem,idem. genitiuo eiuſdem. datiuo eidem. accuſatiuo eundem, eandẽ,idem. ablatiuo ab eodem, ab eadem, ab eodem.

Pluraliter nominatiuo ijdem,eædem,eadem.genitiuo eorundem earundem, eorundem. datiuo eiſdem: uel ijſdem,actõ eoſdem,eaſdem,eadem.ablatiuo ab iſdem,uel ab ijſdem.

MEus, cuius modi pronominis? tertij.quare? quia per oẽs caſus ſequitur declinatione adiectiuorum primæ, & ſecundæ declinationis, ut meus,mea,meum.genitiuo mei,meæ,mei.ſicut albus,alba,album. genitiuo albi,albæ,albi.

Nominatiuo meus,mea,meũ. genitiuo mei,meæ,mei. Datiuo meo,meæ,meo. accuſatiuo meum,meam, meum. uocatiuo o mi,mea,meum. ablatiuo a meo,a mea,a meo.

Plur.nominatiuo mei, meæ,mea. genitiuo meorum,mearum,meorum. datiuo meis. accuſatiuo meos,meas,mea. Vocatiuo o mei,meæ,mea. ablatiuo a meis.

Nominatiuo tus,tua,tuũ.gtõ tui,tuæ,tui.datiuo tui,tuæ, tuo. actõ tuum,tuam,tuum. ablatiuo a tuo,a tua,a tuo.

Plura.nominatiuo tui,tuĩ,tua.gtõ tuorũ,tuarũ,tuorum. datiuo tuis. accuſatiuo tuos,tuas,tua. ablatiuo a tuis.

Nominatiuo ſuus,ſua,ſuum. gtõ ſui,ſuæ,ſui. datiuo ſuo, ſuæ,ſuo. actõ ſuum,ſua,ſuum. ablatiuo a ſuo,a ſua,a ſuo.

Plura.nominatiuo ſui,ſuæ,ſua. genitiuo ſuorum,ſuarum, ſuorum. datiuo ſuis. actõ ſuos,ſuas,ſua. ablatiuo a ſuis.

Nominatiuo noſter,noſtra, noſtrum. gtõ noſtri, noſtræ, noſtri.datiuo noſtro,noſtræ,noſtro. accuſatiuo noſtrum,noſtram,noſtrum.uocatiuo o noſter , noſtra, noſtrum. ablatiuo a noſtro,a noſtra,a noſtro. pluraliter nominatiuo noſtri,no.

ſtræ,noſtra.genitiuo noſtrorum, noſtrarum,noſtrorum.da=
tiuo noſtris.accuſatiuo noſtros, noſtras, noſtra. uocatiuo o
noſtri,noſtræ,noſtra.ablatiuo à noſtris.

Nominatiuo, ueſter,ueſtra,ueſtrũ.gtõ ueſtri, ueſtræ,ue=
ſtri. datiuo ueſtro ueſtræ, ueſtro. actõ ueſtrum, ueſtram,ue=
ſtrum.abltõ a ueſtro,a ueſtra,a ueſtro.plura.nominatiuo ue
ſtri ueſtræ,ueſtra. gtõ ueſtrorum,ueſtrarũ,ueſtrorum. dati=
uo ueſtris.accuſatiuo ueſtros,ueſtras,ueſtra.abltõ à ueſtris.

Noſtras,cuius modi pronominis? quarti. quare?quia per
omnes caſus ſequitur declinationem adiectiuorum trium uo=
cum tertiæ declinationis,ut noſtras,noſtratis,& ueſtras,ue=
ſtratis.ſicut audax,audacis.

Nominatiuo hic,& hæc noſtras,& hoc noſtrate. geniti=
uo huius noſtratis. datiuo huic noſtrati. accuſatiuo hunc,
& hanc noſtratem,& hoc noſtrate. uocatiuo o noſtras,& o
noſtrate.ablatiuo ab hoc & ab hac,& ab hoc noſtrati.plur.
nominatiuo hi & hæ noſtrates, & hæc noſtratia. gtõ horum
& harum & horum noſtratum, uel noſtratium. datiuo, his
noſtratibus.accuſatiuo hos, & has,noſtrates,& hæc noſtra=
tia.uctõ o noſtrates, & o noſtratia. abltõ ab his noſtratibus.

Nominatiuo hic, & hæc ueſtras, & hoc ueſtrate.geniti=
uo huius ueſtratis. datiuo huic ueſtrati. accuſatiuo hunc &
hanc ueſtratem,& hoc ueſtrate.ablatiuo ab hoc,& ab hac,et
ab hoc ueſtrati. pluraliter ntõ hi, & hæ ueſtrates,& hæc ue=
ſtratia gtõ horum, & harum, & horum ueſtratum, uel ue=
ſtratium. datiuo his ueſtratibus. accuſatiuo hos, & has ue=
ſtrates,& hæc ueſtratia.ablatiuo ab his ueſtratibus.

Quos ſunt pronomina,de quibus nulla dubitatio eſt apud
latinos? quindecim.quæ: octo primitiua,& ſeptẽ deriuatiua.
primitiua ſunt, iſta. ego,tu, ſui,ille. ipſe, iſte,hic, & is.deri.
ſunt illa,meus,tuus,ſuus, noſter,et ueſter,noſtras,et ueſtras.

AD quæ pars est? præpositio est. quare est præpositio? quia præponitur alij partibus orationis, quibus adhæret, præterquam in his paucis mecum, tecum, secum, nobiscũ, uobiscum. quicum, & quibuscum. Quot modis præponitur præpositio? duobus modis per appositionem quando post se regit casum ut, eo in forum, ab amico uenio. per compositionẽ uero quando componitur cum alijs partibus orationis, ut, iniustus, impius, perlego. Præpositioni quod accidunt unum proprietas seruiendi aut accusatiuo, aut ablatiuo, quandoq; genitiuo, ut crurum tenus. Quot sunt præpositiones seruientes accusatiuo casui? una & triginta, ad, apud, ante, aduersum uel aduersus, uersus, cis, citra, circum, circa, contra, erga, extra, inter, intra, infra, iuxta, ob, pone, per, prope, propter, secundum, post, trans, ultra, præter, supra, circiter, usque secus penes. Quot sunt præpositiones seruientes ablatiuo casui? quindecim, a, ab, abs, cũ, corã, clam, de, e, ex, pro, præ, palã, sine absq; tenus. Quot sunt præpositiones seruientes utriq; casui? quatuor, in, sub, super, & subter. hæc differentia, cum ablatiuo significant statum in loco cum accusatiuo motum ad locum, ut sum in foro, eo in forum. Quot sunt præpositiones, quæ per appositionem, præponuntur? sexdecim, cum, apud, aduersum, uersus, citra, circa, erga, intra, extra, infra, iuxta, propter, secundum, coram, sine, absq;, aliæ uero sunt communes, quæ modo per appositionem, modo per compositionẽ præponuntur, ut per urbẽ, per lego. Quot sunt præpositiones, quæ solum per compositionẽ præponuntur? sex, di, dis, re, se, am, cum. ut diminuo, discedo, defero, seuoco, ambigo, conduco.

De examinatione aduerbij.

NVnc quæ par est? aduerbiũ est. quare est aduerbium, quia stat iuxta uerbum, & semper uerbo adhæret.

Aduerbio quot accidunt? tria, ſpecies, figura, & ſignificatio.
Clam cuius ſpeciei? primitiuæ. quare? quia nullo deriuatur.
Clanculum, cuius ſpeciei? deriuatiuæ. unde deriuatur? a clam.
Pridem, cuius figuræ? ſimplicis. q? quia ſimpliciter profertur.
Iampridem, cuius figuræ? compoſitæ. quare? quia ex iam, & pridem componitur iampridem.
Indocte, cuius figuræ? decompoſitæ. quare? quia uenit à nomine compoſito indoctus, indocte.
Pridem, cuius ſignificationis? temporis.
Dic aduerbia temporis? pridem, nuper, antea, nudiuſtertius, heri, hodie, ſtatim, nunc, modo, cras, pridie, poſtridie, perendie, olim, dudum, quondam, aliquando, quando, ſi quando, tandem, denique, ſemper, cominus, eminus.
Dic aduerbia loci? hic, illic, iſtic, hinc, illinc, iſtinc. huc, illuc, iſtuc. hac, illac, iſtac. intro, foras, intus foris, ibi, ubi, quo, unde, qua, quorſum et quouſq;, et multa alia apud autho.
Dic aduerbia interrogandi? cur, quare, quamobrem, quid, nonne, utrum.
Dic aduerbia prohibendi? ne.
Dic aduerbia negandi? non, nihil, nec, neque, haud, minime ne quaquam, haud quaquam.
Dic aduerbia iurandi? ædepol, mehercle, caſtor, hercule, medius fidius.
Dic aduerbia optandi? utinam, ſi, ò, ſi ò amen.
Dic aduerbia hortandi? eia, age, agite, dum, agitẽdum, amabo.
Dic aduerbia remißiui? uix, ſenſim, paulatim, pedetentim, furtim, fere, & ferme.
Dic aduerbia qualitatis, bene, male, docte, fortiter, ſuauiter, libenter, pulchre, uiriliter, expedite.
Dic aduerbia quantitatis? tantum, quãtum, multum, parum, modicum, minimum, maxime, & ſatis.

Dic aduerbia dubitandi? num, utrum, forsan, forsitam. fortas-sis, & fortasse.
Dic aduerbia euentus? fors, forte, fortuna, fortuitu.
Dic aduerbia congregandi? simul, una, pariter.
Dic aduerbia discretiui? seorsum, separatim, semote, secus, diuisim, sigillatim, bifariam, trifariam, & multifariam.
Dic aduerbia similitudinis? quasi, ceu, sic, sicut, sicuti, uelut, ueluti, tanquam, ut uti, item, & ita.
Dic aduerbia ordinãdi? primo, secundo, inde, deinde, deinceps interea, protinus, tũ: postea, interim, obiter, & præterea.
Dic aduerbia intentiui? ualde, nimium, prorsus, penitus, & omnino.
Dic aduerbia comparandi? magis, minus, plus, tã, & quam.
Dic aduerbia comparatiui? sæpius, libentius, doctius, melius, citius, celerius, uelocius, ocyus.
Dic aduerbia superlatiui? maxime, doctißime, libentißime, sæpißime, elegantißime.
Dic aduerbia numeri? semel, bis, ter, quater quinquies, secties, septies, octies, nonies, decies, centies, millies, totics, & quoties, sæpe, uerum, rursus, primum, tertium.
Dic aduerbia diminutiui? clam clanculum, belle, bellißime.
Dic aduerbia uocandi? o heus, eho.
Dic aduerbia respondendi? heus, o,
Dic aduerbia demonstrandi? en ecce.
Dic aduerbia eligendi? quin, potius, imo, magis, quinimo.

De examinatione interiectionis.

HEu, quæ pars est? interiectio est: quare est interiectio: quia interijcitur aliis partibus orationis: et in ipsa oratione affectus animi loquentium exprimit: ut heu, ueh, ei mihi.
Interiectionis quot accidunt? unum. quid? significatio tantũ.
Heu, cuius significationis? dolentis.

Dic interiectionis dolentis? heu, hei, ab.
Dic gaudentis? euax, euge.
Dic ridentis? ah, ah, eh.
Dic admirantis? papæ, hem.
Dic timentis? at, at.
Da exclamantis? proh.
Dic iraſcentis? nefas, in fandum, miſerum.
Dic uitantis? apage, apagete.

De examinatione coniunctionis.

ET quæ pars eſt? coniunctio eſt. quare eſt coniunctio? quia cõiungit cæteras partes orationis in contextu dictionum.
Coniunctioni quod accidunt? tria, ſpecies, figura, & ordo.
Et cuius ſpeciei? copulatiuæ.
Quid eſt copulatiua? quæ copulat. tã ſenſum, quam uerba. ut et, q;, ac, at, aſt, quidẽ, quoq; ſed, autem, uero, itẽ, etiam.
Quid eſt continuatiua? quæ demonſtrat ordinem rerum in cõ ſequentia, ut, ſi ſtertit, dormit, ſi ambulat, mouetur.
Quid eſt ſua continuatiua? quæ cauſam ſubcontinuationis oſtendit conſequentem in rerum eſſentia, ut, quando ſol oritur, dies eſt, quoniam ambulat mouetur.
Quid eſt diſiunctiua? quæ quamuis dictiones coniungat ſenſum tamen diſiungit, & alteram partem ueram eſſe, & alteram non eſſe ſignificat, ut, aut eſt dies, aut eſt nox, uel eſt ſanus, uel eſt æger.
Quid eſt ſubiunctiua? quæ, quamuis uocem ſubdiſiunctiuarũ habeat, tamen utrunq; eſſe ſignificat in eodem, uel in diuerſo tempore, ut Alexander, ſiue Paris iuit pro Helena, id eſt Alexander, qui & Paris dicitur. & iſte tota die, uel legit, uel ſcribit, ſed in diuerſis horis.
Quid eſt cauſalis? quæ proprie iũcta indicatiuo uerbo ſignificat cãm antecedentẽ cũ effectu, ut doctus sũ, nã legi, nanq;

enim:etenim,quia,quoniã,ſi,ſiquidẽ, quãdoquidẽ,quod.

Quid eſt adiũctiua,eſt quæ adiũgitur uerbis ſubiũctiuis proprie cũ dubitat.ut,ſi ueneris, faciam.ut proſit tibi: faciõ.

Quid eſt approbatiua ? quæ approbat rẽ eſſe.i.affirmat. ut, equidem merui,nec deprecor. Siquidẽ, profecto, quippe.

Quid eſt aduerſatiua?quæ aduerſum cõuenienti aliquid eſſe ſignificat,ut tamẽ,quãquã,quãuis,etſi, tametſi,licet, ſi ut multo tempore ſeruiui tibi:tamen me odio proſequeris.

Quid eſt diſtributiua:quæ diuerſis: diuerſas actiones diſtribuit:ut : ego lego,tu autem dormis: ille uero ſcribit, aſt: uero: ſed.

Quid eſt electiua? quæ de duobus propoſitis,unũ eligere: & alterũ repudiare oſtẽdit ut:diues malo eſſe:quã pauper.

Quid eſt abnegatiua:quæ adiũcta uerbo aliquid fieri oſtẽdit. niſi aliquo impedimento impediretur:ut comederem:ſi haberem.gaudeat priamus ſi audeat.feciſſem,ſi potuiſſem.

Quid eſt collectiua:uel rationalis,uel illatiua,quæ colligit ſupradicta cum ratione,uel infertur antedictis,ut,ergo,igitur itaq;. ut,Cicero Catilinã ſua ſapientia & eloquentia domuit,ſolus igitur Cicero patriam conſeruauit.

Quid eſt dubitatiua:quæ dubitationem ſignificat, ut,an,ne, utrum,nec ne.

Quid eſt diminutiua:quæ diminutionem ſignificat,ut: ſi non poteſt mihi dare Aureolum ſaltem commoda denarium.

Quid eſt expoſitiua : quæ rei antecedentis expoſitionem ſignificat,ut,ideſt,uidelicet, ſcilicet.

Quid eſt completiua? quæ cauſa ornatus ſolum , non ſententiæ neceſſitate ponitur,ut, ſi dicã,Aeneas fuit pius, Vlyſſes uero aſtutus, & multæ aliæ apud authores inuenitur, ut,autem,quidem,enim.

Quid eſt exceptiua?quæ exceptionẽ ſignificat,ut,ni,niſi.præ

ter,præterquam,ut omne animal uidet præter talpam.
At,cuius figuræ? simplicis. q? quia simplici uoce profertur.
Atq;,cuius figuræ? cõpositæ. q? quia ex, at, et, q;, duabus dictionibus una cõponitur atq;. Sic attamẽ nanque etenim.
Et,cuius ordinis? præpositiui. quare? quia semper præponitur in ordine orationis.
Quæ,cuius ordinis? subiunctiui. quare? quia semper subiungitur in ordine orationis.
Igitur,cuius ordinis? communis. quare? quia potest præponi, & supponi in ordine orationis.
Quot sunt cõiũctiones præpositiui ordinis? quindecim,at,ast aut,ac,uel nec,neq;,si,quin,quatenus,sin,sed,seu,nisi.
Quot sunt cõiunctiones subiunctiui ordinis? octo, que,ue:ne quidem:quoq;,autem, uero,enim. (ne,ue.
Quot ex his sunt encleticæ? tres primæ monosyllabæ, quæ:
Quare dicuntur encleticæ? quia, ad se inclinat accentũ præcedentis syllabæ,ut,dixitq; uigilasue,putasue.
Quot sunt coniunctiones communis ordinis? cæteræ omnes præter supradictas.
Quare dicuntur cões? quia apud authores modo præponuntur,modo supponuntur,ut,atq;,equidẽ,saltẽ,tamen quãquam,quãdo,nanq;,itaq;,quoniam,quapropter: ergo,igitur:enim in compositione præponitur in principio clausulæ. Plinius, Etenim multa de hac re magi tradiderunt. Terentius, Enimuero Daue, nihil loci est segnitiæ.

Breuissima examinatio de octo partibus orationis.

QVid est nomen? est dictio. præterquam uniuscuiusq; rei, & personæ fit nominatio.
Quid est proprium nominis? significare substantiam uel qualitatem rerum, propriam uel communem.
Vndẽ dicitur nomen? à noto, notas. quasi notamen, eo quod

per ipsum substantiã, uel qualitatem omniũ rerum notemus.

Quid est uerbũ? est pars orationis declinabilis agendi, uel patiendi significatiua. Quid est proprium uerbi? est significare actionẽ uel passionẽ. Vnde dicitur uerbum? à uerbero, uerberas, eo quod quamuis conueniat alijs partibus orationis, tamen, quia proferendo uerbum sæpius aerem uerberamus, per eccellentiam uerbum appellamus.

Quid est participium? pars orationis declinabilis, quæ pro uerbo ponitur, et ab eo propriæ deriuatur. Quid est proprium participij? pro uerbo poni, & in uerbum resolui.

Vnde dicitur participium? à parte & capio, capis, quia partem capit nominis, partemq; uerbi.

Quid est pronomen? pars orationis declinabilis, quæ pro prio nomine ponitur, & certam significat personam.

Quid est proprium pronominis? rem aut personam determinatam significare. Vnde dicitur pronomen? ex pro & nomine quia ponitur loco determinati nominis, & rem certam semper significat.

Quid est præpositio? est pars orationis indeclinabilis quæ de natura sua præponitur casibus, quibus adiungitur, & pariter in cõpositione. Quid est proprium præpositionis? præponi, casibus, quibus deseruit, & partibus, quibus in compositione cõiungitur. Vnde dicitur præpositio? a præpono, præponis: quia præponitur uel per appositionem: uel per compositionem: nisi per anastrophen post ponatur, ut mecum, tecum transtra per & remos.

Quid est aduerbiũ? pars orationis, quæ adiuncta uerbo significationem eius explet, ut bene dicis, male facis, eleganter componis. Quid est proprium aduerbij? iuxta uerbum poni, ut eius perfectam significationem exprimat.

Vnde dicitur aduerbiũ? ab, ad, quod est iuxta, & uerbum

uerbi, quia ſtat iuxta uerbum, & ſemper nititur uerbo.

Quid eſt interiectio? pars orationis indeclinabilis, quæ interijcitur cæteris partibus orationis. Quid eſt proprium interiectionis? interijci in oratione ad exprimendos animi affectus. Vnde dicitur interiectio? ab interijcior interijceris, eo quod interijciatur alijs partibus in oratione.

Quid eſt coniunctio? pars orationis, indeclinabilis, quæ uim habet cõiungendi cæteras partes in ipſa oratione. Quid eſt propriũ coniunctionis? uerba, & ſententias coniungere. Vnde dicitur coniunctio? a coniungo, coniungis, quia coniungit cæteras partes orationis, in ipſa oratione.

DONATI FINIS.

SOCRATICI CATONIS DE PRAECEptis ad uitæ humanæ inſtitutionem maxime facientibus, tam commodiſſimum quàm elegantiſſimum, atq; emendatiſſimum opuſculum.

CVM animaduerterem, quãplurimos homines grauiter errare in uia morum, ſuccurrendum & conſulendum eorum opinioni fore exiſtimaui, maxime ut glorioſe uiuerent & honorem contingerent.

Nunc te fili chariſſime docebo, quo pacto mores animi tui componas. Igitur præcepta mea ita legas, ut intelligas, legere enim, & non intelligere, negligere eſt.

Itaq; Deo ſuplica.
Parentes ama.
Cognatos cole.
Magiſtrum metue.
Datum ſerua.
Foro te para.
Cum bonis ambula.
Ad conſilium ne aceſſeris, antequam uoceris.
Mundus eſto.

Saluta libenter.
Maiori cede.
Minori parce.
Rem tuam custodi.
Verecundiam serua.
Diligentiam adhibe.
Libros lege.
Quod legeris memento.
Nil mentiri uelis.
Bonis benefacito.
Maledicus ne esto.
Existimationem retine.
Aequum iudica.
Familiam cura.
Blandus esto.
Irasci ab re noli.
Neminem irriseris.
Vel, miserum ne irriseris.
Mutuum dato.
Cui des uideto.
Iudicio adesto.
Conuiuare raro.
Quod satis est dormi.
Iusiurandum serua.

Vino te tempera.
Pugna pro patria.
Nil temere credideris.
Tute consule.
Aut, tuto consule.
Meretrices fuge.
Literas disce.
Iracundiam tempera.
Trocho lude.
Aleas fuge.
Nihil ex arbitrio uirium feceris.
Minorem te ne contempseris.
Aliena concupiscere noli.
Coniungem ama.
Parentes patientia uince.
Beneficij accepti memor esto.
Ad prætorium stato.
Consultus esto.
Vtere uirtute.
Liberos erudi.
Patere legem, quã tu ipse tuleris.
Pauca in conuiuio loquere.
Illud stude, quod iustum est.
Amorem libenter ferto.

Prima parænesis.

SI Deus est animus nobis, ut carmina dicũt.
Hic tibi præcipue sit pura mente colendus.
Plus uigilia semper, ne somno deditus esto.
Nã diuturna quies uitijs alimenta ministrat.
Virtutẽ primã esse putõ cõpescere linguã.
Proximus ille deo est, qui scit ratione tacere.

Sperne repugnando, tibi tu contrarius esse.
Conueniet nulli, qui secum dissidet ipse.
Si uitam inspicias, hominum si denique mores.
Cum culpent alios, nemo sine crimine uiuit.
Quæ nocitura tenes, quamuis sint chara, relinque.
Vtilitas opibus præponi tempore debet.
Constans & lenis, ut res expostulat esto.
Temporibus mores sapiens sine crimine mutat.
Nil temere uxori de seruis crede querenti.
Sæpe etenim mulier, quem coniux diligit, odit.
Cumq; mones aliquem, nec se uelit ipse moneri,
Si tibi sit charus, noli desistere cæptis.
Contra uerbosos noli contendere uerbis.
Sermo datur cunctis, animi sapientia paucis,
Dilige sic alios, ut sis tibi charus amicus.
Sic bonus esto bonis, ne te mala damna sequantur.
Rumores fuge, ne incipias nouus author haberi.
Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.
Rem tibi promissam, certo promittere noli.
Rara fides ideo, quia multi multa loquuntur.
Cum quis te laudat, iudex tuus esse memento.
Plus alijs de te, quam tu tibi credere noli.
Officium alterius multis narrare memento.
Atq; alijs cum tu benefeceris, ipse sileto.
Multorum cum facta senex, & dicta recenses,
Fac tibi succurrant, iuuenis quæ feceris ipse.
Ne cures, siquis tacito sermone loquatur.
Conscius ipse sibi de se putat omnia dici.
Cum fueris felix, quæ sunt aduersa caueto.
Non eodem cursu respondent ultima primis.
Cum dubia, & fragilis sit nobis uita tributa.

In morte alterius ſpem tu tibi ponere noli.
Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus.
Accipito placide, & plene laudare memento.
Infantem nudum cum te natura creauit.
Paupertatis onus patienter ferre memento.
Ne timeas illam, quæ uitæ eſt ultima finis.
Qui mortem metuit, quod uiuit perdit idipſum.
Si tibi pro meritis nemo reſpondet amicus.
Incuſare deum noli, ſed te ipſe coerce.
Ne tibi quid deſit, quæſitis utere parce.
Vtq; quod eſt ſerues, ſemper tibi deeſſe putato.
Quod præſtare potes, ne bis promiſeris ulli.
Ne ſis uentoſus, dum uis urbanus haberi.
Quid ſimulat uerbis, nec corde eſt fidus amicus.
Tu quoque fac ſimile, & ſic ars deluditur arte.
Noli homines blando nimium ſermone probare.
Fiſtula dulce canit, uolucrem dum decipit auceps,
Si tibi ſint nati, nec opes, tunc artibus illos.
Inſtrue, quo poſſint inopem defendere uitam.
Quod uile eſt charum, quod charum eſt uile putato.
Sic tibi nec parcus, nec auarus habeberis ulli.
Quæ culpare ſoles, ea tu ne feceris ipſe.
Turpe eſt doctori, cum culpa redarguit ipſum.
Quod iuſtum eſt petito, uel quod uideatur honeſtum.
Nam ſtultum eſt petere id, quod poſſit iure negari.
Ignotum tibi nolito præponere notis.
Cognita iudicio conſtant, incognita caſu.
Cum dubia incertis uerſetur uita periclis.
Pro lucro tibi pone diem, quicunque laboras.
Vincere cum poſſis, interdum cede ſodali.
Obſequio quoniam dulces retinentur amici. alias uincit

Ne dubites, cum magna petas, impendere parua.
His etenim rebus coniungit gratia charos.
Litem inferre caue, cum quo tibi gratia iuncta est.
Ira odium generat, concordia nutrit amorem.
Seruorum ob culpam cum te dolor urget in iram.
Ipse tibi moderare, tuis ut parcere possis.
Quem superare potes, interdum uince ferendo.
Maxima enim morum fertur patientia uirtus.
Conserua potius, quæ sunt iam parta labore.
Quum labor in damno est, crescit mortalis egestas.
Dapsilis interdum notis, ut gratus amicis.
Quum fueris fœlix, semper tibi proximus esto.

Secunda parnesis.

TElluris si forte uelis cognoscere cultus.
Virgilium legito, quòd si magne nosse labora.
Herbarum uires, Macer tibi carmine dicit.
Si Romana cupis, & Punica noscere bella
Lucanum quæras, qui Martis prælia dicet.
Si quid amare libet, uel discere amare legendo,
Nasonem petito sin autem hæc unica cura est.
Vt sapiens uiuas, audi, quo discere possis.
Per quæ semotum uitijs traducitur æuum.
Ergo ædes. & quæ sit sapientia, disce legendo.
Si potes, ignotis etiam prodesse memento.
Vtilius regno est, meritis acquirere amicos.
Mitte arcana Dei, cœlumq; inquirere quid sit.
Quum sis mortalis, quæ sunt mortalia cura.
Linque metum lethi, nam stultum est tempore in omni.
Dum mortem metuis, amittere gaudia uitæ.
Iratus de re incerta, contendere noli,
Impedit ira animum ne possis cernere uerum.

Fac ſumptum propere cum res deſiderat ipſa.
Dandum etenim eſt aliquid cum tempus poſtulat. aut res
Quod nimium eſt fugit, paruo gaudere memento.
Tuta mage eſt pupis, modico quæ flumine fertur.
Quod pudeat ſocios, prudens cælare memento.
Ne plures culpent id, quod tibi deſplicet uni.
Nolo putes prauos homines peccata lucrari.
Tempore nanque latent, hinc certo tempore parent.
Corporis, exigui uires contemnere noli.
Conſilio pollet, cui uim natura negauit.
Quem ſcieris non eſſe parem tibi tempore, cede.
Victorem à victo ſuperari ſæpe uidemus.
Aduerſus notum noli contendere uerbis.
Lis minimis uerbis interdum maxima creſcit.
Quid Deus intendat, noli perquirere ſorte.
Quid ſtatuat de te, ſine te deliberat ipſe.
Inuidiam nimio cultu uitare memento.
Quæ ſi non lædit, tamen hanc ſufferre moleſtum eſt.
Eſto animo forti quum ſis damnatus inique.
Nemo diu gaudet, qui iudicæ uincit iniquo.
Litis præteritæ noli maledicta referre.
Poſt inimicitias, iram meminiſſe malorum eſt.
Nec te collaudes, nec te culpaueris ipſe.
Hoc, faciunt ſtulti, quos gloria uexat inanis.
Vtere quæſitis modice, cum ſumptus abundat.
Labitur exiguo quod partum eſt tempore longo.
Inſipiens eſto cum tempus poſtulat, aut res.
Stultitiam ſimulare loco prudentia ſumma eſt.
Luxuriam fugito, ſimul, & uitare memento.
Crimen auaritiæ, nam ſunt contraria famæ.
Noli tu quædam referenti credere ſemper.

Exigua est tribuenda fides, qui multa loquuntur
Quod potu peccas, ignoscere tu tibi noli
Nam nullum crimen uini est, sed culpa bibentis.
Consilium arcanum tacito commite sodali.
Corporis auxilium medico commite fideli.
Successus indignos noli tu ferre moleste.
Indulget fortuna malis, ut lædere possit.
Prospice qui ueniunt, hos casus esse ferendos.
Nam leuius ledit, quicquid præuideris ante.
Rebus in aduersis animum submittere noli.
Spem retine, spes, una hominem nec morte relinquit.
Rem, tibi quam noscis aptam, adimere noli.
Fronte capillata, post hæc occasio calua.
Quod sequitur specta, quod imminet ante uideto.
Illum imitare Deum, qui partem spectat utramq;
Fortior ut ualeas, interdum parcior esto.
Pauca uoluptati debentur plura saluti.
Iudicium populi nunquam contempseris unus.
Vlli ne placeas, dum uis contemnere multos.
Sit tibi præcipue, quæ prima est, cura salutis.
Tempora ne culpes, cum sis tibi causa doloris.
Somnia ne cures, nam mens, humana, quod optat.
Quum uigilat, sperans, per somnum cernit idipsum.

Tertia paræneſis.

HOc quicunq; uelis carmen cognoscere lecto
Hæc præcepta feres, quæ sunt gratissima uitæ.
Commoda multa feres. Sin autem spreueris illud.
Non me scriptorem. Sed te neglexeris ipse.
Instrue præceptis animum, nec discere cesses.
Nam sine doctrina uita est quasi mortis imago.
Cum recte uiuas, ne cures uerba malorum.

Arbitrij noſtri non eſt: quid quiſq; loquatur.
Productus teſtis: ſaluo tamen ante pudore
Quantuncunq; potes celato crimen amici.
Sermones blandos fictoſq; cauere memento,
Simplicitas uera eſt bona: ſed ſimulata doloſa.
Segnitiem fugito: quæ uitæ ignauia fertur.
Nam cum animus languet: conſumit inertia corpus.
Interpone tuis interdum gaudia curis.
Vt poſsis animo quemuis ſuffere laborem.
Alterius dictum aut factum: ne carpſeris unquam.
Exemplo ſimili: ne te deriderat alter.
Quæ tibi ſors dederit tabulis ſuprema notato:
Augendo ſcrua ne ſis quem fama loquatur.
Cum tibi diuitæ ſuperant in fine ſenectæ.
Munificus facito uiuas: non parcus amicis.
Vtile conſilium dominus ne deſpice ſerui.
Nullius ſenſum ſi prodeſt: contempſeris unquam
Rebus: & in cenſu ſi non eſt: quod fuit ante.
Fac uiuas contentus eo: quod tempora præbent.
Vxorem fuge ne: ducas ſub nomine dotis.
Nec retinere uelis: ſi cœperit eſſe moleſta.
Multorum diſce exemplo: quæ: facta ſequaris
Quæ fugias: uita eſt nobis aliena magiſtra.
Quod potes: id tentes: operis ne pondere preſſus:
Succumbat labor: & fruſtra tentata relinquas.
Quod noſti haud recte factum, nolito tacere,
Ne uideare malos imitari uelle tacendo.
Iudicis auxilium ſub iniqua lege rogato,
Ipſæ etiam leges cupiunt, ut iure regantur.
Quod merito pateris: patienter ferre memento.

Quumq; reus tibi sis, ipsum te iudice damna.
Multa legas facito, perlectis per lege multa.
Nam miranda canunt, sed non credenda poetæ.
Inter conuiuas fac sis sermone modestus.
Ne dicare loquax, dum uis urbanus haberi.
Coniungis iratæ noli tu uerba timere.
Nam lacrymis struit insidias, dum fœmina plorat.
Vtere, quæsitis, sic ne uidearis abuti.
Qui sua consumunt, cum deest, aliena sequuntur.
Fac tibi proponas mortem non esse timendam
Quæ bona si non est, finis tamen illa malorum est.
Vxoris linguam si frugi est ferre memento.
Namq; malum est, nil uelle pati, nec posse tacere.
Dilige non ægra charos pietate parentes.
Nec matrem offendas, dum uis bonus esse parenti.

Quarta Paræneſis.

SEcuram quicunq; cupis traducere uitam.
Nec uitijs, hærere animum, quæ moribus obsunt
Hæc præcepta tibi semper relegenda memento.
Inuenies aliquid, quo te ipso utare magistro.
Despice diuitias, si uis animo esse beatus.
Quas qui suspiciunt, mendicant semper auari.
Commoda naturæ nullo tibi tempore deerunt.
Si contentus eo fueris, quod postulat usus.
Cum sis incautus, nec rem ratione gubernes.
Noli fortunam, quæ non est, dicere cæcam.
Dilige denarium, sed parce dilige formam,
Quam nemo sanctus, nec honestus captat habere.
Cum fueris locuples, corpus curare memento.
Aeger diues habet nummos, sed non habet ipsum.
Verbera cum tuleris discens aliquando magistri.

Fer patris imperium, cum uerbis exit in iram
Res age quæ prosunt rursus uitare memento,
In quibus error inest, nec spes est certa laboris.
Quod donare potes, gratis concede roganti.
Nam recte feciſe bonis in parte lucrorum est.
Quot tibi suspectum est, confestim discute quid sit.
Nanq; solent primo, quæ sunt neglecta, nocere.
Quum te detineat Veneris damnosa uoluptas,
Indulgere gulæ noli, quæ uentris amica est.
Quum tibi proponas animalia cuncta timere,
Vnum hominem tibi præcipio plus esse timendum.
Quum tibi prævalidæ fuerint in corpore uires,
Fac sapias, poteris uere sic fortis haberi.
Auxilium à notis petito, si forte laboras.
Nec quisquam est melior medicus, quam fidus amicus.
Quum sis ipse nocens, moritur cur uictima pro te?
Stultitia est, morte alterius sperare salutem.
Quum tibi uel socium, uel fidum quæris amicum.
Non tibi fortuna est hominis, sed uita petenda.
Vtere quæsitis opibus, fuge nomen auari.
Quid tibi diuitiæ prosunt, si pauper abundas,
SI famam seruare cupis, dum uiuis honestam.
Fac fugias animo quæ sunt mala gaudia uitæ.
Quum, sapias animo, noli irridere senectam.
Aetas cana nimis pueriles induit annos.
Disce aliquid nam cum subito fortuna recedit.
Ars remanet, uitamq; hominis non deserit unquam.
Perspicito tecum tacitus, quid quisq; loquatur.
Sermo hominum mores & cælat & indicat idem.
Exerce studium, quamuis perceperis artem.
Vt cura ingenium, sic & manus adiuuat usum.

Multum ne cures uenturi tempora fati.
Non timetis mortem, qui scit contemnere uitam.
Discе, sed à doctis, indoctos ipse doceto.
Propaganda etenim est rerum doctrina bonarum.
Hoc bibe quo possis, si tu uis uiuere sanus.
Morbi cāusa mali est homini quandoq; uoluptas.
Laudaris quodcunq; palàm, quodcunq; probaris,
Dispice, ne rursus leuitatis crimine damnes.
Tranquilis rèbus, quæ sunt aduersa, caueto.
Rursus in aduersis melius sperare memento.
Discere necesses, cura sapientia crescit.
Rara datur longo prudentia temporis usu.
Parce laudato, nam quem tu sæpe probaris,
Vna dies qualis fuerit, monstrabit amicus.
Ne pudeat, quæ nescieris, te uelle doceri.
Scire aliquid laus est, pudor est nil discere uelle.
Cum Venere, & Baccho lis est, & iuncta uoluptas.
Quod lautum est animo complectere, sed fuge lites.
Demissos animo, ac tacitos uitare memento.
Qua flumen placidum est, forsan latet altius unda.
Quum tibi displiceat rerum fortuna tuarum,
Alterius specta, quo sis discrimine peior.
Quod potes id tenta, nam littus carpere remis.
Tutius est multo, quam uelum tendere in altum.
Contra hominem iustum praue contendere noli.
Semper enim Deus iniustas ulciscitur iras.
Ereptis opibus noli mœre dolendo.
Sed laude potius, tibi si contingat habere.
Est iactura grauis, quæ sunt amittere damnis:
Sunt quædam, quæ ferre decet patienter amicum.
Tempora longa, tibi noli promittere uitæ.

Quocunq; ingrederis, sequitur mors corporis umbra.
Thure Deum placa, uitulum sine crescat aratro.
Ne credas placare Deum, dum cæde litatur.
Cede locum læsus, fortunæ cæde potenti.
Lædere qui potuit, prodesse aliquando ualebit.
Quum quid peccaris, castiga te ipse subinde.
Vulnera dum sanas, dolor est medicina doloris.
Damnaris nunquam post longum tempus amicum.
Mutauit mores, sed pignora prima memento.
Gratior officijs, quo sis magne, charior esto.
Ne nomen subeas, quod dicitur offici perdi.
Suspectus caueas, ne sis miser omnibus horis.
Nam timidis, & suspectis aptissima mors est.
Quum fueris seruos proprios mercatus in usus.
Et famulos dicas homines tamen esse memento.
Quamprimum rapienda tibi est occasio prima.
Ne rursus quæras, quæ iam neglexeris ante.
Morte repentina noli gaudere malorum.
Felices obeunt, quorum sine crimine uita est.
Quum coniux tibi sit, nec res, & fama laboret,
Vitandum ducas inimicum nomen amici.
Quum tibi contingat studio cognoscere multa,
Fac discas multa, & uites nescire doceri,
Miraris uerbis nudis me scribere uersus?
Hos breuitas sensus fecit coniungere binos.

FINIS.

TERTIA EDITIO HARVM INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM NOVO ORDINE DISPOSITARVM.

STEPHANI PLAZONIS ASVLANI ad nobiles Antonium, & Dominicum filios Magnifici domini Gabrielis Mauri equitis clarissimi, in Grammatices institutiones præfacio.

HEracleotes Zeusis pictorum suæ ætatis longe omnium præstantissimus Helenæ depicturus imagine, dicitur ex multis magna præditis uenupate, quinque uirgines delegisse formosissimas, ut mutum in simulachrum ex animali exemplo integra pulchritudo transferretur, non enim omnia, quæ ad dignitatem muliebrem spectant, uno in corpore inuenire se posse existimauit. Ex eo igitur uirginum numero quas sibi exemplum Zeusis proposuerat, ea forma corporis quæ in singularis erat egregia, obseruata, absolutissimum depinxit Helenæ simulachrum. Hunc Cicero eloquentiæ parens artem dicendi per scripturus se imitatum profitetur. Is enim scriptoribus uniuersis, qui ante ipsum de arte dicendi præcepta tradiderant, unum in locum coactis, quod quisque commodissime præcipere uidebatur, excerpsit, atq; (ut ipse asserit) ex uarijs ingenijs eccellẽtissima quæque libauit. Nos quoq; Ciceronis exemplo ducti in his perscribendis institutionibus grammaticis non unum aliquot proposuimus exemplum nobis imitandum, sed omni fere Grammaticorum copia in unum collecta ex his potissimum qui nomine, & memoria digni sunt bene inuenta cuiusque excerpsimus, & in unũ congessimus. Qua in re non mihi uitio uertendum existimo.

Si quæ ex uarijs Grammaticorum institutionibus mutuatus sum, iisdem ipsis uerbis quibus, & ipsi usi sunt, quemadmodũ locus exigere uidebatur, & ego sæpe expresserim. Non enim huic rei me accinxi, ut in has Grammaticas præceptiones tãtum nostra afferrem, sed ut nostra, & aliorum bene inuenta in quandam non inutilem seriem digererem, & quodã modo apes imitarer, quæ uagantes ex diuersis floribus succũ uariũ decerpunt, quẽ dehinc in saporem fructumq; suauissimum tẽperatura quadam ex industria sua transmutant. Quædam ex nostro addidimus quædam nimis prolixa ademimus quædam subobscura, clara fecimus. Nec indigeste tanquã in aceruum cõgessimus, sed per partes, & particulas omnia disposuimus, atq; ad græcorum imitationẽ qui huiuscemodi Grammatices introductiones Erotemata hoc est interrogationes appellãt, sub formã interrogandi redegimus: quo et facilius memoriæ mandarentur, & fidelius tenerentur. Verũ cum sit consuetudo quædã nõ improbanda ab antiquis accepta, ut quemadmodum illi primitias alicui deorũ cuius numine reliqua messis, esset, & felicior, & fructuosior offerebant, sic etiam omnes fere docti opera magnis uiris, et plerunq; artium professores suis studiosis discipulis dicare soleant: multis de causis teneor Antoni: & Dominice mihi discipuli omnium Carissimi hoc meum grammatices opusculum (qualecunq; est) uobis in primis dedicare. Nam pater uester uir uere magnificus, Senator amplissimus: & Eques ornatissimus, cui semper ob multa in me beneficia obnoxius ero tanti has nostras institutiones fecit, ut nulli expẽsæ pepercerit, curaueritq;: ut omnino imprimerentur. Non parum gloriæ me ademptum esse arbitror, cũ uideã: has meas primitias tali, tantoq; uiro non displicuisse, atque ingenue fateor nõ tam propere prius edidissem nisi eius acerrimo iudicio plurimum, confisus essem. Nemiremini

autem mi Antoni, tuq; Dominicæ ſtudioſiſſimi, ſi in hac tertia Editione quædã ſunt mutata, quædã ẽt melius explicata. Nam ut inquit ille, Decies, repetita placebũt. Si ẽt decies reuiſa, & recognita melius corriguntur. hiſce noſtris inſtitutionibus addidimus ẽt nouum Opuſculũ, in quo de nominum declinatione, & generibus ac de uerborum præteritis, & ſupinis adeo perſpicue egimus, ut nullus fere labor illis ſit futurus, qui noſtra induſtria uti uoluerint. Sed de hac re nõ plurib. agã, Nam (ut ſpero) res ipſa indicabit, & docendi peritiſſimi abſq; ulla inuidia id facile approbabunt. Vos aũt (ut facitis) in iſta ætate adhuc tenera grammaticem, quæ pueris eſt neceſſaria. et ſenibus iucunda, ſtudioſe amplectimini, ut deinceps gradatim ad cæteras artes ſcientias tranſire poßitis, & tanto patre digniſſimi filij uere habeamini. Valete.

Quot ſunt Græcorum literæ? quatuor & uiginti.

α.β.γ.δ.ε.ζ.η.θ.ι.κ.λ.μ.ν.ξ.ο.π.ρ.σ.τ.υ.φ.χ.ψ.ω.

Vocales? ſeptem. α.ε.η.ι.υ.ο.ω.

Vocales natura longæ? duæ. η. & .ω.

Vocales natura breues? duæ. ε. & .ο.

Vocales cõmunes? tres. α.ι.υ.

Diphtongi propriæ? ſex. αι. αυ.ει.υ.οι.ου.

Diphtongi impropriæ? quinque. α.η.ηυ.ι.ω.

Cõſonãtes? decẽ et ſeptem. β.γ.δ.ζ.θ.κ.λ.μ.ν.ο.π.ρ.σ.τ.φ.χ.ψ.

Semiuocales? octo. ζ.ξ.ψ.λ.μ.ν.ρ.σ.

Duplices? tres. ζ.ξ.ψ.

Immutabiles, ſiue liquidæ? quatuor. λ.μ.ν.ρ.

Mutæ? nouem. β.γ.δ.κ.π.τ.θ.χ. Aſpiratæ? tres. θ.φ.χ.

Tenues? tres. κ.π.τ. Mediæ? tres. β.γ.δ.

QVID eſt Grammatica? ars congrue loquendi, recte ſcribendi, Poetas, Hiſtoricos, & cæteros authores enar-

randi perſpicue rationem,& uſum complectens.

Vnde dicta eſt Grammaticæ? a literis,quæ græce Grammata appellantur,quia incipiens a literis , quæ dicuntur etiam clementa,agit de ſyllaba,dictione,& oratione.

Quot ſunt partes Grammaticæ? quatuor,litera,ut,S,o,Syllaba ut So,cra,tes. Dictio,ut,Socrates Oratio,ut Socrates docuit Platonem.

Quid eſt litera? eſt minima pars uocis cõpoſitæ ex literis,uel litera eſt uox indiuidua,quæ ſcribi poteſt.

Vnde dicta eſt litera? quaſi legitera, eo quòd ad legendum iter præbeat.

Quod ſunt literæ latinæ? uiginti.a,e,i,o,u,l,m,n,r,ſ,x,z,b, c,d,f,g,p,q,t. Hæc.n,lit. K.græca eſt, pro qua.c.utimur.

Quot ex his ſunt uocales? quinque latinæ,a,e,i,o,u, & una græca,y, pſylon qua utimur ſolum in dictionibus græcis, ut Hyppolitus,& Hieronymus.

Quot ſunt uocales,quæ poſſunt eẽ cõſonãtes? duæ,i,& u,qđ fit,cũ eas ſequitur uocalis in eadẽ ſyllaba, ut Iupiter, Venus,et.i,poſita inter duas uocales ita,ut,cum ſequenti ſimul proferatur, fit duplex conſonans,ut, Troia,Maia.

Quot ex uocalib.fiũt diphthõgi? quatuor,æ,œ,au,et eu,quarũ duæ primæ ſcribũtur,at nõ proferũtur,ut,æſtimo cœpi,Secũdæ uero ſcribũtur et proferuntur,ut aula, Eurus. et ei, qua utebãtur antiqui in quibuſdã accuſatiuis nominũ tertiæ declinationis.ut,apud Saluſtiũ, Omneis homines ſumma ope niti decet,ne uitam ſilentio tranſeant.

Quot ex literis ſunt conſonantes? quindecim.l.m.n.r.s.x. z.b.c.d.f.g.p.q.t. Hæc uero forma,H,non eſt litera, ſed eſt aſpirationis nota, tamen in his duabus dictionib.mihi nihil uidetur habere uim craſſæ liter.æ,hoc eſt aſpirate.

Quot ex conſonãtibus ſunt ſemiuocales? ſeptẽ.l.m.n.r.ſ.x.

& .z. qua utimur in dictionibus græcis.

Quot ex consonantibus sunt mutæ? octo. b. c. d. e. f. g. p. q. t.

Quot ex semiuocalibus sunt duplices? duæ. x. & .z.

Quare dicuntur duplices? quia habent uim duarum literarum. x. enim habet uim, c, &, s. ubi nos dicimus pax, antiqui dicebant pacs. Z. uero gemini. ſſ. ubi nos dicimus Patrizo, antiqui dicebant patriſſo.

Quot ex semiuocalibus sunt ueræ liquidæ? duæ. l. & .r.

Quot sunt consonantes aſpiratæ? quatuor, Ph, Th, Ch, Rh, ut Philoſophus, Theodorus, Chorus, Rhetoricæ.

Quid est ſyllaba? est comprehenſio literarum ſub uno accentu, & uno ſpiritu indistanter prolata.

Vnde dicitur ſyllaba? à ſyllambano. i. ſimul capio, quia literas ſub uno accentu comprehendat.

Quot literis constare pōt ſyllaba? una uocali, una diphtongo uſq; ad ſex literas, ut, a. æ æ æ, ab, abs, dēs, frons, ſtirps.

Quid eſt dictio? est minima pars orationis compoſitæ ex dictionibus quantum ad totius ſententiæ cognitionem.

Vnde dicitur dictio? à dicendo, quod aliquid dicat, hoc est ſignificet.

Quid est oratio? est recta dictionum compoſitio integram ſententiam comprehendens.

Vnde dicitur oratio, ab orando, id est dicendo. Vnde etiam orator dicitur, qui orando. i. dicendo cauſas teneatur.

De partibus orationis.

Quot ſunt partes orationis octo, Nomen, Verbum, Participium & Pronomen, Præpoſitio, Aduerbium, Interiectio, & Coniunctio.

Quot ſunt partes Declinabiles? quatuor, nomen, uerbum, participium, pronomen.

Quot ſunt partes indeclinabiles? quatuor, præpoſitio, ad-

uerbium,interiectio,& coniunctio.

De examinatione nominis.

Quid est nomen? pars orationis declinabilis, quæ significat substantiam, aut qualitatẽ propriam, uel communem.

Quot sunt accidentia nominis? quinq;, species, genus, numerus, figura, & casus.

Quot sunt species nominum? duæ, primitiua, ut mons, deriuatiua, ut montanus.

Quot sunt genera nominũ? septẽ large loquendo, masculinũ nt hic Deus, fœmininũ, ut hæc Dea, neutrũ, ut hoc tẽplũ. Cõmune, ut hic & hæc hõ, omne, ut hic hæc & hoc fœlix promiscuum, ut hic accipiter, incertũ, ut hic uel hæc dies.

Quot sunt numeri nominum? duo, singularis, ut homo pluralis ut homines.

Quot sunt figuræ nominum? tres, simplex, ut animus. Composita, ut magnanimus. decõposita, ut magnanimitas.

Quot sunt casus nominũ? sex, nominatiuus, ut Plato, genitiuus. ut Platonis, datiuus, ut Platoni. accusatiuus, ut Platonem, uocatiuus, ut ò Plato. ablatiuus, ut à Platone.

Quot sunt Recti? unus, nominatiuus, ut Plato.

Quot sunt obliqui? quatuor, gtũs. dtũs. actũs. abltũs. uocatiuus aũt est ꝑ se uocandi casus, qui tãtũmodo secundæ iũgitur personæ, ad quã sermo dirigitur, ut quid ais, Biria?

Quot sunt articuli? tres, hic, hæc, hoc. hic est signum generis masc. hæc fœmi. hoc neutri. hic, & hæc, cõis, hic & hæc et hoc omnis, hic uel hæc incerti, hic accipiter promiscui.

Quot sunt indeclinationes nominum? quinq;.

Prima, cuius genitiuus singularis in, æ, diphtongum, desinit, ut hæc Dea, huius Deæ.

Secunda, in, i, productam, ut hic Deus, huius Dei.

Tertia, in is correptam, ut hic Plato, huius Platonis.

Quarta in us, uel in u, productam, ut, hic uisus, huius uisus. hoc cornu huius cornu.

Quinta, in ei diuisa syllaba, &, ut hæc species, huius speciei.

Quid est nomen proprium? quod, uni soli conuenit, ut Socrates, Plato.

Quid est appellatiuum, quod naturaliter est commune multorum, ut animal, homo, piscis, arbor.

Quid est nomen substantiuum? quod substantiam significat & uariatur per unum articulum tantum, ut hic Plato uel per duos ad summum, ut hic, & hæc homo.

Quid est nomen adiectiuum? quod qualitatem aut quantitatem significat, & uariatur per tres diuersas uoces, ut albus, alba, album, magnus, magna, magnum.

Vel per tres articulos, et unam uocem, ut hic, & hæc, & hoc audax. Vel per tres articulos & duas uoces, ut hic & hæc fortis, & hoc forte.

Vel per tres articulos, & tres uoces, ut hic acer, hæc acris, et hoc acre.

Vnde dicitur substãtiuum? quod per se subsistet in compositione sine adhærentia alterius nominis, ut Milo, currit.

Vnde dicitur adiectiuum? quod in compositione suo substantiuo adijciatur, ut candida rosa placet mihi.

De examinatione uerbi.

QVid est uerbum? est pars orationis declinabilis cum modis temporibus agendi uel patiendi significatiua.

Quot sunt accidentia uerbi? octo, genus, tempus, modus, species, figura, coniugatio, persona, & numerus.

Quot sunt genera uerborum, quinq;, Actiuum, ut amo. Passiuum, ut amor. Neutrum. ut seruio. Cõmune, ut largior. Deponens, ut sequor,

Quot sunt tẽpora uerborum? quinq;, præsens, ut amo. ptũm

imperfectum, ut amabam, ptũm perfectũ, ut amaui, ptũm pluſquam perfectum, ut amaueram. futurum, ut amabo.

Quot ſunt modi uerborum? quinq;. Indicatiuus, ut amo. Imperatiuus, ut ama. Optatiuus, ut utinam amarem. Subiunctiuus, ut cum amem. Infinitiuus, ut amare.

Quot ſunt ſpecies uerborum? duæ, primitiua, ut amo, deriuatiua, ut amor, & facio faceſſo.

Quot ſunt figuræ uerborum? tres, ſimplex: ut taceo. compoſita: ut conticeo decompoſita: ut conticeſco.

Quot ſunt coniugationes uerborum? quatuor.

Prima, quæ habet in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi as, aut aris, longam, ut amo, amas, & amor, amaris.

Secunda, quæ habet es, aut eris longam: ut doceo, doces: & doceor doceris.

Tertia, quæ habet is. aut eris breuem: ut lego, legis: & legor. legeris.

Quarta, quæ habet is: aut iris longum: ut audio, audis: & audior, audiris.

Quot ſunt perſonæ uerborum? tres. prima, ut amo. ſecunda: ut amas. tertia, ut amat, Sic plurali. prima: ut amamus. ſecunda ut amatis. tertia, ut amant.

Quot ſunt numeri uerborum? duo, ſingularis, ut amo. pluralis, ut amamus.

Quot ſunt uerba Anomala? quatuor. ſum, uolo, fero, & edo, cum ſuis compoſitis.

Quare dicuntur Anomala, quia non ſequuntur analogiam aliorum uerborum.

Quot ſunt uerba apocopata? quatuor. dic, duc, fac, fer.

Quare dicuntur apocopata? quia patiuntur apocopẽ. i. amputationem literarum in fine. Nam dicendum eſſet ſecundum analogiam imperatiuorum dice, duce, face, fere.

Quid est participiũ? pars orationiis declinabilis, quæ pro uerbo ponitur, & ab eo naturaliter deriuatur.

Quot accidunt participio? sex, genus, casus, tempus, significatio, numerus, & figura.

Quot sunt genera participiorũ? quinq; masculinũ, ut lectus fœmininũ, ut lecta. Neutrũ, ut lectum. cõe, ut in accusatiuo, hunc & hanc legentem. oẽ, ut, hic & hæc & hoc legens.

Quot sunt casus participiorũ? sex nominatiuus ut amans genitiuus, ut amantis. datiuus, ut amãti. accusatiuus, ut amantem. uocatiuus, ut, o amans ablatiuus, ut ab amãte uel amãti.

Quot sunt tempora participiorũ, quinq; cõiuncta in tria præsens & ptũm imperfectũ simul, ut amans & legẽs. ptũm perfectũ & plusquã perfectũ simul, ut amatus, & lectus. futurũ per se, ut amaturus, & amandus, lecturus & legendus.

Quot sunt significationes participiorum? quinq; actiua, ut amans passiua ut amatus, neutralis, ut seruiens. communis, ut largiens. deponens: ut sequens.

Quot suut numeri participiorum? duo, singularis, ut amans, pluralis, ut amantes.

Quot sunt figure participiorum? duæ simplex, ut legens, decomposita, ut perlegens. Nam participium per se compositum fit nomen, ut, Indoctus. Innocens.

De examinatione pronominis.

Quid est pronomen? pars orationis declinabilis, quæ pro prio nomine uniuscuiusq; rei ponitur, & certam significat rem, uel personam.

Quot sunt accidentia pronominis? sex, Species, genus, numerus figura persona, & casus.

Quot sunt species pronominum? duæ. primitiua, ut ego, tu, sui: Deriuatiua, ut meus, tuus, suus.

Quot ſunt genera pronominum? quinq;, maſculinum, ut meus. fœmininum ut mea. neutrum, ut meum. commune: ut hic & hæc noſtras. omne, ut ego, tu, ſui.

Quot ſunt numeri pronominum? duo ſingularis: ut ego, tu. pluralis, ut nos, uos.

Quot ſunt figuræ pronominum? duæ ſimplex: ut is, compoſita, ut idem, quod componitur ex is, & demum.

Quot ſunt perſonæ pronominum? tres. Prima, ut ego. Secunda ut tu. Tertia, ut ille. Similiter in plurali. Prima, ut nos. Secunda, ut uos. Tertia, ut illi.

Quot ſunt caſus pronominus? ſex. nominatiuus. ut tu. genitiuus. ut tui. datiuus: ut tibi accuſatiuus: ut te. uocatiuus, ut o tu. ablatiuus: ut a te.

Quot ſunt modi pronominum? quatuor.

Primus: cuius genitiuus ſingularis deſinit in, i, uel in, is, & datiuus in, i, ut ego mei, uel mis, mihi.

Secundus in ius, & datiuus in, i, ut ille illius illi.

Tertius in, i, & in, æ, diphtongum, ut meus mea meum. genitiuo mei meæ mei. more adiectiuorum primæ, & ſecundæ declinationis. Quartus in, is, ut noſtras noſtratis. ueſtras ueſtratis. more adiectiuorum tertiæ declinationis.

Quot ſunt pronomina primi modi? tria. ego, tu, ſui.

Quot ſunt pronomina ſecundi modi? quinque: ille, ipſe, iſte: hic & is.

Quot ſunt pronomina tertij modi? quinq; : meus, tuus, ſuus, noſter, & ueſter.

Quot ſunt pronomina quarti modi? duo, noſtras, et ueſtras.

Quot ſunt pronomina habẽtia uo. caſum? quatuor, ut hic uerſus indicat. Tu, meus, & noſter, noſtras, habuere uocãtẽ.

Quot ſunt pronomina, de quibus nulla dubõ eſt apud latino quindecim, octo primitiua, ego: tu: ſui: ille: ipſe: iſte: hic

& is. Deriuatiua septem, meus, tuus, suus, nóster, & ue= ster. nostras & uestras.

Quot sunt pronoĩa demõstratiua? quinq; ego, tu, hic, iste, ille.

Quot sunt pronomina relatiua? quatuor, is, suus, ipse, sui.

Quot sunt pronoĩa demõstratiua et relatiua? duo hic, & ille.

Quot sunt pronomina possessiua? quinq;. meus, tuus, suus, no ster & uester.

Quot sunt pronomina gentilia? duo. nostras, & uestras.

Hoc pronomẽ ipse pro quot personis ponitur? tribus, prima, secunda, & tertia ut, ipse dico ipse dicis. ipse dicit. Similiter in plurali ipsi dicimus ipsi dicitis ipsi dicunt.

De congruitate uerbi cum nominatiuo. Relatiui cum suo an= tecedente, & adiectiui cum substantiuo.

Verbũ cum ntõ in quot accidẽtibus debet cõcordare? in duo= bus persona, & nu. ut, Præceptor docet. Discipuli discũt.

Petrus, cuius personæ? tertiæ. quare? quia omnia nomina & pronomina sunt personæ tertiæ. exceptis ego, et nos, per= sonæ primæ. tu, & nos, personæ secundæ & uocatiuis no minibus, qui sunt personæ secundæ.

Relatiuum cum suo substantiuo antecedente, in quot acciden tibus debet concordare? in duobus genere, & numero. ut liber qui, epistola. quæ. Carmen, quod.

Adiectiuum cum suo substantiuo in quot accidentibus debet concordare? in quatuor, genere, numero. persona, & casu. ut istos candidus. Rosa candida. Lilium candidum.

De constructione uerborum.

QVot sunt genera uerborũ? duo. personale, et ĩpersonale.

Quid est uerbum personale? quod uariatur per tres perso= nas, & duos numeros.

Quot sunt genera uerborum personalium? quinq; actiuum, passiuum, neutrum, commune, & deponens.

Quid

Quid est uerbum actiuum? quod in,o, finitum format passiuum in or,ut,amo,amor,doceo,doceor.

Quot sunt species uerborum actiuorum? octa.

De prima specie actiuorum

QVæ sunt actiua primæ speciei,quæ dicũtur simplicia? quæ construuntur solum cum nominatiuo agente,& accusatiuo patiente,ut,Ego amo Deum,tu uendis libros.

Ille scribit literas, Plato docuit Aristotelem.

Quæ dicitur res agens? à qua actiuo uerbi prouenit.

Quæ dicitur res patiens? in quã actiuo uerbi,utcunq; transit.

Dic aliquot uerba actiua primæ speciei.

Verberat,& uideo,& facio, fastidio,honoro,
Fer,occidit,amo,colit,& formido,temetq;.
Polluoq;,& cerno,damnat,docet,audio narro.

Omnia cum quarto speciei dicito primæ.

Verbero	uerberas uerberaui uerberatum.	per battere
Video	uides uidi uisum	per uedere
Facio	facis feci factum.	per fare.
Fastidio	fastidis,stidiui,stiditũ.	per hauer in fastidio
Honoro	honoras,honoraui, honoratũ.	per honorare
Fero	fers tuli latum.	per portare
Occido	occidis occidi occisum.	per amazare
Amo	amas amaui amatum.	per amare
Colo	colis colui cultum.	per amar con honore
Formido	formidas,midaui,midatũ.	per hauer paura
Timeo	times timui ca. sup.	per temere
Polluo	polluis pollui pollutum.	per imbrattare
Cerno	cernis creui,cretum. uel certum.	per uedere
Damno	damnas damnaui damnatum.	per dannare
Doceo	doces docui doctum.	per insegnare
Audio	audis audiui auditum.	per udire

Narro,narras,narraui,narratum. per narrar & dir.
Idem uerbum põt ne esse diuersarum specierum? maxime,pro uarietate casuum, qui congrue applicantur alicui uerbo: nam si dico. Ego emi multos libros. est primæ speciei. Ego emi libros tanti. est secundæ. Ego emi libros tibi est tertiæ. Ego emo libros arte & ingenio est quintæ. Ego emo libros à Triphone bibliopola est sextæ, & sic alia multa apud authores.

Quid postremo seruandũ est? Omne uerbum ultra proprios casus, posse habere ablatiuum significantem causam efficientem, ut Amo te probitate tua. aut causam materialem, ut Boni uiri faciunt elemosynas pane, uino, numis. aut causam instrumentalem ut, Magister uerberat discipulos ferulat.

De secunda specie uerborum actiuorum.

QVæ sunt actiua secundæ speciei, quæ dicuntur possessiuæ? quæ post nominatiuum agentem, & accusatiuum patientem cum genitiuo construuntur. ut, Græci impleuerunt equum ligneum armatorum militum.

Dic aliquot actiua secundæ speciei.

Vendit, emit, redimit, locat, & conduco, reuendo.
Aestimo, uenundo, castigoq;, & reprehendo.
Arguit, incusat, condemno. atque impleo, multo.
Vendo, uendis, uendidi, uenditum. per uendere
Emo, emis, emi, emptum. per comprare
Redimo, redimis, redimi, redemptum. per rescotere.
Loco, locas, locaui, locatum. per dar a fitto
Conduco, conducis, conduxi, conductum. per torre a fitto
Reuendo, reuendis, reuendidi, reuenditum. per reuendere
Aestimo, æstimas, æstimaui, æstimatum. per estimare
Venundo, uenundas, uenundedi, uenundatum. per uendere

Castigo,castigas,castigaui,castigatum. per castigare
Reprehendo,prehendis,prehendi,prehensum per reprendere
Arguo,arguis,argui argutum. per redarguire
Incuso,incusas,incusaui,incusatum. per reprendere
Accuso,accusas,accusaui,accusatum. per accusare
Condemno,demnas,demnaui,condemnatum per condemnare
Impleo,imples,impleui,impletum. per implere
Multo,multas multaui multatum. per punire in denari.

IN omnibus uerbis, in quib. de pretio agitur, ipsum pretium in quo casu ponitur? in ablatiuo ut Vergilius in sexto.
Vendidit hic auro patriam. & alibi.
Exanimumq; auro corpus uendebat Achilles.
Valerius etiam Maximus in libro quinto.
Magno ubiq; pretio uirtus æstimatur.
Sed excipiuntur magni, parui, multi, maximi, minimi plurimi & duo comparatiua pluris, & minoris, quibus si additur pretium ponuntur in ablatiuo, ut tanto pretio, quanto pretio, pluri pretio, minori pretio, ut Plinius in 35. lib. ubi loquitur de Pamphilo pictore.
Neminem, inquit, minoris docuit talento
Hoc est, neminem minori pretio docuit talento.
Et ubi Vergilius in 2. Aencidos dixit.
Hoc lithacus uelit, & magno mercentur Atridæ, & alibi.
Turno tempus erit, magno, cum optauerit emptum.
Intactum palant ibi Seruius exponit.
Magno. i. pretio. quibus exemplis, & authoritatibus sanè patet. pretium semper in ablatiuo poni. Tamen per hoc uerbum ualeo, pretiũ etiam in accusatiuo ponitur. ut Varro Denarij dicti sunt, quòd denos eris ualebant. Non tamen dicimus, tantum ualeo nisi, cum posse, & authoritatem habere significat.

Menſuræ, & ponderarerum, in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo, ut Emi modicum tritici. uendidi amphoram uini. Emo decem libras carnis. Si uero dicerem.

Io compro la carne per doi ſoldi la libra. dicendum eſt. Emo carnem in libras duobus denarijs.

Vt Seutonius in uita Iulij Ceſaris. Vnde factũ. ut auro abundaret, terniſq; milibus numum in libras pro mercale aurum per Italiam prouincasq; diuenderet.

De uerbis actiuis tertiæ ſpeciei.

QVæ ſunt actiua tertiæ ſpeciei, quæ dicuntur acquiſitiua? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem, cum datiuo conſtruuntur. ut, Homo pius dat. elemoſynas pauperibus.

Sed mitto. & ſcribo in ſoluta oratione habent potius accuſatiuum à parte ulteriore, ut Cicero miſit ſiue ſcripſit meas epiſtolas ad amicos.

Dic aliquot actiua tertiæ ſpeciei.

Scribo, lego, adſcribo, commendo, nuntio, mitto,
Lego, & reſtituo: Do, commodo mutuo, dono,
Addico, indico, edicoq; atq; indico, prodo.
Et dico, refero, declaro, impendo, uetoq;,
Suadeoq;, & ſubigo: promitto, accommodo, reddo.
Poſt quartum dandi gaudent hæc omnia caſu.

Quæ poſſunt eſſe? & tertia: & quinta ſpeciei.

Augeo, conduplico, accumulo, atq; impertio, dono.

Nam dicimus, Præceptor auget doctrinam nobis. &, Præceptor auget nos doctrina.

Scribo	ſcribis ſcripſi ſcriptum,	per ſcriuere
Lego	legis legi lectum.	per legere
Adſcribo	ſcribis ſcripſi ſcriptum.	per attribuir, & imputare
Commendo	commendas aui atum.	per recommandare

Nuncio *nunciãs nunciaui nunciatum. per auiſare*
Mitto *mittis miſi miſſum. per mandare*
Lego *legas aui atũ. per mandar & laſſar in teſtamẽto*
Reſtituo *reſtituis reſtitui reſtitutum. per reſtituire*
Do *das dedi datum. per dare*
Commodo *commodãs commodaui commodatum. per preſtare, quod redditur idẽ, ut ueſtimẽta, & libri, & uaſa.*
Mutuo *mutuãs mutuaui mutuatũ. per preſtare, quod nõ redditur idem. ut pecunia, oleum triticũ, & alia ſimilia.*
Dono *donãs donaui donatum. per donare*
Addico *addicis dixi ctũ. per deſtinare, ut addictus morti*
Indico *indicis indixi indictum. per far ſapere*
Edico *edicis edixi ctum. per comandare, unde Edictum*
Indico *indicãs indicaui indicatum. per moſtrare*
Prodo *prodis prodidi proditum. per tradire*
Dico *dicis dixi dictum. per dire*
Refero *refers retuli relatum. per referire*
Declaro *declarãs declaraui declaratum. per declarare*
Impendo *impendis impendi penſum. per ſpendere, & dare*
Veto *uetas uetui uetitum. per uetare*
Suadeo *ſuades ſuaſi ſuaſum, per eſortar a fare*
Perſuadeo *perſuades perſuaſi ſum per indur a fare*
Subigo *ſubigis ſubegi ſubactum. per ſottomettere*
Promitto *promittis promiſi promiſſum. per promettere*
Accõmodo *accommodãs accommodaui accommodatum. per accoaccozzare, & adaptare.*
Reddo *reddis reddidi redditum. per rendere*
Augeo *auges auxi auctum. per accreſcere*
Accumulo *accumulãs accumulaui latum. per accumulare*
Conduplico *conduplicãs caui catum. per indoppiare*
Impertio *impertis impertiui titum. per far partecipe*

QVæ ſunt uerba actiua quartæ ſpeciei, quæ dicuntur trãſitiua? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem, cum altero accuſatiuo inanimato conſtruuntur, ut, Ego doceo te Grammaticam.

Dic aliquot actiua quartæ ſpeciei?

Flagito, poſco, peto, doceo, rogo, calceo, celo.
Exoro, admoneo, moneo, atque interrogo, cingo.
Induit, & ueſtit, Cumq; exuo, poſtulat oro.
Omnibus his quartos poteris coniungere binos.

Quæ poſſunt eſſe, & quartæ, & quintæ ſpeciei?

Exuo, & accingo, cum ueſtio, calceo, cingo.
Induoq;, ut gladium, & gladio, me cingit amicos.

Quæ poſſunt eſſe, & quartæ, & ſextæ ſpeciei?

Flagito, poſco, peto, rogo, poſtulo, ſicq; repoſco.
In ſextum debes animatum uertere quartum.

Flagito, flagitas, taui, tatum. per dimandare
Poſco, poſcis, popoſci, ca. ſup. idem ſig.
Peto, petis, petiui, petitum per dimandar de gratia
Doceo, doces, docui, doctum. per inſegnare
Rogo, rogas, rogaui, gatum. per dimandar et pregare
Calceo, calceas, calceaui, calceatum. per calzare
Celo, celas, celaui, celatum. per aſcondere
Exoro, exoras, exoraui, exoratum. per ottenere pregando
Admoneo, admones, admoniui, admonitum. per arrecordare ad altro.
Moneo, mones, monui, monitum idem ſignificat
Interrogo, interrogas, gaui, gatum. per dimandare
Cingo, cingis, cinxi, cinctum. per cenzere
Induo, induis, indutum. per ueſtire
Veſtio, ueſtis, ueſtiui, ueſtitum. idem ſig.

Postulo, postulas, postulaui, postulatum. per dimandare
Oro, oras, oraui, oraui, oratum. per pregare
Quid præterea seruandũ est in his uerbis? non posse dicere, Celo te hanc rem. celo tibi hanc rem. celo te hanc re. & celo de te hac re. Admoneo te huius rei, hanc rem, & de hac re. Dicimus etiam Postulo te furti. i. accuso te furti. & Induo tibi loricam.

De quinta specie actiuorum.

QVæ sunt actiua quintæ speciei, quæ effectiua dicuntur? quæ post nominatiuum agentẽ, & accusatiuũ patientem, cum ablatiuo sine præpositione construuntur, ut, Tutores spoliant quandoque pupillos suis bonis.

Dic aliquot actiua quintæ speciei.

Inficit, & munit, tegit, atq; irrito, leuoq;.
Educat, atq; cibat, uacuoq;, & farcio lacto.
Pascit, alit, spogliat, sternit, petit, afficit, ornat.
Impleoq; & satio, saturo, lanio, laceroq;.
Cædo, cnero, exonero, uexoq;, & spargo, corono.
Debent post quartum purum sibi iungere sextum.

Quæ possunt esse & quintæ & tertiæ speciei.

Spargo, onero, fundo, sterno, figoq;, leuoq;.
Nam dicimus, Tua epistola leuauit me molestijs. Et, Tua epistola leuauit mihi molestis.

Inficio, inficis, infeci, infectum. per tenzere
Munio, munis, muniui, munitum. per fortificare
Tego, tegis, texi, tectum. per coprire
Irrito, irritas, irritaui, irritatum. per prouocare.
Leuo, leuas, leuaui, leuatum. per allezerire.
Educo, educas, educaui, educatum per alleuare
Cibo, cibas, cibaui, cibatum. per dar manzare.
Vacuo, uacuas, uacuaui, uacuatum. per suodare.

Farcio *farcis farsi fartum. per implere*
Lacto *lactas lactaui lactum. per allattare*
Pasco *pascis paui pastum. per pascere*
Alo *alis alui alitum, uel altum. per nutrire*
Spolio *spolias spoliaui spoliatum. per spoliare*
Sterno *sternis straui stratum. per stendere & spianare*
Peto *petis petiui petitum. per assaltare*
Afficio *afficis affeci affectum. per disponere*
Orno *ornas ornaui ornatum. per ornare*
Impleo *impletis impleui impletum. per implere*
Satio *satias satiaui satiatum. per satiare*
Saturo *saturas saturaui saturatum. per satiare*
Lanio *lanias laniaui laniatum. per strazare*
Lacreo *laceras laceraui laceratum. per strazare*
Cædo *cædis cecidi cæsum. per ammazzare*
Onero *oneras oneraui oneratum. per cargare*
Exonero *oneras,exoneraui,exoneratum. per descargare*
Vexo *uexas uexaui uexatum. per dar impazo*
Spargo *spargis sparsi sparsum. per spargere*
Corono *coronas coronaui natum. per coronare*
Fundo *fundis fudi fusum.per spandere & reuersare*
Figo *figis fixi fixum. per ficare,unde crucifixus.*

De sexta specie actiuorum.

QVæ sunt actiua sexta speciei, quæ dicuntur separatiua? quæ post nominatiuum agentem,& accusatiuum patientem, cum ablatiuo cum a, uel ab, uel,e, uel ex, uel simili præpositione construuntur,ut Ego audiui,& didici multa a præceptoribus meis.

Dic aliquot actiua sextæ speciei.

Audit, & ediscit, uellit, mouet, amouet, arcet.

Accipio, retraho, cumq̃; exigo, ſeparo, ſoluo.
Haurit, habet, remouet, capit, atq; intelligit, aufert.
Sumo, abigo, extirpo, eripio, & diuello, uetoq̃;.

Audio audis audiui auditum. per aldire
Ediſco ediſcis edidici, ca. ſup. per imparar a mente
Diſco diſcis didici, ca, ſup. per imparar de nouo
Addiſco addiſcis addidici, ca. ſup. per imparare altre coſe
Dediſco dediſcis dedici, ca. ſup. per deſimparare
Vello uellis uelli, uel uulſi uulſum. per ſcarpire
Moueo moues moui motum. per mouer
Amoueo amoues amoui amotum. per tollere uia
Arceo arces arcui arcitum. per far ſtar da longe
Coerceo Coerces coercui coercitum, idem ſig.
Accipio accipis accepi, ptum. per togliere & intendere
Retraho retrahit retraxi ctum. per tirare indrieto
Exigo exigis exegi exactum. per riſcodere il debito
Separo ſeparas ſeparaui ſeparatum. per ſpartire.
Soluo ſoluis ſolui ſolutum. per dislegare
Haurio haurio hauſi haustum. per tirar fora
Exhaurio exhauris exhauſi exhauſtum per ſuodare
Habeo habes habui habitum. per hauere
Remoueo remoues remoui remotum. per remouere
Capio capis cepi captum. per pigliare
Intelligo intelligis intellexi intellectum. per intendere
Aufero aufers abſtuli ablatum. per portar uia
Sumo ſumis ſumpſi ſumptum. per pigliare
Abigo abigis abegi abactum. per parar uia
Extirpo extirpas extirpaui, tum. per eſtirpare
Eripio eripis eripui ereptum. per tuor per forza
Diuello diuellis, diuelli. uel diuulſi, diuulſum. per ſcarpire
Veto uetas uetui uetitum. per uetare

QVæ sunt uerba actiua septimæ speciei? quæ construuntur à fronte cum nominatiuo agente, a tergo uero cum dati-uo patiente, ut Boni pueri libenter audiunt magistris & parentibus suis.

Dic aliquot actiua septimæ speciei.

Audio, & ausculto, recipit, benedico, timetq;.
Impero, & inuideo, metuo, interdico, iubetq;.
Hæc quandoque solente solo gaudere datiuo.
Audio, audis, audiui, auditum. per obedire
Ausculto, auscultas, auscultaui, auscultatum per obedire
Recipio, recipis, recepi, receptum. per promettere
Benedico, benedicis, benedixi, benedictum per benedire
Timeo, times, timui, ca. sup. per temere, che non accada qualche male.
Impero, imperas, imperaui, imperatum. per comandare
Inuideo, inuides, inuidi, inuisum. per hauere inuidia.
Metuo, metuis, metui, ca. sup. per temere che non accada qualche male.
Interdico, interdicis, interdixi, ctũ. per interdire & uetare.
Iubeo, iubes, iussi, iussum. per comandare

QVot ex his uerbis sunt uere actiua? tria, Inuideo, Iubeo, Interdico, nam eorum passiua sunt in usu ut multi inuident mihi. Ego inuideor à multis. Iussi Antonio. Antonius iussus est à me. Interdico tibi aqua & igni, Tu interdiceris a me aqua & igni, uel aqua & ignis interdicitur à me tibi.

Dicimus etiam inuideo tibi doctrinam. Pater mihi hoc iussit, Sed tunc sunt actiua acquisitiua. Cætera uero sunt magis neutra acquisitiua, ut ego timeo uitæ Pamphili, per passiuum non licet in hac significatione.

Quo dices? Io ho paura de ti? Ego metuo, siue timeo te.
Quo dices? Io ho paura, che non te accada qualche male.
Ego timeo, siue metuo tibi.
Quomodo dices? io me temo de ti. Ego timeo de te, ut Cicero ad Trebatium. Mehercule de te timueram.
Quomodo dices? io me temo da li inimici. Ego metuo, siue timeo ab hostibus. Terentius. Hei, metui à Chrysíde.
Dicimus etiã, Priamus timebam mortẽ Hectori ab hostibus.

De octaua specie actiuorum.

QVæ sunt uerba actiua octauæ speciei? quæ construuntur à fronte cum nominatiuo agente, à tergo uero cum infinito, aut cum obliquo, aut sine. ut Ego credo esse bonus, & Ego credo me esse bonum.

Dic aliquot actiua octauæ speciei.

Spero, Despero, cupio, scio, nescio, duco.
Autumat, atq; putat, credit, desiderat, optat.
Hæc infinitum cum obliquo, aut absque requirunt.

Spero, speras, speraui, speratum.	per sperare
Despero, desperas, desperaui, desperatum.	per desperare
Cupio, cupis, cupiui, cupitum.	per desiderare
Scio, scis, sciui, scitum.	per sapere
Nescio, nescis, nesciui, nescitum.	per non sapere
Duco, ducis, duxi, ductum.	per estimare
Autumo, autumas, autumaui, autumatum.	idem significat
Puto, putas, putaui, putatum.	per pensare
Credo, credis, credidi, creditum.	per credere
Desidero, desideras, desideraui, desideratum.	per desiderare
Opto, optas, optaui, optatum.	idem significat

Quid notandũ est in his uerbis? quod si sermo est reciprocus hoc est, si eadẽ persona et agit, et patitur, tunc possumus

uti pro arbitrio nostro & recto, & obliquo, ut Ego credo esse bonus, Et ego credo me esse bonum.

Sed si fit transitio ab una persona ad aliam, tunc necesse est uti obliquo. Vt ego credo te esse doctum.

De constructione uerborum passiuorum.

QVid est uerbum passiuum? quod in or, desinens formatur ab actiuo additione, r, literæ, ut amor ab amo: doceor, a doceo. Præterfacio, & composita à facio retinentia, a, in præsenti, quorum passiua desinit in, o, ut facio, fio, calefacio, calefio.

Quot sunt species uerborum passiuorum? octo, sicut etiam actiuorum.

OMnia uerba passiua quo construuntur? à fronte cum nominatiuo patiente, a tergo uero cum ablatiuo agente cum præpositione a, uel ab, uel simili, uel interdum cum datiuo loco ablatiui, ut Tu amaris à me, uel Tu amaris mihi, pro à me, à parte uero ulteriore exigunt casus suorum actiuorum, ut Tu doceris a me Grammaticam.

Dic aliquod uerba passiua.

Verberor, & uendor, doceor, decor, spoliorq;.

Audior, & iubeor, necnon credor, uideorq;.

Verberor	uerberaris uerberatus sum	per esser batttuto
Vendor	uenderis uenditus sum	per esser uenduto
Donor	donaris donatus sum	per esser donato
Doceor	doceris doctus sum	per esser insegnato
Spolior	spoliaris spoliatus sum	per esser spoliato
Audior	audiris auditus sum	per esser aldito
Iubeor	iuberis iussus sum	per esser comandato
Credor	crederis creditus sum	per esser creduto
Videor	uideris uisus sum.	per esser ueduto

VErba desinentia in or, unde,& qūo formant sua præterita? ex participio, formato à supino, & sum,es est ut amatus sum, uel fui. scriptus sum,uel fui. Vnde illa uerba,quæ carēt supino,carent etiam participio,& eorum passiua carent ptō perfecto, unde non licet dicere, discitus sum, uel fui. Timitus sum,uel fui. De uerbis uocatiuis.

QVæ sunt uerba, quæ dicuntur uocatiua? quæ & à fronte & a tergo cum nominatiuo construuntur. ut Ego uocor Antonius. Cicero existimatur orator eloquentissimus. Et quandoq; cum ablatiuo cum præpositione à, uel ab, ut Ego uocatus sum Theophilus à parentibus meis.

Dic aliquod uerba uocatiua.

Nuncupor,appellor,iungis,dicorq;,uocorq;
Nominor,ac habeor,sic censeor,atque uidetur.

Nuncupro	nūcuparis nūcupatus sū.	per esser chiamato
Appellor	appellaris appellatus sū.	per esser chiamato
Dicor	diceris dictus sum,	per esser ditto
Vocor	uocaris uocatus sum.	per esser chiamato
Nominor	nominaris nominatus sū.	per esser nominato
Habeor	haberis habitus sum.	per essere existimato
Censeo	censeris census sum,	idem sig.
Videor	uideris uisus sum.	per apparere
Extimor	timaris extimatus sū.	per esser existimato

De neutris.

QVid est uerbum neutrum? quod in o,desinit, & passiuum in or, propriæ habere non potest, Præter sum cum suis compositis. Et Obi,Noui,Cœpe,& Memini quæ abusiue neutra defectiua dicuntur.

Quot sunt species uerborum neutrorum? septem. Copulatiua, Possessiua, Acquisitiua, Transitiua, Effectiua, Passiua, & Absoluta.

De prima ſpecie uerborum neutrorum.

QVæ ſunt neutra primæ ſpeciei, quæ dicuntur copulatiua quæ, & à fronte, & à tergo nominatiuum poſtulant, ut. Ego ſum indoctus. Tu euaſiſti uir magnus.

Dic aliquod neutra primæ ſpeciei.

Sum, Fio, Incedo, Euadoq;, & Viuo, Voloq;.

Dormio, & Exiſto, ſic Appareo, & Ambulo, Vado.

Sum, es, fui, ca. ſu.	per eſſer (tare
Fio, fis, factus	per eſſer fatto, & diuẽ=
Incedo, incedis, inceſſi, inceſſum	per andar da graue
Euado, euadis, euaſi euaſum	per diuentare
Viuo, uiuis, uixi, uictum	per uiuere
Volo, uolas, uolaui, uolatum	per uolare
Dormio, dormis, dormiui, dormitum,	per dormire
Exiſto, exiſtis, extiti, extitum uel extatum	per eſſer
Appareo, appares, apparui ca. ſup.	per apparere
Ambulo, ambulas, ambulaui ambulatum	per paſſeggiare
Vado, uadis, uaſi uaſum	per andare

Quid ſeruandũ eſt circa conſtructionem, huius uerbi ſum es eſt? quando ſignificat demonſtrationem, uel inhærentiam accidentis ad ſubiectũ, tunc utrinq; exigit nominatiuũ, ut Ego ſum tuus amicus. Coruus eſt niger. Cygnus eſt albus

Quandoq; poſſeſſiuæ ponitur, & tunc exigit poſt ſe genitiuum ut Hoc pecus eſt Melibœi.

Quandoq; conſtruitur cum datiuo, & ſignificat habere. ut Fater eſt mihi ſunt nobis mitia poma.

Quandoq; inuenitur cum duobus datiuis, & ſignificat dare. ut Virtus eſt ornamento homini. i. Virtus præbet ornamentum homini.

Dicimus etiam. Hæc res eſt mihi cordi. i. mihi placet.

Quandoq; ponitur cũ ablatiuo ſine præpoſitione ut hic puer

est bona indole.

Quandoq; cum præpositione, ut sum in Templo, sub tecto.

Quandoq; absolute ponitur. i. sine casu posteriore, ut Deus est. Troia fuit, Athenæ fuerunt.

Composita, à sum, ut adsum, absum, desum, prosum, obsum, insum, præsum, subsum, supersum. post se, quem casum postulant? datiuũ, ut Virtus prodest omnibus. Interfui tuæ orationi. Nam omnia ferè sunt neutra acquisitiua. Possum uero iungitur infinito, ut Non possum hoc facere.

De secunda specie neutrorum.

QVæ sunt neutra secundæ speciei, quæ dicuntur possessiua? quæ à fronte nominatiuum patientem, à tergo uero ablatiuum agentem postulant, ut Ego careo pecunia. Tu indiges amicorum, uel amicis.

Dic aliquod neutra secundæ speciei.

Deficit: indigeo, careo, nemini, satagoq;.

Affluit, atq; egeo, uacat, atq; exubero, abundo.

Quæ ex his possunt esse: & secundæ & tertiæ speciei.

Affluo, deficio, necnon his adijce, abundo. (crasso.

Nam dicimus, Crassus, abundat diuitijs, Et diuitiæ abundant

Deficio, deficis, defici, defectum, per mancare

Indigeo, indiges, indigui, ca. sup. per hauere de bisogno

Careo, cares, carui, caritum, & cassum per mancare

Memini, defectiuum per recordarse & far mentione

Satago, gis, gi, ctum. per esser diligente & hauer da far

Affluo, affluis, affluxi, affluxum. per abundar

Egeo, eges, egui, ca. sup. per hauer bisogno

Vaco, uacas, uacaui, uacatum. per mancare

Exubeo, exuberas, exuberaui, exuberatum. per abundare

Abundo, abundas, abundaui, abundatum. per abundare

Quid præterea seruandũ est circa constructionẽ horum uer-

borum? quod careo & abundo iunguntur ablatiuo ex frequenti usu. Egeo & indigeo genitiuo & ablatiuo.

Memini uero iunguntur genitiuo, & accusatiuo. Et quandoque infinitiuo, ut Memini legere. Quando significat mentionem facere genitiuo & ablatiuo cum de, ut Ouidius meminit huius fabulæ, uel de hac fabula.

Satago gtõ tantum iungitur. ut, Hic, satagit rerum suarum.

Deficio potest etiam esse actiuum, sed tunc significat. derelinquere, ut Omnes amici, defecerunt me, id est, derelinquerunt. Dicimus etiam Campani defecerunt à Romanis ad Anibalem, id, est, rebellauerunt.

De tertia specie neutrorum.

QVæ sunt neutra tertiæ speciei, quæ dicuntur acquisitiua? quæ à fronte nominatiuum agentem, à tergo uero datiuum patientem postulant. ut, Boni discipuli libenter obediunt optimis admonitionibus suorum præceptorum.

Dic aliquot neutra tertiæ speciei.

Seruit, obest. noceo, placet, atq; incumbo, licetq;
Officio caueo, studeoq;, & consulit, hæret
Obuio, & occuro, atq; obtempero, obedio, paret.
Et faueo, & lateo, atq;, ignosco, indulgeo parco.
Intersum soluo, desumq;, & debeo, cedo.
Assentit. Species cum casum hæc tertia dandi est.

Seruio	seruis seruiui seruitum.	per seruire
Obsum	obes obsui ca. sup.	per nocere
Noceo	noces nocui nocuitum.	per nocere
Placeo	places placui placitum	per piacere
Incumbo	incumbis incubui incubitum.	per dar opera
Liceo	lices licui licitum.	per esser lecito
Officio	officis offeci offectum.	per nocere
Caueo	caues caui cautum.	per guardarse

Studeo

Studeo studes studui ca. sup. per studiare
Consulo consulis consului consultum per dar consiglio
Hæreo hæres hæsi hæsum. per accostarse
Obuio obuias obuiaui obuiatum: per incontrarse
Occurro occurris occurri occursum per incontrarse
Obtempero obtemperas aui atum. per obedire
Obedio obedis obediui obeditum. per obedire
Parco pares parui ca. sup. idem significat
Faueo faues faui fautum per fauorezare
Lateo lates latui latitum per star ascoso
Ignosco ignoscis ignoui ignotum per donare
Indulgeo, indulges, indulsi, indultum. per compiacere à lo appetito.
Farco, parcis, peperci, uel parsi, parsum. per donare
Intersum, interes, interfui ca. sup. per esser presente
Soluo, soluis, solui, solutum per pagare
Desum, dees, defui, ca. sup. per mancare
Debeo, debes, debui, debitum per esser obligato
Cedo, cedis, cessi, cessum per dar loco
Assentio, assentis, assensi, assensum per consentire
Vaco, uacas, uacui, uacatum. per dar opera, & attendere.
Vaco quot significationes habet? quinque, nam quandoque significat carere, & tunc est secundæ speciei, ut Hic uacat omni culpa. Quandoque significat operam date, & tunc est huius tertiæ specici, ut, Discipuli ingenioſi uacant arti Rhetoricæ. Quandoque significat, cessare, & tunc est septimæ speciei, ut uir bonus nunquam uacat ab officio suo Quandoque cum infinito, significat ocium habere, ut, Vergilius.
Si uacet annales nostrorum audire laborum.
Quandoque superfluum esse, ut Decem carmina uacant.

Hoc est superflua sunt.

Aduerte quòd dicimus. Soluo mercedem tibi. Debeo pecuniam tibi. per tertiam actiuorum.

De quarta specie neutrorum.

QVæ sunt uerba neutra quartæ speciei, quæ dicuntur transitiua? quæ a fronte nominatiuum agentem, a tergo uero accusatiuum patientem postulant, ut, Rustici arant terram. & habent passiuum in tertijs personis in utroque numero, ut Terra aratur. & terræ arantur.

Quare non licet dicere ego aror, & tu, araris? nos aramur, & uos aramini? quia hæc uerba naturaliter non possunt habere accusatiuum significantem hominem. & quia non possumus dicere, Ego aro te, Ita non licet dicere, Tu araris a me. & sic de cæteris.

Dic aliquot neutra quartæ speciei.

Semino, tundo, & aro, colit. & sero, consero, planto.
Ventuloq;, & pulso, pinso, & tritu ro, pitisso,
Condio, uello, meto, texo, suo, dissuo, filo.
Sarcio, meio, puto, uanno, uolo, digero, poto.
Prandet, edit, comedit, sorbet, coquo, concoquo cerno.
Excerno, sitio, sapio, neo. spumo, merendo.
Decoquit, atq; bibo euadoq;, moloq;, uotoq;.
His hominem quartum nunquam coniunge notantem.
Semino seminas seminaui seminatum. per seminare
Tundo tundis tutundi tonsum, & tusum. per pistare
Cotũdo tũdis cotudi cotosum, et cotosum. per pestare insieme
Aro aras araui aratum per arare
Colo colis colui cultum. per cultiuare
Sero, seris seui satum. per seminare
Consero conseris consitum. per seminare & plantare
Planto plantas plantaui plantatum. per plantare

Ventilo uentilas uentilaui uentilatum. per uentilare
Pulso pulsas pulsaui pulsatum : per battere & sonare
Pinso pinsis pinsui pistum per pistare & masenare.
Tritvro turas tiraui trituratum. per battere il grano
Pitisso tissus tissaui tissatum. per gustar, tentandi gratia
Condio condis condiui conditum. per far saporito
Vello uellis uelli siue uulsi uulsum. per destrepare
Meto tis, sui, sum per mietere, cioè tagliar il formento
Texo texis texui textum. per tessere
Suo suis sui sutum. per cosire
Dissuo dissuis dissui dissutum. per discosire
Filo filas filaui filatum. per filare
Sarcio sarcis sarsi sarctum. per cosire & repezar
Meio meis sine præterito & supino. per orinare
Puto putas putaui putatum. per podar le arbore
Vanno uannas uannaui uannatum. per criuelare
Volo uis uolui ca. sup. per uolere
Digero digeris digressi digestum per padire
Poto potas potaui potatum & potum per beuere
Prandeo pranxes, prandi, & pransus sum. per disnare
Sorbeo sorbes, psi, & sorbui sorptũ & sorbitum. per sorbire
Coquo coquis coxi coctum. per cosere
Concoquo, concoquis, concoxi, concoctum. per padire
Cœno cœnas cœnaui, & cenatus sum per cenare
Excerno cernis crui excretum. per andar del corpo
Sitio sitis sitiui sititum per hauer sede
Sapio sapis sapui sapitum, per sapere
Neo nes neui nesum. per filare
Spumo spumas spumaui spumatum. per far la spuma
Merendo, merendas merendaui, merendatum. per merendare
Decoquo, coquis, coxi, decoctum. per consumare & salire

Bibo,bibis,bibi,bibitum	per beuere
Euado, euadis,euasi,euasum	per scapolare
Molo,molis,molui,molitum	per masenare
Voro,uoras,uoraui,uoratum	per deuorare

De uerbis huius speciei,quæ solum inueniuntur in tertijs personis singularibus.

QVæ sunt uerba huius speciei, quæ possunt dici aeri.i? Sũt ea, in quibus non ponitur nominatiuus expressus, sed subauditur Deus author omnium rerum. Propterea non inueniuntur,nisi in tertijs personis singularibus, post se uero exigunt accusatiuum patientem , ut Pluit magnos imbres , & uinxit magnam niuem. Apud authores tamẽ inueniuntur cum ablatiuo , ut apud Liuium. Constat pluisse lapidibus , & carnibus. Et apud poetas cum nominatiuo plurali. ut Glandes & Saxa pluunt. Sed frequentius ponuntur absolute, hoc est sine ullo casu.ut pluit,ningit,tonat.

Dic uerba aeris.

Grandinat,atque pluit,ningit,tonat,atque coruscat.
Fulgurat,adiungas,& fulminat,atque serenat.
Lucescit,noctescit,uesperascit,sicq; diescit.
Hoc est,& fit lux,& uespera,noxq;,diesq;.

Grandinat,grandinabat,nauit,natum.	per tempestare
Pluit,pluebat,pluit,plutum	per piouere
Tonat,tonabat,tonuit,tonitum	per tonizare
Fulgurat,fulgurabat,rauit,ratum.	per lampezare

Fulminat,fulminabat,nauit,fulminatum per trazer la saeta del cielo.

Serenat,serenabat,nauit,natum.	per far sereno
Lucescit,lucescebat,luxit ca.sup.	per farsi giorno
Illucescit, illucescebat,illuxit ca.sup.	idem significat.
Noctescit, noctescebat,sine præterito,& sup.	per farsi notte

Adueſperaſcit adueſperaſcebat ca. præterito, & ſupino. per farſi ſera.
Dieſcit dieſcebat ſine præterito, & ſup. per farſi giorno
Diluculat, diluculabat, diluculauit, diluculatum. idem ſig.

De quinta ſpecie uerborum neutrorum.

QVæ ſunt neutra quintæ ſpeciei, quæ dicuntur effectiuæ quæ à fronte nominatiuum patientem, à tergo uero ablatiuũ agentem ſine præpoſitione, uel accuſatiuum cum ob, uel propter poſtulant, ut Pauci gaudẽt uirtute. uel ob uirtutem, uel propter uirtutem. Sed frequentius, & elegantius inueniuntur ſolum cum ablatiuo.

Dic aliquot neutra quintæ ſpeciei.

Gaudeo, cum caleo, rubeo, nigretq;, uiretq;,
Et tepet, & friget, ſtupet, & cum turgeo, floret.
Albeoq;, & liqueo, cum mœreo, ſplendeo pollet,
Aegrotat, pallet, madeo, tumeo, doleoq;.
Ardeo, cum macreo, ſic pinguet, & horret, & aret.

Gaudeo gaudes gauiſus ſum	per allegrarſe
Caleo cales calui, ca. ſup.	per ſcaldarſe
Rubeo rubes rubui, ca. ſup.	per roßizare
Nigreo nigres nigrui, ca. ſup.	per negrirſe
Vireo uires uirui, ca. ſup.	per inuerdirſe
Tepeo tepes tepui, ca. ſup.	per eſſer tepido
Frigeo friges frigui, ca. ſup.	per hauer freddo
Stupeo ſtupes ſtupui, ca. ſup.	per ſtupirſe
Turgo turges turſi. ca. ſup.	per ſgonfiarſi
Floreo flores florui, ca. ſup.	per fiorire
Albeo albes albui, ca. ſup.	per bianchezare
Liqueo liques licui, ca. ſup.	per eſſer manifeſto
Mœreo mœres ſine ptõ, & ſup.	per triſtarſe
Splendeo ſplendes ſplendui, ca. ſup.	per ſplendere.

Polleo polles pollui,ca.sup. per hauer potesta
Aegroto ægrotas ægrotaui ægrotatũ.per amalarse
Palleo palles pallui,ca.sup. per impallidirse
Madeo mades madui,ca.sup. per bagnarse
Tumeo tumes tumui,ca.sup. per sgonfiarse
Doleo doles dolui dolitum per dolerse
Ardeo ardes arsi arsum per brusarse
Macreo macres macrui, ca. sup. per smagrirse
Pingeo pinges pingui,ca. sup. per ingrassarse
Horreo horres harrui,ca. sup. per hauer tremore
Areo ares arui,ca. sup. per secarse

De sexta specie neutrorum.

QVæ sunt uerba sextæ speciei,quæ dicuntur neutra passiua?quæ à frõte nominatiuũ patientẽ, à tergo uero ablatiuum agentẽ,cum præpositione a, uel ab postulant ut Homo factus est à Deo Discipulus uapulat a magistro.

Dic aliquot uerba sextæ speciei.

Vapula & uenit, fio, licet,exulo, nubo.
Vapulo uapulas pulaui uapulatum per esser battuto
Veneo uenis ueniui uenum per esser uenduto
Fio fis factus sum per esser fatto
Liceo lices licui licitum per eser apreciato
Exulo exulas exulaui exulatum per esser bandezato
Nubo nubis nupsi,uel nupta sum nuptũ per esser maridata
Quid seruandum est in his uerbis?uapulo, & ueneo, & fio inueniri apud authores cum ablatiuo cum præpositione a,uel ab.
Cætera uero nõ ponuntur cum abltõ agẽte. Sed solũ dicimus Virtus licet ubiq; magno pretio. Exulo est neutrum absolutum.ut Ouidius in Epistola Deianiræ ad Herculem.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris.

Nubo uero eſt magis neutrum acquiſitiuum, & de mulieribus ſemper dicitur, ut idem Ouidius. Si qua uoles apte nupere, nube pari.

Quomodo dices, mio fradello ſe è maritato? Meus frater duxit uxorem.

Cũo dices, mio padre ha maridato mia ſorella in uno Giouine da bene? Meus pater locauit meam ſororẽ iuueni probo.

Exulo cuius figuræ? compoſitæ, quia ex tribus dictionibus componitur, ab hac præpoſitione ex, & ſolum, et eo quaſi extra ſolum eo.

De uerbis neutro paſſiuis.

QVæ ſunt, uerba quæ dicuntur neutro paſſiua quæ in præteritis perfectis, & ab his deductis declinantur ſicut paſſiua. Dic uerba neutro paſſiua.

Fio, ſolet, & gaudet, confido, atq; audeo, fido.

Fio fis factus ſum	per eſſer fatto.
Soleo ſoles ſolitus ſum.	per ſolere
Gaudeo gaudes gauiſus ſum	per allegrarſe
Confido confidis confiſus ſum	per confidarſe
Audeo audes auſus ſum.	per hauer ardimento
Fido fidis fiſus ſum	per fidarſe

Quomodo dices. Io mi mi fido di fatti tuoi? Ego fido tibi uel te in ablatiuo, Fido in te. Fido de te.

Queſtui ha ardimento una grande ribaldaria? Hic audet magnum ſcelus. Et interdum cum infinito. ut Audens hoc dicere?

Soleo etiam infinito ſemper iungitur. ut Soleo legere.

De ſeptima ſpecie neutrorum.

QVæ ſunt neutra ſeptimæ ſpẽi quæ dicũtur abſoluta? quæ nominatiuum agentem poſtulant, & poſt ſe non regunt caſum ſine præpoſitione, ut Eo ad aeram Diui Mar-

ci. Venio à delubro Virginis. Nisi iungantur nominibus aduerbialiter positis, ut Eo Rhomam. Venio Rhoma.

Dic aliquot neutra septimæ specici.

It, meat, incedit, tendit, petit, ambulo, pergo.
Transeoq;, & curro, discedo, accedo, remigro.
Sto, iaceo, sedeo, surgo, ruo, salto, quiesco.
Dormioq;, & uigilo, uiuo, labo, ludit, hioq;.
Intereo, accumbo, sudo, pereoq;, cadoq;.
Et ualeo, atq; oleo, nato, no, sonat, occido, consto.

Eo is iui itum
Meo meas meaui meatum.
Incedo incedis inceßi inceßum
Tendo tendis tetendi tetensum uel tentum.
Peto petis petiui petitum.
Ambulo ambulas ambulaui ambulatum.
Pergo pergis perrexi perrectum. per andare
Transeo transis transiui transitum. per passare
Curro curris cucurri cursum. per correre
Discedo discedis discesßi discessum. per partirse
Accedo accedis acceßi acceßum. per approßimarse
Remigro, remigras, remigraui, tum. per ritornar a habitar
Migro migras migraui tum. per andar ad habitare
Sto stas steti statum. per stare in piedi
Iaceo iaces iacui, ca. sup. per giacere
Sedeo sedes sedi sessum. per sedere
Surgo surgis surrexi surrectum. per leuarse suso.
Ruo ruis rui rutum. per ruinare
Salto saltas saltaui saltatum. per saltare
Quiesco quiescis quieui quietum. per riposare
Dormio dormis dormiui dormitum. per dormire
Dormito, dormitas, dormitaui, tum. per dormire profonda-

mente.

Vigilo uigilas uigilaui uigilatum. per uigilare
Viuo uiuis uixi uictum. per uiuere
Labo labas labaui labatum. per uacillare
Ludo ludis lusi lusum. per giocare
Hio hias hiaui hiatum. per sbadachiare
Intereo interis interiui interitum per morire
Accumbo,accumbis,accubui,bitum. per sedere à manzare
Sudo sudas sudaui sudatum. per sudare
Pereo peris periui peritum. per morire
Cado cadis cecidi casum, per cascare
Valeo uales ualui ualitum. per star sano
Oleo oles oleui olitum,uel oletum. per sauer da buon si additur bene,& per puzzare,si additur male.
Nato natas nataui natatum. per natare
No nas naui natum. idem sig.
Sono sonas sonui sonitum. per sonare
Occido occidis occidi occasum. per morire
Cõsto,cõstas,cõstiti,tũ,uel cõstatũ. per esser manifesto.

De uerbis communibus.

Q Vid est uerbum commune? quod in or desinit, & utranq; retinet significationem actiuam.s.& passiuam.

Qũo construuntur uerba cõia,actiua,significatione? à fronte cum nominatiuo agẽte,à tergo uero cum actõ patiente,sicut uerba actiua ut,Ego criminor te,sicut. Ego accuso te. tu largiris mihi libros. sicut,Tu donas mihi libros.

Qũo construuntur uerba cõia in significatione passiua? à frõte cũ ntõ patiente, à tergo uero cum abltõ agente cũ præpositione a, uel ab , uel simili , sicut uerba passiua,ut, ego criminor abs te. Sicut Ego accusor abs te . Libri largiuntur à me tibi. Sicut,Libri donantur à me tibi.

Largior,experior,ucneror,moror,oſculor,hortor.
Criminor,amplectorq;,interpretor,hoſpitor,adde.
Largior,largiris,largitus ſum.per donar,& eſſer donato
Experior,experiris,pertus ſum. p prouare & eſſer prouato
Veneror,uenieraris,tus,ſum, per honorar & eſſer honorato
Moror,moraris,ratus, ſum,per retardar,& eſſer retardato
Oſculor,oſcularis,oſculatus,ſum.per baſar,& eſſer baſato.
Hortor,hortaris,hortatum ſum.per confortar,& eſſer confortato a far qualche coſa.
Criminor,naris,natus ſum. per accuſar,& eſſer accuſato
Amplector,amplecteris,amplexus ſum.per abracciar,& eſſer abracciato.
Amplexor,amplexaris , amplexatus ſum. per abracciare & eſſer abracciato frequentamente.
Interpretor,interpretaris,interpretatus ſum. per eſponere, & eſſer eſposto.
Hoſpitor,hoſpitaris hoſpitatus ſum. per albergare , & eſſer albergato.

De uerbis deponentibus.

QVid eſt uerbum deponens? quod in or deſinit, & deponit alteram ſignificationem.i.uel actiuam uel paßiuam.
Nam ſequor retinet actiuam,lætor uero paßiuam.
Quot ſunt ſpecies uerborum deponentium? ſeptem.Copulatiua,poſſeßiua,acquiſitia,tranſitiua , effectiua, ſæparatiua & abſoluta.

De prima ſpecie deponentium.

QVæ ſunt deponentia primæ ſpeciei , quæ dicuntur copulatiua? quæ à fronte,& à tergo cũ nominatiuo conſtruuntur.ut,Antiqui luctabantur nudi.

Dic aliquot deponentia primæ ſpeciei.

Prælior,& luctor, proficiſcor, degladiorq;.
Et iocor & gradior, ratiocinor, atq; reuertor.
Prælior prælíaris prælíatus ſum. per combattere
Luctor luctaris luctatus ſum. per zugar à le bracie
Proficiſcor proficiſceris profectus ſum. per andare
Digladior digladiaris digladiatus ſum. per combattere
Iocor iocaris iocatus ſum. per trepare
Gradior gradeieris greſſus ſum. per andare.
Ratiocinor tiocinaris, tiocinatus, ſum. per far cõto e ragione
Reuertor reuerteris reuerſus ſum. per ritornare.

De ſecunda ſpeciei deponentium.

QVæ ſunt deponentia ſecundæ ſpeciei, quæ dicuntur poſſeſſiua? quæ à frõte cum nominatiuo agente, à tergo uero cum ablatiuo patiente conſtruuntur. ut, Vtere uirtute.

Dic aliquot deponentia ſecundæ ſpeciei.

Fungorq;, & potior, ueſcor, fruor, utor, abutor.
Adde obliuiſcor, miſereretur, ac reminiſcor.
Defungor iungas prædictis, atq; recordor.
Fungor geris functus ſum. per uſar officio & dignità
Potior, potiris, uel poteris, titus ſum. per ottener & uſar coſa deſiderata.
Veſcor ueſceris ca. præterito & ſup. per uſar cibi
Fruor frueris fruitus, uel fructus ſum. per uſar compiacere
Vtor uteris uſus ſum. per uſare.
Abutor abuteris abuſus ſum: per mal uſare
Obliuiſcor obliuiſceris oblitus ſum. per dimenticarſi
Miſereor miſereris miſertus ſum. per hauer miſericordia
Reminiſcor reminiſceris. ca. præterito & ſup. per recordarſe
Defungor defungeris defunctus, ſum per uſare in tutto.
Recordor recordaris recordatus ſum. per recordarſe.

Quid aduertendum est in his uerbis, quot utor, & cætera eiusdem significationis construuntur solum cum ablatiuo ut fungere officio tuo.

Potior cum genitiuo, accusatiuo, & ablatiuo, ut Potius sum uoti, uotum, & uoto meo.

Recordor, reminiscor, & obliuiscor cũ gtõ et accusatiuo. ut, semper recordabor huius beneficij, uel hoc beneficium.

Misereor uero cũ genitiuo tantũ, ut Danui miserere senecte.

De tertia specie deponentium.

QVæ sunt deponentia tertiæ speciei, quæ dicuntur acquisitiua? quæ à fronte cum nominatiuo agente, à tergo uero cum datiuo patiente construuntur ut, Ego suffragor tibi, Tu uero ingratus refragaris mihi.

Dic aliquot deponentia tertiæ speciei.

Suffragor, diminiorq;, & fœneror atq; refragor.

Blandior, & medeor, necnon assentor, adulor.

Gratulor, irascor, famulor, minitorq;, minorq;.

Obsequor, auxiliorq; aduersor, polliceorq;.

Infidior, fateor, lungas his confiteorq;, (fauore

Suffragor suffragaris suffragatus sum. per dar la balota in

Dominor dominaris dominatus sum per signorizare

Fœnor fœneraris fœneratus sum. per dare ad usura

Refragor refragaris refragatus sum p dar la balota cõtra

Blandior blandiris blanditus sum per acarezare

Medeor mederis, ca. ptõ & sup per medicare

Medicor medicaris medicatus sum. per medicare

Assentor assenteris assentatus sum. per andare a uerso.

Adulor adularis adulatus sum. idem sig.

Gratulor, tularis, tulatus sum. per alegrarse del bẽ d' altri

Irascor irasceris iratus sum. per adirarse

Famulor famularis famulatus sum. per seruire

Minitor,minitaris,tatus ſum. per menazare grandemente.
Minor,minaris,minatus ſum per menazare
Obſequor,obſequeris,obſecutus,ſum. per compiacere
Auxilior,auxiliaris,auxiliatus,ſum. per aiutare
Aduerſor,aduerſaris,uerſatus,ſum. per eſſer contrario
Polliceor,polliceris,tus,ſum. per prometter ſpontaneamẽte
Inſidior,inſidiaris,inſidiatus.ſum. per fare inſidie
Fateor,fateris,faſſus,ſum. per confeſſare
Confiteor,confiteris,confeſſus,ſum. idem ſignificat

Quid aduertẽdũ eſt in his uerbis? quòd fateor & cõfiteor proprie dicuntur de his,qui oꝛe ſuo, ſua dicunt crimina,quæ poſſunt habere actũm,et datiuum ut,Ver. Cuncta equidem tibi rex(fuerint quæcunq;)fatebor uera. Purgare uero & expiare proprium eſt ſacerdotum,qui audiunt crimina.

Dominor præter datiuum poteſt habere ablatiuum cum in ut,Saluſtius,Fortuna in omni re dominatur.

Minor & minitor poſſunt habere accuſatiuum,ut turris minatur ruinam. Deus minatur interitum peccatoribus.

Moderor etiam huius ſpeciei poteſt habere accuſatiuum. ut, Præceptor moderatur diſcipulis & diſcipulos.

Gratulor præter datiuum habet etiam ablatiuũ cum de. ut,Gratulor tibi de iſto magiſtratu.

De quartæ ſpecie deponentium.

QVæ ſunt deponentia quartæ ſpeciei,quæ dicuntur tranſitiua? quæ à fronte cum ntõ agente, à tergo uero cum actõ patiente conſtruuntur ut,Boni filij ſequuntur uirtutem.

Dic aliquot deponentia quartæ ſpeciei.

Arbitror,ulciſcor,fateor,ſequor,aggrediorq;.
Solor,conſolor,prædor,percontor,opinor.
Deprecor,& populor,liceor,meditor,miſerorq;.
Motior,& metor,digniorq;,præcorq;,loquorq;.

Acupor, & uenor, furor, reor, atq; recordor.
Alloquor, aſpernor, ſcrutor, nanciſcitur atque.
Præſtolor, opperior, lucrorq; & ſciſcitor adde.
Adiungas imitor, ſector, pronoſticor iſtis.

Arbitror arbitraris arbitratus ſum.	per giudicare
Vlciſcor ulciſceris ultus ſum	per far uendetta
Fateor fateris faſſus ſum.	per confeſſare
Sequor ſequeris ſecutus ſum.	per ſeguitare
Aggredior, aggrederis, aggreßus, ſum.	per aſſaltare
Solor ſolaris ſolatus ſum	per conſolare
Conſolor conſolaris conſolatus ſum	per conſolare
Prædor prædaris prædatus ſum	per robare
Percontor percontaris percontatus ſum.	per dimandare
Opinor opinaris opinatus ſum.	per hauer opinione
Deprecor deprecaris deprecatus ſum	p remouere precando
Populor popularis populatus ſum.	per ſachezare
Licco liceris licitus ſum.	per uẽdere a l'incanto
Meditor meditaris meditatus ſum.	p pẽſare et exercitare
Miſeror miſeraris miſeratus ſum.	per hauer cõpaßione
Metior metiris menſus ſum.	per meſurare
Metor metaris metatus ſum.	per locar per ordine
Dignor dignaris dignatus ſum.	per far degno
Precor precaris precatus ſum	per pregare
Loquor loqueris locutus ſum.	per parlare
Aucupor acuparis aucupatus ſum.	per pigliare uccelli
Venor uenaris uenatus ſum.	p pigliare ſaluatiçine
Furor furaris furatus ſum.	per robare
Reor reris ratus ſum.	per exiſtimare
Recordor recordaris recordatus ſum.	per recordarſe
Alloquor alloqueris allocutus ſum.	per parlare ad altri
Aſpernor aſpernaris aſpernatus ſum.	per deſpreciare

Scrutor ſcrutaris ſcrutatus ſum. per cercar con diligentia
Nanciſcor nanciſceris nactus ſum, per trouar per uentura
Præſtolor præſtolaris præſtolatus ſum. per aſpettare
Lucror lucraris lucratus ſum. per guadagnare
Sciſcitor ſciſcitaris ſciſcitatus ſum. per cercar da ſauer
Imitor imitaris imitatus ſum. per far come fanno altri
Sector ſectaris ſectatus ſum. per ſeguitar frequentemente
Pronoſticor pronoſticaris pronoſticatus ſum per indouinare
Quæ differentia eſt inter precor, & deprecor? precari eſt orare, ut aliquid eueniat, deprecari utero, ne aliquid eueniat. ut Ouidius aperte expreßit in libro de triſtibus.

Sæpe precor mortem, mortem quoque deprecor idem,
Ne mea Sarmaticum contegat oſſa ſolum.

De quinta ſpecie deponentium.

QVæ ſunt deponentia quintæ ſpeciei quæ dicuntur effectiua? quæ a fronte cum nominatiuo patiente, a tergo uero cum ablatiuo agente ſine præpoſitione, uel cum accuſatiuo cum ob, uel propter conſtruuntur. ut, Lætor bonis literis, uel propter bonas literas.

Dic aliquot deponentia quintæ ſpeciei.

Lætorq;, & ſtomachor, triſtor, bacchorq;, quærorq;
Atq; uerecondor delector, glorior, atq;
Crapulor, indignor, moriorq;, iraſcor & huius
Expergiſcor erit ſpeciei, ſicq; ſoporor.

Lætor lætaris lætatus ſum. per allegrarſe
Stomachor, ſtomacharis, ſtomachatus ſum. per ſcorociarſe
Triſtor triſtaris triſtatus ſum. per triſtarſe
Bacchor baccharis bacchatus ſum. per infuriarſe
Queror quereris queſtus ſum. per lamentarſe.
Verecũdor, uerecũdaris, uerecundatus ſum per uergognarſe
Delector delectaris delectatus ſum. per delettarſe

Gglorior gloriaris gloriatus ſum. per gloriarſe
Crapulor,crapularis,crapulatus,sũ. per imbriagarſe de cibi
Indignor indignarſi indignatus ſum. per diſdignarſe
Morior moreris mortus ſum. per morire
Iraſcor iraſceris iratus ſum per adirarſe
Expergiſco,expergiſceris,experrectus ſum. per deſmeſiarſe
Soporor ſoporaris ſoporatus ſum. per dormenzarſe

De ſexta ſpecie deponentium.

QVæ ſunt deponentia ſextæ ſpeciei quæ dicuntur ſeparatiua? quæ à fronte cum nominatiuo patiente, à tergo uero cum ablatiuo agente cum præpoſitione a,uel ab,uel ſimili conſtruuntur ut,Horatius natus eſt à patre libertino.
Patior tamen & mutuor & fœneror poſſunt etiam habere accuſatiuum ut.Ciues patiuntur multa incõmoda à bellis.

Dic aliquot deponentia ſextæ ſpeciei.

Naſcitur,atq; oritur,patiorq;,adiunge renaſcor.
Mutuor adiungas prædictis fœneror atq;.
Naſcor naſceris natus ſum. per naſcere
Orior oreris & oriris ortus ſum idem ſignificat.
Exorior exoreris exortus ſum. per naſcere de ſubito
Aborior aboreris abortus ſum. per mal naſcere
Patior pateris paſſus ſum. per patire
Perpetior,perpeteris,perpeſſus ſum. per patire in tutto
Renaſcor renaſceris renatus ſum. per renaſcere
Mutuor mutuaris mutuatus ſum. per tor ad impreſtito
Fœneror fœneraris feneratus ſum. per tor ad uſura

De ſeptima ſpecie deponentium.

QVæ ſunt deponentia ſeptimæ ſpeciei,quæ dicuntur abſoluta? quæ à fronte cũ ntõ agente conſtruuntur, poſt ſe uero nõ regũt caſum ſine præpoſitione ut , Vlyſſes tandem reuerſus eſt in patriam. Quandoq; tamen abſolute ponitur

tur, ut locaris ne, anserio loqueris?

Dic aliquod deponentia septimæ speciei.

Laborq;, & gradior, uenor, piscorq;, locorq;.
Altercor, luctor, proficiscitur, atque cachinnor.
Prælior, & crassor, lachrymor, scortor simul adde,
Nugor, conuersor, spatiorq;, & rusticor inde.
Digredior, conor, ratiocinor, auguror adde.

Labor, laberis, lapsus sum per scorrere & cascare
Gradior, graderis, gressus sum per andare
Venor, uenaris, uenatus sum per andar alla caccia
Piscor, piscaris, piscatus sum per pescare
Expiscor, expiscaris, expiscatus sum per pigliar del pesce
Iocor, iocaris, iocatus sum per scrizare & trepare
Altercor, altercaris, altercatus sum per contender cõ parole
Luctor, luctaris, luctatus sum per giocar a le braza
Proficiscor, sceris, profectus sum per andar, & uenire
Cachinor, cachinaris, cachinatus sum per rider molto
Prælior, prœliaris, prœliatus sum per combattere
Crassor, crasseris, crassatus sum. per assaltare
Lachrymor, lachrymaris, matus sum, dicitur & lachrymo (per lachrymar
Scortor, taris, tatus sum per meritricare
Nugor, nugaris, nugatus sum per zanzare
Conuersor, conuersaris, conuersatus sum. per conuersare
Spatior, spatiaris, spatiatus sum. per andar a spasso
Rusticor, rusticaris, rusticatus sum per star in uilla
Digredior, digrederis digressus sum. per partirse
Conor, conaris, conatus sum per forciarse in uano
Raciocinor, ciocinaris, ciocinatus sum. per far cõto et rasone
Auguror, auguraris, auguratus sum. per indouinare

De constructione impersonalium.

Quid est uerbum impersonale? quod nec numeros distin-

ctos, nec personas habet.

Quot sunt genera uerborum impersonalium? duo, actiuæ uocis, & passiuæ. (placet.

Impersonalia actiuæ uocis, in quid desinunt? in t, ut, interest

Impersonalia passiuæ uocis, in quid desinunt? in tur, ut, amatur, curritur.

Impersonalia passiuæ uocis à quibus uerbis deducuntur? à uerbis desinentibus in, o, quæ nominatiuum agentem postulant, ideſt à uerbis actiuis, à neutris acquisitiuis, transitiuis, & absolutis.

Verba, quæ possunt esse impersonalia actiuæ uocis, possunt ne habere impersonalia passiuæ uocis? minime, quia, quæ possunt esse impersonalia actiuæ uocis, non habent in usu impersonale passiuæ uocis.

Impersonalia passiuæ uocis quomodo construuntur? cum ablatiuo agẽte cum præpositione, uel ab ut, à me studetur, ideſt, Ego studeo à te dormitur, ideſt, tu dormis: frequentius absolute ponuntur. ut, apud Vergi.

Itur in antiquam syluam,

Post se uero construuntur cũ casibus uerborũ suorum, si ueniũt, à neutris acquisitiuis et absolutis. ut, Ame seruitur tẽpori. Nunquam habent post se accusatiuum patientem.

Dic aliquot impersonalia passiuæ uocis.

Scribitur, & legitur, ferturq;, auditur, amatur,

Prandetur, bibitur, statur, seruitur, aratur.

Scribitur scribebatur scriptum eſt uel fuit. el se scriue

Legitur legebatur lectum eſt uel fuit. el se leze

Fertur ferebatur latum eſt uel fuit. el se porta

Auditur audiebatur auditum eſt uel fuit. el se alde

Amatur amabatur amatum eſt uel fuit. el se ama

Prandetur prandebatur pransum eſt uel fuit. el se diſna

Bibitur, bibebatur, bibitum est uel fuit. el se beue
Statur, stabatur, statum est uel fuit. el se sta
Seruitur, seruiebatur, seruitum est uel fuit. el se serue.
Aratur, arabatur, aratum est uel fuit. el se ara.

De impersonalibus actiuæ uocis.

Quot sunt species impersonalibus actiuæ uocis: sex.

De prima specie.

QVæ sunt impersonalia actiuæ uocis primæ speciei? quæ exigunt ante se ablatiuum agentem cum præpositione à, uel ab. Post se uero datiuum, ut à me bene fit pauperibus.

Dic impersonalia actiuæ uocis primæ speciei.

Sunt benefit, malefit, necnon adiunge satisfit.
Benefit, benefiebat, benefactum est uel fuit. el se fa bene
Malefit, malefiebat, malefactum est uel fuit. el se fa male
Satisfit, satisfiebat, satisfactum, est uel fuit. el se satisfa

Quare dicimus benefit, malefit, satisfit, solum in tertia persona? quia bene, male, satis habent uim nominatiui tertiæ personæ, ac si diceris, bonum fit, malum fit, satisfit & datiuus regitur potius à parte ulteriore.

De secunda specie impersonalium actiuæ uocis.

QVæ sunt impersonalia actiuæ uocis secundæ speciei? quæ exigunt ante se genitiuum, post se uero infinitum uel clausulam loco infiniti, ut præceptoris interest docere. Iuuentutis refert, ut bonis literis, & optimis moribus instituatur. Si uero non habent infinitum, sunt personalia & tunc exigunt nominatiuum, post se uero genitiuum, ut Studium literarum interest & diuitum, & pauperum.

Quæ excipiuntur, quæ nunquam ponuntur expresse in genitiuo? mei, tui, sui, nostri, & uestri, & interdum cuius, loco quorum dicimus, mea, tua, sua, nostra, uestra, & cuia.

Quare excipiũtur mei, tui, sui, nostri, & uestri? quia pas-

ſiue capiuntur, mis autem, tis, et ſis, et noſtrum, & ueſtrum apud antiquos actiuæ ponebantur. quæ non ſunt in uſu, ſed horum loco dixerunt mea, tua, ſua, noſtra, & ueſtra, quæ actiue ponuntur, & ſunt generis omnis. Nec intereſt componitur ex in & re, & eſt, ut quidam dixerunt. Sed ex inter, & ſum, componitur interſum, interes, intereſt.

Intereſt, et refert quem nominatiuum habent in frequenti uſu apud authores? nominatiuũ, generis neutri, quale eſt.

Hoc, illud, iſtud, et ſimilia, et illud cura, quod tua intereſt.

De imperſonalibus actiuæ uocis ſecundæ ſpeciei.

Intererat, refert, ſpeciei uerba ſecundæ.

Hæc infinitum uoluerunt & genitiuum.

Intereſt intererat interfuit.

Refert referebat retulit. per pertener & eſſer utile.

Inueniuntur ne alia uerba eiuſdem ſignificationis? maxime. quæ ſunt? pertinet, attinet, et ſpectat, ſed aliter cõſtruũtur, nam loco genitiui. & illorum pronominum mea, tua, ſua admittunt accuſatiuum cum ad, ut Ad me hoc pertinet. Ad te nõ ſpectat hoc dicere, quæ & ipſa ſi habent iufinitum ſunt imperſonalia ſi uero nominatiuum, perſonalia.

Pertinet pertinebat pertinuit.

Attinet attinebat attinuit.

Spectat ſpectabat ſpectauit. per pertenere.

Aduerte intereſt perſonale habere quatuor ſignificationes, & totidem uarias cõſtructiones. Nam apud authores inuenies. Ego interfui nuptijs conſobrini, ideſt præſens fui.

Multum intereſt inter hominem & belluam, ideſt magna diferentia eſt.

Centum millia paſſum interſunt Rhoma Neapolim, ideſt Rhoma diſtat. Neapoli centum mille ſiue centum millibus paſſuum in accuſatiuo, ſiue in ablatiuo.

Magni interest, quo tempore hæc epistola tibi reddita sit, ait Cicero, hoc est quod uernacula lingua dicimus. Grandemente & molto importa.

De tertia specie impersonalium actiuæ uocis.

QVæ sunt impersonalia actiuæ uocis tertiæ speciei? quæ exigunt ante se datiuum, & post se infinitum. ut Cæsari licet omnia facere.

Si uero non habet infinitum sunt personalia, & exigunt ante se nominatiuum, & post se datiuum. quemadmodũ neutra acquisitiua. ut Litteræ non placent stultis.

Dic impersonalia actiuæ uocis tertiæ speciei.

Accidit, atq; uacat, præstatq;, placetq;, libetq;.
Euenit, & restat, conducit, sufficit atq;.
Contingit, constat. cum suppetit, expedit adde.
Conuenit, atq; licet, nec non liquet, omnia uerba.
Hæc infinitum uoluerunt atque datiuum.

Accidit, accidebat, accidit	per accadere & interuenire
Vacat, uacabat, uacauit	per hauer ocio & tempo
Præstat, præstabat, præstitit	per esser melio
Placet, placebat, placuit	per piacere
Libet, libebat, libuit	idem significat.
Euenit, eueniebat, euenit	per accadere & interuenire
Restat, restabat, restitit	per restare
Conducit, conducebat, conduxit	per esser utile
Sufficit, sufficiebat, sufficit	per bastare
Contingit, cõtingebat. contingit	per accadere & interuenire
Constat, constabat, constitit	per esser manifesto
Suppetit, suppetebat, suppetiuit,	per uenire in mente
Expedit, expediebat expediuit.	per esser utile
Conuenit, conueniebat, conuenit,	per conuenire
Licet, licebat, licuit, & licitum est,	per esser licito

Liquēt,liquebat,licuit per esser manifesto
Qūo dices. A mi piace esser dotto. A ti piace esser loquēte, à tutti piace esser da bene? Mihi placet esse docto, et doctū. Tibi placet esse diserto, & disertū. Omnibus placet esse probis, & probos. Sed cū actō tacite subauditur, me, te, se quia hoc infinitū de natura sua copulat similem casum.

De quarta specie impersonalium actiuæ uocis.

QVæ sunt impersonalia actiuæ uocis quartæ speciei? quæ ante se exigunt accusatiuū & post se infinitū ut Adolescē tes Venetos decet imitari uestigia suorū maiorū. Si uero nō habent infinitū, sunt personalia & tunc exigunt ntūm ante se & post se accusatium, ut uirtus decet omnes,

Dic impersonalia actiuæ uocis quartæ speciei.

Dedecet,atq; decet,iuuat,& delectat, oportet
Dedecet dedecebat dedecuit. per star male, et non cōuenire
Decet,decebat,decuit per star bene,& conuenire
Iuuat,iuuabat,iuuit per delettare
Delectat,delectabat,delectauit per delettare
Oportet,tebat,oportuit. p esser bisogno, & necessario

Quid aliud aduertendū est in his uerbis? quod oportet raro inuenitur personale. si dicimus. A mi è bisogno de libri. dicendum est. Mihi est opus libris, siue librorum, siue mihi sunt opus libri.

De quinta specie impersonalium actiuæ uocis.

QVæ sunt impersonalia actiuæ uocis quintæ speciei? quæ exigunt ante se gtūm agentem, uel infinitū loco genitiui post se uero accusatiuū patientē. Vt peccatorū, uel peccas se pœnitet omnes, & hæc semper sunt impersonalia.

Pudet tamen apud antiquos inuenitur personale. Vt Terentius, Hei mihi non te hæc pudent? Miseret autem, & Miserescit nunquam infinito iungitur.

Dic impersonalia actiuæ uocis quintæ speciei.

Depudet, & tedet, miseretq;, pigetq;, pudetq;.
Distedet, necnon, & pœnitet: & miserescit.
Depudet: depudebat, depuduit per non hauer uergogna
Tedet, tedebat, teduit, & pertesum est. per rincrescere
Miseret, miserebat: misertum est. per hauer misericordia
Piget, pigebat, piguit & pigitũ est. per rincrescere
Pudet, pudebat, piduit. per hauer uergogna.
Distedet, distedebat, distedebat per attristarse molto
Pœnitet, pœnitebat, pœnituit. per pentirse
Miserescit, cebat sine præterito per hauer misericordia
Inuenitur etiam miseresco personale. ut Vergilius.
His lachrymis uitam damus: & misereſcimus ultro.

De sexta specie impersonalium actiuæ uocis.

QVæ sunt impersonalia actiuæ uocis sexta speciei? quæ uncta cũ infinitis personalium, sunt personalia, cum infinitis uero impersonaliũ, sunt impersonalia, & exigunt casus eorũ uerborum, quorũ infinita copulantur his uerbis. ut Præceptor solet amare bonos discipulos, & bonũ præceptorum solet tedere uitiorum: & ob id dicuntur famulãtia. Præter uolo cum suis compositis, quod nunquam est impersonale. Nam persona uolens semper ponitur in nominatiuo, ut si dicerem. Ti uol rincrescere al maestro, Tui uis, tui tedere præceptorem.

Dic impersonalia actiuæ uocis sextæ speciei.

Incipit, atq; potest, & desinit, & solet, & uult.
Et debet, cœpit, famulantia dicito uerba.
Sed uolo non unquam tu impersonale uidebis.
Incipit, incipiebat, incepit. per incominciare
Potest, poterat, potuit per podere

Desinit	desinebat, desinit.		per lassar star & cessare
Solet	solebat	solitum est.	per solere
Debet	debebat	debuit.	per douere
Cœpit	cœperat		per incominciare
Volo	uis	uolui	per uolere

De constructione uerborum infinitorum.

INfinitiua uerborum personalium quo cõstruuntur? ante se cum accusatiuo loco nominatiui, qui per finitum uerbũ indicatiuo aut subiunctiunctiuo iungitur cum hac coniunctione quod, uel, ut, post se uero seruant casus suorũ uerborũ. ut, Omnes parentes cupiunt, filios gaudere artibus. ingenius. i. quod filij gaudeant. Video quosdam proficere quosdã profeciſſe, quosdam profectum ire, in Grammaticis, i. quòd quidam proficiunt, quidam profecerunt, & quidam proficiet, in Grammaticis.

Infinita posita pro ptõ imperfecto indicatiui quo construuntur? cũ ntõ. ut, Iuuenis arma capere. Pro capiebat.

Sic in plurali. Milites fugere, pro fugiebant. per impersonale. Nos tedere. pro nos tedebat.

Aduerte quòd infinita, quæ iunguntur uerbis uocatiuis, aut similium casuum copulatiuis, copulant similes casus. ut, Hic cupit esse tuus. Tu affectas dici, atq; uideri inops.

Hæc optauit uiuere pauper. Cæsar totum putauit, esse bonus socer. Nobis non licet esse tam disertis.

Licet ne dicere? uobis expedit esse bonas. & tibi non licet esse procuratorem, maxime. Sed tunc implicite subauditur accusatiuus. uos esse bonas. Te esse procuratorem.

Sed excipiuntur uerba famulãtia, quæ personaliter accepta, cũ huiusce modi infinitis cũ ntõ utrinq; construuntur. ut, Ego incipio fieri doctior. Tu desinis apparere tristis. hic solet esse modestus. Nos iam possumus uiuere securi.

INfinitiua uerborum impersonalium quo cõstruuntur? à frõte, & à tergo cum casu uerborum suorũ. ut, Gaudeo, tibi accidisse studere bonis literis. Scio te erroris tui pœnitere Credo tua interesse hoc facere.

Quid interest inter infinita impersonalium & passiuorum? infinita impersonaliũ nihil habent unquã quod patiatur. ut, uolo à me amari. i. uolo amare à te incipit legi. i. tu incipis legere. Passiua uero habent aliquid, quod patitur. ut, Omnis præceptor uellet, uirtutem amari à suis Discipulis. i. ut, Virtus amaretur.

Aduerte q, in resolutione uerborũ infinitorũ per infinitũ. Si cã est efficiens, põt resolui cũ hac coniunctione, q, per indicatiuũ, & per subiunctiuum, ut Gaudeo, te ad me scribere frequentissime, hoc est, quod tu scribis, siue scribas.

Si uero est causa finalis, semper resoluitur per ut, per modum subiunctiuum. ut, Præceptor Hortatur Discipulos amplecti uirtutem. i. ut amplectantur.

De Gerundijs.

QVid est Gerundiũ? nomẽ participale, hoc est, quod in uerbum resoluitur more participiorũ. ut ueni gratia uidendi amicos meos. i. ut uideam. siue, ut uiderem.

Gerundia quot casus habẽt tres. amãdi, amando, amandum. s. genitiuum ablatiuum, & accusatiuum.

Quo utimur genitiuuo? frequẽtissime cũ his substãtiuis, gratia, causa, facultas, mos. cõsuetudo, et similibus, ut, Gratia discendi Grammaticam multos labores sum perpessus.

Quandoq; cum adiectiuis, ut, Cupidus, studiosus, peritus, & alia id genus, ut, Ego Cupidus suscipiendi liberos, uxorem duxi.

Quomodo utimur ablto? frequentissime absoluti, ut Dicẽdo fiunt oratores, Legendo, & audiẽdo Discipuli proficiunt

Quandoq; etiam cum his præpositionibus,de,ex:e:a:uel:ab:cum:in:ut licet inuenire apud authores.

Quo utimur actõ? frequẽtißime cũ uerbis significãtibus motũ ad locum cum præpositione ad:ut: adoleſcẽtes ſtudioſi literarum græcarum autẽ ad audiendum Homerum.

Interdum cum in,ut Hector exibat. In capiendum hoſtes.

Interdum cum ob uel propter . ut: Priamus profectus eſt in caſtra græca ob uel propter redimendum cadauer Hectoris ſui filij.

Interdum cum inter,ut,Inter nauigandum legimus. Inter cœnandum,tuæ literæ mihi allatæ ſunt.

Quãdoque cum huiuſmodi adiectiuis,Idoneus, aptus, promptus:præſto:paratus:procliuis: facilis:commodus utilis, bonus:& ſimilia,ut:hic Adoleſcens idoneus eſt addiſcendum. Paratus ad audiendum.

Quãdoq; cum his uerbis Induco. Hortor: flagitor: ſto:ſedeo: ut:Induxi te ad nauigandum. Hortor te ad hoc faciendũ. Flagitor ad reſpondendum. Sto ad prædandum . Sedeo ad audiendum.

VNde dicitur Gerundiũ? à gerẽda hoc eſt habẽda duplici ſignificatione ſub una uoce in his maxime Gerũdijs,quæ ueniunt ab actiuis,neutris trãſitiuis,& à cõibus. Nã in cæteris retinẽt ſignificationẽ ſuorũ uerborũ. Sed in ſignificatione actiua cõſtruuntur cũ caſibus ſuorũ uerborũ. ut, Peritus colẽdi agrũ. Hos accuſando,illos occidendo,totã ciuitatem labefactaſti. Ruſtici eunt ad colendum agros.

In paßiua uero nunquam habent ablatiuum cum præpoſitione,exemplum. Genitiui apud Iuſtinum. Athenas miſſus erudiendi gratia,ideſt:ut erudiretur.

Ablatiui apud Quintilianum. Sed memoria excolendo : ſicut omnia alia augetur. Hoc eſt dum excollitur.

Accusatiui. Apud Salustium. Pauca supra repetã, quo ad cognoscendum: omnia illustria magis magisq; in aperto sint. Hoc est: ut cognoscantur. De Gerundius.

QVid est Gerundium? nomẽ, & ipsum participale, hoc est quod in uerbum resoluitur quemadmodum participia, & utranq; gerit significationem sicut ipsa Gerundia.

Gerundiua quot casus habent? omnes casus, & semper applicantur nominibus substãtiuis, ut apud Vergilium. Voluenda dies en attulit ultro, hoc est quæ uoluitur. Apud Ciceronem. Frequentia uestrum incredibilis, alacritatem mihi summam affert Reip. defendendæ & spem recuperandæ libertatis. hoc est ut per gerundium resoluam, defendendi Remp. & recuperandi libertatem.

Dicimus etiam uaco agro colendo, uincæ pastinandæ, ne mori succedendo, & in plurali Vaco agris, uineis, memoribus procurandis. Hoc est, do operam, ut procurentur.

Inuenimus etiam. Curauit iaciendos lapides. Inscribendis prologos. Inuoluendis libris hoc est, ut, iacerentur lapides. dũ ascribuntur prologi, dum uoluuntur libri, apud authores frequentissime inueniuntur.

QVæ differentia est inter Gerundium, Gerundiuum, participium in dus. & participium in dus transiens in uim nominis? Gerundium habet tantummodo tres casus, ut superius diximus & actiuæ positum transitiuæ post se regit casum sui uerbi.

Gerundiuum habet võs casus, uerum nunquam regit post se casum, sed semper regitur & applicatur substantiuo. Vtrũque tamen resoluitur, per tempus præsens.

Partic. in dus sẽper resoluitur p tẽpus futurũ, ut, gloria acquirenda, erit tibi summo honori. hoc est, quæ acquiretur.

Participiũ uero in dus in nomen trãsiens, resoluitur p di-

gnus, digna, dignũ uel per uerbale, siue per infinitum, ut uir uenerandus, ueneratione dignus, siue dignus uenerari.

De Supinis.

Q Vid est Supinum? Verbum participiale, hoc est, quod non uariatur per casus, quemadmodum uerbum, & in uerbum resoluitur, sicut participium. ut Eo spectatum, idest ut spectem.

Vnde dicitur Supinum? à supino, supinas, quod est, Inuerto Inuertis, quia inuertis suas terminationes, nã altera quæ est in um, actiue semper, altera uero quæ est in u, semper passiue capitur.

Quomodo utimur supino in um, cum uerbis significantibus motum ad locum sine præpositione, ut Eo, uenatum. Spectatum admissi sumus. Do filiam nuptum. Latentem in se motum obtinent.

Quomodo utimur supino in u, cum adiectiuis semper, ut, mirabile uisu. Incredibile dictu, Optimum factu, & passiue resoluitur, ut, uideatur, ut dicatur, ut, fiat.

Possumus ne dicere? Venio piscatu. Venio uenatu Venio cultu minime. Sed dicendum est per uerbale Venio à piscatione, Venio à uenatione. Venio à cultu agrorum.

De aduerbiis localibus.

Q Vot sunt aduerbia localia interrogatiua? sex, quæ? ubi quo, unde, qua, quorsum, & quousq;.

Vbi, quid significat? statum in loco. ut, Vbi habitas.

Quo? motum ad locum, ut, Quo uadis.

Vnde? motum de loco. ut, Vnde uenis.

Qua? motum per locum. ut, Qua transis,

Quorsum? notum uersus locum. ut, Quorsum turris.

Quousq;? usq; ad locum. ut, Quousq; ibis.

uel usq; ad tempus, ut, Quousq; studelis.

Quare dicuntur interrogatiua? quia his interrogamus de ſtatu aut de motu, ut patet in exemplis ſuprapoſitis.

Quot modis ponuntur in conſtructione ſupradicta ſex aduerbia? quatuor interrogatiue, relatiue, infinite, & admiratiue.

Quomodo interrogatiue? ut, Vbi fuiſti Iacobe?

Quomodo relatiue, ut Fui, ubi eſt frater tuus.

Quomodo infinite? ut, Vbi eris, te inueniam.

Quomodo admiratiue? ut, Hem, ubi fuiſti miſer.

Si aduerbium ponitur inter duo diuerſa uerba, cui adhæret? ſequenti, et non præcedenti, ut Vado, ubi, eſt pater meus, et maßime ſi aſſumit cunq;, uel geminatur. ut Veniã ubicunq; fueris, et quocunq; uocaris, et ero, quoquo ueneris.

Quæ ſunt aduerbia ſignificantia in loco, quibus reſpondemus ad interrogationem factam per ubi? Hic, iſtic, illic, intus, foris peregre, ibi, ubi, uſpiam, uſquam, & nuſquam. Et compoſita ab ibi, & ubi, ut alibi, nullibi, ibidem, alicubi, ſicubi, necubi, ubiq;, ubiuis, ubicunq;, ubiubi, & hæc quæ dicuntur de duobus locis, utrobi, utrobiq;, neutrobique, utrolibet utrobicunq;. Superius inferius.

Quæ differẽtia eſt ĩter hic, iſtic, illic, hic, ſignificat locũ apud primã pſonã, quæ loquitur. iſtic, locũ apud ſecundã, quæ audit. illic, locum apud tertiã, quæ neq; loquitur, neq; audit, ſed eſt ab utraq; remota, & tamen de ipſa fit ſermo.

Sic, huc, iſtuc, illuc, hinc, iſtinc, illinc, & cætera quæ habent deriuationem ab his pronominibus hic, hæc, hoc, quod refertur ad primam perſonam, iſte, iſta, iſtud, ad ſecundam ille, illa, illud, ad tertiam.

Quæ ſunt aduerbia ſignificantia ad locum, quibus reſpondemus ad interrogationem factam per quo? Huc, iſtuc, illuc intro, foras peregere, quo alio, aliquo, illo, eo, & eodem, uſpiam, uſquam, & nuſquam.

Et composita à quo, ut siquo, nequo, quocunq;, quoquo, quolibet quouis, quopiam, & quoquam, & quæ de duobus locis dicuntur. ut, utro, neutro: utroque utrocunque.

Quæ sunt aduerbia significantia de loco, quibus respondemus ad interrogationem factam per unde? Hinc, istinc, illinc, intùs foris, peregre, inde, unde, undiq;.

Et composita ab unde, ut sicunde, necunde, aliunde, alicunde, undecunq;, undeunde, undelibet, undeuis, & utrinque de duobus tantum. superne, inferne, cœlitus, funditus, radicitus.

Quæ sunt aduerbia significãtia per locum quibus respondemus ad interrogationem factam per qua? hac istac, illac qua alia, illa, ea & eadem.

Et composita à qua, ut siqua, nequa, quaqua, aliqua, quauis, qualibet & quacunque, & quæ de duobus locis dicuntur, ut utra neutra, utranque, utracunque.

Quæ sunt aduerbia significantia uersus locum, quibus respondemus ad interrogationẽ factã per quorsum? horsum, istorsum, illorsum, quorsum, introrsum, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum, leuorsum, retrorsum, aliorsum.

Et composita à quorsum ut si quorsum, nequorsum, aliquorsum, & quorsumcunq; & quæ de duobus, dicuntur, ut utrorsum neutrorsum, utrorsumcunq;.

Quæ sunt aduerbia significantia usq; ad locum, uel usq; ad tempus, quibus respondemus ad interrogationem factam per quousq;? hactenus, hucusq;, istucusq;, illucusq;, quousque, eousq;, introusq;, & forasusq;.

De nominibus quæ non ponuntur aduerbialiter.

NOmina propria urbium, & oppidorum primæ & secundæ declinationis tantum singulariter declinata in loco, in quo cãsu ponuntur? in genitiuo, ut Rhomæ, ut Mediolani fui. Si sunt tertiæ, uel tantum pluraliter declinata? in ablatiuo si-

ne præpositionẽ, ut, Carthagine, & Athenis fui.

Ad locum, in quo casu ponuntur? in accusatiuo omnia, ut, Rhomam, Mediolanum, Carthaginem, Athenas uado.

De loco, & per locum, in quo casu ponuntur? in ablatiuo sine præpositione: ut: Rhoma: Mediolano: Carthagine, Athenis redij: uel transiui.

Versus locum in quo casu ponuntur? in actõ cum præpositione uersus, & uersus semper post ponitur: ut: Rhomã: Mediolanum: Carthaginem: Athenas uersus equito.

Vsque ad locũ in quo casu ponũtur: in actõ cũ usque ut: usque Rhomam Mediolanum: Carthaginem: Athenas uado.

Possumus ne huiusmodi nominibus proprijs quandoque addere præpositionem? maxime ut: Sum in Rhoma. De Messana uenio. & ad Iconium eo.

Quæ nomina appellatiua ponuntur: ut: propria? Domus humus rus: & militia ut: Domi: & rure moror. Domo: & rure uenio. Domum: & rus eo. Sed humus non nisi in loco, & de loco legitur. ut: Stratur humi. Surgit homo & militia in loco tantum. ut: fui: militiæ.

Item rus in loco magis in datiuo: quam in ablatiuo ponitur. ut: apud Terentium. Ruri se continebat. Inuenies etiam. Belli in loco aduerbialiter.

Applicantur ne adiectiua hmõi nominibus cum ponuntur aduerbialiter? minime. nisi meus: tuus: suus: noster: uester: & alienus. Nam dicimus: Sũ domi meæ. & tu es domi alienæ. Nõ ãt dicimus: Sũ domi magnæ. tu es domi pulchræ. Sed in domo magna & in domo pulchra: & regia.

NOmina prouinciarum: insularum: montium fluminum: & aliarum rerum appellatiua: & propria hominum in loco in quo casu ponuntur? in ablatiuo cum præpositione in uel simili. ut Fui in Gallia: in Sicilia: in Auentino, in

Nilo in Vrbe, cum Antonio.

Ad locum. in quo casu ponuntur? in actõ cum præpositione ad uel in simili. ut in Galliam, in Siciliam, in Auentinum, ad Nilium, ad Vrbem, ad Antonium propero.

De loco, in quo casu ponuntur? in ablatiuo cum separatiuis præpositionibus. ut ex Gallia, ex Sicilia, ab Auentino, è Nilo ab Vrbe, ab Antonio redeo.

Per locum, in quo casu ponuntur? in accusatiuo cum per, ut per Galliam, per Siciliam, per Auentinum, per Nilum, per Vrbem transeo.

Versus locum, in quo casu ponuntur? in accusatiuo cum uersus. ut Galliam, Siciliam, Auentinum, Nilum, Vrbem, Antonium uersus Eo.

Vsq; ad locũ, in quo casu ponuntur in accusatiuo cum usq; & ad, uel in ut, usq; in Galliam & usq; ad Vrbem Eo.

Quando hoc uerbum peto, ponitur pro uado, accipit ne præpositionem? minime, ut, Vrbem, uel balnea peto.

De participio.

QVid est participium? est pars orationis declinabile quæ pro uerbo ponitur, & in uerbũ resoluitur. ut Petrus amans, qui amat. Petrus amaturus, qui amabit. Virgilius lectus, qui lectus est, Terentius audiendus. qui audietur.

Vnde dicitur participium? à parte & capio capis. quia partem capit nominis, partemq; uerbi.

Quid capit à nomine? genera & casus. à uerbo? tempora & significationes ab utroque numerum, & figuram.

Quare inuentum est participium? cã breuitatis & ornatus est. n. breuius & ornatus dicere. Discipulus amans uirtutem, euadet uiro doctus, quam dicere, qui amat. Nam per participium omittuntur Relatiua, aduerbia, & coniunctiones. ut perlectis tuis literis, exilui gaudio, ideſt, postquam

tuæ

tuæ literæ perlectæ sunt.

Mortuo homine, eius tamen anima uiuit. i. quãquam homo sit mortuus; & per obliquos casus transitiuæ loquimur, ut Præceptor amat Discipulum amantem uirtutem.

Participium quem casum exigit ante se: nullum. Sed ipsum ponitur in eo casu in quo est dictio præcedens.

Participium quem casum exigit post se? casum sui uerbi.

Quot sunt terminationes participiorũ? octo. ans, & ens, ut amans, legens. rus, ut amaturus, & lecturus, tus, xus, ut amatus, uisus, amplexus, & mortuus. dus, ut amandus.

Participium in ans, & ens, unde, & quomodo formatur? à prima persona præteriti imperfecti indicatiui, mutata bam uel bar, in duas literas: ns, ut amabam: amans. docebam, docens. legebam: legẽs, audiebam, audiens. osculabar, osculans, sequebar, sequens.

Quæ excipiuntur, Eo, & queo cum suis compositis, quæ mutant, bam in tres litera. ens, ut ibam, iens, euntis, quibam quiens, queuntis, redibam. rediens, redeuntis. nequens nequeuntis.

Participium in rus, unde, & quomodo formatur? à posteriore supino, addita rus. ut amatu, amaturus uisu uisurus. amplex amplexurus. Excipitur orior, quod facit particip. oriturus, cum faciat supinum ortum, ortu. ut Horatius.

Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.

Participium in tus, sus, xus, unde, et quomodo formatur? à posteriore supino addita, s, ut amatu. amatus. uisu, cisus amplexu, amplexus. Morior tamen facit mortuus, quamuis faciat supinum moritum, moritu. unde uenit moriturus.

Participium in dus, unde, & quomodo formatur? à genitiuo præsentis participij mutata, tis in dus, ut amans, amantis, indus, fit amandus. docens, docentis, tis, in dus, fit docendus.

A Verbo actiuo quot participia deriuãtur? duo. alterũ præsentis, & præteriti imperfecti in ans, uel in ens, ut amans, & legens, alterũ futuri tẽporis in rus, ut amaturus, et lecturus.

Præter infrascripta uerba, quæ cum carent supino, carent etiam participio, quod ab ipso supino formatur, unde si detur uulgare per participium futuri temporis, tunc resoluitur per uerbum, & relatiuum ut.

Li Adolescenti Venetiani hauendo ad imparar bene le arte ingenue, faranno le case sue per molte uirtu illustre, molto piu illustre con la sua dottrina.

Adolescentes Veneti, qui bene discent artes ingenuas, domus suas multis uirtutibus illustres, sua doctrina multo illustriores facient. Dic aliquod actiua carentia supino.

Compesco, posco, renuoq;, & respuo, lingo.
Sugo, refello, timet, urget, lambo, ambigo, caluo.
Visoq;, cum metuo, linquo, his adiungito disco.
Dispescit, ferit, ediscit, fugit, & simul angit.

Compesco compescis compescui ca. sup. per refrenare
Posco poscis popposci. per dimandare
Renuo renuis renui. per refudare.
Respuo respuis respui. idem significat.
Lingo lingis linxi. per licare
Sugo sugis suxi. per sugare
Refello refellis refelli. per redarguire
Timeo times timui. per temere
Vrgeo urges ursi. per constrenzere
Lambo lambis lambi. per licare
Ambigo ambigis sine præterito. per dubitare
Caluo caluis calui. per ingannare
Viso uisis uisi. per uisitare
Metuo metuis metui. per temere

Linquo linquis linqui sine supino tamen in compositis inuenitur relictum, & derelictum unde participium relictus, & derelictus in usu habetur. per abandonare.

Disco discis didici. per imparare

Dispesco dispescis dispecui. per dispartire.

Ferio feris ca. præterito. & su. tamen utimur percussi, percussum à percutio percutis. per ferire

Edisco edisci edidici. per imparare a mente

Fugio fugis fugi ca. su. inuenitur tamen fugiturus, ut Ouid.

Remigiumq; dedi, quo me fugiturus abires. per fugere

Ango angis anxi sine supino, inuenitur tamen anxus, & anctus. per strangolare, & cruciare.

A Verbo passiuo quot participia descendunt? duo alterum præteriti perfecti temporis. in tus, sus, xus, ut amatus, uisus, pexus, alterum in dus futuri temporis. ut amandus, legendus. Præter supradicta uerba, quæ cum ca. sup. non habent participia passiua compescitus, discitus, timitus. Sed resoluuntur per actiuum, ut Dio temuto da li buoni, castigara li cattiui. Deus, quem boni timuerunt, castigauit malos.

Inueniuntur etiam quædam participia, quorum uerba passiua non sunt in usu, ut decursus, regnatus, laboratus, galeatus, tunicatus, loricatus, togatus, trabeatus, & alia huiusmodi apud authores.

A Verbo neutro quot participia descendunt? duo alterum præsentis, & præteriti imperfecti in ans, uel in ens, ut abundans, & seruiens, alteram futuri in rus, ut abundaturus seruiturus.

Quæ neutra habent quatuor participia? neutra transitiua, duo in actiua significatione, ut arans, & araturus, & duo in passiua, ut aratus, & arandus. Quia ista uerba habent passiuum in tertijs personis.

Quæ neutra habent tria participia? hæc, quæ his tribus uersiculis continentur.

Prandeo, cœno, mœret, nubo q;, & iuro quiesco.

Et placeo, & pateo, tituboq;, & gaudeo, fido.

Cum soleo, assuesco, atque audeo, iungimus istis.

Fio habet tantum in usu factus, & faciendus, nec ullus eruditus. dixit fiens, aut fiendus.

Prandeo prandes prandi, & pransus sum, per disinare.

Cœno cœnas cœnaui, & cœnatus sum: per cenare.

Mereo meres merui, & meritus sum. per meritare

Nubo nubis nupsi, & nupta sum. per maridarse

Iuro iuras iuraui, & iuratus sum. per zurare

Quiesco quiescis quieui quietum. per quietarse

Placeo places placui, & placitus sum. per piacere

Titubo titubas titubaui, & titubatus sum. per uacillare

Gaudeo gaudeo gaudes gauisus sum. per allegrarse

Fido fidis fisus sum. per fidarse

Soleo sole solitus sum. per solere

Assuesco assuescis assueui, & assuetus sum. per usarse

Audeo audes ausus sum. per hauer ardimento

Quæ neutra habent tantum unum participium? quæ carent supinis, ut sunt hæc. Omnia augmentatiua, & desideratiua, ut horresco, lecturio, & uolo, uis.

Omnia neutra secundæ coniugationis, quæ faciunt præteritum in ui diuisa syllaba, ut studeo, calleo, egeo, &c. quæ dicuntur neutra affectiua. ut palleo, madeo, reo, leo.

Excipiuntur tamen contenta in uersu seq. quæ, & si faciunt ptũm in ui diuisa syllaba tamen habet sup. & in partici.

Vt, pla, ta, no, la, me, pa, sunt, o, li, ua, ca, do. Scilicet. Placeo, taceo, noceo, lateo, mœreo, pateo, oleo, liceo, ualeo, careo, doleo. Quæ omnia continentur in his uersiculis.

Strideo, ſterto, rudo, ſtridit, mico mœreo, gliſco.
Et conquiniſco, pauet, & dans, parco, peperci,
Scandoq;, cum ſcalpo, ſcabit, uult, ac horreo mando.
Pſallo, luo, atq;, tremo, ſatagoq;, & luceo, dego,
Micturio, horeſcoq;, & c. talia, præter,
Parturio, eſurio, & per ui quæcunque ſecundæ,
Vt caleo fuerint, ſed tamen iſta ſupinum.
Pla, ta, no, la, me, o, li, ua, ca, do,

Strideo ſtrides ſtridi, ca. ſup. per cigare, & cridare
Sterto ſtertis ſtertui. per ronchizare
Rudo rudis rudi. per far il uerſo de l'aſino
Strido ſtridis ſtridis. per cigare, & cridare
Mico micas micui. per zugare a la mora. & ſplendere
Mœreo mœres caret ptõ, et ſup. per eſſer grammo
Gliſco gliſcis, ca. ptõ & ſup. per creſcer da ſi.
Cõquiniſco, niſcis, queſi. per inchinar, & ſquaſſar il capo
Paueo paues paui. per hauer paura
Parco parcis peperci per perdonare
Scando ſcandis ſcandi per montar & aſcendere
Scalpo ſcalpis ſcalpſi. per gratare
Scabo ſcabis ſcabi idem ſign.
Volo uis uolui. per uolere.
Nolo non uis uolui. per non uolere
Malo maluis malui, ca. ſup. per uoler piu preſto
Horreo horres horrui per hauer paura
Pſallo pſallis pſalli. per cantare
Furo furis inſaniui. per deuentar matto
Luo luis lui. per purgar la colpa, & patir la pena
Tremo tremis tremui. per tremare
Satago ſatagis ſategi. per eſſer diligente
Luceo luces luxi. per lucere

Pelluceo pelluces pelluxi per lucere molto
Dego degis degi per uiuere
Micturio micturis,micturiui.per desiderar de orinar
Horresco,horrescis,ca.ptõ,& sup.per hauer grande paura
Parturio,parturis,riui,ritum. per desiderar de parturir
Esurio esuris esuriui esuritum.per hauer fame
Caleo cales calui. per scaldarse
Placeo places placui placitum: per piacere
Taceo taces tacui tacitũ. per tacere
Noceo noces nocui nocitũ per nocere
Mereo meres merui meritum.per meritare
Pateo pates patui passum.per esser manifesto
Oleo oles olui uel ui tu,uel tũ. per puzare, & saper de bon
Liceo lices licui licitum. per esser appreciato
Valeo uales ualui ualitũ. per ualere,& esser sano
Careo cares carui caritum.per mancare
Doleo doles dolui dolitũ. per dolerse

A Verbo cõi quot participia descẽdunt? quatuor,duo in actiua uoce,& significatione,ut,largiens, & largiturus, & & duo in passiua uoce,ut,largitus,& largiendus.

Sciendũ tamen est, participiũ temporis præteriti perfecti habere tam actiuã,quam passiuam significationem,ut.

Sino hortatus Troianos ad ducendum Equum intra mœnia, deceperit Regem Priamum. & Rex Priamus hortatus à Sinone ad patriæ,exitium,amisit Regnum.

A Verbo deponenti quot participia descendunt ? tria,unum præsentis,et præteriti imperfecti,ut sequẽs,alterũ præteriti perfecti,& plusquã perfecti, ut, secutus,alterum futuri temporis in rus,ut secuturus.Sed uerba carentia supino,habent tantum participium præsentis tẽporis, quæ cõtinentur hoc uersiculo.

Vnum dat ueſcor, medeor, liquor, & reminiſcor.

Veſcor	uerſceris, ca. ptõ, & ſup.	per uſar cibi
Medeor	mederis, ca. ptõ. & ſup.	per medicare
Liquor	liqueris, ca. ptõ, & ſup.	per ſcolarſe
Reminiſcor	reminiſceris, ca. ptõ, & ſup.	per recordarſe

Participium præteriti perfecti temporis quam ſignificationem habet.

Eorum uerborũ, à quibus deducitur, tamẽ quandoq; deponẽtia habent participium ſignificationis paßiuæ. ut, apud Vergiliũ. Fido graditur cõitatus Achate. Nũc oblita mihi tot carminæ, et Terẽtius, Meditata ſunt mihi omnia mea incommoda. quia apud antiquos erant communia.

Quæ deponentia habent quandoq; participium in dus? quæ habent ntiũm agentẽ, ut ſequendus à ſequor, ut, Ouidius.

Non tibi ſic dices, phylli, ſequendus eram.

Et idem. Multa rogant utenda dari.

De participio tranſeunte in uim nominis.

PArticipium quod modis tranſit in uim nominis, quatuor cõſtructione quando participiũ non hẽt poſt ſe caſum ſui uerbi, ut amans pietatis, nomen eſt. Amans pietatẽ, participium. Sic etiam patiens laboris, patiens laborem.

Comparatione? cum participium format ex cõparatiuum ut amantior uenit ab hac dictionem. amans, quæ nõ amplius eſt participium. Nam participium. inquantum participiũ non format ex ſe comparatiuum.

Compoſitione: quotieſcunq; participiũ cõponitur cũ aliqua particula, cũ qua non cõponitur uerbũ. ut, indoctus innocens, in aratus, non. n. dicimus, in doceo, in noceo, in aro.

Tẽporis amißione: cum participium futuri tẽporis in dus nõ reſoluitur per tempus futurũ, ſed per hoc adiectiuum, dignus, digna, dignũ, & infinitũ uerbũ præſentis tẽporis ſi-

ue per nomen uerbale. ut uir uenerandus.i. dignus uenerari uel dignus ueneratione. Mulier ubiq; celebranda.i. digna ubique celebrari. Scelus non tacendum.i. non dignum taceri, & sic alia multa apud authores inueniuntur.

QVando non licet uti participio, quãuis detur uulgare participij? Quando non inuenitur participium, quemadmodum in actiuis, quæ nõ habent participiũ præteriti tẽporis; & in passiuis. quæ non habent participiũ præsentis temporis. Tũc resoluitur per uerbum, & relatiuum. ut, si dicerem.

Li Scholari hauendo inteso Grammatica, facilmẽte imparerano Rethorica. Discipuli, qui intellexerunt Grammaticam, facile percipient Rhetoricem.

La Retorica essendo imparata da uoi, molto ue giouara.

Rhetorice, quæ a uobis discitur, admodũ uobis proderit.

Vel quando relatiuũ non cadit in ntõ in resoluendo, ut, la Grãmatica insegnata da mi à uoi, sempre ue sarà ad honore et utilità. Grãmatica quã uos docti fuistis, à me erit semper uobis honori, & utilitati. Nec dicas grã. docta, quia non licet resoluere, quæ docta fuit p ntũm, nam, id, quod neq; agẽs, neque patiens est ponitur in actõ per quartã speciem actiuorum.

Similiter resoluitur participium, quando non habet proprium uulgare uerbi. ut, si dicerem.

Li boni amici, seruiti da li amici, non se dismẽticano del bene- (ficio
Boni amici, quib. ami. seruiuerũt nõ obliuiscuntur beneficij,
La uirtu alegrãte tꝑiace a li homini dotti. (uel beneficiũ.
Virtus. qua tu gaudes, placet hominibus doctis.

El Maestro batente li scolari peruersi, fa l' officio suo.
Præceptor, à quo uapulãt praui discipuli, fugitur officio suo

De partic. absolute posito, siue in cõsequẽtia, uel comitantia.

QVando participium dicitur absolute poni? quando non regitur ab ullo uerbo, & tunc ponitur in ablatiuo, ut.

Te ueniente die, te decedente canebat.

Orto, sole, rustici eunt ad colendum agros.

Si uero participium ponatur absolute, nec possit fieri per participium propter supradictas causas, uel quod non inueniatur participium, uel quod non habeat proprium uulgare uerbi. Tunc resoluitur per causales particulas, quia quoniam nam, Vel per aduerbia temporis, dum, uel donec, uel postquam, ut.

El maestro batente li scolari uitiosi, molti deuenterãno boni.

Dum, uel donec uitiosi discipuli uapulant à præceptore, multi euadent boni.

Venuto lo autumno, molti se amalano. Postquam Autumnus uenit, multi ægrotant.

Venuta la prima uera, le hirũdine fanno il nido ĩ casa nostra. Postquam uenit uer, hirundines nidificant domi nostræ.

Studiata la Grammatica dareti opera a le altre arte. Postquã uacaueris Grammaticæ, uacabitis alijs artibus.

De comparatiuis.

QVod sunt gradus cõparationis? tres, positiuus, ut, doctus Comparatiuus. ut doctior. superlatiuus, ut, doctissimus.

Quia est positiuum? id omne, unde comparatiua, & superlatiua deducuntur.

QVid est comparatiuũ? quod in se habet significationem sui positiui cum augmento huius aduerbij magis, ut, fortior, magis, fortis, sapientior, magis, sapiens.

Vel est particeps alicuius sensus positiui. ut, ulterior, magis ultra quã ille, qui est ultra. Deterior, minus bonus Prior, qui fuit magis pridem.

Quare data est secunda difinitio? propter ea cõparatiua, quæ deducũtur à dictionibus carentibus casu, in quibus nõ est illa inhærentia positiui ad ipsas personas, quæ est in nomi-

nibus adiectiuis significantibus qualitatem aut quantitatem. Longe enim differt Hercules est fortis. Nessus est ultra ripam. ibi enim significo fortitudinem inesse Herculi. Hic autem Nessum locũ occupasse. Sed ultra nõ inesse ipsi Nesso. Quemadmodũ insunt adiectiua significantia quantitatem, aut qualitatẽ inhærentem corpori, aut animo.

Comparatiua à quot partibus orationis deducũtur: quinque à nominibus adiectiuis, quorum significatum augeri potest, & minus. ut, albior, maior, fortior.

Ab uno uerbo Detero, deterior, quod significat minus bonũ.

A participijs, quæ tunc in nomen transeunt, ut amantior.

A præpositionibus. ut, posterior.

Ab aduerbijs. ut, prior.

Licet ne dicere Venetior. Erixianior singularior: minime, quia singul. & nomina gẽtilia augmentũ non accipiunt.

Comparatiua unde, et quomodo formantur: à primo casu desinente in, i, addita or, ut, ab albi, albior, à forti, fortior. ab amanti, amantior.

Comparatiua in or, cuius generis? Cõis. quæ, mutatá or, in us. faciunt neutrum. ut, hic, hæc doctior, & hoc doctius. Præter senior generis, cõis quod non hẽt in usu senius.

Comparatiua diminutiua unde, & qũo formatur: a neutro audita cuius. ut, ab albius, albiusculus, à fortius fortiusculus quæ comparatiuorum seruant constructionem. ut, Thais maiuscula est me, uel quàm ego sum.

Quæ excipiuntur à prædicta Regula? habentia uocalem ante us, quæ in usu frequenti comparatiua non habent, sed ea supplent per magis, & positiuum ut, pius, magis, pius, eximius, magis eximus, Idoneus magis idoneus.

Quare non licet dicere pijor, egregijor, propter duas Regulas sibi cõtrarias. Nã altera uult comparatiuum regulari-

ter formatum superare positiuum una syllaba, ut, doctus, doctior.

Altera uero uult, i, positũ inter duas uocales fieri duplex cõsonans, quod si fieret, superior Regula non seruaretur, et hac de causa usus supplet per magis, & positiuum. Vnde Iuuenalis subtracto, i, usus est comparatiuo.

Egregius cænat, meliusq; miserrimus horũ. Egregius magis egregie. Quæ etiã excipiuntur? Ea, quæ dicuntur Anomala, hoc est irregularia, & sunt hæc.

Bonus, melior, optimus. Malus, peior, peßimus.

Magnus, maior, maximus. Paruus, minor, minimus.

Dexter, dexterior, dextimus. Sinister, sinisterior, stimus.

Multum, plus. plurimus. Nequam, nequior, nequissimus, & composita à facio, dico, loquor, & uolo, ut.

Magnificus, magnificentior, magnificentißimus.

Maledicus, maledicentior, maledicentißimus.

Grandiloquus, grandiloquentior, grandiloquentißimus.

Beneuolus, beneuolentior, beneuolentißimus, & similia.

Ocyor, uenit à positiuo græco ochys, idem est, quod uelocior.

Comparatiua, quæ ueniunt à præpositionibus accusatiuis, desinentibus in ra, quomodo formantur? mutata, ra, in er, et accepta ior, ut, intra, interior, extra, exterior, ultra, ulterior, citra, citerior. infra, inferior. supra, superior, post, posterior, prope tamen proprior, facit.

Comparatiua, quæ ueniunt ab aduerbiis, quomodo formantur? non habent certam formationem, & pauca inueniuntur, ut, pridem, prior. penitus, penitior.

De casibus, quibuscum iungitur comparatiuum.

COmparatiuum qũo construitur? cum ablatiuo sine quam uel cum nominatiuo, aut alijs casibus cum quàm, qui nominatiuus, uel alij casus non à comparatiuo, sed à uer-

bo præcedenti reguntur. ut,

Cicero fuit eloquentior Hortenſio, uel quã Hortẽſius, ſub audi, fuit Neminẽ cognoſco modeſtiorẽ fratre tuo, uel quam fratrẽ tuũ Ouid. Mitius inueni quã te. genus omne ferarũ. Nemini ſeruio gratiori, quam tibi, ſubintellige ſeruio. Vir nemine uſus ẽ liberaliore quã Mœcenate, ſuple uſus eſt.

Quæ excipiuntur. quæ nõ ponũtur cũ quã, hoc Relatiuũ, qui, quæ, quod, et noña negatiua, ut, nullus, nemo, neuter quæ cũ quã non ponuntur, ut Cicero, quo nemo fuit, eloquentior, ſuã familiã Eloquentia, ſua illuſtrauit. Niſi quando aliquid includitur in ipſo relatiuo, ut Maiora ſunt animalia, quæ in aquis, quam quæ in terris. i. quam ea, quæ. Neutro ueſtrum ſum inferior. Ntõ licet dicere quã neuter, quia quã habet uim negationis, & ſic eſſent duæ dictiones negatiuæ. Poteſt ne cõ paratiuum habere alium caſum? ablatiuum ſignificantem exceſſum, ut, Sum longior te uno palmo.

Polyphemus erat maior Vlyſſe centũ ulnis, & omnes caſus, quos habet ſuum poſitiuũ, ut, Nemo ciuium Romanorũ fuit ſtudioſior eloquentiæ Cicerone. Vera Eloquentia utilior eſt Reipub. quam ſola, & nuda philoſophia.

Verus Orator in Rep. longe dignior eſt laude, quam purus, & infans philoſophus.

Põt ne cõparatiuũ quandoq; habere genitiuum? maxime quando partitiue ponitur, ut, maior iuuenum, & Manuum melior eſt dextera. Hic adoleſcens eſt doctior ſuæ claſsis.

Quandoq; etiam abſolute ponitur. i. ſine caſibus, qui ab eo regantur, ut. Meliore quodam inſtituto Grammaticam docere iam cœpimus.

Plus, & minus quo conſtruuntur cũ gtõ ex natura poſitiui, & ablatiuo ex natura comparationis, ut habeo plus, fine minus amicorum te, plus ſcientiæ, minus librorum. Fre-

quentius tamẽ numerus per plures: et pauciores refertur: ut Plures libros me habes, sed pauciora uolumina perlegisti.

Interdum etiam aupua athores plus & minus aduerbia cum genitiuo, uel accusatiuo, uel ablatiuo numerum etiam referunt. ut, Plus, aut minus quingentorum librorum, uel quingentos libros, uel quingentis libris habeo.

Si comparatio fit inter uerba, quibus particulis utimur tam, quàm tantum, quantum magis, minus, ut, Ego magis, cupio uitam, quàm mortem, & magis lego, quam scribo.

Ad bonam comparationem quot requiruntur: quinque. Res comparata, quæ dicitur secundus terminus. Accidens, comparetur, quæ dicitur secundus terminus. Accidens, comparabile, Et quod accidens communicetur cum utroque termino. Et quod prior terminus superet alterum. ut, Sylla fuit crudelior Mario.

Abusio quot modis fit in comparatione, quinq;, quum alter deficit terminatorum. ut: tu es melior, quam fortunatior.

Vel accidens non est comparabile, ut, Sum magis rationalis quàm tu.

Vel substantiua, aut pronomina, aut nomina gentilia comparantur, ut Neronior, Ipsior, punus, punior.

Aut cum accidens uni tantum terminorum competit. ut nix est albior coruo.

Aut cum, neutri terminorum conuenit. ut, Melius est patrem quam patria prodere. & Mare ponticum est dulcius Cretico. De modis comparandi.

QVando comparatio fit ab uno ad alterum, uel ab uno ad plures diuersi generis, uel à pluribus ad plures diuersi generis quo gradu utimur: Comparatiuo. ut, Virtus melior est auro, atq; omnibus diuitijs. Achilles fuit fortior. Troianis. Rhomani fuerunt potentiores Carthaginensibus.

Quando fit comparatio ad plures sui generis, quo gradu utimur superlatiuo. ut, Iustitia omnium uirtutum præstantissima est Achilles fuit fortissimus Græcorum.

Aduerte quod in ea comparatione, in qua fit, secundus terminus per alius, alter, reliquus, cæter, cætera, cæterum, quatuor relatiua diuersitatis, talis comparatio fit per comparatiuum. ut Cicero pro sexto Roscio Amerino statim in ipso proemio, Quid ergo: audacissimus ego ex omnibus? minime. at tanto officiosior quam cæteri: Nam si licuisset, dixisset potius officiosissimus cæterorum.

Quot modis fit comparatio: quatuor, ab una persona, ad alteram. ut, Ego sum maior te.

Aut ad seipsam, Ego sum ditior solitio, uel ditior hodie quam heri. Hic uidetur mihi doctior, quam erat.

Aut ab uno accident ad aliud, & tunc semper fore utimur aduerbio, ut, Sum magis fortis quam doctus. (bo.

Aut ab uno uerbo ad alterũ ut Ego magis studeo, quam scri-

Q Vot modis non potest cum ablatiuo iungi cõparatiuum: quinq;. quum a partitiue ponitur, ut, Duorũ fratrum maior est Marius. Aiacum fortitor fuit Telamonius.

Aut quando non inuenitur ablatiuus: ut, Mare Ponticum dulcius est, quàm cætera maria. Quia non habemus in usu maribus.

Aut quando inter ipsa adiectiua fit comparatio. Tunc. n. utimur magis, & positiuo. ut, sum magis albus, quam niger.

Aut inter uerba fit comparatio ut plura audio, quam credo.

Vel cum dictio, qua fit exceptio ponitur in ntõ, ut, Diomedes fuit fortior, quam omnes Troiani, præterquam Hector.

Nam coniunctio exceptiua cupulat similes casus.

Q Vot modis non potest comparatiuum regere post se nominatiuum cum quam: similiter quinq;. quum partitiue

ponitur: ut, Manum aptior est dextera.

Aut quum non inuenitur nominatiuus. ut, Nihil est crudelius nece. Et, Nihil est homini ipso charius.

Aut quando relatiuum est terminus comparationis, ut, Virtus qua nihil est homini melius, præstat diuitijs.

Aut quando ponitur cum dictione negatiua. ut, Nemine uestrum sum inferior.

Aut quando dictio exceptiua ponitur in ablto. ut, Diomedes fuit fortior omnibus Troianis, præterquam Hectore.

De Superlatiuo.

Quid est superlatiuum: quod ad plures sui generis comparatum superponitur omnibus, ut Cicero fuit eloquentissimus oratorum Rhomanorũ. i. Cicero maxime eloquens extitit super omnes oratores Rhomanos.

Vel per se prolatum habet intellectum, hoc est, significationem sui positiui cum hoc aduerbio, maxime, siue ualde, ut ut Cicero pro Marco Marcello. Hæc qui faciat, non ego eum summis uiris comparo, sed simillimum Deo iudico, idest maxime, siue ualde similem.

Nouissimus tamen non uidetur habere propriam significationem sui positiui, cum nouus, noua, nouũ significet rem nouam. Nouissimus uero ultimum, ut Ouidius in epistola Laodomiæ ad suum Protesilaum.

Hoc quoque præmoneo de naue nouissimus exi.

Quot sunt formæ, siue terminationes superlatiuorum? octo duæ frequentissimæ, simus, & rimus, ut, fortissimus, pulcherrimus, sex uero non tam frequentes, limus, ut, facillimus, timus. ut, ultimus. ximus. ut, maximus. remus, ut postremus, fimus, ut infimus. nimus. ut, minimus.

Superlatiua a quot partibus orationis deducuntur: quinq; quẽadmodum, & cõparatiua, à nominibus adiectiuis. ut,

albißimus. ab uno uerbo detero deterrimus. à participijs fa=
ctis nominibus. ut amantißimus, ſeruãtißimus, a præpoſitio=
nibus. ut, ab, ultra, ultimis, ab aduerbio, ut à pridem, primus.

Superlatiua, quæ ueniunt à nominibus adiectiuis, unde,
& quomodo formantur? à genitiuo addita, s, & ſimus. ſi ſunt
ſecundæ declinationis, ut, clariſſimus. Si uero ſunt tertiæ ſo=
lum addita ſimus, ut, fortiſſimus, ſeruantiſſimus, præterquã
in, r, finita, quæ formantur à nominatiuo addita rimus, ut, a
pulcher, pulcherrimus ab acer, acerrimus, a ſatur ſaturri=
mus, ita, & maturimus, & ueterrimus, à matur & ueter po=
ſitiuis antiquis. Nunc dicimus hic, & hæc, & hoc uetus, &
maturus, matura, maturum.

Quæ excipiuntur à ſecunda declinatione? Ea, quæ dicun=
tur Anomala, ut, bonus, melior, optimus. & c. de quibus dixi=
mus in comparatiuis.

Quæ excipiuntur à tertia declinatione? pauca, quæ in li=
mus deſinunt, quæ abiecta, is, nominatiui & aſſumpta limus
formant ſuperlatiuum, & continentur in hac dictione fa=
gus. ut, facilis, facillimus. agilis, agillimus. gracilis, gracilli=
mus. humilis, humillimus. ſimilis, ſimillimus. & ſua compoſi=
ta. ut, difficilis, difficillimus, diſſimilis, diſſimillimus.

Quæ ſunt nomina habentia comparatiuum ſine ſuperla=
tiuo? ſenex, iuuenis, adoleſcens nam inuenitur ſenior. iunior,
adoleſcentior, non tamen dicimus ſeniſſimus, iuueniſſimus,
adoleſcentiſſimus, loco quorum poſſumus dicere, maxime ſe=
nex. maxime iuuenis, maxime adoleſcens.

Superlatiua, quæ ueniunt à præpoſitionibus, in quid deſi=
nunt tria in remus. ut, poſt, poſtremus. ſupra, ſupremus. ex=
tra, extremus, & extimus. Cætera uero in imus, ut, ultra ul=
timus, citra citimus, ĩtra, intimus, infra infimus, prope proxi
mus. quod pro cognato poſitũ accipit ſignificatione poſitiui,

& facit

& facit comparatiuum, proximior. i. propinquior, absque su perlatiuo. Nusquam enim inuenitur proximissimus, loco cuius ponimus, maxime proximus.

A quibus aduerbijs deducuntur superlatiua? à paucissimis, à pridem, primus. à penitus, penitissimus, à nuper, nuperrimus, à sæpe, sæpissimus.

SVperlatiua quo construuntur? cũ gtõ plurali cæterorum nominum, uel singulari collectiuorum, ut, Imperatorum optimus fuit Augustus, & Iugurta suæ gentis callidissimus.

Quid est nomẽ collectiuũ? quod ĩ singulari multitudinẽ significat. ut, populus. gẽs, turba, uulgus, plebs, ciuitas. concio.

Potest ne superlatiuum quandoq; habere ablatiuum cum præpositione? ex maxime. ut, Hiempsal ex his minimus, & Ouidius in Epistola Hipsiphiles ad Iasonem.

Vltimus è socijs sacram conscendis in Argo.

Superlatiuum potest ne habere alios casus? potest etiam habere omnes casus sui positiui. ut frater tuus omnium cupidissimus uirtutis, est condiscipulorum dignissimus laude.

Superlatiuũ cum quo substãtiuo debet cõgruere in genere cũ utroq;, ut, Liliũ est albissimũ, uel albissimus florũ. &. Superbia est maxima, uel maximũ uitiorũ. Hoc dici potest, quotiescunq; superlatiuum medium est inter speciem, & genus, Nam liliũ est species, flos uero genus, sic superbia, & uitiũ.

Quæ sunt particulæ, quæ adhærent positiuo? tam, quam magis, minus, æque, parum, satis, ualde, plurimum, nimis, minimum, per, perquam unica dictio.

Tam, & quàm, quando fit accidentium comparatio, quibus gradibus iunguntur? omnibus. ut, Tuus auus fuit uir tam grauis, quàm disertus, tam grauior, quàm disertior, tam grauissimus, quam disertissimus.

Quæ sũt particulæ. quæ adhærẽt cõparatiuo, tãto, quãto

eo,quo,paulo,nihilo. licet tãto,et quãto,et multo,iungantur etiam ſuperlatiuo, & maxime in comparatione accidentiũ. ut. quanto es nobiliſſimus ciuium,tanto ſis humaniſſimus.

Quæ particula eſt propria ſuperlatiui? quam. ut,uir quã doctiſſimus nemini inuidet, niſi ponatur pro quantum. tunc enim iungitur poſitiuo.

Quæ particula eſt communis omnibus gradibus? longe quæ ſignificat ualde.

Productus quomodo facit ſuum comparatiuũ? longe, uel multo doctior. ſuperlatiuum uero,quam doctiſſimus.

Quare non licet dicere perdoctus,perdoctior,perdoctiſſimus? quia per propria eſt poſitiui, longe uel multo cõparatiui,quæ uero ſuperlatiui,niſi copuletur cũ his particulis augmentatiuis,et ſemper poſtponatur,per,oppido,ſanè admodũ ualde, nimis, ut Vir perquam doctus oppido quam eruditus. ſanequam pulcher. admodum quam elegans ſcortum. Item.

OMNES GRAMMATICI HABENT. ualde quam paucos numus.

Quid ſeruandũ eſt in cõparatione facta per ſuperlatiuũ? ut, id,quod comparatur ſit eiuſdem generis, uel ſpeciei cũm illo,cui comparetur, unde non liceret dicere. Socrates eſt fortiſſimus aſinorũ, nec Tygris eſt luporum uelociſſima, quia ſic Socrates uideretur aſinus, & tygris uideretur lupus.

Quia ſuperlatiuum redolet naturam partitionis,in qua ſemper pars ducitur à toto. De relatiuis.

QVid eſt Relatiuum? quod rem ante latam refert. Vnde dicitur Relatiuum? à refero refers, quia ſemper aliquid antecedens refert.

In quòd partes diuiditur Relatiuum? in duas, ſubſtantiæ,& accidentis.

Quid ẽ relatiuũ ſubſtãtiæ? quod refert antecedẽs ſubſtãtiuũ.

Quid est relatiuũ accidẽtis? quod refert antecedẽ adiectiuum.

Quot sunt relatiua substantiæ? undecim, qui, quæ, quod, is, suus, ipse, sui. ille, idem, alius, alter, reliquus, & cæter, cætera, cæterum.

In quot partes diuiduntur relatiua, substantia? in duas identitatis, & diuersitatis.

Quid est relatiuum identitatis? quod idem, quod anteceßit simpliciter refert. ut Plato, qui fuit doctißimus sue ipsius ætatis philosophorum docuit Aristotelem, & is idem Socratis Discipulus fuit.

Quid est relatiuum diuersitatis? quod refert antecedens fora diuersum à consequente, sed tamen sua eodem genere ut specie, esse demonstra. ut, delector lauro, & cæteris arboribus.

Quot sunt relatiuo identitatis? septem, qui, is, suus, ipse, sub ille, idem.

Quot sunt relatiua diuersitatis? quatuor, alius, alter, reliquus cæter, cætera, cæterum.

Relatiua substantiæ cũ quo substantiuo cõcordant? cũ antecedente semper, præter, suus, sua, suum, quod semper concordant cum sequente. filius amat suam matrẽ. optimus quisquæ præceptor docet suos discipulos. & eui, quæ, quod: quod positũ inter duo diuersa substãtiua cõuenit cũ proprio. ut, est locus in carcere, quod Tullianum appellatur. Sin ambo extrema substãtiua sint appellatiua, cum utrouis potest conuenire. ut, Leo, qui, uel, quod animal est terribile, est rex animalium terrestrium.

Relatiua substantiæ diuersitatis cum quo substãtiuo concordant? cũ sequente semper. ut uidi Leonem, & alias feras.

Quot sunt relatiua accidentis frequentißima apud authores sex, qualis, quantus, cuius, cuias, quot quotus.

Quot modis ponuntur in oratione? quatuor modis, interrogatiue, relatiue, infinite, & admiratiue.

Quomodo interrogatiue? ut quantus est mons Atlas.

Quomodo relatiue? ut magnus, uel tantus est Atlas, quantus athos.

Quomodo infinite? ut nescio, quantus sit.

Quomodo admiratiue? ut hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Hectore.

Relatiuum accidentis, cum quo substantiuo concordat? cum sequenti semper, ut Polyphemus erat magnus quanta est turris diui Marci. Horatius tamen cum antecedente dixit

Sed incitat me pectus (in his uersiculis.

Et putres mammæ.

Equina quales ubera.

Qualis quod relatiuum est? per quod respondetur nominibus significantibus qualitatẽ, ut bonus, malus, sæpius prudẽs demens, stultus, intelligẽs, doctus, indoctus, pulcher, turpis, albus, & c. significantia, uirtutem, uitium, colorem, et similia, quæ non accipiunt mensuram, ut tua facies est nigra, qualia sunt corpora Aethiopum.

Quantus quod relatiuum est? per quod respondetur nominibus significantibus quantitatem, ut magnus, paruus, longus, breuis, latus, angustus, altus, profundus, & similia: quæ omnia accipiunt mensuram, ut Leo est magnus, quanta est Tygris, eius redditiuum est tantus.

Cuius, cuia, cuium, quod relatiuũ est? per quod respõdetur nominibus, & pronominibus possessiuis, & genitiuis primitiuorum possessiue positis, ut Regius, Euandrius, Priameius, Pompeianus, Cæsarianus, meus, tuus, suus, noster & uester, Ciceronis, Cæsaris, Mar. Antonij, et similia: ut hic seruus est meus cuia est hæc ancilla. Antiqui dicebant

cuium est hoc pecus? cuium puerum hic aposuisti? Nunc dicimus cuius est hoc pecus, cuius puerum hic aposuisti?

Cuias, quod relatiuum est? per quod respondetur nominibus: uel patriæ, uel sectarũ, ut Italus, Græcus, Hispanus, Romanus, Venetus, Brixianus, Stoicus, Peripateticus, Epicureos: ut hic est Romanus ciuiates fuerunt Catones.

Quot omnis generis, & pluralis numeri, quod relatiuũ est per quod respondetur nominibus significantibus numerũ, siue quantitatẽ discretã. ut duo, tres, quatuor, decem, uiginti, centum, ducenti, trecenti, quadringenti, quingenti, mille: & similia. ut Meliboeus habebat mille oues, quot etiam Aegon. tot & totidem indeclinabilia, sunt eius redditiua.

Quotus quota quotum, quod relatiuũ est? per quod respõ detur nominibus significantibus ordinẽ, ut primus secundus tertius quartus quintus sextus septimus octauus nonus decimus uigesimus uel uicesimus, & similia. ut Tu es primus in hac ciuitate: quotus fuit tuus auus.

Quotus habet ne aliam significationem? maxime. quandoq; apud authores ponitur, per quod, ut Martialis. Dic quotus es? quanti cupias cœnare? nec unum.

Addideris uerbum mensa, parata tibi. Idest quot estis? quottecum habes. Interdum iungitur cum hoc distributiuo quisq;, ut Cicero pro Quinto Ligarius Quotus. n. istud qsq; feciſſet? Idest nullus, uel rarus. & Ouidius de arte amandi.

Forma dei munus. forma quota quæq; suberbit? idest nulla, uel rara. Interdum idem significat, quod minimos minimã minimum. ut idem Ouidius in Epistola Helenæ ad Paride. Et sequitur regni pars quota quẽq; sui, idest minima pars.

Quomodo dices. Io ho letto Vergilio tre uolte, come ti? Ego legi Vergilium ter quoties tu, uel ut tu.

Possumus ne loco relatiui ponere aduerbia similitudinis?

ut sicut ueluti, quemadmodum? maxime: Nã licet dicere. Sum albus, magnus, Venetus. Cesarianus, uigesimus, & Video de-cẽ homines, ut, uel sicut, quemadmodum, uel uti tu.

Aduerte quotuplex. quotuplex, quotẽnis, et quotenus nõ esse ponẽda inter relatiua? quia nusquã apud doctos inuenta sunt licet inueniãtur simplex, duplex, triplex, multiplex quæ nomina referunt spẽs, & formas. Inueniri ẽt noĩa significantia põdus, uel mẽsura, ut, simplus, duplus, triplus, decuplus cẽtuplus, & similia. Sic ẽt diuisiua per pares numeros, ut singuli, bini, terni, quaterni, quini, seni, deni, uiceni, centeni, et quæ annos significant. ut aniculus, bimus, trimus, quadrimus. hoc est unum annũ, duo, tres. quatuor annos natus, quæ dicuntur etiam de inanimatis, ut uinum trimum, quadrimum.

De distributiuis.

Quid est nomẽ distributiuũ? per quod fit distributio actionis, siue passionis. ut Omnis homo natura scire desiderat. Quisq; suos patimur manes. (& particulare.

In quot partes diuiditur distributiuũ? in duas, uniuersale

Quid est uniuersale, qđ ad oẽs pertinet, ut omnis cunctus quiuis, quisq;, quisquis, quicunq;, quilibet nullus, nemo.

Quid est particulare? quod ad quosdam pertinet.

Particulare in quot partes diuiditur? in duas. de plurib. & de duobus tantum.

Quæ sunt distributiua de pluribus? quis, quidam, aliquis quisnam, quisputas, alius quispiam.

Quæ sunt distributiua particularia de duob. alter, uter, uterq;, alteruter. uteruis, uterlibet, utercunq;, ambo, neuter.

Distributiua quo construuntur? cum gtõ plurali, uel cum abltõ cum his præpositionibus è, ex, de, uel etiam singulari collectiuorum nominum. ut, Nemo Discipulorum, uel ex Discipulis potest præceptorum laboribus satisfacere. Quidam

mei Gymnasij, uel ex meo Gymnasio optime discunt, plerique uero nihil curant literas.

Quæ sunt interrogatiua de duobus, & de pluribus? quis qui quæ, quod, & quid. ut, quis uestrũ, adeo temerarius fuit.

Quæ sunt interrogatiua de duobus tantũ? uter. utra, utrũ, ut Cæsar, & Põpeius prouinciã petunt, uter eorum obtinebit?

Quæ differentia est inter prius, & potius, & primum et potissimum? prius, & potius de duobus tantum ponuntur. Primum, & potissimus de pluribus.

Licet ne dicere? Vterq; Pãphili, & Charini erant in maxima solicitudine. Minime quia distributiuũ nomẽ? non põt habere post se, nisi gtũm pluralẽ, uel singularẽ nominis collectiui. Est igitur dicẽdũ. Vterq; Pãphilus, et Charinus ut ápud Terẽtiũ. uterq; pater, & mater stabãt ante hostiũ.

Alteruter, quid proprie significant? aut unũ, aut alterum. ut, Cicero in oratione pro. M. Marcello. Si in alterutro peccandum sit, malim uideri nimis timidus, quam parum prudens. i. aut in hoc, aut in illo.

Dic particulas, quæ iunguntur cũ quis, si, q;, putas, aliquam, nam, ne, nũ, en, piam. ut, siquis, quisq;. quisputas aliquis, quisquã, quisnam, nequis, nunquis, enquis, quispiam.

Inuenitur quisquis, & quicquid in nominatiuo, quicquid in accusatino, & quoquo in ablatiuo.

Dic particulas, quæ cõiunguntur cum qui dam, uis, cumque, libet. ut, quidam, quiuis, quicunq;, quilibet.

De patronymicis.

Quid est nomen patronymicũ? quod à proprijs nominibus patrũ, uel auorũ deriuatur, in des, quod masculinũ significat filium, uel nipotẽ, fœmininũ, uero filias, uel neptes. ut, Aecides. i. filius nel nepos Aeaci. Nereis filia uel neptis Nerei, Priamis filia, uel neptis Priami.

Patronymica formãtur ne ab alijs nominibus præterquã à nominibus proprijs patrum. uel auorũ? maxime, ſed abuſiue à matrib. ut, Iliades, Rhomulus Iliæ filius. A regibus ſiue conditoribus urbiũ ut, rhomulidæ. i. Romani à Romulo.

A fratribus. ut, phaetontiades. i. ſorores Phaetonis, cuius nominatiuus ſingularis eſt Phatontias.

Nomina Deorum formant ne Patronymicũ? minime ſed eorum loco poetæ utuntur poſſeßiuis. ut, Saturnius. i. filius Saturni. Saturnia, filia Saturni.

Quot ſunt terminationes Patronymicorũ? quatuor, una maſculinorum in des. ut, Priamides, tres uero fœmininorum in as, is, ne ut, Pelias, Priamis, Nerine.

Patronymica maſculina in des unde, & qũo formantur. ſi ueniunt à prima declinatione, formantur à gtõ abiecta e, diphthongi, & addita des. ut, Aeneas. Aeneæ. Aeneades. Pelias, Peliæ, Peliades, Corinetes tamen Corinetides facit. cum deberet facere Corinetades, et Anchiſes, Anchiſiades, Inueni tur etiam Aenides, tanquam ab hoc nomine Aeneus.

Patronymica, quæ ueniunt à nominibus ſecundæ declinationis unde & qũo formãtur? à gtõ, hoc mõ. Si gtũs definit in i, ſolum, additur des. ut, Priamus, Priami, Priamides. Si autẽ in duo ij, Poſterius, i, uertitur in a, & additur des, ut Mœnœtiuas Menœtij Menœtiade. Si uero in ei, uertitur ei, in, i, lon gum, additur des. ut, Peleus, Pelei, Pelides.

Patronymica, quæ ueniunt à tertia declinatione unde, & quomodo formantur? à datiuo, addita des, ut, Hector, Hectoris, Hectori, Hectorides.

Quot modis fit abuſio in formatione in Patronymicis apud Poetas? tribus, addittione literarũ. ut, Athlantiades, cũ deberemus dicere Athlantiades. Diminutione literarum ut, Scipiades, Deucalidcs, pro Scipionides, et Deucalionides. Mu

tatione literarũ ut, Titides, ab hoc noĩe Tideus, quod deberet facere Tidides, sed gratia euphoniæ mutauit, d, in t.

Patronymica fœmina in as, & in is, unde, & qũo formãtur? a suis masculinis remota, de, syllaba. ut, Peliades. Pelias. Priamides, Priamis. Præter ea quæ ueniunt à nominib. desinẽtibus in eus, quorũ patronymica fœminina desinũt in eis, uel is, ut, Pelus, Pelides, fecit fœmininum, Puleis, uel Pelis. Vnde etiam Vergilius in sui operis inscriptione dixit. Aeneidos liber primus, tanquam deductum ab hoc nomine Aeneus, non autem ab hoc nomine Aeneas.

Patronymica fœminina in, ne, unde formantur? non habent certam formationem, & pauca inueniuntur apud poetas, qualia sunt Nerine, Adrastine, Acrisione.

Patronymica masculina in des, & fœminina in ne, cuius declinationis? primæ. sed masculina faciũt gtũm in æ diphthõgũ. ut, Priamides, Priamidæ, fœminina uero in es. ut, Nerinæ Nerines, Sicut Penelope, Penelopes.

Patronymica fœminina in as, & in is, cuius declinationis tertiæ sed more græcorum quãdoq; faciunt genitiuũ in os, ac cusatiuum singularem in a. & accusatiuum pluralem in as.

Ntõ hic Priamides huius Priamidæ. huic Priamidæ hunc Priamidem græcè, uel Priamidam latine. O Priamides, uel Priamida, ab hoc Priamidæ, uel Priamida.

Pluraliter hi Priamide. horũ Priamidarum, uel Priamidũ. bis, & ab his Priamidis. hos Priamidas. O Priamidæ. Nominatiuo hæc Priamus. huius Priamidis, uel Priamidos. huic Priamidi. hanc Priamidem, uel Priamida. O Priamis, uel Priami. ab hac Priamide.

Plura. ntõ hæ Priamides. harũ Priamidum. his & ab his Priamidibus. has Priamides, uel Priamidas. O Priamides.

Ntõ hæc Pelias, huius Peliades, uel Peliados. huic Pelia-

di, hanc Peliadem, uel Peliada. O Pelias, uel Pelia, ad hac peliade. Plu. ntõ hæ peliades, harum peliadum. his, & ab his peliadibus. has peliades, uel peliadas. O peliades.

Nominatiuo hæc Nerine. huius Nerines. huic Nerine, hanc Nerinam. O Nerine, ab hac Nerine.

De uerbis deriuatiuis.

QVot sunt ſpecies uerborũ deriuatiuorũ? quinq;, Inchoatiua augmẽtatiua, deſideratiua, frequentatiua, & diminutiua.

De inchoatiuis.

QVæ ſunt uerba inchoatiua? quæ in ſo deſinunt, & inceptionem quandam actus corporei ſignificant. ut, Viſo. i. eo, et accingo me ad uidendum. Faceſſo. i. eo. ad faciendum, quod interdum etiam ponitur pro recedo. Capeſſo. ideſt Eo, & accingo me ad capiendum. Accerſo, uel accerſſo, Eo ad uocandum. & Laceſſo, quod ſignificat prouoco à lacio antiquo uerbo.

Inchoatiua fiunt ne ab omnibus uerbis? minime, ſed à paucis, quibus etiam nos uti poſſumus.

Inchoatiua, cuius coniungationis ſunt? tertiæ, & neutra ſunt. Inuenitur tamen Laceſsitus in ſignificatione paſsiua. ut, feci. Laceſsitus iniuria, id eſt prouocatus.

Interdum etiam ponuntur pro primitiuis. ut, Legati miſsi ſunt uiſcendi cauſa, ideſt uidendi.

Viſo	uiſis uiſi uiſum.	per metterſe andar à uedere
Faceſſo	ſis ſi. ca. ſu.	per metterſe andar a far, et per part.
Capeſſo	capeſsis capeſsi, ca. ſup.	per metterſe à pigliare
Accerſo	accerſis accerſiui, tum.	per andar à chiamare
Arceſſo	arceſsis arceſiui arceſitum.	idem ſig.

De Augmentatiuis.

QVæ ſunt uerba Augmentatiua? quæ in ſco deſinunt, & ſignificationem ſui primitiui augent. ut palleſco. ideſt ualde

palleo, Horreſco, ideſt ualde horreo.

Vnde, et quomodo formatur? à ſecunda perſona præſentis indicatiui modi cuiuſcunq; ſunt coniugationis addita co, ut Labo labas labaſco. Ferueo ferues ferueſco. Gemo gemis gemiſco. Dormio dormis dormiſco. Præter Hio hias, quod facit hiſco, cum deberet facere hiaſco.

Hæc uerba in ſco cuius coniugationis ſunt? tertiæ, & neutra ſunt, & carent proprijs præteritis, & ſupinis.

Palleſco palleſcis.	per impaledirſe grãdemente
Horreſco horreſcis.	per hauer grande paura.
Labeſco labeſcis	per ſcantinar grandemente
Freueſco freueſcis.	per bolire grandemente
Gemiſco gemiſcis.	per zemer grandemente
Dormiſco dormiſcis	per dormire aſſai
Hiſco hiſcis.	per auerzerſe.

De uerbis Deſideratiuis.

QVæ ſunt uerba Deſideratiua? quæ in rio deſinunt, & deſiderium ſignificant. ut, Parturio. i. cupio parere. Eſurio. cupio edere. Dicturio, cupio dicere.

Vnde & qũo formãtur uerba deſideratiua? à poſteriore ſupino, addita rio. ut, à cœnatu turio, à cacatu cacaturio.

Verba deſideratiua cuius coniugationis ſunt? quartæ, et ſunt neutra, ac interdum ponuntur pro ſuis primitiuis. ut,

Parturient montes naſcetur ridiculus mus, pro parient. & Micturiunt, pro mingunt. (turir.

Parturio, parturis, parturiui, parturitũ. per deſiderar de par

Eſurio	eſuris eſuriui eſuritum.	per hauer fame
Dicturio	dicturis dicturiui.	per deſiderar da dire
Cœnaturio	cœnaturis cœnaturiui.	per deſiderar da cenar.
Cacaturio,	cacaturiuis, riui.	per deſiderar d'andar del corpo.
Micturio	micturis micturiui	per deſiderar de urinar

QVæ ſunt uerba frequentatiua? quæ, ut, plurimum deſinũt in to, uel in tor: ſiue in xo, uel xor, ſiue inſo, & frequentem in agendo actum ſignificant, ut, Moto, ideſt frequenter moueo, Merſo. i. frequenter mergo.

Frequentatiua unde, & qũo formantur? à poſteriore ſupino mutata, u, in, o, uel in or, ut domitum domitu domito. Amplexum amplexu amplexor.

Si uero ſupinum primæ coniungationis habet, a, productã ante tu, tunc a, uertitur in i, correptam, & u, in o, ut imperatu, imperito. cœnatu, cœnito. uolatu, uolito.

At ſi præteritum in gi habeant, tunc formantur a ſecunda perſona præſentis indicatiui modi, remotis, & additato. ut cogo cogis cogito. ago agis agito. fugio fugis fugito: Præter lego, quod non facit legito, ſed lectito, à uerbo lecto lectas, quod non eſt in uſu.

Quæ ſunt Frequentatiua, quæ irregulariter formantur? hæc pauca. Quærito à quæro. Hæſito abhæro. Eſito ab edo Venitito à uenio. Fluito à fluo. Sector à ſequor.

Frequentatiua cuius coniugationis? primæ, & genus ſeruant ſuorũ primitiuorum. ut minor minaris, minitor minitaris. Amplector amplecteris, amplexor amplexaris. Curro curris, curſo curſas. Præter ſcitor, & ſciſcitor per reduplicationem primæ ſyllabæ, quæ ſunt deponentia, quamuis primitiuum Scio, actiuum ſit.

Moto motas motaui motatum. per mouer frequentamente
Merſo merſas merſaui merſatũ. per mergere frequentamẽte
Domito domitas domitaui tatũ. per domare frequentamente
Minor minitaris minitatus sũ. per menazar frequentamẽte
Imperito imperitas imperitaui imperitatum. per comandar frequentamente.

Cœnito cœnitas cœnitaui tatum. per cenar frequentemente
Volito uolitas uolitaui tatum. per uolar frequentamente
Cogito cogitas cogitaui cogitatum. per penſar, cioe frequentamente conſtrenzer la mente.
Agito agitas agitaui agitatum. per far frequentamente
Fugito fugitas fugitaui tatum. per fuzer frequentamente
Lectito lectitas lectitaui tatum per lezer frequentemente
Quærito quæritas quæritaui quæritatum. per cercar frequentamente.
Hæſito hæſitas hæſitaui hæſitatum. per accoſtarſe, & dubitar frequentamente.
Eſito eſitas eſitaui eſitatum. per manzar frequentamente
Ventito uentitas uentitaui tatum.per uenir frequentamente
Fluito fluitas fluitaui tatum. per ſcorrer frequentamente
Sector ſectaris ſectatus ſum. per ſeguitar de continuo
Amplexor amplexaris tus ſum. per abrazar frequentamẽte
Curſo curſas ſaui ſatum.per correr frequentamente
Scitor ſcitaris tus ſum. per cercar de ſaper con diligentia
Sciſcitor ſciſcitaris ſciſcitatus ſum. idem ſig.

De diminutiuis.

QVæ ſunt uerba diminutiua? quæ in lo deſinunt,& continuationem quandam actus per parua temporis momenta ſignificant.ut, Sorbillo, ideſt ſæpe guſtando ſorbitionem & potum continuo.ut,apud Terentium,Cyathos ſorbillans paulatim hunc producam diem.Sic Sugillo,ſugillas, a ſugo ſugis,ſic Scribillo à ſcribo,ſcribis,quæ plerunque etiam pro ſuis primitiuis ponuntur.
Diminutiua cuius coniugationis? primæ,& ueutra ſunt. & pauciſſima inueniuntur,nec habent certam formationem.
Sorbillo ſorbillas billaui tum. per ſorbire à poco à poco.
Sugillo ſugillas laui latum. per ſugar à poco à poco.

Scribilo scribilas scribillaui, scribillatum. per scriuere à poco à poco.

De Figuris.

Quid est figura? Vitium aliqua ratione excusatum, aut authoritate defensum, quod fit gratia ornatus.

Figura in quot partes diuiditur? in tres in figuram dictionis, quæ fit in sola dictione. In figuram constructionis, quæ fit in pluribus dictionibus. In figuram Elocutionis, quæ pertinet tum ad oratores, tum etiam ad poetas.

Quot sunt figuræ dictionis? quatuordecim. Prothesis, Epenthesis, Paragoge, Aphæresis, Syncopa, Apocope. Ectasis, Cystole, Diaresis, Synæresis. Sinalœphe, Ectlipsis, Antithesis, Metathesis.

Quid est Prothesis? est adiectio ad principium dictionis. ut, Gnatus, pro natus.

Quid est Epenthesis? est adiectio in medio dictionis, ut Induperator, pro Imperator.

Quid est Paragoge? est adiectio in fine dictiõis, ut dicier, pro dici.

Quid est Aphræsis? est ablatiuo de principio dictionis. ut, Legitis pro colligitis.

Quid est Syncopa? est detractio de medio dictionis. ut, Repostum pro repositum.

Quid est Apocope? est amputatio de fine dictionis. ut, fac. pro face.

Quid est Ectasis? est extensio breuis syllabæ. ut, Italiam facto. cum Italia primam naturaliter corripiat. unde Italiis ab eodem poeta corripitur. Saxa uocant Italis medijsq; influctibus arbs.

Quid est Systole? est correptio longe syllabæ. ut, Nimposius orion, cum primam orion naturaliter producat.

Quid est Diæresis? est unius syllabæ in duas solutio. ut, aulai pro aulæ.

Quid est Sæmæresis? est duarum syllabarum in una contra-

ctio, ut æripedem, pro æripedem.

Quid est Synalæphe? est cũ de fine dictionis, uocalis propter aliã sequentẽ eliditur. ut, Men' nceptos, pro mene incepto.

Quid est Ectlipsis? est elisio, m, literæ cum præcedente uocali de fine dictionis propter sequentem uocalem. ut, Mult' ille, pro multum ille.

Quid est Antithesis? est literæ pro litera positio. ut, olli pro illi.

Quid est Metathesis? est literarum trãspositio. ut, Tymbre, pro Tymber. At tibi Tymbre caput, Euandrius abstulit ensis. Pro Tymber.

De figuris Constructionis.

Quot sunt figuræ constructionis? octo. Prolepsis. Syllepsis. Zeugma, Synthesis, Antiptosis, Euocatio, Appositio, & Synecdoche.

De prolepsi.

Quid est prolepsis, quæ latinæ dicitur præsumptio? est attributio proprietatis alicui toti in suas partes diuiso, ut Aquilæ uolant, hæc altius. illa demissus. Artifices inuident aliis alij. Quot requiruntur in prolepsis? quinq; Totum partes eius. determinationes partium, proprietas, et ordo. s. ut, totum præcedat. & partes sequantur.

Quot modis fit prolepsis? duobus, explicita, & implicita.

Quæ est Prolepsis explicita? quæ habet suas quinq; partes expresse positas. ut, patet in primo exemplo.

Quæ est Prolepsis implicita? quæ non habet omnes suas partes expresse positas, sed aliquid subaudiendum est, ut, patet in secundo exemplo.

Quid est proprietas in his figuris? uerbum, uel adiectiuum.

De Syllepsi.

Quid est Syllepsis, quæ latinæ conceptio dici potest? est diuersarum dictionum sub plurali proprietate comprehensio. ut, Rex, et Regina iusti recte administrent regnum

leges,& plebiſcita coactæ tempore belli.

Quot modis ſit Syllepſis? quatuor, in genere, numero, perſona, & caſu.

Quo fit in genere? quando genus maſculinũ concipit fœmininũ, ut, Sponſus, & ſponſa formoſi mutuo ſe amãt. aut maſculinũ cõcipit neutrũ. ut, Dominus, & mancipia fortiſſimi pugnauerũt contra inimicos, aut fœmininum concipit neut. ut Fabulæ, et argumẽta ſunt aptæ ingenijs puerorũ.

Quandoq; neutrum concipit maſculinum, & fœmininũ gratia maioris dignitatis. ut, apud Saluſtium.

Bella inteſtina, cædes, rapinæ, ciuilis diſcordia, grata fuere.

Quo fit in numero? cum pluralis numerus concipit ſingularem. ut, Milites, & imperator fortiſſime ſe geſſerunt.

Quo fit in perſona? cum prima perſona concipit ſecundam et tertiam. ut, Ego, & tu, & Socrates, deambulamus. aut ſecunda concipit tertiam. ut, Tu, & Socrates deambulatis.

Quo fit in caſu, cum ntus cõcipit aliũ caſum. ut, Rhemo cum fratre Quirinus Iura dabuut. i. Quirinus, & Rhemus frater. aut cũ uerbum concordat cum abltõ cum hac præpoſitione cum, & ablatiuus concipit nominatiuum. ut,

Hanc tecum genitor cunctis celebrabitis aunis. i. Tu, & genitor celebrabitis. &, (Pelias diuellimur.

Iphitus, & Pelias mecũ diuellimur inde. i. Ego, et Iphitus, &

Quot requirũtur in ſillepſi? quinq;. dictio cõcipiẽs, quæ, ſemper eſt dignior. ut, Rex dictio cõcepta, quæ eſt minus digna, ut Regina, Copula, & proprietas iuſtiſſimi. & quod proprietas ſit nnmeri pluralis, & cõgruat cũ dictiõe cõci

Quot ſunt ſpecies Syllepſis? quæ directa, & ĩdirecta. (piẽte.

Quæ eſt directa? quæ fit per ſimiles caſus ut, Tu, & Socrates deambulatis.

Quæ eſt indirecta? quæ fit per diſſimiles caſus. ut,

Hanc

Hanc tecum genitor cunctis celebrabitis annis.

De Zeugmate.

Quid est Zeugma? est unius uerbi, uel adiectiui tam singularis quàm pluralis numeri uiciniori respondentis coniunctio, ut Cœli, & terra mouenda est, uel Cœli mouendi sunt, & terra.

Quot modis fit Zeugma? tribus genere, persona & numero.

Quomodo fit in genere? cum adiectiuum applicatur generi uiciniori, ut sponsus, & sponsa pudica laudatur.

Quomodo in persona? quando uerbum respondet uiciniori, Vt Ego Virgilium, tu Ciceronem, Cæteri uero Discipuli Terentium ediscunt.

Quomodo in numero? quando uerbum, uel adiectiuũ respondet, uiciniori, ut Milites, & Imperator fortissime pugnauit. Priamus, & filij miseri amiserunt regnum.

Quot requiruntur in Zeugmate? quinq;, diuersa substãtiua, copula, propietas et quod propietas cõcordet cũ uiciniori.

Quot sunt species Zeugmatis? tres Hyper Zeugma, cũ uerbum superponitur, ut Erraui, Ego, & tu, Meso Zeugma cum uerbũ in medio ponitur, ut Ego errari, & tu. Hypozeugma cum uerbum postponitur, ut, Ego, tu errasti.

Quid est Zeugma? Elocutionis clausula, in qua unum uerbum plures casus regit quod uerbum quandoq; præponitur, ut. Vicit pudorem libido, timorem audatia, rationem amentia. Quandoq; interponitur, ut.

Fluminibus salices, crassisq; paludibus alni.
Nascuntur, steriles saxosis montibus orni.

Quandoq; postponitur, ut, Obsequium amicos ueritas, odiũ parit:

De Synthesi.

Quid est Synthesis? est congruitas dictionum, quæ non uocem, sed significatũ respicit, ut, Pars in frustra secant, &

gens armati uictoria sunt potiti.

Quot requiruntur in Synthesi? tria unum subiectum, una proprietas, & quod proprietas respondet significato, ut Anser fœta parit ouum.

Quot modis fit Synthesis? tribus, in genere tantæ, ut Centauro uehitur magna. in numero tantum, ut Turba ruunt in numero, & in genere simul. ut apud Vergilium in sexto.

Hic manus ob patriam pugnando uulnera passi.

Fit etiam Synthesis per plura nomina singularia copula coniũcta. ut Scipio, & Lælius admirãtes de amicitia disserũt.

De Antiptosi.

Quid est Antiptosis? est clausula, in qua casus ponitur pro casu ita, ut antecedens conueniat in casu, cum relatiuo. ut Vrbem, quam statuo uestra est. & sermonem, quem audistis non est meus. & apud Terentium. Populo. ut placerent, quas fecisset fabulas.

Quot requiruntur in Antiptosi? tria, unum subiectum, ut urbem. una proprietas est, & quod casus ponatur pro casu. Dicimus etiã per uerbũ, ut It clamor Cœlo, pro ad cœlũ.

De Euocatione.

Quid est Euocatio? clausula in qua prima persona, uel secunda euocat ad se tertiam ut Ego Vergilius scribo. Tu Cicero oras. Nos præceptores utimur omni diligentia. Vos discipuli utimini omni negligentia, & quandoq; subauditur prima persona, posita tertia. Vt Troes te miseri uentis maria omnia uecti.

Oramus. i. nos Troes oramus.

Quot requiruntur in Euocatione? quatuor dictio euocans primæ, uel secundæ personæ, dictio euocata tertiæ personæ, proprietas, & absentia copulæ.

De Appositione.

Quid est appositio? est clausula, in qua duo substantia pronuntur sine copula, ita tamen, ut alterum ponatur & declarationem alterius, ut,

Miratur molem Aeneas magalia quondam,

Quid seruandum est in appositione? ut substantiua sint in eodem casu, licet possint esse diuersi generis. ut,

Fama malum, quo nõ aliud uelocius ullum. & diuersi nu. ut,

Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.

Quot de causis fit appositio? tribus. prima gratia generalitatis restringendæ ut, animal, Equus currit. Secunda gratia euocationis remouendæ, ut, Comendi canem piscem.

Tertia causa proprietatis attribuendæ. ut, Cæsar Imperator liberalissimus deuicit Pompeium.

Quid est nomen æquiuocum, quod sub una uoce diuersa significat ut canis ponitur pro animali terrestri, pro signo cœlesti, & pro specie piscis.

De Synecdoche.

Quid est Synecdoche? est clausula. In qua proprietas quæ deberet adhærere parti, adhæreret toti. ut Aethiops albus dentes reliquos est niger, & hæc figura grammatice resoluitur, uel per habeo habes, uel per eius participium, ut, Mulier flaua comas nostro tempore placet omnibus, idest mulier habens comas flauas.

Quot modis fit Synecdoche? tribus modis per adiecti. ut,

Os, humerosq; Deo similis, per partic. ut, Dido uultũ demissa profatur, & per uerbũ. ut, expleri mentẽ nequit Dido.

Quot requiruntur in Synecdoche? tria totum. ut, Aethiops, proprietas, pars, quæ semper sit accusatiui casus ut dentes. Martialis tamen per ablatiuum dixit.

Crine, ruber, niger, ore, breuis pede, lumine læsus.

Quomodo fit Synecdoche Elocutionis? quando ponitur sin-

gularis pro plurali, ut, armato milite complent pro militibus armatis.

Hostis habet muros, pro hostes, uel pluralis pro singulari, ut, Cicero ad Brutum, Populo imposuimus, & oratores ulsi sumus.

De Heteroclitis.

Q Vid est nomẽ Heteroclitũ? quod aliter, quàm eius. Analogia postulat declinatur, hoc uas uasis tertiæ declinationis, hæc uasa uasorum, & secundæ.

Quot modis inuenitur nomen Heteroclitum? quatuor genere, numero declinatione, & casu.

Dic aliquot nomina masculina in singulari, & neutra in plurali.

Sibilus, ot cetus, cum tartara, Dindima, Aornus.

Supparus, infernus, & tenara, balnea iunge.

Et iocus, atq; locus, sic Menalus, Ismarus adde.

Hic sibilus sibili, hæc sibilia sibiliorũ si. el sibilar de i serpenti.

Hic cetus cẽti, hæc ceta cetorum. sig. una specie di pesce

Hic tartarus tartari, hæc tartara tartarorum. sign. un loco profundißimo de lo inferno.

Hinc dindimus dindimi, hæc dindima dindimorum. significa un monte di Phrygia.

Hic aornus aorni, hæc aorna aornorum. si. un lago d'Italia.

Hic supparus suppari, hæc suppara supparorum. signi. una sorte di ueste di lino.

Hic tenarus tenari, hæc tenara tenarorum. sig. un promontorio de Laconia.

Hic balneus balnei, hæc balnea balneorum, sig. il bagno.

Hic locus loci, hæc loca locorum, & loci locorum. sig. il loco,

Hic iocus, ioci, hæc ioca iocorũ, & ioci iocorum. sig. il trepo.

Hic menalus menali, hæc menala menalorum. sign. un monte de Archadia.

Hic ismarus ismari, hæc ismara ismarorum. sign. un monte de Thracia,

Dic aliquot nomina heteroclita in singulari fœminina, & in plurali neutra.

Carbasa, Rhetorica, sic altilis, atque suplex.
Pergamus, & Topica, simul arbutus, intyla, iungo.
Et zizania, Bucolica, atq; Georgica pascua, ceta.

Hæc carbasi carbasa si, hæc carbasa carbasorum, si. una spe-
cie de lino, & le uele.
Hæc Rhetorica Rhetoricæ, hæc Rhetorica Rhetoricorũ. sig.
la Retorica.
Hæc altilis, altilis, hæc altilia, horum altilium. sig. li animali
uolatili che se nutrisseno in li cortiui.
Hæc supelx supellectilis; hæc supellectilia supellectilium.
sig. la massaria de casa. (che Troiane.
Hæc pergamus pergami, hæc pergama pergamorũ, sig. le ro-
Hæc topica topicæ, hæc topica topicorum, sig. la topica, cioè
uno uolume, doue se tratta de li loci de li argumenti.
Hæc arbutus arbuti, hæc arbuta arbutorũ, sig. una spẽ d' arb.
Hæc intybus intybi, hæc intyba intyborũ. si. una spẽ d' erba.
Hæc zizania zizaniæ. hæc zizania zizaniorũ. sig. la discor.
Hæc bucolica bucolicæ. hæc bucolica bucolicorum si. la buco.
Hæc georgica georcicæ, hæc georgica georgicorum. sign. la
georgica.
Hæc pascua pascuæ. hæc pascua pascuorum. sig. el pascolo.
Hæc ceta cetæ. hæc ceta cetorum. sig. una specie di pesci.

Dic aliquot nomina heteroclita in singulari neu-
tra, in plurali masculina.

Cœlum, cum porro, filum, Argos, rastra, capistrum.
Frenum, frena tamen, sic rastra, & filia, leguntur.

Hoc cœlum cœli hi cœli cœlorum. sig il cielo
Hoc porrum porri hi porri porrorum. sig. el porro.
Hoc filum fili hi fili filorum, & hæc fila filorum, sign. el filo.

Hoc argos argi. hi argi argorum, sig. una città di Grecia.
Hoc rastrum rastri, hi rastri, & hæc rastra rastrorum, sig. il rastello, uno instrumento rusticano.
Hoc capistrum capistri, hi capistri capistrorum, sig. il ligame da ligar li cauali.
Hoc frenum freni, hi freni frenorum, sig. il freno
Dic aliquot nomina heteroclita in singulari neutra, & in plurali fœminina.
Est epulum, cepe, cum balnea, uesperе neutra.
Balnea sunt. balneq;
Hoc epulum, epuli hæ epulæ epularum. sig. le uiuande
Hoc cepe cepis hæ cepæ ceparum. sig. la cèuola
Inuenitur etiam hæc cepa cepæ.
Ouidius. Cædenda est hortis eruta cepa meis.
Hoc balneum balnei. hæ balneæ balnearum, & hæc balnea, balneorum, sig. il bagno.
Hoc uesper uesperis, hæ uesperæ uesperarum, sig. la sera
Inuenitur etiam hæc uespera, uesperæ.
Dic aliquot nomina carentia nominatiuis, & uocatiuis singularibus.
Hæc uicis, atq; necis, dapis, & precis, & ditionis.
Et frugis, lateris, cum uiscere, uerbis adde.
Genitiuo huius uicis si. la uicissitudine
Genitiuo huius necis si. la morte uiolenta
Genitiuo huius dapis si. la uiuanda
Genitiuo huius precis si. la preghiera
Genitiuo huius ditionis si. la signoria
Genitiuo huius frugis, si. ogni frutto, che nasce da la terra
Genitiuo huius lateris si. la pietra cotta
Genitiuo huius uisceris si. le parti interiori
Genitiuo huius uerberis si. la bastonada

Dic aliquot nomina heteroclita neutra carentia
genitiuis, datiuis, & ablatiuis pluralibus.

Os, es, mel, mares, rus, thus, uina, ac ordea dices.

Hoc os, oris hæc hora, inuenitur ẽt oribus, sig. la bocca
hoc æs, æris, hæc æra, sig. el metallo chiamato rame
hoc mel mellis hæc mella, sig. el mele
hoc mare, maris. hæc maria, sig. el mare
hoc rus, ruris, hæc rura, sig. la uilla
hoc thus, thuris hæc thura, sig. lo incenso
hoc uinum, uini, hæc uina, sig. el uino
hoc ordeum, ordei hæc hordea, sig. lo orzo

Dic aliquot nomina heteroclita masculina tantũ singulariter
Fumus, cum fimus. sanguis, cum puluere limus. (flexa
Aer, sal, pontus, Sol, Mundus, uiscus, & æter.

hic fumus, fumi, sig. il fumo
hic fimus, fimi, sig. il fango
hic sanguis, sanguinis sig. il sangue
hic puluis, & puluer, pulueris, sig. la poluere
hic limus, limi, sig. il fango
hic aer, aeris. sig. lo aere
hic sal, salis, sig. il sale
hic pontus, ponti. sig. il mare
hic sol, solis, sig. il Sole
hic mundus, mundi, sig. il mondo
hic uiscus, uisci, si. el uischio, inuenitur, hoc uiscum.
hic æther, ætheris. sig. il fuogo elementale

Dic aliquot nomina heteroclita fœminina
tantum singulariter declinata.

Lux, sitis. & tabes, mors, uita, fames quoq;, labes,
Gloria fama, salus, & pax cum lue, tellus.
Et proles, soboles, sic adde senecta, senectus.

Adde iuuenta, iuuentus.

Hæc lux,lucis. *sig. la luce*
hæc sitis,sitis. *sig. la sete*
hæc tabes,tabis. *sig. la marza*
hæc mors,moris. *sig. la morte*
hæc uita,uitæ. *sig. la uita*
hæc fames,famis. *sig. la fame*
hæc labes,labis. *sig. la machia*
hæc gloria. gloriæ. *sig. la gloria*
hæc fama,famæ. *sig. la fama*
hæc salus,salutis. *sig. la salute*
hæc pax,pacis. *sig. la pace*
hæc lues,luis. *sig. la peste*
hæc tellus,telluris. *sig. la terra,& la dea de la terra*
hæc proles,prolis. *sig. la progenie*
hæc soboles,sobolis. *idem sig.*
hæc senecta,senectæ. *sig. la dea de la uecchiezza*
hæc senectus,senectutis. *sig. la uecchiezza*
hæc iuuenta,iuuentutæ. *sig. la dea de la giouentu.*
hæc iuuentus,iuuentutis *sig. la giouentu.*

Dic aliquot heteroclita neutra tãtũ singulariter flexa.

Mana,solum,lethum,cœnum,pus,fas,fasq;,nefasq;.
Lacq;,salum,uirus,uer,æuum,adde necesse.
Et uulgus,pelagusq; ador,seniumq;.

hoc mãna *indeclinabile. sig. la manna.*
hoc solum,soli. *sig. la terra*
hoc letum,lethi. *sig. la morte*
hoc cœnum,cœni. *sig. el fango*
hoc pus *indeclinabile. sig. la puza*
hoc fas. *indeclinabile. sig. cosa licita*
hoc nefas. *indeclinabile. sig. cosa non licita.*

Hoc lac, lactis. *sig. el late*
hoc salum, sali. *sig. el mare*
hoc uirus. *indeclinabile. sig. il ueneno*
hoc uer, ueris. *sig. la prima uera*
hoc æuum, æui. *sig. la eta*
hoc necesse. *indeclinabile. sig. la necessita.*
hoc uulgus, uulgi. *sig. il uulgo*
hoc pelagus, pelagi. *sig. il mare*
hoc ador, adoris. *sig. la spelta.*
hoc senium, senij. *sig. la uecchiezza.*

Dic aliquot heteroclita masculina tantũ plura flexa.

Primates, proceresq;, sales, cani, atq; penates.
Atq; fori manes, liberi, superiq;, quirites,
Et Lemures, fasces, sic inferi sæpe uidebis.

hi primates horum primatum, sig. li principali de la citta.
hi proceres horum procerum, sig. li baroni
hi sales horum salium, sig. le facetie
hi cani horum canorum, sig. li capelli canudi
hi penates horum penatum, sig. li dei domestici
hi fori horum fororum, si. il spacio in mezo de le naue
hi manes horum manium, sig. le anime infernale
hi liberi. horum liberorum, sig. li figlioli, et figliole
hi superi horum superorum, sig. li dei superi
hi quirites, horum quiritum, sig. li Romani.
hi lemures, horũ lemurũ, si. le ombre che appareno di notte
hi faces, horum facium, sig. le uirghe consulare
hi inferi, horum inferorum, sig. li dei de lo inferno

Dic aliquot nomina fœminina tantum pluraliter flexa.

Inducię, latebræ, thermæ, indusq;, calendæ.
Manubiæ, nonæ, feriæ, cum mundinæ, nugæ,
Excubiæq;, facetiæ, opes, scalæq;, mineq;,

Exuuiæ,phaleræ,illecebræ,primitiæ iunges,
Inficiæ,insidiæ,inferiæ,exequiæq; notabis,
Reliquiæ,exquiliæ,blanditiæ,quisquiliæue.
Cum nuptijs,delitiæ,atq; diuitiæ,
Inuenies latebram feriamq;,
Hæ inducię,harũ inducierũ,sig.la tregua,cioè pace tẽporale
hæc latebræ,harum latebrarum. sig.le asconsione
hæ therme,harum termarum,sig.le stue
hæ idus,harum iduum,sig.li dì del mese
hæ calendæ,harum calendarum,sig.le calende del mese
hæ manubiæ,harũ manubiarũ,si.le spoglie che si togliono a li (inimici
hæ nonæ,harum nonarum, sig.le none del mese
hæ feriæ,harum feriarum,sig.le feste
hæ nundiæ,harum nundinarum, sig.le fiere & mercati
hæ nugæ,harum nugarum, sig.le zanze
hæ excubiæ,harum excubiarum, sig. le uigiliæ
hæ facetiæ,harum facetiarum,sig.le facetie in parole
hæ opes, harum opum. sig.le ricchezze
hæ scalæ: harum scalarum, sig.le scale
hæ minæ,harum minarum,si.le minaze,& le iminentie de li (muri
hæ exuuiæ,harum exuuiarum, sig.le spolie
hæ phalere,harum phalerarũ, sig. li ornamenti de i caualli
hæ illecebræ,harum illecebrarum, sig.li carezamenti
hæ primitiæ,harum primitiarũ, sig. li primi frutti de l'anno
hæ inficiæ,harum inficiarum,sig.le negationi
hæ insidiæ,harum insidiarum,sig.le insidie
hæ inferiæ,harum inferiarum: sig.le exequie de li morti
hæ exequiæ,harum exequiarum, sig. le exequie de li morti
hæ reliquiæ,harũ reliquiarũ, si.le reliquie,cioè auanzature
hæ exquiliæ,harum exquiliarũ, sig.una contrata de Roma
hæ blanditiæ, harum blanditiarũ, sig.le carezze.

hæ quiſquiliæ harum quiſquiliarum, ſi. li minuzamenti
hæ nuptiæ harum nuptiarum. ſi. le noze
hæ delitiæ harum delitiarum ſi. le delicanze
hæ diuitiæ harum diuitiarum ſi. le ricchezze

Dic aliquot heteroclita neutra tantum pluraliter flexa.

Mœnia cum pondo, præcordia, milia, & exta.
Ilia, cum caſtris, magalia, ſeria, Tempe,
Et cum carchesijs, mapalia, iungimus arma.
Feſtaq; diuorum, ſponſalia, ſingulariraro.
hæc mœnia horum mœnium, ſi. li muri de le città
hæc pondo horum pondo, ſig. le libre (auanti el core
hæc præcordia horũ præcordiorũ, ſi. certe mẽbrane, che ſtãno
hæc milia horum miliũ ſi. li miliari
hæc exta horum extorũ, ſi. le parte interiore de li animali
hæc ilia horum ilium ſi. li fianchi
hæc caſtra horum caſtrorum, ſi. li lozamenti de li ſoldati
hæc magalia horum magalium ſi. le caſe paſtorale
hæc ſeria horum ſeriorum ſi. le coſe graue
hæc tempe indeclinabile ſi. uno loco ameno de Theſſalia
hec carcheſia horum carcheſiorum, ſi. una ſpecie di taze, con
lequale ſi faceua ſacrificio appreſſo li antiqui.
hæc mapalia horum mapalium ſi. caſe paſtorale
hæc arma horum armorum ſi. le arme
hæc uulcanalia horum uulcanalium, ſi. le feſte de Vulcano
hæc neptunalia horum neptunaliũ, ſig. le feſte de Nettuno
hæc ſpõſalia horũ ſponſalium, uel ſpõſaliorum, ſi. li ſponſalitij

Dic nomen quod in ſingulari eſt tertiæ declinationis, & in plurali ſecundæ.

Vas, uaſis ternæ, uaſorum, uaſa, ſecundæ
Hoc uas uaſis hæc uaſa uaſorum, ſi. il uaſo
Dic nomen habẽs in ſing. tãtum tres caſus, & in plurali võs.

Vis,uim,uiq;, dabit, totum plurale tenebit:
Hæc uis hæ uires:harum uirium. fig.le forze.

Dic nomina habentia tantum ablatiuum singularem.
Spõte,& celte.tabi uero in gtõ,& tabo in abltõ solum inuenitur.
Sponte fig. de uolontà
Celte fig. uno scalpello in la sacra scrittura
Tabi,& tabo fig.la putredine.

Dic nomina carentia uocatiuis.
Quæ quærunt, quæ distribuunt, referuntq;, negantq;
Infinita quoq; casu caruere uocante.
Vt quis,quicunq;, qui, quisquam,& nullus.

FINIS.

TRACTATVS PRIMVS

IN QVO QVAM BREVISSIME ET apertißime potuimus, de quinque nominum declinationibus summatim egimus.

Prima declinatio per quot genera declinatur? tria mascu. ut,hic Aeneas. Fœmi. ut,hæc musa. Commune,ut hic & hæc Agricola.

Eadem regula in uersu.

Prima genus tantũ possit uariato triplex.
Masculinum,muliebre,simul commune teneto.

De Nominatiuo primæ declinationis.

Prima declinatio quot terminationes habet in ntõ singulari? quinq; a, breuem, quæ est tã latinorum, quã græcorum. ut,musa,as,es,e,productam, tantum græcorum. ut, Aeneas, Anchises. Penelope.am breuem tantum hebræorum, ut hic Adam & hic Abraam,quib.nominib. sacra scriptura utitur.

Eadem Regula in uerſu.

A. Rectis latijs, græciſq;, inflexio prima.
as es, græcis dat tantum ſumit & adam.
De genitiuo, datiuo, ſing. nominatiuo, & uocatiuo pl. in æ.
Quomodo facit in genitiuo, datiuo, ſingularibus, & nominatiuo, & uocatiuo pluralibus? in æ diphthongum, quæ terminatio eſt frequentiſſima.
Nomina græca in e longam faciunt genitiuum in es, ut hæc penelope, huius penelopes.
Antiqui dicebant aulai pro aulæ, & aurai pro auræ dicebant etiam hæc familia, huius familias, unde etiam dicimus pater familias.

Eadem Regula in uerſu.

æ diphthongum habet genitiuus. ſicq; datiuus.
Plurali numero ſic rectus, & quintus in æ ſunt.
Nomen in e, græcum ſemper dabit es genitiuo.
Aulai aurai, dixerunt ſæpe poetæ.
Nomen in a, purum dabit as, quandoq; ſecundo.
Hinc pater & mater familias ſæpe leguntur.

De accuſatiuo ſingulari.

Quomodo facit in accuſatiuo ſingulari? in am, ſemper in nominibus latinis, ut, Terra terram. Aqua aquam.
Sed nomina græca in as, maſculina quandoq; more græcorum faciunt in an, productam, ut hic æneas, hunc æneam. fœminina uero in a faciunt in an, breuem, ut hæc ægina, hanc æginan.
At nomina græca in es, & in e faciunt accuſatiuum in en, productam, ut, Hic Anchiſes hunc Anchiſen. Hæc Penelope, hanc Penelopen.

Eadem Regula in uerſu.

Aduerſat quartus, retinent, n, ſed nomina græca.

Aenean, Aeginan. Thysben, dicito Achaten.

De Vocatiuo singulari.

Quomodo facit uocatiuũ singularem? si nominatiuus desinit in as, productam, facit uocatiuum, in a, productam, ut, hic Aeneas o Aenea. Si desinit, in, a, breuem facit in, a, breuem ut, hæc Musa, o Musa. Si uero desinit in es, aut in e, facit uocatiuum in e, productam, ut, hic Anchises, o Anchise. Hæc Penelope, o Penelope.

Eadem Regula in uersu.

Quintus in, a, longa, est, si format in as, tibi rectus.
Idem corripitur, si rectus in, a, tibi fiet.
Si rectus tenet, es, aut, e, dabit, e, uocitanti.

De ablatiuo singulari.

Quomodo facit ablatiuum singularem? si nominatiuus desinit in as, aut in, a, facit ablatiuũ in, a, productam, ut, hic Aeneas, ab hoc Aenea. Hæc Musa, ab hac Musa, Si uero desinit in es, aut in, e, facit ablatiuum, in, e, productam, ut hic Anchises, ab hoc Anchise. Hæc Tysbe ab hac Tysbe.

Eadem Regula in uersu.

Rectus in as, aut, a, sexto dabit a tibi longam.
Si tenet, es, aut, e, longam dabit, e, tibi sexto.

De accusatiuo, Vocatiuo, & Ablatiuo, nominum desinentium in, am.

Nomina hebræa desinentia in, am, quomodo faciunt accusatiuum, uocatiuũ & ablatiuum? in, am, semper, ut hic Adam hunc Adam, o Adam, ab hoc Adam.

Verum omnia nomina hebræa propria apud eos indeclinabilia cuiuscunq; sint terminationis, possunt reduci ad declinationem latinam, ut Hic Adamus huius Adami.

Eadem Regula in uersu.

Adam dans Adæ genitiuo, sicq; datiuo.

Casibus in reliquis nunquam uariatur, at omne
Hebræum nomen poteris uariare latinæ.

De Genitiuo plurali.

PRima declinatio quomodo facit genitiuum pluralem? in arum. ut, musarum, & quandoque in um per Syncopen, quæ fit solũ in nominibus compositis & deriuatis. ut, cœli colum, pro cœlicolarum. Piramidum. pro piramidarum. Non inueniens musum, pro musarum.

Eadem Regula in uersu.

Arum, dat semper genitiuus, syncopa fiet.
Cœlicolum quandoq; ferens, pro cœlicolarum.
Non pro musarum, musum, dixere poetæ.

De datiuo & ablatiuo pl.

Quomodo facit datiuũ & ablatiuum plurales? in is productam ut his & ab his musis. Excipiuntur quædam nomina fœmina, quæ de usu faciunt in abus, & sunt hæc. Dea, filia, nata multa, equa, liberta, asina, Serua, & duæ duabus. & ambæ, ambabus. Eadem Regula in uersu.

Tertius, is, Sextusq; tenet, dea, filia, nata.
Mula, equa, liberta, ex usu formantur in abus.
Addere prædictis asinam seruamq;, memento.
Hisq; duæ numeri pluralis iungis & ambæ.

De accusatiuo plurali.

Quomodo facit accusatiuum pluralem? in as productam. ut has musas. & hos & has troiugenas.

Eadem Regula in uersu.

Pluralis dabit as, quartus sic prima patescit.

De secunda declinatione.

SEcunda declinatio per quot genera declinatur? per tria Masculinum, Fœmininum, Neutrum. ut hic Vir. hæc fagus hoc beneficium.

Eadem Regula in uersu.

Primum, fœmineum, & neutrum genus adde secunde.

De nominatiuo singulari.

SEcunda Declinatio quot terminationes habet in nominatiuo singulari? octo, quinq; nominum latinorum breues, er, ir, ur, us & um, ut, hic puer. hic Vir. Satur, hic Deus hoc templum, & tres græcorum, unam longam, eus, & duas breues. os, on, ut, hic Theseus, hæc Delos, hoc Ilion.

Eadem Regula in uersu.

Er, uel ir, urq;, refert latijs, us, umq;, secunda.
In græcis uerum tenet, eus: os onq; frequenter.

De Genitiuo singulari.

Quo facit in genitiuo singulari? in, i, productã, ut Deus, dei. quæ terminatio est frequentißima, sed nomina græca in eius. quandoq; more græcorũ faciunt in, eos, ut Theseus, huius Thesei, uel Theseos, & quædam nomina græce desinẽtia, in ως, in, ω, faciunt gtim, ut hic Androgeως, huius Androgeω: ut Ver. in sexto. In foribus lætum Androgeω.

Sed aduertendum est, quod nomina secundæ declinationis quæ desinunt in us, in um: in os: in on faciunt semper genitiuum patẽ syllabis nominatiuo, ut: hic dominus domini. Templum templi: delos deli. Ilion: Ilij. Quæ uero desinũt: in ir: in ur: in eius: superat rectũ in obliquis una syllaba: ut hic. Vir: uiri: satur saturi. Theseus, Thesei. Quæ uero desinunt in er: quandoq; faciũt obliquos pares recto: ut Magister magistri. Oleaster oleastri. Teucer Teucri. liber: libri. pro codice. Quandoq; obliqui superant rectum una syllaba: ut socer soceri. gener, generi. liber: liberi. pro Baccho: & pro uiro libero. Armiger: armigeri: & Armifer: armiferi: & multa alia inueniuntur apud Authores.

Eadem Regula in uersu.

i longam

i,longam genitiuus habet,cum flecto ſecundam.
Nomen in eus,græcum dat ei,uel eos,genitiuo.
Androgeos, etiam Androgeo dixere poetæ.
Nomen in us,uel in um,latium ſic græcula,quæ dant os.
Aut on,obliquos recto æquiparare notantur.
Nomen in ir,uel in ur,& eus ſuperat genitiuo.
Nomen in er,quandoque par eſt,quandoq; ſuperſtat.

De Datiuo,& Ablatiuo ſingulari.

Quo facit in dtõ, & abltõ ſingulari? ſemper in o, productã in nominibus latinis, ſed nomina græca in eus, quandoq; more græcorum faciunt datiuum in ei,ut Tideus,huic Tideo,uel Tidei. Orpheus,huic Orpheo,uel Orphei.

Eadem Regula in uerſu.

Tertius,& ſextus dant,o,ſed græcula dant,ei.
Tideo,uel Tidei poteris tu dicere:& Orphei.

De Accuſatiuo ſingulari.

Quomodo facit in actõ ſing? in um, quæ terminatio eſt propria nominum latinorum. Græca nomina,quæ deſinunt in os,aut in on,faciunt accuſatiuum in on, ut delos,hanc delon. hoc Ilion. quæ uero deſinunt in eus,faciunt accuſatiuũ in um,& in ea,ut hic Theſeus,accuſatiuo hunc Theſeum, uel Theſea. hic Orpheus, hunc Orpheum,uel Orphea,& Orpheon,quandoq; inuenies apud poetas.

Eadem Regula in uerſu.

Vm retinet quartus latius,ſed græcula dant on.
Theſea ſed faciet Theſeus,ſic Thidea,Thideus.
Orpheon interdum inuenies dixiſſe poetas.

De uocatiuo ſingulari.

Quo facit in uctõ ſing? Nomina, quæ deſinũt in er,in ir,ur, in um,& græca in on,faciunt uocatiuũ ſimilem nominatiuo ut hic liber,o liber. hic uir,o uir. ſatur,o ſatur. Tẽplũ

o templum. hoc Ilion, o Ilion, quæ definunt in us, aut in ius, modo sint appellatiua faciunt uocatiuum in e, ut hic Priamus, o Priamæ. hæc laurus, o laure. hic uicarius, o uicarie. hic ſiccarius, o ſiccarie. Propria uero definentia in ius, faciunt uocatiũ in, i, ut hic Mercurius, o Mercuri, hic Antonius, o Antoni. Excipiuntur quædam pauca uocatiuum facientia ſimilem nominatiuo, Deus, o Deus, hoc Pelagus, o Pelagus, populus, o populus. uulgus, o uulgus. fluuius, o fluuius. chorus, o chorus. agnus, o agnus, & o agne filius facit, o fili.

Nomina uero in eus, faciunt uctũm in eu, ut hic Theſeus, o Theſeu. Orpheus, o Orpheu. Eadem Regula in uerſu.

Er, uel ir, urq;, & um, ſic græcula, quæ dant on.

Efficient recto ſimilem ſemper uocitanti.

Nomen in us, uel ius, ſemper dabit e uocitanti.

Si proprium dat ius, recto dabit, i uocitanti.

Iulius, o Iuli, Mariusq;, Mari, docet iſtud.

Nomen in eus tollit, s. Orpheus, ſic facit Orpheu.

De Nominatiuo, & Vocatiuo plurali.

SEcunda declinatio quo facit in ntõ, & uctõ pluralibus? in, i, productam, quando ſunt generis maſculini, aut fœminini, ut hic populus, hi populi, o populi. hæc laurus, hæ lauri, o lauri. Nomina uero neutri generis in omni declinatione faciunt nominatiuum, accuſatiuum, & uocatiuum in a, ut hoc templum hæc templa, acccuſatiuo hæc templa, o templa.

Eadem Regula in uerſu.

Rectus, uel quintus pluraliter, i. retinebunt.

Maſculei generis ſi ſint, uel ſint muliebris.

Caſibus in terris neutralia ſed retinet a. De gtõ plurali.

Quomodo facit in genitiuo plurali? in orum, ut deorum nummorum, & quandoque in um, per ſyncopem, ut deum pro deorum, & nummum pro nummorum.

Eadem Regula in uerſu.

Plurali numero genitiuus finit in orum.
Sed nummum atq; uirum faciet ſyncopa ſæpe.

De Datiuo, & Ablatiuo plurali.

Quo facit in datiuo, & Ablatiuo plurali? in is, productam ſemper, ut his tẽplis. ab his templis. Excipiuntur duo, & ambo quæ heteroclita faciunt duobus, & ambobus.

Eadem Regula in uerſu.

Is, ablatiuus longam tenet atq; datiuus.
Ambo dat ambobus: faciet ſic duo duobus.

De Accuſatiuo plurali.

Quomodo facit in accuſatiuo plurali? in os, productã ſi ſunt generis maſculini, & fœminini, ut hic filius, hos filios. hæc laurus, has lauros, Si ſunt generis neutri faciunt in a, ut dictum eſt. Eadem Regula in uerſu.

Os retinet quartus, neutralia ſed tibi dant a.

De nominibus tertiæ declinationis.

TErtia declinatio per quot gener declinatur? per omnia; ſcilicet maſculinum, fœmininum, neutrum, commune, omne promiſcuum, & incertum, ut hic pater, hæc mater. hoc corpus. hic, & hæc homo, hic, & hæc, & hoc fœlix. hic accipiter, hic, uel hæc finis.

Quot terminationes hẽt in ntõ ſingulari? multas, & uarias circiter ſeptuaginta, quæ ordine breuiter ſubſcribentur.

Eadem Regula in uerſu.

Tertia quippe genus uariatio continet omne.
Pluribus ipſa modis finitur in ordine dicam.

a, breue, ut hoc poema, poematis.
ĕ, breuem, ut hoc cubile, cubili.
i, productam, ut hoc ſinapi indeclinabile.
y, pſilon, ut hoc Moly, Molyos una ſpecie de herba.

o,commune,ut hic sermo,sermonis.
ac,breue,ut hoc lac,lactis.
ec,productam,ut hæc alec,alecis.
id,breuem,ut hic Dauid,Dauidis,uel Dauid.
ud,breuem,ut hic,Bogud,Bogudis,rex maurorum.
El productam,ut hoc animal,animalis.
el correptam,ut hoc Mel,Mellis.
il,correptam,ut hic,& hæc Vigil,Vigilis.
ol,productam,ut hic Sol,Solis.
ul,correptam,ut hic Consul,Consulis. (declinabile
am,correptam,ut hic,& hæc,& hoc nequam nomen in=
em,correptam,ut hi,& hæ,& hæc totidem, nomen indecli=
im:correptam:ut hoc Cim.nomen uici (nabile
an,productam:ut hic Titan,Titanis.
en:breue:ut hoc Carmen:Carminis.
en:productam:ut hæc Syren,Syrenis.
in:productam:ut hic Delphin:Delphinis.
on,productam:ut hic Sinon:Sinonis.
ar:correptam:ut hoc Calcar:Calcaris.
er:correptam:ut hic:& hæc pauper:pauperis.
yr:per psilon correptam:ut hic: & hæc martyr:martyris.
ur:correptam:ut iecur:huius iecoris:& iocinoris.
as:productam:ut hæc pietas:pietatis.
as:correptam:ut hæc Pallas:huius Palladis.
es:productam:ut hic Achilles:Achillis.
es:correptam:ut hic:& hæc milles:militis.
is:correptam,ut hic panis:panis.
ys:pery: psilon correptam: ut hæc erinnys:erinnyos:uel nys
os:productam:ut hic:& hæc Sacerdos:Sacerdotis.
os,correptam:ut Compos:Compotis.
us:productam:ut hæc Virtus:Virtutis.

us, corrèptam ut hoc Corpus, Corporis.
aus productam, ut hæc Laus, Laudis.
ans, productam, ut hæc glans, glandis.
ens productam, ut hic dens, dentis.
yns, productam, ut hæc Tiryns, Tiryntis, nomen urbis.
ons, productam, ut hic fons, fontis.
uns. productã, ut hic Aruns, Aruntis, nomẽ proprium uiri.
ars, productam, ut hæc pars, partis.
ers, productam, ut hic, & hæc, & hoc iners, inertis.
ors, productam, ut hic, & hæc, & hoc uecors, uecordis.
urs, productam, ut hic, & hæc, & hoc tiburs, tiburtis
uls, productam, ut hæc puls, pultis.
emps, productam, ut hæc hyems, hyemeis.
abs. productam, ut hæc trabs, trabis.
ebs, productam, ut hic, & hæc celebs, celibis.
ybs, productam. ut hic calybs, calybis.
obs, productam, ut hæc ſcrobs, ſcrobis.
urbs, productam, ut hæc urbs, urbis.
abs, prodoctam. ut hæc daps, dapis.
eps, productam, ut hic, & hæc auceps, aucupis,
irps, productam, ut hæc ſtirps, ſtirpis.
ybs, productam, ut hic cinyps, cinypis.
ops, productam, ut hic, & hæc, & hoc inops, inopis.
et correptam, ut hoc nepet, nomen ubis indeclinabile
ut, correptam, ut hoc caput, capitis.
ax, productam, ut pax, pacis.
ex, productam, ut hic rex, regis.
ix, productam, ut hæc pix picis.
yx, per ypſilon correptam, ut hæc ſtys, ſtygis.
ox, productam, ut hæc nox noctis.
ux, productam, ut hæc nux nucis.

alx productam, ut hæc falx, falcis.
anx productam, ut hæc lanx, lancis.
unx productam, ut quicunx, quicuncis.
ynx productam, ut hæc lynx, lyncis.
arx productam, ut hæc arx, artis.

De Genitiuo ſing.

Quomodo facit genitiuum ſingularem? in is, correptam, quæ terminatio propria eſt nominum latinorum.

Nomina græca quandoq; more græcorum faciunt genitiuum in os, ut Pallas, Pallados. Phyllis, Phyllidos.

Nomina græca in ω, faciũt gtiũm in us, ut calypſo, calypſus, mãto, mãtus. ſapho, ſaphus. Sed penultima genitiui modo producitur. ut hic ſermo, ſermonis, modo corripitur. ut hic & hæc homo, hominis. et multæ aliæ mutationes fiũt literarũ: quæ magis exuſu, et multa lectione poetarum intelligũtur. quia ex regulis, de quibus tamẽ Priſcianus copioſus Grãmaticus copioſe tractat, & omnia authoritate poetarũ et authorũ cõprobat, & nos hoc idẽ in ſecundo tractatu de generibus tangemus.

Eadem Regula in uerſu.

Is, genitiuus habet, uariat penultima ſepæ.
Lectio multa docet, magis id quàm regula multa.
Inuenies in is, atq;, os, tu nomina græca.
Hinc ſphingis, ſphingos dixerunt ſepæ poetæ.
Et manto faciet mantus, ſic nomina quæ dant ω.

De Datiuo ſingulari.

Quomodo facit in datiuo ſingulari? in, i, ſemper & formatur à genitiuo ſubtracta, s, ut hoc cubile, cubilis, cubili, ſic etiam nomina græca, ut Pallas Pallados, Palladi.

Eadem Regula in uerſu.

Tertius, i, recipit, ſublata, s, fine ſecundi.
Græcula ſic faciunt, faciet ſic Palladi, Pallas.

Quo facit in actõ singulari? em quæ terminatio est frequẽtissima, & sic faciunt omnia nomina latina, quæ sum masculina, fœminini, & communis generis, ut frater, fratrem, soror, sororem hic & hæc ciuis: hunc, & hanc ciuem.

Nomina uero neutra cuiuscunq; sint terminationis semper faciunt accusatiuum, & uocatiuum similem, ntõ ut hoc æquor, accusatiuo hoc æquor. uocatiuo o æquor.

Nomina græca tertiæ declinationis quandoq; more latinorum faciunt in em, & quandoq; more græcorum faciunt in a, ut hic Hector, actõ hunc Hectorem, uel Hectora, hæc Pallas, actõ hanc Palladem, uel Pallada.

Nomina uero græca in is, aut in ys, facientia, accusatiuũ in, aut yn, apud latinos faciunt in im, & in ym, ut Carybdis Carybdim. Erynnis Erynnin, & Erynnin.

Quædã nomina latina desinẽtia in is, faciunt actũm in em & in im. ut hæc turris, hanc turrem, uel turrim, puppis, puppẽ, uel puppim, securis, securem, uel securim. nauis, nauem, uel nauim, & multa alia apud authores inueniuntur.

Eadem Regula in uersu.

Em retinet quartus, si uis declinare latina,
Græca sed in a, faciunt hinc Hectora dices.
Tres similes casus sortiri neutra memento.
Græcula quæ dant in, ad, im, uertere latini.
Hincq; parim, dices, & erinnym: sæpe caribdym.
Em, poscunt atq; im, Turris, pupisq;, securis.
Et restis, nauis, prædictis, iungito clauis.

De uocatiuo singulari.

Quo facit Vocatiuum singularem? semper similem recto in nominibus latinis. At nomina græca, in as, & in es, & in is, sæpe abijciunt, s, retinent uocalem nominatiui. ut Pallas,

o Palla. Cremes o Chreme. Phyllis, o Philli.

Eadem Regula in uersu.

Par recto fiet quintus, declinando latina.
Græca sed, s, tollunt, ut Chreme, Palla, amarylli:

De ablatiuo singulari.

Quomodo facit in ablatiuo singulari? in e correptam quæ terminatio est frequentissima in omnibus generibus, & terminationibus tertiæ declinationis.

Sed nomina neutra desinẽtia, in e, al, et ar, & nomina adiectiua habentia neutrum in e, & quædam nomina mensiũ desinentia in is, & in ers & omnia nomina quæ faciunt actiuũ in im, faciunt abltũm in i, ut hoc cubile, ab hoc cubili. hoc animal, ab hoc animali. hoc calcar, ab hoc calcari. hic, & hæc fidelis, & hoc fidele, ab hoc, et ab hac, et ab hoc fideli. hic Aprilis, ab hoc Aprili. hic Nouember, ab hoc Nouembri, hæc sitis, hanc sitim, ab hac siti. Similiter quæ faciunt accusatiuum in em, & im, faciunt ablatiuum in e, et in, i, ut puppis, puppẽ, et puppim, ab hac puppe, uel puppi, ignis facit igne uel igni.

A neutris desinentibns in ar, excipiuntur quatuor nomina, quæ faciunt ablatiuum in e. Iubar, Iubare, nectar, nectare. far, farre. Hepar, Hepate.

Omnia nomina adiectiua trium generum cuiuscunq; sunt terminationis, quæ non habeant neutrum in e, faciunt ablatiuum in e, & in i: ut hic, & hæc, & hoc audax: ab hoc, & ab hac: & ab hoc audace, uel audaci. hic, & hæc, & hoc fœlix, ab hoc, ab hac, & ab hoc fœlice, uel fœlici: & multa id genus apud authores inueniuntur.

Eadem Regula in uersu.

Sextus in e, finit plerunq;. at nomina neutra,
Quæ retinente, uel ar: uel al: i: finire memento.
Quodq; adiectiuum per e: neutrum format: & illa.

Im, quæ finierint quartum, Sextilis, Aprilis.
Quintilis September. Item, Octoberq;, Nouember.
At Iubar, & nectar, sic far, esumit & Hepar,
Omne adiectiuum ternæ dabit i, uel e. Sexto.

De Nominatiuo, Accusatiuo, & Vocatiuo plu.

TErtia declinatio qũo facit in ntõ actõ, uocatiuo pluralibus? in es, productam semper, si sunt generis masculini, fœminini, & cõis. ut patres, matres, homines. Nomina uero neutra semper faciunt in a, breuẽ, ut hoc Carmen pluraliter hæc carmina, actõ hæc carmina, uocatiuo carmina. Nomina quæ faciunt gtũm plurálem, in ium, faciunt quandoq; accusatiuũ in es & in eis. productam. ut hic & hæc omnis, & hoc omne gtõ horum, & harum & horum omnium. accusatiuo hos & has omnes, uel omneis, & hæc omnia.

Eadem Regula in uersu.

Primus pluralis, quartusq;, & quintus in es, sunt,
A tribus his semper tibi dant neutralia cuncta.
Finiet eis, quartus, cum ium genitiuum habebit.

De Genitiuo plurali.

Quomodo facit in gtõ plurali? quandoq; in um, solum, quandoq; in ium, & quandoq; in um, & ium, simul.

Quæ sunt nomina facientia solũ in um? quæ faciunt abltũm singularem solum in e, ut à patre patrũ à matre matrum à corpore corporum à paupere pauperum.

Excipiuntur nomina desinentia in ons, quæ quamuis faciant abltũm in e, faciunt genitiuum in ium. ut fons a fonte fontium, mons à monte montium. pons à ponte pontium. frons à fronte frontium, frons à fronte frondium, sons sontium, insons insontium, & c. id genus.

Quæ sunt nomina faciẽtia gtũm. pl. solũ in ium? quæ faciunt abltũm in i, uel in i, et in e, ut hoc, monile, ab hoc monili

horũ monilium. Hic & hæc & hoc fœlix ab hoc & ab hac et ab hoc felice uel felici. horum & harum & horum felicium, & nomina habentia gtũm parẽ ſyllabis ntõ. ut Cædes cædis à cæde cædium, Collis a colle collium. Iuuenis tamen facit iuuenum panis panum, & canis canum.

Excipiuntur à prædicta regula uetus, uigil. memor. ſuplex, artifex, opifex quæ quamuis terminent ablatiuum in e. & in i: tamen faciũt gtũm pluralẽ in um ut ueterum. uigiliũ. memorum. ſupplicum. artificum. opificum.

Quæ ſunt ea quæ faciunt gtũm pluralẽ in um uel in ium, participia deſinentia in ans uel in ens, & nomina deſinentia in ens. quæ faciunt abltũm in e, uel in i, ut hic & hæc & hoc amãs ab hoc amante uel amanti. gtõ horum & harũ & horũ amantum uel amantium, legens legentum uel legentium, ſapiente ſapientum uel ſapiẽtium. prudens prudentum uel prudentium, demens dementium uel dementium.

Nomina græca in a, faciũt in um & quãdoq; in ων, more græcorũ, ut Epigrãma, Epigrãmatum, uel Epigrammatωn.

Eadem Regula in uerſu.

Nomen e, dans ſexto, plerunq; dat genitiuo.
Nomen at, ons, retinens in ium, finire notatur.
I ſolam uel e coniunctam ſi ſextus habebit,
Tunc & ium genitiuus habet, ſed demito ab ipſis.
Suplex, atq; uetus uigil. & memor addito dictis.
Hoc opifex nomen, nanq; um, tribue ſecundo.
Finiat, i, uel e, quamuis tibi ſextus eorum.
Rectus in ans, aut ens, dabit um, nel ium. genitiuo,
I, uel e, ſi ſextus retinebit nomina græca.
Vm, præter noſtrum: per & ων fecere ſecundos.

De datiuo & ablatiuo pluralibus.

Quũo facit in genitiuo & ablatiuo pluralibus? in ibus: &

formatur a genitiuo singulari interiecta. bu. in ultima syllaba. ut patribus. matribus. hominibus.

Excipitur bos quod deberet facere couibus. & fecit bobus uel bubus. & nomina græca quãdoq; faciunt in is: ut poema poematis. Eadem Regula in uersu.

Tertius & sextus in ibus finire notantur,
Sed tu pro bouibus, bobus, bobusq; teneto.

Nomen in a: græcum, dabit. is. quandoq; latinis.

De quarta declinatione.

QVarta declinatio p quot genera declinatur? tria, masculinũ, fœmininũ, neutrũ: ut hic currus, hæc anus, hoc genu.

Eadem Regula in uersu.

Primum: fœmininum, neutrum, dat flexio quarta.

De nominatiuo singulari.

Quarta declinatio quot terminationes habet in nominatiuo singulari, duas, us correptam, & u, producta, ut hic fructus, & hoc Verum.

Eadem Regula in uersu.

Vs tibi quarta dabit. recto. neutralia dant u.

Quo facit in gtõ singulari? in us, productã semper si nominatiuus definit in us, sed nomina definentia, in u, faciunt genitiuum, in u, & alios casus singulares.

Eadem Regula in uersu.

Rectus in us: quartæ dabit us, longam genitiuo.
Nomen in u, numero nunquam uariatur in uno.

De datiuo, accusatiuo, uctõ. & ablatiuo singularibus.

Quo facit datiuum? in ui. accusatiuum? in um: uocatiuum? in us, similem nominatiuo ablatiuum? in u. ut huic Senatui, hunc Senatum, o Senatus. ab hoc Senatu.

Eadem Regula in uersu.

Poscit, ui, ternus. quartus dabit um, uocitansq;.

Est similis recto. Sextus dabit, u, uariando.

De Nominatiuo, Accusatiuo, & Vocatiuo pluralibus.

QVarta declinatio quo facit nto, acto, & uocatiuo pluralibus? in us, productam quando nominatiuus desinit in us, ut, hi fructus, hoc fructus, o fructus. Sed neutra faciunt in a, ut, hoc cornu. hæc cornua hæc cornua, o cornua.

Eadem Regula in uersu.

Vs, recto plurale dabit, quarto quoq; quinto.
Tres sed ab, u, casus plurales sumere dic, a.

De genitiuo plurali.

Quomodo facit in genitiuo plurali? semper in, uum, ut, genitiuo horum, fructuum, genitiuo horum cornuum.

Eadem Regula in uersu.

Fert genitiuus, uum, nunquàm te Regula fallit.

De Datiuo & Ablatiuo pluralibus.

Quomodo facit dtum & ablatiuum plurales? in, imbus ut his & ab his fructibus. his & ab his cornibus.

Sed quædã nomina differẽtiæ causa faciunt datiũ, & ablatiuum in ubus, ut. hic artus, artubus. quia ars facit artibus hic arcus, arcubus. quia arx facit arcibus. hic partus partubus. quia pars facit partibus, & lacus sine ulla differentia facit lacubus. tribus tribubus, ficus ficubus: portus portubus. hæc acus, acubus hæc quercus quercubus. hæc specus, specubus, & quæstus pro quærela quæstubus. quæstus uero pro lucro quæstibus, dicitur hic euentus, sicut hic uisus, & hoc euẽtũ euenit. et hic uisus, et hoc uisum. et ueru facit uerubus.

Eadem Regula in uersu.

Ternus imbus, format. sextum sociare memento.
Sicq; manus manibus, fructus uel fructibus edit.
Quæ tamen, u, seruant paucis aduerte docebo.
Artubus. hic artus uariat, non artibus autem.

Ars,artis quoniam facit artibus in uariando.
Arcubus,arcus item flectit,quando arcibus edit
Arx,arcis. Partus dat partubus,aut tibus autem.
Pars partis,quoniam plurali partibus addit:
Præterea lacubus,lacus hic,tribubus,tribus hæc dat.
Ficubus hæc ficus,portus quoq; portubus edit.
Hæc acus,his acubus,quercus his quercubus effert.
Hic aut hæc ſpecubus,ſpecus edere debet ubiq;.
Quæſtubus hic quæſtus,flectit ſignando quærelam.
Pro lucro faciet quæſtus tibi quæſtibus uſq;.
Euentus ueluti uiſus uariabitur,& ſic
Iuſſus,& euentum,& iuſſum ſæpe uidebis.
Euenti,inuenies,euenta,& iuſſa notabis.

De quinta declinatione.

Quinta declinatione per quot genera declinatur? tria maſculinum, fœmininum, & incertum. ut hic meridies. hæc acies. hic uel hæc dies. ſed plerunq; ſunt generis fœminini.

Eadem Regula in uerſu.

Quinta genus triplex fert maſculeum, muliebre.
Incertum iungas,muliebria plurima cernes.

De Nominatiuo ſingulari.

Quinta declinatio quot terminationes habet in nominatiuo ſingulari? unam,es,productam,ut hæc fides, fidei.

Eadem Regula in uerſu.

Nomen in,es,longam quintæ finire docemus.

De genitiuo,& datiuo ſing.

Quo facit in gtō & datiuo ſingularibus? in,ei,ſed aduerten dū eſt quod ſi cōſonans præceſſerit, es in recto facit in ei, correptā, ut,hæc fides. huius fidei huic fidei. Si uero præceſſerit uocalis,facit ī ei,productā,ut,hæc facies. huius ſaciei. huic facici,antiqui dicebāt etiā hæc acies. huius acies,

& hæc fides, huius fide. Eadem Regula in uersu.

Dat genitiuus, ei semper simulatq; datiuus.
Consona præcedens recto dat, ei breuiatum.
Hincq; fides fidei semper formare uidemus.
At si præcedat uocalis, longa manebit.
Ostendit facies, faciei, siue diei.
Hæc acies huiusq; acies dixere uetusti.
Profideiq; fide inuenies dixere poetas

De *Accusatiuo, uocatiuo, & Ablatiuo singularibus.*

Quomodo facit in accusatiuo? in, em, correptam. in uocatiuo? in, es. productam, in ablatiuo? in, æ, productã. ut, hanc rem, o res, ab hac re.

Eadem Regula in uersu.

Quartus in, em, finit, quintus recto similiatur.
Ablatiuus in, e, productam finiet usq;

De *Nominatiuo, Genitiuo, Datiuo, Accusatiuo, Vocatiuo, & Ablatiuo pluralibus.*

Quinta declinatio quomodo facit nominatiuum, uocatiuum, & accusatiuum plurales? in es, ut hæres. has res o res. genitiuum? in erum, ut, harum rerum. datiuũ & ablatiuũ? in ebus. ut, his ab his rebus. Sed multa nomina quintæ declinationis carent, genitiuo, datiuo, & ablatiuo pluralibus.

Eadem Regula in uersu.

Sunt similes recto primæuo tres bene casus.
Ast ablatiuo, rum, iungere uult genitiuus.
Tertius & sextus pluralis finiet ebus.
Plurima sed quintæ fugiunt tres nomina casus.

FINIS.

SECVNDVS TRACTATVS

In quo non minus dilucide, quam breuiter de Generibus Nominum Egimus.

Prima Regula Communis.

VPPITER, *cuius generis? Masculini. quare? quia omnia nomina Deorum, et Virorum cuiuscunque sint terminationis sunt generis mascu. ut hic Iuppiter, Apollo, Cæs. Cat.*

Secunda Regula.

IVno *cuius generis? fœminini. quare? quia omnia nomina dearum, & mulierum cuiuscunq; sint terminationis, sunt generis fœminini, ut hæc Iuno, Venus, Glycerium, Penelope.*

Tertia Regula.

POntifex, *cuius generis? masculini. quare? quia omnia nomina, quorum significatio ad mares tantum pertinet, masculini sunt generis, ut hic Pontifex, Cardinalis. Episcopus, Antistes, Consul, Prætor, Nauta, Cerdo.*

Hic Pontifex, Pontificis	*sig.lo Papa*
Hic Cardinali Cardinalis	*sig.lo Cardinale*
Hic Episcopus Episcopi	*sign.lo Vescouo.*

Hic antistes. antistitis. si. ogni presidẽte a le cose ecclesiastice.

Hic Consul Consulis	*sig.lo Consule*
Hic prætor prætoris	*sig.lo Podesta.*
Hic Nauta Nautæ	*sig.lo Marinar.*
Hic Cerdo Cerdotis	*sig.lo Artesan.*

Quarta Regula.

MVlier, *cuius generis? fœminini. q?q. omnia nomina quorum significatio, ad fœminas tantum pertinet, fœminini sunt generis, ut hæc mulier, puella, saga. pronuba.*

Hæc mulier	mulieris	*sig.la donna.*

hæc puella, puelle. ſig. la puta
hæc ſaga, ſagæ. ſig. la uecchia ſacente à far incantamenti.
hæc pronuba, bæ. ſigni. quella che è ſopra al matrimonio.

Quinta Regula.

DVx, cuius generis communis. quare? quia omnia nomina quorũ ſignificatio & ad mares & ad fœminas pertinent ſunt communia duum generum, ut hic & hæc dux, miles, comes, homo, nemo, ciuis, canis.

Hic & hæc dux, ducis. ſi. lo capitanio & la capitania
hic & hæc miles, militis. ſi. lo ſoldato & la ſoldatrice
hic & hæc comes, comitis ſi. lo compagno & la compagna.
hic & hæc homo, hominis ſi. lo homo & la donna
hic & hæc nemo, neminis ſi. neſſun homo, & neſſuna donna
hic & hæc ciuis, ciuis ſi. lo cittadino & la cittadina.
hic & hæc canis, canis ſi. lo can & la chizza.

Sexta Regula.

Bonus, cuius generis? maſculini. qua? quia prima quæq; uox adiectiui eſt generis maſculini. ſecunda fœminini. tertia uero neutri ut, bonus, bona, bonum. & ſic de omnibus adiectiuis trium uocum.

Septima Regula.

FIdelis cuius generis? cõis duum generum. quare? quia prima quæq; uox adiectiui, cui duæ ſunt uoces cõis eſt duum generum, ut, hic & hæc fidelis hic & hæc pulchrior, altera uero eſt generis neutri, ut hoc fidele, & hoc pulchrius.

Octaua Regula.

FElix, cuius generis? omnis ſiue cõis trium generum. quare? quia omnia adiectiua quæ habent duntaxat unam uocem ſunt cõis trium generum, ut hic, & hæc et hoc fœlix, uelox, audax, & uetus.

Nona Regula.

MAlus, prima producta cuius generis? fœminini. quare? quia nomina arborum ſunt generis fœminini, ut, malus,

prius

pirus,prunus,ulmus,quercus,populus.

Excipiuntur, Dumus, rubus, & oleaster, quæ sunt generis masculini. Et siler,robur,suber,Balsamum,Hebenum,& Buxum, quæ sunt generis neutri. Inuenitur tamen etiam hæc Hebenus,& hæc buxus.

Hæc malus,mali	si.lo pomar
hæc pirus,piri	si.lo perer
hæc prunus,pruni	si.lo susiner
hæc ulmus,ulmi	si.lo olmo
hæc quercus,quercus	si.la rouere
hæc populus,populi	si.lo polar ideſt el talpon
hic dumus,dumi	si.lo spino
hæc rubus,rubi	si.la roueda
hic oleaster,oleastri	si.la oliua saluadega
hoc siler,sileris	si.una specie de salegar
hoc robur,roboris	si.ogni specie de legno duro
hoc suber, suberis	si.lo arbore subere
hoc balsamum, balsami	si.lo arbore che produce el balsamo.
hoc hebenum,heben	si.lo arbore hebano
hoc buxum,buxi	si.lo arbore buxo, & lo legno

Decima Regula.

MAlum prima producta cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina fructuum arborum sunt neutri generis ut hoc malum, pirum, pomum, prunum,persicum,cerasum.

Excipiuntur contenta in hoc uersiculo.

Vna,nux,castanea,& iuglans,glans,ficus,oliua.

Hoc pyrum,pyri	si.lo pero
hoc pomum,pomi	si.lo pomo
hoc prunum	si.lo susino
hoc persicum,persici	si.lo persico

Hoc ceraſum,cerafi — ſi.la ceraſa
hæc uua,uuæ — ſi.la uua
hæc nux,nucis — ſi.la noce
hæc caſtanea,caſtaneæ — ſi.la caſtagna
hæc iuglans,iuglandis — ſi.la noſe grande
hæc glans,glandis — ſi.la gianda
hic ficus,fici — ſi.lo figo da manzar
hæc oliua,oliuæ — ſi.lo frutto de le oliue

Vndecima Regula.

PAdus, cuius generis? maſculini. quare? quia nomina fluuiorum cuiuſcunque ſint terminationis maſculini ſunt generis, ut hic Padus, Tiberis, Anio, Nar, Nilus.

Excipiuntur albula, lethe quæ ſunt generis fœminini, & cruſtumium, & Iander quæ ſunt generis neutri. Et apud authores multa inueniuntur neutri generis. Quando iunguntur cũ hoc nomine flumẽ, ut flumen. Rhenum flumen. Iſtrũ. Et multa alia, ſicut etiã dicimus mare Occanũ, cum per ſe declinetur hic Oceanus.

Duodecima Regula.

PSitacus, cuius generis? promiſcui. quare? quia, ut in pluribus nomina uolucrum ſunt epicœne. i. quæ ſub uno genere & una uoce continent marem, & fœminam, ut hic pſitacus Miluius, Bubo. Inuenitur tamen, hic columbus, & hæc columba hic gallus, & hæc gallina hic capus, & capo, ſine fœminino, hic picus, & hæc pica, quæ do nomina ſpecie differunt, & hæc Alcyone, huius Alcyones.

Hic pſitacus, pſitaci — ſi.lo papagallo
hic miluius, miluij — ſi.lo pió
hic bubo, bubonis — ſi.lo alocho
hic columbus, columbi — ſi.lo columbo domeſtico
hæc columba, columbæ — ſi.la columba domeſtica
hic gallus, galli — ſi.lo gallo

Hæc gallina,gallinæ si.la gallina
hic capus,capi,& hic capo, caponis, significa lo capone
hic pulaster, pulastri significa lo polastro
hæc pulastra,pulastræ significa la polastra
hic picus,pici significa lo pigozo
hæc pica,picæ significa la gazola
hæc alcyone, alcyones si.una specie de uccelli che fanno lo nido in mare.

Tertiadecima Regula.

CEntum, cuius generis? omnis. quare? quia omnia nomina numeralia à quatuor usq; ad centum sunt omnis generis, & numeris pluralis. Post centum uero declinatur per tres uoces,ut ducenti, ducentæ,ducenta.trecenti,trecentæ,trecẽta,mille tamen declinatur per tria genera, ut hi, & hæ & hæc mille. Et quandoque in singulari declinatur substantiue,hoc mille,millis,& in plurali hæc millia, sed tum significat idem,quod dicimus uno milliare.

Quartadecima Regula.

A,B,C,cuius generis? neutri. quare? quia nomina literarũ sunt generis neutri.

Prima Regula particularis.

TErræ, cuius generis? fœminini. quare? quia nomina desinentia in a, ut plurimum sunt fœminina generis, ut hæc aqua,matrona,epistola.

Excipiuntur quædam nomina græca, quæ sunt generis masculini, ut hic poeta, cytharista, scita,sophista,propheta. & quandam pertinentia, solum ad uiros,ut hic scriba,lixa collega.

Excipiuntur etiam nomina composita, uel deducta an his uerbis colo, uenio,cædo, gigno,uiuo,quæ sunt generis communis ut hic, & hæc agricola, celicola, aduena,conuena, graiugena,troiugena,conuiua,patricida,homicida.

Excipiuntur etiam nomina græca desinentia in a, quæ sunt

generi neutri apud nos, ſicut etiã apud græcos, ut hoc poema, epigrãma, problema, thema, ſophiſma. Inuenitur etiã hoc paſca, paſcatis, et hoc polenta, indeclinabile. Ouidius. dulce dedit teſta, quod coxerat ante polenta.

Hæc terra terræ	ſi. la terra
Hæc matrona, matronæ	ſi. la donna da bene
Hæc epiſtola, epiſtolæ	ſi. la epiſtola
Hic poeta, poetæ	ſi. lo poeta
Hic cythariſta, cythariſte	ſi colui che ſona de lauto
hic ſcytha, ſcythæ	ſi. lo homo de Scythia
hic Sophiſta	ſi. lo inuentor de coſe noue
hic propheta, prophetæ	ſi. lo propheta
hic ſcriba, ſcribæ	ſi. lo ſcriuano
hic lixa, lixæ	ſi. lo ſoldato infimo
hic collega, collegæ	ſi. lo compagno in officio

hic, & hæc agricola, agricolæ. ſig. lo Vilan, & la Vilana che lauorano el campo.

hic, & hæc celicola celicolæ ſigni. lo Dio, & la Dea, che habita in cielo.

hic, & hæc incola incolæ. ſig. quello, & quella che habita in un loco.

hic, & hæc accola, accolæ. ſignifica quello, & quella che habita appreſſo un loco.

hic, & hæc aduena aduenæ ſigni. quello, & quella che uien ad habitar in un loco.

hic, & hæc conuena conuenæ ſigni. quello, & quella che inſieme con altri uien ad habitar in un loco.

hic, & hæc patricida, patricidæ. ſigni. quello, & quella che amaza il padre.

hic, & hæc homicida, homicidæ ſignifi. quello, & quella che amaza un'huomo.

Hic,& hæc graiugena, graiugenæ — *si. quello & quella che è nato de stirpe greca.*

hic,& hæc troiugena,troiugenæ — *si. homo, & donna nati de gente Troiana.*

hic & hæc caprigena,caprigenæ — *si.lo animale nassuto de capra.*

Inuenitur tamen caprigenus, caprigena, caprigenum apud Vergilium. caprigenumq; pecus nullo custode per herbã, & apud Valerium Maximum,alienigena studia.

hic,& hæc conuiua,conuiuæ — *sig.quello,& quella che uiue insieme.*

hoc poema,poematis — *si.la fintione del poeta*

hoc Epigramma,Epigrammatis — *si.lo Epigramma, cioè la inscriptione.*

hoc problema, problematis — *sig.ogni questione dubitabile.*

hoc thema, thematis — *si.lo thema,cioè la propositione de questione oratoria.*

hoc sophisma,sophismatis — *si.una noua inuentione.*

hoc pasca pascatis — *si.la pasqua*

hoc polenta — *sig.la polenta.*

Secunda Regula de nominibus desinentibus in e.

MOnilæ cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina desinentia in e,correptam sunt generis neutri, & faciunt ablatiuum singularem in i, ut hoc monile, ab hoc monili: hoc cubile,ab hoc cubili:hoc mare, ab hoc mari. Præter gausape,prænestæ,& rete quæ fecerunt ablatiuũ in e.

Inueniuntur duo nomina græca,Cete,& tempe,quæ indeclinabilia producunt ultimam.

Hoc monile,monilis — *si.la collana*

Hoc cubile,cubilis si.lo letto de le bestie
hoc mare maris si.lo mare
hoc sedile sedilis si.ogni loco da sentare
hoc ruile ruilis si.la stala de le pecore
hoc gausape gausapis si.la touaglia
hoc prænestе prænestis si.un nome proprio de città
hoc rete retis si.la rete
hæc cete,indeclinabile si.una specie de pesci
hæc tempe indeclinabile si.un loco ameno di Thessalia.

Tertia Regula de nominibus desinentibus in i.

GVmi,cuius generis?neutri.q? quia omnia nomina desinentia in i, sunt generis neutri,ut hoc gumi gerundi.

Excipiuntur nomina composita ex duobus genitiuis, quæ sunt generis omnis, ut hic, & hæc, & hoc huiusmodi, istiusmodi,& eiusmodi.

Nihili uero,& frugi,& mancipi, obliqui sunt, sed figurate iungũtur omnibus casibus,ut homo nihili,hominis nihili, hominum nihili.

Hoc gumi gumis si.la goma
hoc gerundi indeclinabile si.lo gerundio
hic & hæc & hoc huiusmodi indeclinabile, si.cosa simile
Nihili si.cosa da niente
Frugi, si.cosa utile
Mancipi, si.cosa comparata dal publico

Quarta Regula de nominibus desinentibus in o.

STellio,cuius generis?masculi. quare?quia nomina desinentia in o,masculini sunt generis,ut hic Stellio,Gurgulio.

Excipiuntur nomina uerbalia, quæ sunt generis, fœminini, ut hæc oratio,actio,narratio.

Desinentia uero in go,et in do,si mutant o,in i, in obliquis ut Plurimum sunt generis fœminini,ut hæc uirgo, uirginis.

Carthago, carthaginis, fuligo, fuliginis dulcedo dulcedinis, cupido, cupidinis, pro cupiditate. Nã pro Deo amoris masculinum est.

Excipiuntur ab hac Regula, hic ordo, ordinis: cardo, cardinis: margo, marginis.

Cætera uero quæ seruant, o, productum in obliquis sunt masculiña, ut hic mango, mangonis: prædo, prædonis: carbo, carbonis: sermo, sermonis: quaterno, quaternionis.

Et quædam facientia fœmininũ in a, ut hic leno, lena: caupo, na: leo, leæna, uel lea: draco, dracena: strabo, straba.

Inueniuntur ĕt hic, & hæc latro, latronis. hic, & hæc homo, & nemo, & unũ in ro, quod est fœmininum. caro, carnis.

Hic stellio, stellionis	si. una specie de animali reptili
hic gurguglio, gurgulionis	si. una specie de animaleti.
hæc oratio, orationis	si. la oratione
hæc actio, actionis	si. la recitatione apta
hæc narratio, narrationis	si. la narratione
hæc uirgo, uirginis	si. la uergine
hæc Carthago, carthaginis	si. la città de Cartagine
hæc fuligo, fuliginis	si. la nigredine
hæc dulcedo, dulcedinis	si. la dolcezza
hæc cupido, cupidinis	si. lo desiderio
hæc imago, imaginis	si. la imagine
hic uel hæc margo marginis	si. la estremità
hic ordo, ordinis	si. l'ordine
hic cardo, cardinis	si. lo uerticolo de la porta
hic mango, mangonis	si. lo mercadante de schiaui
hic prædo, donis	si. lo corsar de mar, & lo ladro de terra.
hic ligo, ligonis	si. uno istrumento rustico.
hic carbo, carbonis	si. lo carbon.
hic sermo, sermonis	si. lo parlar.

Hic quaternio, quaternionis — ſi. lo quaderno
hic leno lenonis — ſi. lo rufiano
hæc lena lenæ — ſi. la rufiana
hic caupo, caponis — ſi. lo tauerner.
hæc capuona, cauponæ — ſi. la tauernera
hic leo, leonis — ſi. lo leone
hæc leæna, leænæ, ſiue lea, léæ — ſi. la leona
hic draco, draconis — ſi. lo dracone
hæc dracena dracene — ſi. la dracona
hic ſtrabo, ſtrabonis — ſi. quello che guarda in treſſo
hæc ſtraba, ſtrabæ — ſi. quella che guarda in treſſo
hic, & hæc latro, latronis — ſi. lo ladro, & la ladra
hic, & hæc homo, hominis — ſi. lo homo, & la donna
hic, & hæc nemo neminis, — ſi. neſſun hõ, & neſſuna dõna
hæc caro, carnis — ſi. la carne

Quinta Regula de nominibus deſinentibus in u.

VEru cuius generis? neutri. quare? quia nomina deſinentia in u, ſunt generis neutri, & in ſingulari ſunt indeclinabilia, ut hoc ueru, cornu, genu, gelu.

Hoc ueru, ueru — ſi. lo ſpedo del roſto.
hoc cornu, cornu — ſi. lo corno.
hoc genu, genu — ſi. lo zenochio
hoc gelu, gelu — ſi. lo zelo

Sexta Regula de nominibus deſinentibus in c.

LAc cuius generis? neutri. quare? quia nomina deſinentia in c, ſunt generis neutri, ut lac, & alec.

Hoc lac, lactis — ſi. lo latte
hoc alec, alecis — ſi. una ſpecie de animali

Septima Regula de nominibus deſinentibus in d.

ALiquid, cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina deſinentia in d, ſunt generis neutri, ut aliquid, quid, quod.

aliquid aliud.

Octaua Regula de nominibus desinentibus in al.

ANimal cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina desinentia in al, sunt generis neutri, ut hoc animal, tribunal, ceruical, uectigal, & hæc omnia faciunt ablũm in i. Excipitur sal, quod est generis masculini, apud antiquos, tamen erat neutri.

Hoc animal, animalis ab hoc animali si.lo animale
hoc tribunal, tribunalis, ab hoc tribunali si.lo tribunale
hoc ceruical, ceruicalis, ab hoc ceruicali si.lo cauezale
hoc uectigal, uectigalis, ab hoc uectigali si.lo datio
hic sal, salis ab hoc sale si.lo sale

Nona Regula de nominibus desinentibus in el.

Mel cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina desinentia in el, correptam sunt generis neutri, ut hoc mel, fel, subtel.

Hoc mel, melis si.lo mele
hoc fel felis si.lo fele
hoc subtel, subtelis si.la concauità del piede

Decima Regula de Nominibus desinentibus in il.

PVgil cuius generis? masculini. quare? quia ex nominibus desinentibus in il, inuenitur unum masculinum, ut hic pugil, unum fœmininum, ut hæc tanaquil. unũ neutrum, ut hoc nihil, & per syncopen nil indeclinabile, unum cõmune duum generum, & hic & hæc uigil.

hic pugil, pugilis si.l'huomo atto al combatter
hæ Tanaquil, Tanaquilis, si.un nome proprio de Regina
hoc nihil, siue nil si.niente
hic & hæc uigil, uigilis, si.lo huomo & la donna uigilante.

Vndecima Regula de Nominibus desinentibus in ol.

SOl cuius generis? masculini. quare? quia hoc solum nomen

latinum. desinens in ol, est generis masculini.

Hic *sol, solis* *si. il sole.*

Duodecima Regula de nominibus desinentibus in ul.

CONsul, *cuius generis? masculini. quare? quia ex omnibus desinentibus in ul, unum inuenitur masculinum, hic consul. duo communia, hic, & hæc præsul, & exul.*

Hic *consul, consulis* *si. il consule*

hic & hæc præsul, præsulis *si. il præsidente ad altri*

hic & hæc exul ulis, si. il bãdito & la bandita da la patria.

Tertiadecima Regula de nominibus desinentibus in am.

NEquam, *cuius generis? omnis. quare? quia hoc solum nomen desinens in am, est generis omnis.*

Hic & hæc & hoc Nequã *indeclinabile. si. cosa da niente.*

Quartadecima Regula de nominibus desinẽtibus in um.

TEmplũ, *cuius generis? neutri, quare? quia omnia nomina desinentia in um, sunt generis neutri, ut hoc templum regnum, tectum, officium, beneficium. Excipiuntur quædã mulierum nomina, ut hæc Glycerium, Phanum.*

Hoc *templum, templi* *si. il loco sacro*

hoc regnum, regni *si. il regno*

hoc tectum, tecti *si. il coperto de la casa*

hoc officium, officij *si. lo officio*

hoc beneficium, beneficij *si. il beneficio.*

Decimaquinta Regula de nominibus desinentibus, in an.

TItan, *cuius generis? masculini, quare? quia nomina græca desinentia in an, & in en, productam seruant suum genus, ut hic* Titan, Pæan, *hæc* Syren.

Hic *titan, titannis* *ponitur pro sole*

hic pæan, pæanis *si. la laude de Appolline,*

Hæc Syran syrenis si.la serena.

Decimasexta Regula de nominibus desinentibus in en, breuẽ.

CArmen cuius generis? neutri. quare? quia omnia nomina desinẽtia in en, correptam sunt generis neutri, ut hoc carmen, stamen, solamen, semen, nomen, prænomen, cognomen, agnomen.

Excipiuntur cõposita à cano, quæ sunt generis masculini, & ex se formãt fœminina, ut hic tubicẽ hæc tubicina, tibicẽ, na, cornicem, cornicina. fidice, fidicina, lyricem, lyricina.

Excipiuntur ẽt, hæc masculina flamẽ pro sacerdote Iouis, & (pecten.

Hoc carmen, carminis si.lo uerso.
hoc numen, numinis si.là podesta de un Dio.
hoc stamen, staminis si.lo stame che se fila.
hoc solamen solaminis si.lo confortamento
hoc semen seminis si.la semenza
hoc nomen, nominis si.lo nome proprio de cadauno
hoc prænomen, prænomini, si.lo nome che se mette auãti il nome proprio.
hoc cognomen, cognominis si.lo nome del parentato
hoc agnomen, agnominis si. lo nome che se acquista con fatti, & uirtu.
hic tubicen, tubicinis si.lo sonator
hæc tubicina, tubicinæ si. l'huomo che sona de tromba
hic tibicen tibicinis si.lo sonator de piua
hæc tibicina, tibicinæ si.la donna che sona de piua
hic cornicen. cornicinis si.lo sonator de corneto.
hæc cornicina, cornicinæ si. la donna che sona de corneto
hic fidicen, fidicinis si.lo sonator de lauto
hæc fidicina, fidicinæ si.la donna che sona de lauto
hic lyricen lyricinis si. quello che canta con la lira
hæc lyricina, lyricinæ si. la donna che cãta con la lira

hic flamen, flaminis *si.il sacerdote de Ioue.*
hoc flāmen, flaminis *si.el spirar de uenti.*
hic pecten, pectinis *si.lo petene*

Decimaseptima Regula de nominibus desinentibus in en, productam.

LIen, *cuius generis? masculini, quare? quia nomina desinentia in en, productam sunt generis masculini, ut hic lien.*
Rien *siue ren, spen.*
Hic *lien, lienis* *si.uno de li intestini*
hic rien, rienis, siue ren, renis *si.el rognone*
hic splen, spleni. *si. la spienza.*

Decimaoctaua Regula de nominibus desinentibus in ar.

NEctar, *cuius generis? neutri quare? quia nomina desinentia in ar, sunt generis neutri, ut hoc necta, lacunar instar, laquear, lupanar, far, columbar, iubar, calcar.*
In quibus aduertendum est, *quod si penultima genitiui producitur, faciunt ablatiuum in i, si uero corripitur faciunt in e, ut hoc torcular torcularis. ab hoc torculari. nectar, nectaris. ab hoc nectare.*
Excipiuntur *nar, & lar, quæ sunt generis masculini, & par. cum suis compositis, quæ sunt generis omnis. Impar, dispar, & compar, quæ faciunt ablatiuum in e, uel in i.*
Hoc *nectar, ris, ab hoc nectare* *si.la beuanda de li dei.*
Hoc *iubar, iubaris, ab hoc iubare* *si. lo splendore, che prende il sole la matina.*
hoc lacunar, lacunaris, ab hoc lacunari *sig.lo trauo del soler.*
hoc laquear, laquearis ab hoc ari. *sig.lo trauo del soler*
hoc instar, indeclinabile *si. a similitudine*
hoc lupanar, lupanaris, ab hoc lupanari *sig. il luoco de le meretrice.*

Hoc far,faris ab hoc farre signi.lo farro
hoc columbar,columbaris,ab hoc columbari.signi.una specie de tormento.
hoc calcar, calcaris,ab hoc calcari signi.lo speron.
hic lar,laris signi.lo fogar & il Dio del fogo
hic Nar,naris sig.uno nome de fiume
hic & hæc & hoc par,paris,ab hoc re uel ri.sign.cosa equal.
hic & hæc & hoc impar,imparis sig.cosa non equal.
hic & hæc & hoc compar,comparis sig.cosa equale.
hic & hæc & hoc dispar disparis si.cosa dissimile.

Decimanona Regula de nominibus desinentibus in er.

MAgister, cuius generis? masculini. quare? quia nomina desinentia in er, si sunt declinationis secundæ masculini sunt generis,ut hic magister, ager,auster,beuer,fiber,puter,oleaster,liber.

Si uero sunt tertiæ declinationis, & habent, b,uel u.consonantem ante r,sunt generis neutri, ut hoc Tuber,suber, uber,cadauer,uer.

Excipitur Nouember, December quæ faciũt ablatiuum in.i.

Nomina ẽt significantia fructus terræ sunt generis neutri ut Siler pauper,láser,cicer,siser, piper,iter, & spinter sunt etiã neutra. Cætera uero sunt generis masculini,ut hic pater frater,æther,anser,& carcer. Similiter hic cãcer pro animali aquatili,pro morbo uero hic cancer dicimus.

Duo inueniũtur naturaliter fœminina,mater,& mulier,linter etiam inuenitur generis fœminini pauper,& degener sunt cõia duum generũ, & quandoq; triũ apud authores.

Inueniuntur etiã quædã nomina adiectiua, quorũ prima uox in er, est generis masculini, secunda in is, fœminina tertiã e,neutri,ut hic acer,hæc acris,hoc acre apud authores quandoq; illa secunda uox in is,fit cõis duum generũ.

Hic magiſter, magiſtri — ſi. lo maeſtro
hic ager, agri — ſi. lo campo
hic agger, aggeris — ſi. lo arzere
hic auſter, auſtri — ſi. lo uento da l'oſtro
hic beuer, beueri — ſi. una ſpecie de animali
hic fiber, fibri — ſi. una ſpecie de animali
hic puer, pueri — ſi. lo puto
hic oleaſter, oleaſtri — ſi. una oliua ſaluadega
hic liber, libri — ſi. lo libro & lo ſcorzo
hic liber, liberi — ſi. l'homo libero: e lo dio Bacco
hic cancer, cancri — ſi. lo gambaro
hoc cancer, canceris — ſi. una ſpecie de ulcere
hoc tuber, tuberis — ſi. una ſpecie de fongi
hoc ſuber; ſuberis — ſi. una ſpecie d'arbore
hoc uber, uberis — ſi. la fertilita & la tetta
hoc cadauer, cadauer — ſi. el corpo morto
hoc uer, ueris — ſi. la primauera
hic hymber, bris, ab hoc hymbre, uel hymbri, ſig. la pioza
hic September, Septembris, ab hoc Septembri ſig. lo meſe de Settembrio.
hic October, Octobris, ab hoc Ostobri ſignifica lo meſe di Octobrio.
hic Nouember, Nouembris, ab hoc Nouembri ſig. lo meſe de Nouembrio.
hic December, Decembris ab hoc Decembri ſignifica lo meſe de Decembrio.
hic ſiler, ſileris — ſi. una ſpecie d'arbore
hoc pauper, pauperis — ſi. lo papauero
hoc laſer, laſeris — ſi. una ſpecie di frutice
hoc cicer, ciceris ſi. una ſpecie de legumi chiamato ceſari.
hoc fiſer, fiſeris — ſi. una ſpecie di frutice.

Hoc piper,piperis si.lo peuere
hoc iter itineris si.lo uiazo
hoc ſpinter,ſpinteris si.lo ago de la fiuba
hic æther,ætheris si.el foco elementale
hic aer,aeris si.lo aiere
hic pater,patris sig.lo padre
hic frater,fratris sig.lo fratello
hic paſſer,paſſeris sig.lo celegato
hic anſer anſeris sign.l'oco,& la oca
hic carcer,carceris sig.la preſon
hæc mater matris sig.la madre
hæc mulier,mulieris si.la donna.
hic & hæc pauper pauperis sig.lo pouero & la pouera
hic & hæc degener degeneris sig.quello & quella che non e ſimile a li ſuoi maggiori de dignita.
hæc linter,lintris sig.la burchiela
hic acer,hæc acris,& hoc acre si.coſa forta
hic alacer,hæc alacris,& hoc alacre sig.coſa prompta
hic ſaluber,hæc ſalubris, & hoc ſalubre si.coſa ſalutifera
hic cæleber,hæc celebris, & hoc celebre si.coſa famoſa
hic ſylueſter,hæc ſylueſtris,& hoc ſylueſtre sig.coſa che habita nelle ſelue.
hic celer hæc celeris,& hoc celere si. coſa ueloce
hic uolucer,hæc uolucris,& hoc uolucre,sig.coſa uolatile.
hic campeſtre, hæc campeſtris, & hoc campeſtre, ſignifica coſa aſſueta nelle campagne.
hic paluſter,hæc paluſtris, & hoc paluſtre.si.coſa de palude
hic equeſter,hæc equeſtris, & hoc equeſtre.ſignifica coſa de cauallo.
hic pedeſter,hæc pedeſtris,& hoc pedeſtre sig.coſa da pie.

Vigeſima Regula de nominibus deſinentibus in ir.

VIr, cuius generis? masculini. quare? quia nomina definẽtia in ir, masculini sunt generis, ut hic uir, leuir, treuir, ab adir. Excipitur gadir, & ir, quæ duo sunt generis neutri.

Hir uir, uiri si. lo homo.
hic leuir, leuiri si. lo cugnato, cio è lo fratel del marito.
hic treuir, treuiri sig. uno populo.
hic abadir, abadiri sig. la pietra che mangiò Saturno.
hoc gadir indeclinabile sig. uno nome de çittà.
hoc ir, indeclinabile sig. lo mezo de la man.

Vigesimaprima Regula de nominibus definentibus, in or.

FElicior cuius generis? communis duum generum. quare? quia omnia comparatiua in oc, communis sunt generis.

Alia uero nomina sunt generis masculini, ut hic amor, orator labor dolor.

Excipiuntur uxor, foror, & arbor, quæ naturaliter sunt fœminina.

Excipiũtur etiã marmor, æquor, cor ador, quæ sũt gene. neu.

Composita uero a decore, corpore, colore, sunt generis communis, ut hic & hæc indecor, dedecor, bicorpor, tricorpor, discolor, concolor.

Præterea memor, & immemor, & author quando non uenit ab augeo, sed à græco sunt generis communis.

Hic & hæc fœlicior, & hoc fœlicius. sig. cosa piu felice.

hic amor, amoris si. lo amore
hic orator, oratoris si. lo oratore
hic labor, laboris si. la fatica.
hic dolor, doloris si. lo dolore
hæc uxor, uxoris si. la mogliere
hæc soror, sororis si. la sorella
hæc arbor, arboris si. lo arbore
hoc marmor, marmoris si. lo marmoro
hoc æquor, æquoris si. lo mare

Hoc ador

Hoc ador adoris — sig. una specie de formento
Hoc cor cordis — sig. lo core
Hic, & hæc indecor, indecoris. sig. l'huomo, & la donna senza honor.
hic, & hæc dedecor, dedecoris idem sig.
hic & hæc bicorpor, bicorporis. sig. cosa de doi corpi.
hic & hæc tricorpor, tricorporis. sig. cosa. de tre corpi
hic & hæc discolor, discoloris. sig. cosa de diuerso color.
hic & hæc cõcolor, cõcoloris. si. cosa de uno medemo colore.
hic, & hæc, & hoc memor memoris. sig. lo homo, & la donna, & cosa recordeuole.
hic, & hæc, & hoc immemor, immemoris. sig. lo homo, & la donna, & cosa non recordeuole.
hic, & hæc author authoris. sig. quello, & quella che è causa de una cosa.
hic author authoris sig. lo authore, & amplificatore.

Vigesimaseconda Regula de nominibus desinentibus in ur,

TVrtur, cuius generis? masculini. quare? quia nomina desinentia in ur, habentia f, uel x, uel t, ante ur, & maxime si sunt gentilia uel nomina Deorum, uel appellatiua auium masculini sunt generis, ut hic Turtur, anxur, austur, uultur furfur.

Verbalia uero quæ tanquam etiam fœmininis conueniant sunt generis cõmnnis, ut hic, & hæc augur, & fur. Vnum inuenitur nomen adiectiuum secundæ declinationis generis masculini Satur, satura, saturum.

Alia uero nomina sunt generis neutri, murmur, sulphur, gutur, tibur, Iecur, fulgur.

hic turtur turturis — sig. la tortora
hic anxur anxuris — sig. uno cognome de Ioue
hic astur asturis — sig. nomen proprium uiri

hic uultur uulturis — ſi.lo uoltor oc̃ello rapace
hic furfur furfuris — ſi.la ſemola
hic,& hæc,augur,auguris — ſi. l'huomo et la donna che di-
hic & hæc fur furis — ſi.lo ladro,& la ladra (uina
Satur ſatura ſaturum — ſi.coſa ſatia
hoc murmur murmuris — ſi.lo murmuramento
hoc ſulfur ſulfuris — ſi.lo ſolfore
hoc guttur gutturis — ſi.la gola
hoc tibur tiburis — eſt nomen urbis
hoc iecur iecoris & iecinoris — ſi.lo figado.
hoc fulgur fulguris — ſi.lo lampo del cielo.

Vigeſimatertia Regula de nominibus deſinentibus in as.

MAs, cuius generis? maſculini. quare? quia monoſyllaba deſinentia in as, ſunt generis maſculini, hic mas,as,uadis, uam uas uaſis,eſt generis neutri,& fas,& nefas.

Cætera uero ſunt generis fœminini,ut hæc pietas,probitas, maieſtas,authoritas,& grauitas.

Excipiuntur nomina gentilia,quæ ſunt generis cõmunis,& habent neutra in e,ut hic, & hæc arpinas,& hoc arpinate. Aquinas, Aquinate. Rauenas, Rauenate. Vrbinas, Vrbinate. Bergomas,Bergomate. Nugas autem indeclinabile eſt generis omnis. Inuenitur etiã hic adamas,adamãtis.

hic mas maris — ſi.lo maſchio
hic as aßis — ſi.la libra
hic uas uadis — ſi.lo piezo
hoc uas uaſis — ſi.lo uaſo
hoc fas indeclinabile — ſi.coſa iuſta
hoc nefas indeclinabile — ſi.coſa non iuſta
hæc pietas pietatis — ſi.la pietà
hæc probitas probitatis — ſi.la bontà
hæc authoritas authoritatis — ſi.la bona exiſtimatione

hæc maiestas maiestatis sig. la grandezza publica
hæc grauitas grauitatis si. la grauita.
hic & hæc arpinas, & hoc arpinate sig. cosa de Arpino
hic & hæc aquinas, & hoc aquinate sig. cosa d' Aquino
hic & hæc rauenas, & hoc rauenate sig. cosa de Rauena
hic & hæc urbinas, & hoc urbinate sig. cosa da Vrbino
hic, & hæc bergomas, & hoc bergomate si. cosa da Bergamo
hic & hæc, & hoc nugas significa cosa zanziera
hic adamas adamantis si. lo adamante pietra durissima

Vigesimaquarta Regula de nominibus desinentibus in es, correctam.

Miles cuius generis? communis. quare? quia nomina desinentia in es, correptam, quorum significatio tam ad mares quàm ad fœminas pertinet communis sunt generis, ut hic, & hæc miles, hebes comes, dives, superstes, quadrupes, inquies, sospes, & hospes.

Licet etiam inueniatur hæc sospita & hospita.

Alia uero sunt generis masculini, ut hic gurges, trames stipes, poples, & fomes, cespes limes.

Excipiuntur hæc quatuor, seges, teges, abies, & compes, quæ in genitiuo seruant e, breuem sic etiam aries, & paries masculina in obliquis, seruant e, breuem.

hic, & hæc miles, militis sig. lo soldato, & la soldata
hic, & hæc hebes hebetis significa lo homo, & la donna de grosso ingegno.
hic, & hæc comes, comitis sig. lo compagno, & la compagna in uiazo.
hic, & hæc dives, diuitis sig. lo homo, & la donna richa
hic, & hæc superstes, superstitis signi. lo homo, & la donna che resta dopo la morte d' altri.
Hic, & hæc quadrupes, quadrupedis significa l' animal da

quattro pie.

hic, & hæc inquies inquietis significa lo huomo, & la donna senza quiete.

hic & hæc sospes sospitis signi. lo homo & la donna salua

hæc sospita sospitæ sig. la donna salua

hic, & hæc hospes hospitis sig. l'huomo, & la donna che alberga, & uien albergata.

hæc hospita hospitæ significa la donna che alberga, & uien albergata.

hic gurges gurgitis sig. la profondita de l'acqua

hic trames tramitis significa lo sentier

hic stipes stipitis significa lo tronco de l'albore

hic poples poplitis significa la parte posterior del zenochio

hic fomes fomitis signi. lo cumulo de molte cose coadunate

hic cespes cespitis significa uno loco di terra con la herba.

hic limes limitis significa lo sentier

hæc seges segetis significa la biaua in herba

hæc teges tegetis significa la teza

hæc abies abietis significa una specie de arbore

hic compes compedis significa lo cepo

hic aries arietis significa lo montone

hic paries parietis significa lo pare

Vigesimaquinta Regula de nominibus desinentibus in es, productam.

RES cuius generis? fœminini, quare? quia omnia nomina quintæ declinationis sunt generis fœminini, ut hæc res, macies, scabies, fides.

Excipitur dies, quod est quandoq; masculinum, & quandoq; fœmininum, unde facit diminutiuum diecula, & meridies eius compositum, quod est masculinum.

Nomina quoque tertiæ declinationis sunt gen. fœm. ut hæc

cædes, strages, strues, uulpes, apes, lues, labes, clades, nubes.

Excipiuntur duo communia hic, et hæc hæres, hic & hæc locuples. Excipitur etiam hic uerres.

Hæc res rei	si. la cosa
hæc macies, maciei	si. la magrezza
hæc scabies, scabiei	si. la rogna
hæc fides, fidei	si. la fede
hic, uel hæc dies, diei	si. il giorno
hæc diecula, dieculæ	si. la picola giornata
hic meridies, meridiei	si. il mezo giorno
hæc cædes, cædis	si. la occisione
hæc strages, stragis	si. la ruina
hæc strues, struis	si. una collectione di molte cose
hæc uulpes, uulpis	si. la uolpe
hæc apes, apis	si, la ape, che fa il mele
hæc lues, luis	si. la pestilentia
hæc labes, labis	si. la macula
hæc clades, cladis	si. la destruttione
hæc nubes, nubis	si. la oscurità dell'aere
hic & hæc hæres, hæredis	si. quello, & quella che heredita la robba.
hic, & hæc locuples, locupletis,	si. l'huomo, et la donna ricca.
hic uerres, uerris	si. lo porco non castrato

Vigesimasexta Regula de nominibus desinentibus in is.

PAnis cuius generis? masculini. quare? quia nomina desinentia in is, habentia n, uel duas consonantes in eandem syllaba, uel duplicem consonantem ante is, uel terminantia penultimam syllabam in unam ex liquidis, sunt masculina ut hic panis: funis, amnis, ignis, piscis, fascis, fustis, postis, uectis, axis, mansis, ensis, unguis, collis, follis, corbis, orbis, torquis.

Excipitur hæc bipennis, quod nomen quandoq; transit in adiectiuũ ut apud Verg. fero sonat alia bipẽnis, fraximus, finis & clunis sunt generis incertis. Multa quoq; noña quæ in gtõ crescunt sunt masculina, ut hic lapis, lapidis, puluis, pulueris, sanguis, sanguinis, uomis, uomeris, cinis, cineris.

Ab hac regulâ excipiuntur hæc cuspis, dis, et hæc lis litis.

A supradicta regula excipiuntur hæc pectis, neptis, uestis, uallis, turris, peluis, hæc ẽt sunt fœmina, hæc auis, classis, puppis, nauis, cutis, securis, messis, bilis, strigilis, uis.

Nomina uero quæ pertinet ad mares, & ad fœminas, sunt generis communis, ut hic & hæc ciuis, hic, et hæc hostis, hic & hæc testis. Similiter hic, et hæc canis, si uero pertinẽt, etiam adres, faciunt neutrum in e, ut hic, & hæc regalis, & hoc regale, hic, & hæc amabilis, & hoc amabile, & hæc faciunt ablatiuum solum in i.

hic panis, panis	sign.lo pane
hic funis, funis	sign.la corda
hic amnis, amnis	sig.lo fiume
hic ignis, ignis	sig.lo foco
hic piscis, piscis	sig.lo pesce
hic fascis, fascis	sig.lo fasciculo
hic fustis, fustis	sig.lo bastone
hic postis, postis	si.la porta
hic uectis, uectis	sig.lo cadenazo
hic axis, axis, si.lo legno cerca lo qual se uolta la ruota	
hic mensis, mensis	sig.lo mese
hic ensis, ensis	sig.la spada
hic anguis, anguis	sig.lo serpente
hic unguis, unguis	sig.la ongia
hic collis, collis	si. lo mõtesello
hic follis, follis	sig.lo folo

hic corbis,corbis	ſi.la corba
hic orbis,orbis	ſi.lo mondo
hic torquis,torquis	ſi.la collana
hic bipennis bipennis	ſi.la manara
hic,uel hæc finis, finis	ſi.il fine
hic,uel hæc clunis,clunis	ſi.la grepa
hic lapis,lapidis	ſi.la pietra
hic puluis,pulueris	ſi.la poluere
hic ſanguis, ſanguinis	ſi.lo ſangue
hic uomis uomeris	ſi.lo ferro del uerſore
hic cinis cineris	ſi.la cenere
hæc cuſpis,cuſpidis	ſi.la ponta de la ſpada
hæc caſsis,caſsidis	ſi.lo elmo
hæc caſsis,caſsis	ſi.la taiula
hæc lis,litis	ſi.la lite
hæc peſtis,peſtis	ſi.la peſtilentia
hæc neptis,neptis	ſi.la neza
hæc ueſtis, ueſtis	ſi.la ueſte
hæc uallis,uallis	ſi.la ualle
hæc turris,turris	ſi.la torre
hæc peluis,peluis	ſi.la conca da lauar li piedi
hæc auis,auis	ſi.la oſella
hæc claſsis,claſsis	ſi.l' armadura de molte naue
hæc puppis,puppis	ſi.la parte poſteriore de la naue
hæc nauis,nauis	ſi.la naue
hæc cutis,cutis	ſi.la codega
hæc ſecuris,ſecuris	ſi.la manara
hæc meſsis,meſsis	ſi.lo recolto
hæc bilis,bilis	ſi.la colera
hæc ſtrigilis, ſtrigilis	ſi.la ſtriga
hæc uis	ſig.la forza.

hic & hæc ciuis,ciuis si.lo cittadino & la cittadina
hic & hæc hostis hostis si.lo inimico,& la inimica pu=
blica.
hic & hæc testis testis, si.quello & quella che testimonia
hic & hæc canis, canis, si.lo cane,& la chiza
hic & hæc regalis,& hoc regales, si.cosa degna de Re
hic & hæc amabilis, & hoc amabile, si. cosa degna esser
amata.
hic & hæc exanguis,& hoc exangue, si.cosa senza sangue
hic & hæc exanimis,& hoc exanime, si.cosa morta.
hic & hæc molaris,& hoc molare, si.cosa da far masinare
hic molaris,molaris, si.lo dente masselare.

Vigesimaseptima Regula de nominibus desinentibus in os.

ROs,cuius generis? masculini.quare? quia nomina desinen=
tia in os,sunt generis masculini, ut hic hos,mos,flos,nepos,
lepos.

Excipiuntur tria fœminina. hæc dos,glos,cos. Duo neu=
tra hoc os,oris, & hoc os, ossis, & quinq; communia custos
sacerdos,hos compos,& impos.

hic ros,roris si.la rosada
hic mos,moris si.la usanza
hic flos, floris si.lo fiore
hic nepos,nepotis si.lo nepote
hic lepos,leporis si.lo parlar ornato
hæc dos,dotis si.la dote
hic glos,gloris si.la cugnada
hic cos,cotis si.la pietra aguar
hoc os oris si.la bocca
hoc os ossis si.lo osso
hic & hæc custos,custodis, si.lo guardiano,& la guardiana.
hic & hæc sacerdos, dotis, si. lo sacerdote e la sacerdotessa.

Hic & hæc bos, bouis. *ſi.il boue & la uacca.*

hic & hæc compos, compotis, ſig. quello, et quella che ottiene il ſuo deſiderio.

Hic & hæc impos, impotis, ſig. quello, & quella che non puo ottener il deſiderio ſuo.

Vigeſima Regula de nominibus deſinentibus in us.

ANimus, cuius generis? maſculini. quare? quia nomina ſecundæ, & quartæ coniugationis in us, ſunt generis maſculini, ut hic animus, uentus, ſomnus, lacertus, curſus, metus, ſexus, fluctus, arcus, portus, acus. Vnde aculeus diminutiuũ, licet inueniatur etiam hæc acus.

Excipiuntur nomina arborum, & quædam nomina inſularũ quæ ſunt generis fœminini, ut hæc Cupreſſus, Myrtus, Laurus, Pirus, Cornus, Quercus, Fagus, Platanus, Syrus, Beritus, Pylus, Cyprus, Rhodus.

Excipiũtur arctus, cryſtallus, coſtus, phalellus, hæ domus colus, anus, nurus, ſocrus, manus, tribus, porticus.

Inuenitur etiam hoc pelagus, pelagi, & hoc uulgus, uulgi. licet interdum ſit maſculinũ, hoc uirus, hoc pus, ſunt generis neutri, & indeclinabilia, penus etiam apud authores inuenitur quandoq; maſculinum, fœmininum, & neutrum.

Nomina tertiæ declinationis ſunt generis neutri, ut hoc munus, opus, corpus, uulnus, pignus, in quibus aduertendum eſt genitiuum quandoq; in penultima habere, e, ut munus, muneris, quandoq;, o, ut corpus, corporis, lepus tamen eſt generis maſculini, uetus omnis, dicimus hæc pecus, pecudis, & hoc pecus, pecoris.

Nomina uero in us, productam deſinentia, ſi ſunt monoſyllaba ſunt generis neut. ut hoc rus, crus, plus, thus, ius.

Excipiuntur hic uel hæc ſus, hæc grus.

Pluriſyllaba uero ſunt generis fœminini, ut hæc ſeruitus, iuuentus, ſenectus, incus, ſalus, tellus.

Hic animus, animi — ſi. l'animo
hic uentus, uenti — ſi. il uento
hic ſomnus, ſomni — ſi. il ſonno
hic lacertus, lacerti — ſi. il bracco
hic curſus, curſus — ſi. il correre
hic metus, metus — ſi. la paura
hic ſexus, ſexus — ſi. la natura
hic fluctus, fluctus — ſi. la onda
hic arcus, arcus — ſi. lo arco
hic portus, portus — ſi. il porto
hic acus, acus — ſi. lo ago
hic aculeus, aculei — ſi. lo ueneno de la ape
hæc cupreſſus, cupreſſi — ſi. il cipreſſo
hæc myrtus, myrti — ſi. il myrto arbore dedicato a Venere.
hæc laurus, lauri — ſign. il lauro arbore dedicato ad Apolline.
hæc pirus, piri — ſi. il perar
hæc cornus, corni — ſi. il cornolar
hæc quercus, quercus — ſi. la rouere
hæc fagus, fagi — ſi. il fagar
hæc platanus, platani — ſi. lo arbore platano
hæc Scyrus, Scyri — ſi. uno nome di inſula
hæc Berytos, Beryti — ſignifi. la città & loco chiamato Baruti.
hæc Pylus, Pyli — ſi. uno nome de città
hæc Cyprus, Cypri — ſig. la inſula de Cypro
hæc Rhodus, Rhodi — ſi. la inſula de Rhodi
hæc arctus arcti, græce — ſi. la orſa.

hæc cryſtallus,cryſtalli ſig.lo cryſtallo
hæc coſtus,coſti ſig.una ſpecie de frutice
hæc phaſellus,phaſelli ſig.la barchetta
hæc humus,humi ſig.la terra
hæc aluus,alui ſig.lo uentre
hæc domus,domui,uel domus, ſig.la caſa
hæc colus,coli ſig.la roca da filare
hæc anus,anus ſig.la uecchia
hæc nurus,nurus ſig.la nuora
hæc ſocrus, ſocrus ſig.la ſoſera
hæc manus, manus ſig.la mano
hæc tribus tribus ſig.la tribu, cioè parte del populo
hæc porticus,porticus ſig.lo portego
hoc pelagus,pelagi ſig.lo mare
hoc uulgus,uulgi ſig.lo uulgo
hoc uirus,indeclinabile ſig. lo ueneno
hoc pus,indeclinabile ſig.la putredine
hoc penus, penoris ſi.la ſaluaroba,ouer la credenza
hic uel hæc penus,peni idem ſig.
hoc munus.muneris ſign.lo dono
hoc opus,operis ſig.la opera perfetta
hoc corpus,corporis ſign.lo corpo
hoc uulnus,uulneris ſign.la ferita
hoc pignus,pignoris ſig.lo pegno
hic lepus,leporis ſign.la lepora
hic & hæc & hoc uetus, ueteris, ſig.coſa uecchia
hæc pecus,pecudis tional. ſigni. ogni ſpecie de animal irra-
hoc pecus,pecoris idem ſig.
hoc rus,ruris ſig.la uilla
hoc crus,cruris ſig.la gamba

Hoc plus, pluris	sig. piu
hoc thus, thuris	si. lo incenso
hoc ius, iuris	si. la rason & lo brodo
hic mus, muris	si. le sorze
hic uel hæc sus, suis	si. lo porco
hæc grus, gruis	si. la grua
hæc seruitus, seruitutis	si. la seruitu
hæc iuuentus, iuuentutis	si. la zouentù
hæc senectus, senectutis	si. la uecchiezza
hæc uirtus, uirtutis	si. la uirtu
hæc incus, incudis	si. lo incuzene del fabro
hæc salus, salutis	si. la salute
hæc tellus, telluris	si. la terra

Vigesimanona regula de nominibus desinentibus in ax.

AVdax, cuius generis? omnis. quare? quia omnia adiectiua desinentia in ax, sunt generis omnis, ut, hic & hæc & hoc audax, capax, contumax, peruicax, rapax, loquax.

Cætera uera omnia substantiua, etiam interposita aliqua consonante inter a, & x, sunt generis fœminini, ut, hæc fornax, fax, pax, lanx, arx, falx.

hic & hæc & hoc audax, audacis	si. cosa audace
hic & hæc & hoc capax, capacis	si. cosa capace
hic & hæc & hoc contumax, cõtumacis,	si. cosa contumace
hic & hæc & hoc peruicax, peruicacis,	si. cosa ostinata
hic & hæc & hoc rapax, rapacis	si. cosa rapace
hic & hæc & hoc fallax, fallacis	si. cosa fallace
hic & hæc & hoc loquax, loquacis	si. cosa loquace
hæc fornax, fornacis	si. la fornace
hæc fax, facis	si. la fasella
hæc pax, pacis	si. la pace
hæc lanx, lancis	si. la piadena

Hæc arx arcis — significa la rocha de la citta
hæc calx calcis — significa la calcina
hic calx calcis — significa lo calcagno
hæc falx falcis — significa la falce

Trigesima Regula de nominibus desinentibus in, x.

REx cuius generis? masculini. quare? quia duo monosyllaba in,ex,masculina inueniuntur, Rex, & grex.

Cætera uero monosyllaba quacunq; uocali, uel consonante antecedente, x,fœminina sunt,ut, hæc lex, fex,nix,pix, uox,crux,lux,merx. Excipitur hic & hæc dux.

Plurisyllaba uero in ex, sunt etiam fœminina,ut hæc silex, ilex,silex,quod etiam masculinum, quandoq; apud authores inuenitur,hæc carex,hæc supellex.

Excipiuntur hic uertex,culex pollex codex murex,ueruex, artifex,opifex,index,cortex,quod & fœmininum quandoq; apud authores inuenitur.

Adiectiua sunt generis omnis ut hic & hæc & hoc simplex, duplex triplex septemplex multiplex.

Duo inueniuntur in ix, quæ corripiunt primam syllabam masculina,ut,hic calix, uarix, & duo fœminina,hæc salix, & filix. Similiter radix & oĩa uerbalia,in trix,ut nutrix uictrix,meretrix,natrix, quod pro specie serpẽtis masculinum est,& ob stetrix fœnix uero est generis masculini.

Adiectiua omnia in ix, sunt generis omnis, ut hic & hæc & hoc fœlix, pernix.

Sciendum est autem uerbalia in trix, quandoq; copulari nominibus generis neu. ut Lucanus. Victrica tollite signa.

Similiter adiectiua in ox, sunt generis omnis,ut,hic,& hæc & hoc pernox, ferox: ue,ox. Cælox est generis fœminini, sicut & nox, in ux, unum inuenitur commune duum generum hic & hæc coniux.

Græca uero in,yx, suũ genus seruãt apud nos.ut, hic phryx hic Eryx,hæc styx,hæc sandyx.

hic Rex,regis	significa lo Re
hic grex,gregis	significa lo grege
hæc lex,legis	si.la leze
hæc fex,fecis	significa la feze
hæc nix,niuis	significa la neue
hæc pix,picis	significa la pegola
hæc uox,uocis	significa la uoce
hæc crux,crucis	significa la croce
hæc nux,nucis	significa la noce
hæc merx mercis	sig.la mercantia
hic & hæc dux, ducis	si.lo capitanio & la capitania
hæc uibex,uibicis	sig.lo segno de la scorezada
hæc ilex,ilicis	sig.una specie de rouere
hæc silex,silicis	sig.la piera fogata
hæc carex caricis	sig.la herba dita careza
hæc supellex, supellectilis	sig.la massaria de casa
hic uertex,uerticis	sig.la sumita
hic culex,culicis	sig.una specie de mosche
hic pulex,pulicis	si.el pulese
hic pollex,pollicis	sig.lo dedo grosso
hic codex,codicis	si.lo libro
hic murex muricis	si.una specie de ostrege
hic,cortex corticis	sig.lo scorzo
hic ueruex,ueruecis	sig.lo castrone
hic index indicis	sig.lo demostrator
hic artifex,artificis	sig.lo artesano
hic opifex,opificis	si.quello che fa una opra

hic & hæc & hoc simplex, simplicis significa cosa simplice ouer de una forma.

hic & hæc & hoc duplex, duplicis, ſi. coſa de due forme.
hic & hæc & hoc triplex, triplicis, ſigni. coſa de tre forme.
hic & hæc hoc ſeptemplex, ſemptemplicis ſign. coſa de ſette pieghe.
hic & hæc & hoc multiplex, multiplicis ſignifica coſa de molte forme.

hic calix calicis	ſi. lo caleſe
hic uarix, uaricis	ſig. una ſpecie de mal naſcente à le gambe.
hæc ſalix, ſalicis	ſi. lo ſalegher
hæc radix, radicis	ſi. la radice
hæc filix, filicis	ſi. una ſpecie d'herba chiamata feleſe
hæc nutrix, nutricis	ſi. la nena
hæc uictrix, uictricis	ſi. la uincitrice
hæc meretrix, meretricis	ſi. la meretrice
hæc natrix, natricis	ſi. la natatrice
hic natrix, natricis	ſi. una ſpecie de ſerpenti

hæc obſtetrix, obſtetricis ſi. la comare, che leua li fantolini.
hic fornix, & fornicis ſignifi. la uolta in forma de mezo arco
hic & hæc & hoc fœlix, fœlicis ſigni. coſa felice
hic & hæc & hoc pernix, pernicis ſi. coſa ueloce
hic & hæc & hoc pernox, pernoctis ſi. coſa che uigila tutta la notte.
hic & hæc & hoc ferox, ferocis ſi. coſa feroce
hic & hæc & hoc uelox, uelocis ſi. coſa ueloce
hæc celox, celocis ſi. una ſpecie de naue
hic & hæc coniux coniugis ſignifi. lo marito & la mogliere.
hic phryx, phrygis ſignifica homo phrygia, cioe Troiano

hic Eryx, Ericis	ſi. uno monte de Sicilia
hæc ſtyx, ſtygis	ſi. la palude de lo inferno
hæc ſandyx ſandicys	ſi. una ſpecie d'herba

Trigesimaprima Regula de nominibus desinentibus in t.

CAput, cuius generis? neutri. quare? quia nomina desinentia in t, sunt generis neutri ut hoc caput, sinciput, occiput, git, nepet.

hoc caput capitis	sig.lo capo
hoc sinciput sincipitis	sig.la parte anteriore
hoc occiput occipitis	si.la parte posteriore del capo
hoc git indeclinabile	si. una specie de herba negra
hoc nepet indeclinabile	sig.uno nome de citta.

Trigesima secunda Regula de nominibus desinentibus in duas consonantes.

FOns, cuius generis? masculini. quare? quia nomina monosyllaba desinentia in duas consonantes sunt generis masculini, ut hic fons, pons, mons, dens, mars.

Excipiũtur hæc, quæ sunt fœminina ars, sors, gens, mors, lens, fons, mens, pars, scrobs, ops, styps, trabs, stirps, urbs, plus.

Nomina uero adiectiua sunt generis omnis, ut hic, & hæc, & hoc expers, prudens, inops, sons, insons, insolens.

Plurisyllaba uero substantiua sunt generis fœminini, ut hæc hyems, cohors.

Excipiuntur adeps, auceps, manceps, forceps, quot tamen etiam fœmininum inuenitur.

Hic fons fontis	sig.la fontana
hic pons pontis	sig.lo ponte
hic mons montis	sig.lo monte
hic dens dentis	si.lo dente..
hic Mars Martis	sig.lo Dio Marte
hæc ars artis	sig.l'arte
hæc sors sortis	sig.la uentura
hæc gens gentis	sig.la gente.

Hæc mors

Hæc mors mortis si.la morte
hæc lens lentis si.la lente ſpecie de legumi
hæc lens lendis si.la gendena del capo
hæc frons frontis si.la fronte
hæc frons frondis si.la fraſca
hæc mens mentis si.la mente
hæc pars partis si.la parte
hæc ſcrobs ſcrobis si.la foſſa
hæc ops opis si.la terra & la madre de li dei
hæc ſtyps ſtypis si.lo denaro
hæc trabs trabis si.lo trauo
hæc ſtirps ſtirpis si.la radice
hæc urbs urbis si.la citta
hæc puls pultis si.una ſpecie de cibo
hic & hæc & hoc expers expertis. si.coſa ſenza parte.
hic & hæc & hoc prudens prudentis si.coſa prudente.
hïc & hæc & hoc inops inopis si.coſa poüera
hic & hæc & hoc ſons ſontis si.coſa che ſia in colpa
hic & hæc & hoc inſons inſontis si.coſa che non ſia colpa.
Hic & hæc & hoc inſolens inſolentis ſignifica coſa arrogan
te & inuſitata.
hæc hyems hyemis ſig.la inuernata
hæc cohors cohortis si.la ſquadra
hic adeps adepis si.lo graſſo
hic auceps aucupis si.lo oſeladore
hic manceps mancupis si.lo ſchiauo
hic forceps forcipis si.la tanaglia

Trigeſimatertia Regula de nominibus deſinentibus in, aus.

LAus, cuius generis? fœminini. q? quia duo nomina fœmini-
na inueniuntur in hac terminatione Laus, & fraus.
Hæc laus laudis ſignifica la laude.

Hæc fraus fraudis significa lo inganno

Trigesimaquarta Regula de nominibus desinentibus in æs.

PRæs, cuius generis? masculini. quare? quia in hac terminatione duo inueniuntur nomina, alterum masculinum ut hic præs, alterum uero neutrum hoc æs, eris.

Hic præs prædis si. lo huomo riccho

Hoc æs æris si. lo metallo chiamato rame.

FINIS.

TERTIVS TRACTATVS.

In quo de ratione, & formatione præteritorum, & supinorum ita clare, & perspicue tractauimus, ut uel pueri facillime possint percipere.

AMO, quomodo facit in præterito? amaui in supino? amatũ, quare? quia omnia uerba primæ coniugationis à secunda persona præsentis indicatiui modi abiecta, s, et addita ui, faciunt præteritum, & mutata ui in tum, faciunt supinum, ut Amo, amaui, amatum.

Aro, araui, aratum. Tria tamen neutra faciunt etiam præteritum per participium, & sum, es, est, quæ sunt hæc.

Iuro iuras iuraui, & iuratus sum per zurare

Cœno cœnas cœnaui, & cœnatus sum. per cœnare

Titubo titubas titubai, & titubatus sum. per uacillare.

Præter duodecim uerba, quæ per ui diuisa syllaba faciunt præteritum, & omnia ferè supinum in itum, & quædam in ctum & do, quod facit, dedi, sto steti, lauo, laui, Iuuo iuui.

Cum domo,iunge mico cubat,& neco cum frico cum plico.
Et tonat,atque ſonat,ſecat,& crepo,nexo,uetoq́;.
Doq́; dedi,& laui,lauo,ſto,ſteti,& iuuo,iuui.

Domo domas domui domitum per domare
Perdomo perdomas perdomui mitum per domare in tutto
Mico micas micui ca. ſup. per riſplendere
Emico emicas emicui,ca. ſup. per ſaltare
Dimico cas, tamen facit dimicui, & caui,tum, per cõbattere
Cubo cubas cubui cubitum per dormire
Recubo recubas recubui recubitum per iacere deſteſo
Incubo incubas incubi incubitum per ſtar ſopra & occupare le coſe aliene.
Accubo accubas accubui accubitum per iacere appreſſo
Occubo occubas occubui occubitum per morire
Neco necas necui nectum. per amazar ſenza ferro
Eneco enecas enecui enectum per amazare
Frico fricas fricui frictum per fricare
Perfrico perfricas perfricui perfrictum,per fricare molto
Refrico refricas refricui refrictum per refricare
Plico plicas plicui,& plicaui tum,& plicatum per piegar
Implico implicas implicui implicitum, & catũ per intrigar
Explico explicas explicui, & explicaui, explicitum, & explicatum. per deſtrigare.
Duplico duplicas duplicaui duplicatum per dopiare
Multiplico multiplicas multiplicaui multiplicatum,per multiplicare.
Tono tonas tonui tonitum per tonizare
Intono intonas intonui intonitum idem ſignificat
Sono ſonas ſonui ſonitum per ſonare
Reſono reſonas reſonui reſonitum per reſonare.

Sono insonas insonui insonitum per far sono
Sĕco sacas secui sectum. per secare
Resco rescas rescui resectum per secar uia
Dissĕco dissecas dissecui dissectum per secar in due parte.
Crepo crepas crepui crepitum. per far strepito
Increpo increpas increpaui increpitum per reprehendere
Discrepo discrepas discrepui discrepitum per esser discordante.
Nexo nexas nexui nexum per ingropare
Connexo connexas connexui connexum. per gropar insieme.
Annexo annexas annexui, xum, per gropare appresso
Veto uetas uetui uetitum per deuedare
Do das dedi datum per dare
Venundo, uenundas, uenundedi, uenundatum per uedere
Circundo, circundas, circundedi, cundatum. per circundare
Pessundo, pessundas, pessundedi, pessundatum per mandar al fondo.
Lauo lauas laui lauatum, & lauatum. per lauare
Sto stas steti statum per stare
Præsto præstans præstiti præstitum, & tum, per prestare
Asto astas astiti astitum, & astatum. per star apresso
Iuuo iuuas iuui iutum per aiutare
Adiuuo adiuuas adiuui adiutum. per adiutare
Poto potas potaui potatum, & potum. per beuere

De præterito, & supino secundæ coniugationis prima Regula communis.

DOceo, q̃uo facit in præterito? docui. quare? quia con plura uerba secundæ coniugationis mutata, eo, in ui diuisa sylla ba faciunt ptũm perfectum, & multa ex his, aut carent su-

pino. aut faciunt ptũm in itũ, Doceo tamen facit doctum.

Palleo palleo pallui, ca. sup. per esser pallido
Madeo mades madui, ca. sup. per bagnarse
Noceo noces nocui nocitum per nocere
Taceo taces tacui tacitum per tacere
Careo cares carui caritum & cassum, per mancare
Moneo mones monui monitum per admonere
Doceo doces docui doctum per insegnare

Secunda Regula de uerbis desinentibus in ueo.

MOueo, quomodo facit in ptõ? moui, penultima producta quare? quia uerba desinentia in ueo, mutata eo, in i, faciunt præteritum & conuersaui, in tum, faciunt supinum ut moueo moui monum. Conniueo tamen facit conniui, & connixi. faueo, & caueo differentiæ causa propter fatum & catum accipiunt u, in supino, & faciunt cautum, & fautum.

Moueo moues moui motum per mouere
Amoueo amoues amoui amotum per mouere uia
Admoueo moueo moui admotum, per far appresso
Submoueo submoues submoui submotũ per alontanare
Conniueo conniues conniui, & connixi, ca. sup. per cimegar con li occhi
Foueo foues foui fotum per cauare, & defendere
Faueo faues faui fautum per fauorizare
Caueo caues caui cautum per schiuare
Ferueo ferues ferui, ca sup. per bolire

Tertia Regula de uerbis desinentibus in deo.

RIdeo, quomodo facit in præterito? risi. quare? quia uerba desinentia in deo, habentia uocalem longam, aut ar, ante deo, mutata deo in si, faciunt præteritum, & si, in sum, faciunt supinum, ut suadeo, suasi, suasum.

Excipiuntur strideo quod faciunt stridi, absq; supino.

Quæ uero habent,i,uel,e,breuem ante deo,productis ijs, & eo in,i,conuerſa faciunt præteritum, deinde mutata di in ſum,faciunt ſupinum, ut uideo, uidi, uiſum, ſedeo tamen geminat,s.ut ſedeo ſedi ſeſſum.

Quædam habentia,n,aut,r,ante deo,mutant,eo,in i,cum reduplicatione primæ literæ,ut pendeo, pependi,tondeo,to tondi,ſpondeo,ſpopondi, mordeo, momordi,horum tamẽ cõpoſita ex regula communi,non geminant,& omnia formant ſupinum à præſenti mutata deo, in ſum, ut mordeo momordi morſum.

Habentia uero au, dipthongum ante deo, faciunt ptũm per participium, & ſum,es:eſt.ut audeo,auſus ſum. gaudeo gauiſus ſum.prandeo etiam facit prandi, & pranſus ſum.

Cætera uero omnia ſubiacet primæ regulæ communi, Nam faciunt præteritum in ui diuiſa ſyllaba, ut candeo, cãdui, ſtudeo,ſtudui, ſplendeo,ſplendui, quæ etiam car. ſupino.

Rideo rides riſi riſum per ridere
Derideo derides deriſi deriſum per beffare
Arrideo arrides arriſi arriſum per ridere incontra
Irrideo irrides irriſi irriſum per beffare
Subrideo ſubrides ſubriſi ſubriſum per far boca da ridere
Suadeo triſyllabum ſuades,ſua ſi ſuaſum per confortar
Perſuadeo perſuades perſuaſi perſuaſum per indur a far
Diſſuadeo ſuades diſſuaſi diſſuaſum per diſconfortar a far
Ardeo ardes arſi arſum per bruſare
Strideo strides stridi ca.ſup. per far strepito
Video uides uidi uiſum per uedere
Præuideo præuides præuidi præuiſum per anteuedere.
Prouideo prouides prouidi prouiſum per prouedere.

Inuideo inuides inuidi inuisum per hauer inuidia
Sedeo sedes sedi sessum. per sentar
Consideo consides consedi consessum, per sentar insieme con altri.
Obsideo obsides obsedi obsessum per obsidiare
Desideo desides desessum per star ocio
Insideo insides insedi insessum per sentar sopra
Possideo possides possedi possessum per possedere
Præsideo præsides præsedi præsessum per star sopra ad altri
Pendeo pendes pependi pensum per pesar & pendere
Dependeo dependes dependi depensum per pendere da altri
Tondeo tondes totondi tonsum per tosar & pascere
Detondeo detondes detondi detonsum per tosar
Spondeo spondes spopondi sponsum per promettere
Respondeo respondes respondi responsum per rispondere
Despondeo despondes despondi desponsum per promettere
Mordeo mordes momordi morsum per morsegar
Demordeo demordes demordi demorsum idem sig.
Remordeo remordes remordi remorsum per remorsegare. (segar auanti.
Præmordeo præmordes præmordi præmorsum per mor-
Gaude gaudes gauisus sum. per allegrarse.
Audeo audes ausus sum per hauer ardimento
Prandeo prandes prandi pransus sum per desinare
Candeo candes candui ca. sup. per bianchezare
Splendeo splendes splendui ca. sup. per splendere
Studeo studes studui ca. sup. per studiare.

Quarta Regula de uerbis desinentibus in geo.

INdulgeo, quomodo facit in præterito? indulsi, quare quia? uerba desinẽtia in geo, habentia l, aut r, ante geo, faciunt præteritũ in si, & supinũ in sum, ut tergeo, tersi. tersum.

Si uero uocalis, longa præcesserit, geo faciunt ptũm in xi, & supinũ in ctũ, ut lugeo, luxi, luctum, augeo, auxi, auctum.

Cætera uero in geo, desinentia subiacet primæ regulæ cõmuni hoc est faciunt ptũm in ui, diuisa syllaba, & ca. sup. ut rigeo, rigui, uigeo, uigui, egeo, egui.

Indulgeo indulges indulsi indulsum uel indultum. per compiacere a lo appetito.

Tergeo terges tersi tersum per far mondo, & polito
Detergeo deterges detersi detersum idem sig.
Fulgeo fulges fulsi fulsum per splendere
Algeo alges alsi alsum per hauer freddo
Vrgeo urges ursi, ca. sup. per constrenzere
Turgeo turges tursi, ca. sup. per sgonfiare
Lugeo luges luxi luctum per pianzere
Augeo auges auxi auctum per accrescere
Mulgeo mulges mulxi mulctum per molzere
Frigeo friges frigui, ca. sup. per hauer freddo
Rigeo riges rigui, ca. sup. per esser aspro
Vigeo uiges uigui, ca. sup. per hauer forza
Egeo eges egui, ca. sup. per hauer debisogno
Indigeo indiges indigui, ca. sup. idem sig.

Quinta Regula de uerbis desinentibus in queo.

Torqueo, qũo facit in præterito? torsi. quare? quia hoc solum uerbum cum suis compositis facit præteritum in si, & supinum, in sum, uel tum, ut torqueo, torsi, torsum, uel tortum.

Torqueo torques torsi sum, uel torctum, per slanzare
Detorqueo, detorques detorsi detorsum, uel detortum idem sig.
Contorqueo contorques, contorsi, contortum, uel contorsum idem sig.

Extorqueo, extorques, extorsi, extorsum, per cauar per forza.

Sexta Regula de uerbis desinentibus in leo.

FLeo qũo facit in præterito? fleui. quare? quia uerba desinentia in leo, antecedente consonante in eadem syllaba, & omnia composita a leo, ut oleo, præteritũ in leui, & supinum in etum, faciunt, ut fleo, fleui, fletum, deleo, deleui, deletum, oleo tamen oleui, & olui, facit. Similiter redoleo redoleui, & redolui.

Cætera uero desinentia in leo, subiacent primæ regulæ cõi, hoc est faciunt ptũm in ui, diuisa syllaba, ut doleo dolui, caleo calui, palleo pallui, excelleo, excellui.

Fleo fles fleui fletum — per pianzere
Defleo defles defleui defletum — per pianzere
Impleo imples impleui impletum — per impire
Repleo reples repleui repletum — per riempire
Suppleo supples suppleui suppletum, per supplire
Cleo les cleui cletum — per inclinare
Oleo oles oleui & olui oletum — per sauer da bon, et per puzare. Quæ significatio exprimitur, cum his aduerbijs bene, & male.
Redoleo redoles, redoleui, & redolui, redoletum, & redolitum. — per hauer sapore
Aboleo aboles aboleui aboletum — per scãzelar da l'animo
Adoleo adoles adoleui adoletum — per accrescere
Exoleo exoles exoleui exoletum — per perdere lo sapore
Deleo deles deleui deletum — per scanzelare
Soleo soles solui & solitus sum — per solere
Doleo dolos dolui dolui dolitum — per dolere
Caleo caleo calui, ca. sup. — per scaldarse
Palleo palles pallui, ca. sup. — per impallidirse.

Excelleo,excelles,excellui,excelsum. per esser eccellente & star de sopra.

Septima,& ultima Regula de quibusdam uerbis, quæ à supradictis regulis excepta quodam iure suo fecerunt præteritum & Supinum.

IVbeo quomodo facit in præterito? iussi.quare? quia notantur quædam uerba excepta a prædictis regulis quæ aliter & præteritum et supinum fecerunt,quæ omnia ferræ hic subscripta sunt.

Iubeo iubes,iussi iussum per comandare
Maneo manes mansi mansum per stare
Immineo immines imminui,ca.sup. per star sopra
Mulceo mulces mulsi mulsum per accarezare
Neo nes neui netum per filare
Hæreo hæres hæsi hæsum per accostarse
Adhæreo adhæres adhæsum per accostarse
Luceo luces,luxi,ca.sup. per lucere
Polluceo pulluces polluxi ca.sup. per lucere molto
Sorbeo sorbes sopsi,& sorbui sorptum,& bitum. per sorbire,
Absorbeo absorbes absopsi,& absobui absorptum, & absorbitum. per sorbire in tutto
Censeo censes censui censum per iudicare
Recenseo recenses recensui recensum per reuedere
Succenseo succenses succensui succensum per adirarse. con rasone.

De præterito & supino tertiæ coniugationis.

Prima Regula de uerbis desinentibus in cio.

Facio,qũo facit in præterito? feci quare? quia uerba habentia a breuem ante, cio, mutent, a, in,e, productam, & abiecta o, faciunt præteritum & supinum in ctum,seruando a ante, ctum. si præsens retinet,a, ut facio, feci factum. iacio,

ieci iactum.

Vbi aduertendum est, quod facio compositum cum præpositione mutat,a,in,i,& facit passiuũ in or, ut perficior, cũ alia uero parte cõpositum seruat,a, & facit passiuũ in o, ut calefacio, caleficio. paruifacio, paruificio.

Habentia uero, i, breuem ante,cio,faciunt præteritum in xi, & supinum in ctum, & ut aspio,aspexi,aspectum Elicio tamen facit elicui & in supino elicitum.

Facio facis feci factum per fare
Calefacio facis calefeci calefactum per scaldare
Tepefacio pefacis pefeci pefactum per scaldare
Tremefacio tremefacis tremefeci tremefactum per far tremare.
Stupefacio stupefacis stupefeci stupefactum per far stupefato.
Afficio afficis affeci affectum per disponere
Conficio conficis confeci confectum per compir de fare.
Efficio efficis effeci effectum per mandar ad effetto
Reficio reficis refeci refectum per refare
Præficio præficis præfeci fectum per meter sopra ad altri
Iacio iacis ieci iactum per trazere
Reijcio reicis reieci reiectum per buttar in occhio
Conijcio conijcis conieci coniectum per mettere l'animo & aduertire da qualche segno.
Adijcio adijcis adieci adiectum per mettere apresso
Abijcio abijcis abieci abiectum per butar uia
Proijcio proijcis proieci proiectum per buttar da lungi
Obijcio obijcis obieci obiectum per butar in occhio
Aspicio aspicis aspexi aspectum per guardare
Despicio despicis despexi despectum per despreciare

Despicio dispicis dispexi dispectum per considerare
Illico illicis illexi illectum per acarezare
Pellico,pellicis,pellexi pellectum per acarezare
Allicio allicis allexi allectum per trazere a se
Elico,elicis,elicui,elicitum per trazer fora

Secunda Regula de uerbis desinentibus in dio.

FOdio,quo facit in præterito? fodi. quare? quia hoc uerbum fodio cum suis cõpositis abiecta,o,de præsenti, & producta penultima,facit præteritum & supinum in sum geminata,s, ut fodio, fodi, fossum. perfodio,perfodi,perfossum.
Fodio fodis fodi fossum per cauare
Perfodio perfodis perfodi perfossum,per cauar in tutto
Effodio effodis effodi effossum per cauar fuora
Confodio cõfodis confodi,confossũ per transfigere
Suffodio suffodis suffodi suffossum,per cauar sotto

Similiter deponentia in dior, faciunt supinum in sum,ut ordior, ordiris,orsus sum.

Ordior ordiris orsus sum per incommenciare
Exordior exordiris exorsus sum per incommenciare
Gradior graderis gressus sum geminatos,s,per andare
Ingredior,ingrederis,ingressus sum,per intrare
Egredior,egrederis,egressus sum per uscir fuora
Congredior congrederis congressus sum, per uenire insieme
Aggredior aggrederis aggressus sum,per assaltare

Tertia Regula de uerbis desinentibus in gio.

FVgio, qũo facit in præterito? fugi. quare? quia hoc uerbũ cum suis compositis abiecta,o, & producta penultima facit præteritum & supinum secundum Analogiam in itum ut fugio fugi fugitum quod tamen rarissime inuenitur.
Fugio fugis fugi fugitum,quod non est in usu,per fugire
Confugio confugis confugi, ca. sup. per fugire per cau-

ſa de domandar aiuto.

Refugio refugis refugi.ca.ſup. per ſcampar in drio.
Perfugio perfugis perfugi.ca.ſup. per ſcampar in tutto
Diffugio gis gi ca.ſup. per ſcampar in diuerſe parte.

Quarta Regula de uerbis deſinentibus in pio.

CApio, quo facit in ptō? cepi. quare? quia habentia.a,breuem ante pio, mutant, a in,e,productam, & abijciunt o, faciunt ſupinum,in,ptum. Vbi notandum eſt quod ſi præſens retinet,a, ſupinum etiam ſeruat,a, ſi uero mutatur a in i,ſupinum ſeruat, e in ptō & ſupino,ut capio,cepi,captum. Incipio,incepi inceptum.

Habentia uero,u,ante pio, faciunt præteritū perfectum in, iui,& ſupinum in itum,cum ſuis compoſitis, ut cupio, cupiui,cupitum concupio,concupiui,concupitum.

Hoc uerbum rapio cum ſuis compoſitis facit præteritum in ui, diuiſa ſyllaba ut rapio rapui raptum, eripio, eripui, ereptum ſapio facit ſapui, & ſapiui, & quandoque per ſyncopen ſapij in ſupino ſapitum.

Capio capis cepi captum per pigliare
Incipio incipis incepi inceptum per comminciare
Accipio accipis accepi acceptum per receuere
Excipio excipis excepi exceptum per tor ſopra de ſi
Suſcipio ſuſcipis ſuſcepi ſuſceptum per tor a defendere
Recipio recipis recepi receptum per receuere in drio
Recipio rapis rapui raptum per togliere per forza
Eripio eripis eripui ereptum per tor per forza.
Surripio ſurripis ſurripui ſurreptum. per tuor occultamente.
Abripio abripis abripui ptum per menar uia per forza
Sapio ſapis ſapui ſapitum per ſapere
Deſipio deſipis deſipui & deſipui pitum per deſſauere.

Insipio insipis insipiui, & insipiui insipitum per non sapere
Cæpio, quòd non est in usu cœpi, cœptum per cominciare
Cupio cupis cupiui cupitum per desiderare.
Concupio, concupis, concupiui, concupitum per desiderare, con altri.

Quinta Regula de uerbis desinentibus in rio.

PArio, qūo facit in ptō? peperi. quare? quia hoc uerbum pario, per reduplicationem literæ, p, facit peperi & in supino partum. cōposita uero non geminant, & in supino seruant literam præsentis, ut reperio, & reperi, repertum.
Pario paris peperi partum per parturire.
Reperio reperis reperi repertum per ritrouare
Comperio comperis comperi compertum per trouare cosa occulta.

Sexta Regula de uerbis desinentibus in tio.

QVatio, quomodo facit in præterito? quasi. quare? quia hoc uerbum cum suis compositis facit præteritum in si & supinum in sum. geminata, s, ut quatio, quassi, quassum, concutio, concussi, concussum. Potior uero deponens facit potitus sum, & patior, passus sum.
Quatio quatis quassi quassum per scorlare
Concutio concutis concussi concussum per scorlare insieme con altri.
Percutio percutis percussi percussum per battere
Incutio incutis incussi incussum per dare con uiolentia
Potior potiris potitus, sum per ottener cosa desiderata
Patior pateris passus sum per patire

Septima Regula de uerbis desinentibus in, uo, diuisa syllaba.

INduo qūo facit in præteritis? indui. quare? quia plurima uerba desinentia in uo, mutata, o, in, i, faciunt præteri-

tum, & ſupinum in utum, ut induco indui indutum acuo acui, acutum.

Excipiuntur ſtruo, ſtruxi, ſtructum, fluo, fluxi, fluctũ, & fluxum, & pluo quòd facit pluui, ruo, rui, rutũ, & ruitum.

Induo induis indui indutum per ueſtire
Exuo exuis exui exutum per ſpogliare
Acuo acuis acui acutum per acuire,
Exacuo exacuis exacui exacutum idem ſig.
Imbuo imbuis imbui imbutum per impire
Diluo diluis dilui dilutum per purgare
Nuo nuis nui nutum per mouere il capo
Annuo annuis annui annutum per conſentire
Abnuo abnuis abnui abnutum per non conſentire
Innuo innuis innui inutum per ſignificare
Spuo ſpuis ſpui ſputum per ſputar
Expuo expuis expui exputum per ſputar fora
Metuo metuis metui ca. ſup. per temere
Arguo arguis argui argutum per reprendere
Redarguo redarguis redargui redargutum per redarguire el falſo.
Struo ſtruis ſtruxi ſtructum per edificare
Deſtruo deſtruis deſtruxi deſtructum per ruinare
Conſtruo conſtruis conſtruxi conſtructum per ordinare
Extruo extruis extruxi extructum per tirar ſuſo
Inſtruo inſtruis inſtruxi inſtructum per preparare
Fluo fluis fluxi fluxum, uel fluctum per ſcorrere
Confluo confluis confluxi confluxum per ſcorrere inſieme
Refluo refluis refluxi refluxum per ſcorrere in drieto
Affluo affluis affluxi affluxum per ſcorrere apreſſo
Ruo ruis rui ruum, & ruitum per ruinare
Diruo diruis dirui dirutum, & diruitum per rüinare.

Eruo eruis erui erutum, & eruitum. per ruinare
Obruo,obruis,obrui,obrutũ, & obruitũ. per ſottomerzere.

Octaua Regula de uerbis deſinentibus in uo, ſyllaba.

Soluo,qũo facit in præterito? ſolui. quare? quia uerba deſinentia in uo,habentia.l.ante uo,mutant,o,in i,& hæc faciunt ſupinum in ut um,ut ſoluo,ſolui,ſolutum.

Habentio uero uocalem longam ante, uo, mutant uo in xi et faciunt ſupinum in ſtum,ut uiuo uixi uictum.

Soluo ſoluis ſolui ſolutum per ſligare & pagare
Diſſoluo diſſoluis diſſolui diſſolutum per desligare
Perſoluo ſoluis perſolui perſolutum per pagar in tutto
Voluo uoluis uolui uolutum per uoltare
Euoluo euoluis euolui euolutum per uoltar ſottoſopra
Deuoluo deuoluis deuolui deuolutum per uoltar zoſo
Caluo caluis calui.ca.ſup. per ingannare
Viuo uiuis uixi uictum per uiuere
Conuiuo conuiuis conuixi conuictum per uiuere inſieme
Reuiuo reuiuo reuixi reuictum per reuiuere

Nona Regula de uerbis deſinentibus in bo.

SCribo quomodo facit in præterito? ſcripſi quare? quia uerba deſinentia in bo habẽtia uocalem longam ante bo mutata bo in pſi faciunt præteritum, et ſupinum in præteritum,ut ſcribo ſcripſi ſcriptum.

Cætera uero in bo mutant o in i ut bibo bibi. lambo lambi. ſcabo, ſcabi, & hæc carent ſupino bibo tamen faci ſupinum bibitum.

Sed compoſita a cubo, cubas tranſeuntia in tertiam coniugationem aſſumunt,m,ante bo, & faciunt præteritum in ui, diuiſa ſyllaba, & ſupinum in itum, ut incumbo,incubui,incubitum.

Scribo ſcribis ſcripſi ſcriptum per ſcriuere

Reſcribo

Reſcribo,reſcribis,reſcripſi,reſcriptum,per ſcriuere indrie-
to,cuer da nouo.
Deſcribo, deſcribis,deſcripſi, ptũ per deſcriuere, & copiare
Adſcribo, adſcribis, adſcripſi, adſcriptum. per attribuire &
imputare.
Tranſcribo, tranſcribis, tranſcripſi, tranſcriptum, per darſi
al numero.

Nubo,nubis,nupſi,nuptum	per maritarſi
Lambo,lambis,lambica.ſupino	per leccare
Scabo,ſcabis,ſcabi	per grattare, unde ſcabies
Bibo,bibis,bibi,bibituu	per beuere
Ebibo,ebibis,ebibi,ebibitum	per beuere in tutto
Labor,laberis,lapſus,ſum	per tranſcorrere
Delabor,delaberis,delapſus ſum	per correr giuſo
Allabor,allaberis,allapſus,ſum	per aggiongere

Incumbo, incumbis, incubui, incubitum. per ſtar appreſſo,e
dar opera.
Accumbo,accumbis,accubui,accubitum per ſtar appreſſo
Diſcumbo,cumbis,cubui,cubitum. per ſeder à menſa.

Decima Regula de uerbis deſinentibus in quo,& co.

VInco quomodo facit in præterito? uici.quare? quia uerba
habentia n,ante co,aut ante quo,abiecta n,& o,in,i,con-
uerſa faciunt præteritum, & ſupinum in ctum,ut uinco
uici,uictum, linquo, liqui, lictum, ſecundum analogiam.
Sed non eſt in uſu, relinquo tamen facit relictum,& dere
linquo,derelictum.
Deſinentia uero in ſco,mutant ſco in ui,& uarijs modis for-
mant ſupinũ,ut paſco,paui paſtum. quieſco,quieui,quie-
tum.creſco creui,cretum.aſſueſco,aſſueui,aſſuetum.con-
ſueſco,conſueui,conſuetur.
Excipiuntur uerba augmentatiua, quæ carent ptõ & ſupi-

no,ut palleſco, & horreſco: & compeſco quod facit compeſcui: & diſco: quod facit didici, & poſco quod facit popaſci ſine ſup.cum ſuis compoſitis.

Habentia uero uocalẽ longã ante co,faciunt ptũm in xi,et ſupinum in ctũ,ut duco duxi ductum,dico dixi dictum,parco quod ſolum habet r:ante co,facit ptũm peperci: uel parſi & in ſupino parſum. Ico uero facit ici,& in ſupino ictum.

Vinco uincis uici uictum per uincere
Conuinco conuincis conuici uictum per uincere in giudicio
Deuinco deuincis deuici deuictum per uincere in tutto.
Linquo linquis liqui lictum per laſſare & abbandonare
Relinquo relinquis reliqui relictum idem ſig.
Derelinquo:derelinquis dereliqui lictum. per abbandonar
Paſco paſcis paui paſtum per paſcere
Depaſco depaſcis depaui depaſtum idem ſig.
Compaſco,compaſcis compaui paſtum per paſcere inſieme.
Quieſco quieſcis quieui quietum per ripoſare
Requieſco requieſcis requieui requietum. idem ſig.
Conquieſco quieſcis quieui quietum per ripoſare inſieme.
Creſco creſcis creui cretum per creſcere daſi
Decreſco decreſcis decreui decretum per diſcreſcere
Aſciſco aſciſcis aſciui aſcitum per darſi.
Conſisco conſciſcis ſciui conſcitum idem ſig.
Aſſueſco aſſueſcis aſſueui aſſuetum per uſarſi
Conſueſco ſueſcis ſueui ſuetum per uſarſi
Deſueſco ſueſcis ſueui ſuetum per deſuſarſi
Noſco noſcis noui notum per conoſcere
Ignoſco ignoſcis ignoui ignotum per perdonare
Cognoſco cognoſcis gnoui gnitum per cognoſcere
Agnoſco agnoſcis agnoui agnitum per conoſcere
Recognoſco recognoſcis recognoui recognitum. per cogno-

ſcere da nouo
Horreſco horeſcis caret ptõ,& ſupino per hauer paura
Caleſco caleſcis ca.ſup. per hauer gran caldo
Palleſco palleſcis ca.ſup. per diuentar pallido grandemente
Compeſco,compeſcis,compeſcui ca.ſup. per refrenare
Dipeſco,dipeſcis,dipeſcui ca.ſup. per diſpartire
Diſco diſcis didici ca.ſup. per imparare
Addiſco addiſcis addidici ca.ſup. per imparar altre coſe
Ediſco ediſcis edidiſci ca.ſup. per imparar a mente
Perdiſco perdiſcis, perdidici ca.ſup. per imparar in tutto
Dediſco dediſcis dedici ca.ſup. per deſimparare
Poſco poſcis popoſci ca.ſup. per dimandare
Repoſco repoſcis repoſci ca.ſup. per domandar in drio
Depoſco depoſcis depopoſci ca ſup. per dimandare ſopra de ſi.
Hic notandum eſt cõpoſita à diſco,& poſco geminare primã ſyllabã præteriti,quemadmodũ & ſimplex,contra regulam communem compoſitorum, quæ non ſolet geminare
Duco ducis duxi ductum per menare
Reduco reduci reduxi reductum per menar in drio
Conduco conducis conduxi conductum per menar inſieme
Abduco abducis abduxi abductum per menar uia
Adduco adducis adduxi adductum per menar in conſpetto
Dico dicis dixi dictum per dire
Indico indicis indixi indictum per fare ſapere ad altri qualche coſa.
Edico edicis edixi edictum per comandar da ſignor
Prædico prædicis prædixi prædictum per dire auanti
Parco parcis peperci uel parſi parſum. per perdonare
Ico icis ici ictum per ferire
Expergiſcor,ceris,experrectus ſum. per deſmiſiarſi.

Nanciſcor,nanciſceris,nactus ſum. per trouar a caſo
Naſcor,naſceris,natus ſum. per naſcere
Vlciſcor,ulciſceris,uultus ſum per far uendetta
Obliuiſcor,obliuiſceris,oblitus ſum per diſmenticarſi
Reminiſcor,reminiſceris,ca.ptō.& ſup.per ricordarſi
Iraſcor,iraſceris,iratus ſum per adirarſi
Defeciſcor,defeciſceris,defeſſus ſum per ſtracccarſi
Comminiſcor, comminiſceris, commentus ſum per trouare nuoue coſe.

Vndecima Regula de uerbis deſinentibus in do.

LVdo, quomodo facit in præterito eluſi. quare? quia uerba deſinentia in do, habentia uocalem longam in penultima do in ſi, mutata faciunt præteritū,& ſupinum in ſum,ut ludo,luſi,luſum,claudo,clauſi,clauſum.

Excipiuntur cedo,cecidi,pedo,pepedi,cudo,cudi,& compoſita a do,das,tertiæ coniugationis, faciunt præteritum in di,geminata,& ſupinum,in itum,ut reddo,reddis,reddidi,redditum,credo,credidi,creditum.

Quædam habentia n, ante do,ſi,u,uel i,præceſſerit do,abiecta n,& o,in i,mutata faciunt præteritum,& ſupinum in ſum,ut fundo,fuſi,fuſum,findo,fidi,fiſum.

Cætera uero ſeruant,n,ut pando,pandi,panſum,defendo,defendi,defenſum.

Excipiuntur duplicantia primam ſyllabam, ut pendo,pependi,tendo, tetendi,tundo, tutudi. Cado etiam facit cecidi, quorum tamen compoſita non geminant,& diuido facit diuiſi,& in ſupino diuiſum.

Ludo,ludis,luſi,luſum per giocare
Illudo,illudis,illuſi,illuſum per befar contra
Deludo,deludis,deluſi,deluſum per befare
Rado,radis,raſi,raſum per radere.

Abrado,abradis,abrâſi,abraſum per raddere uia.
Lædo,lædis,læſi,læſum per offendere
Illido,illidis,illiſi,illiſum. per offendere all'incõtro
Collido,collidis,colliſi,colliſum per offendere inſieme
Trudo,trudis,truſi,truſum per ſpinger.
Detrudo,detrudis,detruſi,detruſum,per ſpinger giuſo.
Cotrudo,cotrudis,cotruſi,cotruſum.per ſpenger inſieme
Extrudo,extrudis,extruſi,extruſum.per ſpenger fora
Rodo,rodis,roſi,roſum per roder
Corrodo,corrodis,corroſi,corroſum.per roder inſieme
Vado,uadis,uaſi,uaſum per andare
Euado,euadis,euaſi,euaſum.per diuentare,& ſcampare
Inuado,inuadis,inuaſi,inuaſum per aſſaltare
Claudo,claudis,clauſi,clauſum per ſerrare
Recludo,recludis,recluſi,recluſum per aprire
Includo,includis,incluſi,incluſum per ſerrar drento
Excludo,excluſi,excluſi,excluſum per ſerrar de fuora
Concludo,concludis,concluſi,concluſum,per finir,& ſerrar inſieme.
Cædo,cædis,cæcidi,cæſum per tagliar a pezzi
Occido,occidis,occidi,occiſum per amazzare
Incidò,incidis,incidi,inciſum per tagliare
Recido,recidis,recidi,reciſum per tagliar uia
Scindo,ſcindis,ſcidi,ſciſſnm per rompere
Reſcindo,reſcindis,reſcidi,reſciſſum per tagliar uia
Excindo,exſcindis,excidi,exciſſum per romper uia.
Conſcindo,conſcindis,conſcidi, conſciſſum. per rompere inſieme con altri.
Pedo,pedis,pepedi,ca.ſup.per far ſtrepito con il uentre
Cudo,cudis,cudi,cuſſum. per battere
Excudo,excudis,excudi,excuſſum per batter fora.

Incudo incudis incudi incusum per battere sopra
Reddo reddis redidi reditum per rendere
Prodo prodis prodidi proditum per tradire
Perdo perdis perdidi perditum per perdere
Vendo uendis uendidi uenditum per uendere
Credo credis credidi creditum per credere
Condo condis condidi conditum per edificare, & ascõdere
Abscondo abscondis abscondidi absconditum, per ascondere
Edo edis edidi editum per dar fuora
Trado tradis tradidi traditum per dare
Fundo fundis fudi fusum per spargere
Refundo refundis refusi refusum per spargere da nouo
Effundo effundis effudi effusum per spargere fuora
Confundo confundis confudi confusum, per confondere
Sido sidis sidi, ca. sup. per fermarse
Resido residis residi, ca. sup. idem sig.
Findo findis fidi fisum per fendere
Difundo diffindis diffidi diffisum per sfendere in due parte
Pando pandis pandi pansum per manifestare
Defendo defendis defendi defensum per defendere
Scando scandis scandi scansum per montare
Ascendo ascendis ascendi ascensum per montare in alto
Descendo descedis cedi descesum, per montar d'alto a basso
Accendo accendis accendi accensum, per impicciar il foco
Pendo pendis pependi pensum, per pesar, e pagar la pena
Tendo tendis tetendi tensum, & tentum per distendere
Distendo, distendis distendi distensum, & distentum, per distendere, & impire.
Ostendo ostendis ostendi ostensum, et ostẽtũ, per demõstrare
Tondo tondis tutundi tusum per pistare
Contundo contundis contudi contusum & contunsum, per

pistare insieme.

Obtundo obtundis obtudi obtusum *per pistare incontra, & rompere il capo.*

Cado cadis cecidi casum	*per cascare*
Occido occidis occidi occasum	*per morire*
Incido incidis incidi incisum	*per imbatterse*
Recido recidis recedi recasum	*per cascar da nouo*
Excido excidis excidi excasum,	*per cascar da alto a basso*
Diuido diuidis diuisi diuisum	*per spartire*
Edo es uel edis edi esum	*per mangiare*
Adedo adedis adedi adesum	*per mangiare appresso*
Comedo comedis comedi, comesum	*idem sig.*
Ambedo ambedis ambedi ambesum	*per mangiare attorno*
Strido stridis stridi, ca. sup.	*per far strepito*

Duodecima Regula de uerbis desinentibus in go.

MErgo, *quomodo facit in præterito? mersi. quare? quia uerba desinentia in go, habentia r, ante go, faciunt præteritum in si, & supinum in sum, ut mergo, mersi, mersum.*

Cætera uero faciunt in xi, & supinum in xum, ut ango, anxi: ansum & actũ. Similiter rego cũ suis cõpositis faciunt ptũm in xi. & supinum in ctum, ut rego rexi, rectum. pergo, perrexi perrectum. Dirigo dirigis direxi directum.

Excipiuntur frango fregi, ago egi, pango pepigi, lego legi, cum suis compositis. præter tria lego, composita, quæ faciunt in xi, ut diligo dilexi, negligo neglexi, intelligo intellexi, tago uero facit tetigi, pungo, pupigi, & punxi.

Mergo mergis mersi mersum, per mandar sotto acqua.

Sumergo mergis sumersi mersum	*per andar sotto*
Emergo emergis emersi emersum	*per uenir di sopra*
Spargo spargis sparsi sparsum	*per spargere*
Dispergo dispergis sperси sperсum	*per spargere*

diuerſe parte.

Aſpergo,aſpergis,aſperſi, aſperſum, p ſpargere ſopra altri
Cingo,cingis,cinſi,cinctum per cingere
Diſcingo,diſcingis,diſcinxi,diſcinctum per diſcingere
Accingo,accingis,accinxi,accinctum per prepararſi
Succingo,ſuccinxis,ſuccinxi,ſuccinctum per ſottocingere
Incingo,incingis,incinxi,incinctum per cingere intorno.
Ango,angis,anxi,anxum,& antum per ſtrangolare
Pingo,pingis,pinxi,pinctum per depingere
Depingo,depingis,depinxi,depinctum idem ſig.
Tingo,tingis,tinxi,tinctum per tingere
Extingo,extinguit,extinxi,extinctum per deſtuar il fuoco, & amorzar.
Diſtingo,diſtingis,diſtinxi,diſtinctum per ſeparar
Rego,regis,rexi,rexi,rectum per regere
Porrigo,porrigis,porrexi,porrectum per ſporgere
Corrigo,corrigis,correxi,correctum per corregere
Pergo,pergis,perrexi,perrectum per andar dietro
Surgo, ſurgis, ſurrexi, ſurrectum per leuar ſuſo
Dirigo,dirigis,direxi,directum per drizzare
Arrigo,arrigis,arrexi,arrectum per alzar ſuſo
Frango, frangis, frexi,fractum per rompere
Infringo,infringis,infregi, infractū per rõpere,et debilitare
Confringo, confringis, confregi, confractum, per rompere inſieme.
Refringo,refringis,refregi,refractum per romper da nouo
Ago,agis,egi,actum per fare
Exigo,exigis,exegi,exactum per riſcodere
Cogo,cogis,coegi,coactum per conſtringere
Subigo,ſubigis,ſubegi,ſubactum per ſottomettere
Redigo,redigis,redegi,redactum per ridurre

Perago, peragis, peregi, peractum per compir de fare
Lego, legis, legi, lectum per leggere
Perlego, perlegis, perlegi, perlectum, per leggere in tutto
Colligo, colligis, collegi, collectum per raccogliere
Deligo, deligis, delegi, delectum per eleggere
Eligo, eligis, elegi, electum idem fig.
Diligo, diligis, dilexi, dilectum per amare
Negligo, negligis, neglexi, neglectum per despreciare.
Intelligo, intelligis, intellexi, intellectum per intendere
Pango, pangis, pepigi, & panxi, pactum, per componere & patuire.
Impigo, impigis, impegi, impactum per spengere incontra
Pungo, pungis, pupugi, & punxi, punctum, per pungere
Repungo, repungis, repupugi, repunctũ, per pũgere da nouo
Expungo, expungis, expupugi, expunctũ, per pungere fora
Tango, tangis, tetigi, tactum per toccare
Contingo, contingis, contigi contactum per toccar insieme
Attingo, attingis, attinxi, attactum per toccar appresso
Fingo, fingis, finxi, finctum per fingere
Figo, figis, fixi, fixum per ficcare
Crucifigo, crucifigis, crucifixi, crucifixũ, per metter in croce
Affigo, affigis, affixi, affixum per ficcar appresso
Configo, configis, confixi, confixum per ficcar insieme
Stringo, stringis, strinxi, strictum per stringere
Constringo, cõstringis, cõstrinxi, constrictũ per cõstringere
Fungor, fungeris, functum sum per usar offcio

Decimatertia Regula de uerbis desinentibus in ho.

VEho, quomodo facit in ptõ? uexi, quare? quia uerba desinẽtia in ho, faciunt præteritum in xi, & supinum inctum ut ueho, uexi, uectum, & traho, traxi, tractum.
Veho, uehis, uexi, uectum. per menare

Reueho,reuehis,reuexi,reuectum per menar indietro
Conueho,conuehis,conuexi,conuectum,per menar insieme
Inueho,inuehis,inuexi,inuectum per menar dentro
Eueho,euehis,euexi,euectum per menar fuora.
Adueho,aduehis,euexi,euectum per menar in conspetto
Aueho,auehis,auexi,auectum per menar uia
Traho,trahis,traxi,tractum per tirare
Retraho,retrahis,retraxi,retractum,per tirar indrieto
Contraho,contrahis,contraxi,contractū.per tirar insieme
Extraho,extrahis,extraxi, extractum.per tirar fuora.

Decimaquarta Regula de uerbis desinentibus in lo.

COlo,quomodo facit in præterito? colui. quare? quia uerba desinentia in lo, per simplex,l, faciunt præteritum in ui. & supinum in tum diminuta una syllaba præteriti, ut colo,colui,cultum,consulo,consului,consultum.

Geminãtia uero,l, ut plurimum faciunt præteritum in li, per duplicationem primæ literæ præsentis,& supinũ in sum, ut fallo, fefelli, falsum,pello,pepuli,pulsum. Quorum tamẽ composita non geminat in præterito,refello,refelli,& compello,compulli,compulsum,uello facit uelli,& uulsi, percello,perculi,excello,excelui,psallo,psalli.

Colo,colis,colui,cultum,per amare, honorare, & cultiuare
Excolo excolis excolui excultum per excitare,& ornare
Incolo incolis,incolui incultum. per habitar in un luogo
Accolo accolis accolui accultum per habitar appresso
Alo alis alui alitum,& altum, per nutrire.
Molo molis molui,ca. sup. per macinare
Consulo consulis consului consultum, per dar consiglio
Occulo occulis occului occultum, per ascondere
Volo uis uolui,ca. sup. per uolere
Nolo noluis nolui, ca.sup. per non uolere

Malo mauis malui,ca. ſup. per uoler piu preſto
Pello pellis pepuli pulſum per parar uia
Repello repellis repelui repulſum per parar in drieto
Appello appellis appulli appulſum per acconciare
Compello compellis compuli compulſum, per parar inſieme.
Impello impellis impuli impulſum per parar contra
Expello expellis expulſi expulſum per parar fuora
Fallo fallis fafalli falſum per ingannare
Refello refellis refelli,ca. ſup. per redarguire
Tollo apud ucteres fecit tetuli,pro quo nunc utimur ſuſtuli,
& in ſupino ſublatum per alzare
Vello uellis uelli, & uulſi uulſum per diſtrepare
Euello euellis euelli euulſum per ſtrepar fuora
Diuello diuellis diuelli,& diuulſi diuulſum,per diſtrepar uia
Cõuello cõuellis cõuelli cõuulſi ſum. per diſtrepar inſieme
Percello percellis perculi perculſum,per battere
Excello excellis excelui excelſum. per ſtar diſopra
Inuenitur etiam excello in eadem ſignificatione.
Pſallo pſallis pſalli:ca. ſup. per ſaltare

Decimaquinta Regula de uerbis deſinentibus in mo.

PRomo,quomodo facit in præterito? prompſi. quare? quia uerba, deſinentia in mo: habentia uocalem longam ante mo, faciunt præteritum in pſi, & ſupinum in ptum, ut promo, prompſi,promptum,como compſi,comptum.
Habentia uero uocalem breuẽ ante, mo, faciunt ptũm in ui, diuiſa ſyllaba,et ſupinũ in itũ,ut uomo,uomi,uomitum.
Excipitur emo emi emptum. premo preſſi preſtum.
Promo promis prompſi,promptum per cauar fora
Expromo expromis exprompſi,expromptum,idem ſig.
Depromo depromis deprompſi depromptum. idem ſig.
Demo,demis dempſi demptum per togliere uia.

Como,comis,compsi,comptum per ornar
Sumo,sumis, sumpsi,sumptum per togliere
Præsumo,præsumis,præsumpsi,præsumptũ,per anticipare
Assumo,assumis, assumpsi, assumptũ, per togliere appresso.
Consumo,consumis,consumpsi, cõsumptum,per consumare.
Resumo, resumis,resumpsi, resumptũ. per togliere da nouo.
Vomo,uomis,uomui,uomitum per uomitare
Euomo,euomis,euomi,euomitum idem sig.
Conuomo,conuomis,conuomui,conuomitum, per uomitare insieme.
Gemo, gemis, gemui,gemitum per gemere
Ingemo,ingemis,ingemui,ingemitum. per gemere dentro
Cõgemo,cõgemis,congemiui, cõgemitũ. per gemere insieme
Tremo,tremis,tremui,ca.sup. per tremare
Cõtremo,contremis,contremui,ca. sup. per tremar insieme.
Emo,emis,emi, emptum. per comprare
Redimo,redimis,redemi.redemptum. per rescodere
Eximo,eximis,exemi,exẽptũ.per elegger la cosa comprata.
Premo, premis, pressi pressum. per premere
Comprimo,comprimis , compressi compressum.per premere insieme.
Reprimo,reprimis,repressi,repressũ.per reprimere indietro
Exprimo,exprimis,expressi,expressum.per esprimere fuora il suo concetto.
Supprimo, supprimis, suppressi, suppressum . per sottometere,& occultare.
Imprimo,imprimis, impressi , impressum . per premere , & stampare.

Decimasexta Regula de uerbis desinentibus in no.

GIgno,quomodo facit in ptõ? genui, quare? quia uerba desinentia in no,habentia,g,uel,o,ante,no,faciunt præteri=

tum in us, diuisa syllaba, & supinum in itum, ut gigno, genui, genitum, pono, posui, positum, cano facit cecini, & in supino cantu, cuius composita faciunt præteritum in ui, diuisa, syllaba, ut succino, succinui, accino, accinui.

Cætera uero in no, definētia faciunt præteritum in ui, & supinū in tum, ut sterno, straui, stratum, sperno, spreui, spretum, temno tamen facit tempsi, & in supina temptum.

Gigno, gnis, nui, nitum	per generare
Pono, ponis, posui, positum	per mettere
Appono, apponis, apposui, appositum	per mettere appresso
Depono, deponis, deposui, depositum	per metter giuso.
Suppono, ponis, posui, positum	per sottomettere
Postpono, postponis, posui, positum.	per mettere da canto
Cano, canis, cecini, cantum	per cantare
Succino, succinui, succentum	per sotto cantare
Accino, accinis, accinui, accentum	per cantar appresso
Sterno, sternis, straui, stratum	per distendere

Prosterno, prosternis, prostraui, stratum per buttar a terra
Consterno, consternis, constraui, constratum. per distendere
Insterno, insternis, instraui, instratum idem sig.

Sperno, spernis, spreui, spretum	per dispregiare
Desperno, despernis, despreui, despretum.	idem sig.
Sino, sinis, siui, situm	per lasciare
Desino, desinis, desiui, desitum	per lasciar stare
Lino, linis, liui, litum	per imbrattare
Collino, collinis, collini, collitum	per imbrattare
Oblino, oblinis, oblini, oblitum	idem sig.
Cerno, cernis, creui, cretum, uel certum	per uedere
Temno, temnis, tempsi, temptum	per despreggiare
Contemno, contemnis, contempsi, contemptum.	idem sig.

Decimaseptima Regula de uerbis desinentibus in po.

CArpo: qũo facit in ptõ? carpſi. quare? quia uerba deſinentia in po habentia r. uel l. uel e. productã ante po: faciunt præteritum in pſi: & ſupinum in ptũm: ut carpo, carpſi: carptum: ſcalpo: ſcalpſi, ſcalptum: repo: repoſi: reptum.

Habentia uero. e. breuem ante po: faciunt ptũm in ui: diuiſa ſyllaba, & ſupinum in itum: ut ſtrepo, ſtrepui, ſtrepitum.

Rumpo uero cum ſuis cõpoſitis abiectam: præſentis: & e in i: conuerſa facit præteritum in pi: & ſupinum in ptum: ut rumpo: rupi: ruptum. corrumpo: corrupi: corruptum.

Carpo carpis carpſi carptum. per pigliare & reprehendere.

Decerpo decerpis decerpſi decerptum. per togliere i frutti da gli alberi.

Excerpo cerpis cerpſi cerptum per cauar fora

Scalpo ſcalpis ſcalpſi ſculptum par tagliar con lo ſcarpello.

Sculpo ſculpis ſculpſi ſculptum per ſcolpire

Exculpo exculpis exculpſi exculptum per ſcolpir fora

Repo repis repſi reptum per andar occultamente

Obrepo obrepis obrepſi obreptum per andar contra occultamente.

Irrepo irrepis irrepſi irreptum idem ſign.

Serpo ſerpis ſerpſi ſerptum per andar per terra

Strepito ſtrepis ſtrepui ſtrepitum per far ſtrepito

Obſtrepo obſtrepis obſtrepui obſtrepitum per far ſtrepito contra.

Inſtrepo inſtrepis inſtrepui inſtrepitum. idem ſig.

Rumpo rumpis rupi ruptum per rompere

Corrumpo corrumpis corrupi corruptum per corrumpere

Abrumpo abrumpis abrupi abruptum per rompere uia

Diſrumpo rumpis rupi ruptum per crepare

Irrumpo irrumpis irrupi irruptum per intrar per forza.

Erumpo,erumpis,erumpi,eruptum per uscire per forza.

Decimaoctaua Regula de uerbis desinentibus in ro.

TEro, quo facit in pto? triui. quare? quia uerba desinentia in ro,faciunt ptum in ui, & supinum in tum,ut tero,triui,tritu. quæro,quæsiui, quæsitum.sero seui satum,cuius composita quandoq; in ui,quandoq; in rui,faciut præteritu,ut insero,inserui,& inseui consero conserui,& conseui,gero,& uro, faciunt præteritum in si,geminata,s,& supinum in stum,ut gero gessi gestum,uro ussi ustum.

Verro facit uerri, & uersi, & in sup.uersum. Curro per reduplicationem primæ literæ facit cucurri,cuius composita quædam geminant,quædam uero non geminant.

Tero teris triui tritum per consumare
Contero conteris contriui contritum idem significat
Detero deteris detriui detritum per consumare, & deuentar manco buono.
Attero atteris atriui attritum idem significat
Quæro quæris quæsiui quæsitum per cercare
Inquiro inquiris quisiui quisitum, per cercar cõ diligentia
Requiro quiris quisiui quisitum per cercar da nouo
Exquiro quiris quisiui quisitum per cercar con diligentia
Perquiro perquiris quisiui quisitum per cercar in tutto
Sero seris seui satum per seminare
Insero inseris inseui insitum per piantare
Insero inseris inserui insertum per incalmare
Consero conseris conseui consitum per piantare
Consero conseris conserui consertum per uenir a le mane.
Disero diseris diserui disertum per parlar elegante
Exero exeris exerui exertum per buttar fora
Gero geris gessi gestum per fare & portare
Ingero ingeris ingessi ingestum. per portar contra.

Egero,egeris,egeſsi,egeſtum per portar fuora
Digero,ris,digesſi,ſtum per padire,e mettere con ordine
Congero,congeris,congeſsi, congeſtum per portar inſieme
Suggero,ris,eſsi,ſtum per ſotto adminiſtrar,& apparecchiar.
Vro,uris,uſi,uſtum per bruſciar
Comburo,comburis, combuſsi, combuſtū.per bruſar inſieme
Aduro,aduris, aduſsi,aduſtum, per bruſciar grandemente
Exuro,exuris,exuſsi,exuſtum. idem ſig.
Inuro,inuris, inuſsi,uſſum. per bollar,& notar de infamia
Verro,uerris,uerri,& uerſi,uerſum per ſcouar & tirare
Conuerro, conuerris, conuerri, & conuerſi,conuerſum,per ſcouar inſieme.
Curro,curris,curri,curſum, per correre
Præcurro,præcurris,præcurri,ſum per correre auanti
Concurro,concurris,concurri,ſum, per correre enſieme
Procurro,procurris,procurri,ſum, per correr da longi,
Occurro,occurris,occurri;occurſum, per incontrarſi.
Succurro,ſuccurris,ſuccurri,ſuccurſum, per ſoccorrere
Decurro,decurris,decurri,decurſum per correr giuſo
Excurro,excurris,excurri,excurſum per correre oltra il termino deſignato.

Decimanona Regula de uerbis deſinentibus in ſo.

LAceſſo quomodo facit in ptō? lacesſiui. quare? quia uerba deſinentia in ſo mutata n,in,i,productam,& aſſumpta ui,ſyllaba faciunt ptūm, & mutata ui, in tum, formant,ſupinum, ut laceſſo, lacesſiui,lacesſitum,accerſo,accerſiui,accerſitum. Faceſſo tamen facit faceſsi, & capeſſo capeſsi. Viſo,uiſi,& quæſo, quæſi quæ carent ſupino. Pinſo uero facit pinſui, & in ſupino piſtum,unde piſtor nomen uerbale.

Laceſſo,lacesſis, laceſsiui,laceſsitum.per prouare

Accerſo

Accerſo accerſis ſiui ſitum per andar, & far chiamare
Capeſſo capeſis capeßi ca ſup. per metterſe a pigliare
Faceſſo ceſis ceßi ca. ſup. per metterſe a fare e partirſe.
Viſo uiſis uiſi uiſum. per andar a uedere
Quæſo quæſo quæſiui quæſitum per pregare
Pinſo pinſis pinſui piſtum per peſtare lo formento unde hic
piſtor piſtoris ſi. lo piſtor che fa pane.

Vigeſima Regula de uerbis deſinentibus in cto.

FLecto, quomodo facit in præterito? flexi quare? quia uerba deſinentia in cto, faciunt præteritum in xi, & ſupinum in xum, ut flecto, flexi, flexum. plecto, plexi, plexum. Plecto uero ſecundum antiquos facit plexui, pectiui, & pexi, & in ſupino pexum.

Flecto flectis flexi flexum per piegare
Deflecto deflectis deflexi deflexum idem ſignificat
Plecto plectis plexi plexum per punire
Amplector amplecteris amplexus ſum per abrazare, & eſ-
Pecto pectis pexui pexum per pettenare (ſer abrazato
Depecto depectis depexui depexum per pettenar zoſo

Vigeſima prima Regula de uerbis deſinentibus in to.

PEto, quomodo facit in præterito? petiui, & in ſupino? petitum quare? quia non eſt certa regula de uerbis deſinentibus in to: ſed diuerſis modis faciunt præteritum, & ſupinum, nam Peto facit petiui, petitum, Meto, meſſui meſſum, mitto, miſi, miſſum. Verto, uerti, uerſum.

Compoſita a ſto, ſine ſiſto, faciunt præteritum in ti, gemi nata ut conſiſto, conſtiti, conſtitum, & conſtatum. reſiſto, reſtiti, reſtitum, & reſtatum. præſto, præſtiti, præſtitum, & præſtatum. Sterto uero facit ſtertui ſine ſupino.

Peto petis petiui petitum per dimandare.
Appeto appetis petiui appetitum. per deſiderar coſe turpe

Expeto petis petiui expetitum per deſiderar coſe honeſte
Repeto repetis repetiui repetitum per dimandar in drio
Competo competis competiui competitum per conuenir, & dimandar inſieme.
Suppeto ſuppetis ſuppetiui ſuppetitum per uenir in mente
Meto metis meſſui meſſum per mettere, & recogliere
Demeto demetis demeſſui demeſſum idem ſig.
Mitto mittis miſi miſſum per mandare
Remitto remittis remiſi remiſſum per mandar in drio
Committo commitis commiſi commiſſum per comettere.
Emitto emittis emiſi emiſſum per mandar fora
Immitto immittis immiſi immiſſum per mandar dentro
Admitto admittis admiſi admiſſum per riceuer apreſſo
Amitto amittis amiſi amiſſum per perdere
Intermitto mittis miſi intermiſſum per laſſar per tempo
Omitto omittis omiſi omiſſum per laſſar in tutto
Prætermitto prætermittis miſi ſum per laſſar ſcorrere
Præmitto præmittis præmiſi ſum per mandar auanti
Promitto promittis promiſi promiſſum per promettere
Verto uertis uerti uerſum per uoltare
Conuerto conuertis conuerſi conuerſum per uoltare
Suberto ſubertis ſuperti ſubuerſum per uoltar ſottoſopra
Euerto euertis euerti euerſum per ruinare
Aduerto aduertis aduerti aduerſum per uoltarſe contra
Auerto auertis auerti auerſum per uoltarſe le ſpalle
Inuerto inuertis inuerti inuerſum per uoltar ſottoſopra
Siſto ſiſtis ſteti, uel ſtiti ſtitum per firmare
Conſiſto conſiſtis conſtiti conſtitum per rafirmarſe
Reſiſto reſiſtis reſtiti reſtitum per far reſiſtentia.
Perſiſto perſiſtis perſtiti preſtitum per ſtar in propoſito
Exiſto exiſtis extiti extitum per ſtar & eſſere

Steto stertis stertui ca. sup. per ronchizare
Vtor uteris. usus sum per usare
Abutor abuteris abusus sum per usar male
Nitor niteris nisus & nixus sum per forciarse
Enitor ris sus, & xus sum per fortiarse, & parturire.

Vigesimasecunda Regula de uerbis desinentibus in xo.

TExo, quomodo facit in præterito? texui, quare? quia duo uerba desinentia in xo, inueniuntur. Quorum texo, facit texui, & supino textum. alterum uero nexo, quod facit nexui, & in supino nexum.

Texo texis texui textum. per tessere
Retexo retexis retexui retextum per desteſſere
Detexo detexis detexi detextum. idem sig.
Contexo contexis contexui textum per tessere insieme
Nexo nexis nexui nexum per agropare
Innexo innexis innexui innexum idem sig.
Connexo connexis nexui nexum per agropar insieme.

De Præterito, & supino quartæ coniugationis

Prima Regula communis de uerbis quartæ coniugationis.

DOrmio, qũo facit in ptõ? dormiui. quare? quia omnia ferè uerba quarte coniugationis faciunt præteritum in ui & supinum in itum. ut dormio, dormiui, dormitũ. Et omnia desinunt in io, exceptis eo, & queo, cum suis compositis, quæ faciunt præteritam in ui, & supinum in itum, penultima correpta. ut eo, iui, itum. transeo, transiui, transitũ queo, quiui quisum nequeo, nequiui, nequitum.

Veneo uero facit ueniui, in supinum uenum.

Dormio dormis dormiui dormitum per dormire
Obedio obedis obediui obeditum per obedire
Condio condis condiui çonditum per far saporito

Mollio mollis molliui mollitum per far mole
Suffio suffis suffiui suffitum per impire
Munio munis muniui munitum per fortificare
Eo is iui itum per andare
Redeo redis rediui reditum per retornare
Transeo transis transiui transitum per passare
Veneo uenis ueniui uenum per esser uenduto
Ambio ambis ambiui ambitum per circundare
Queo quis quiui quitum per potere
Nequeo nequis nequiui nequitum per non potere

Secunda Regula particularis de uerbis desinentibus in cio.

VIncio, q̃uo, facit in pt̃o? uinxi. quare? quia uerba desinentia in cio, habentia, n, ante cio faciunt pt̃um in xi, & supinum. in ctum. ut, uincio, uinxi, uinctum, sancio, sanxi, sanctum licet apud antiquos inueniatur sanciui, sancitum.

Cætera uero, omnia in cio. desinentia faciunt præteritum in xi, & supinum in ctum ut, sarcio, sarxi, sarctum, farcio, tamen facit farsi fartum. Cio uerbum facit ciui, & in supino citum & scio sciui scitum.

Vincio uincis uinxi uinctum per ligare
Deuincio deuincis deuinxi deuinctum per obligare
Conuincio conuincis conuinxi conuinct̃u per ligare insieme
Sancio sancis sanxi sanctum per confirmare
Sarcio sarcis sarsi sarctum per cusire
Resarcio resarcis resarsi resartum per repezare
Farcio farcis farsi fartum per impire
Refercio refercis refersi refertum per riempire
Raucio raucis rausi rausum per deuentar rauco
Fulcio fulcis fulsi fultum per sostentare
Cio cis ciui citum per commouere
Excio excis exciui excitum per excitare

Concio concis conciui concitum per excitare insieme
Scio scis sciui scitum per sapere
Nescio nescis nesciui nescitum per non sapere

Tertia & ultima Regula de uerbis diuersarum terminationum uariæ facientibus præteritum, & supinum.

HAurio quomodo facit in præterito, hausi. quare? quia notantur quædam uerba quæ uarijs modis fecerunt præteritum & supinum. ut, haurio hausi haustum sepio sepsi septum. sentio sensi sensuum, uenio ueni uentum. aperio cõpositum apario aperui apertum cooperio cooperui coopertum. Licet comperio, faciat comperi compertum & reperio reperi repertum.

Haurio hauris hausi haustum per cauare
Exhaurio exauris hausi haustum. per uodare cauando
Sepio sepis sepsi septum per circundare
Sentio sentis sensi sensum per sentire
Assentio assentis assensi assensum per assentire
Consentio consentis sensi sensuum per consentire
Cambio cambis campsi captum per cambiare
Venio uenis ueni uentum per uenire
Aduenio aduenis adueni aduentum per ariuare
Conuenio conuenis conuenui conuentum per conuenire
Inuenio inuenis inuenui inuentum per ritrouare
Aperio aperis aperui apertum per aprire
Adaperio, adaperis adaperui adapertum per aperire
Cooperio cooperis cooperi coopertum per coprire
Comperio comperis comperi compertum per ritrouare
Reperio reperis reperi repertum per ritrouare
Experior experiris expertus sum per experimentare

FINIS.

SERIES CARTARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R.

Omnes sunt Quaterniones, præter R Duernionem.

AO/ 468369